

OLY

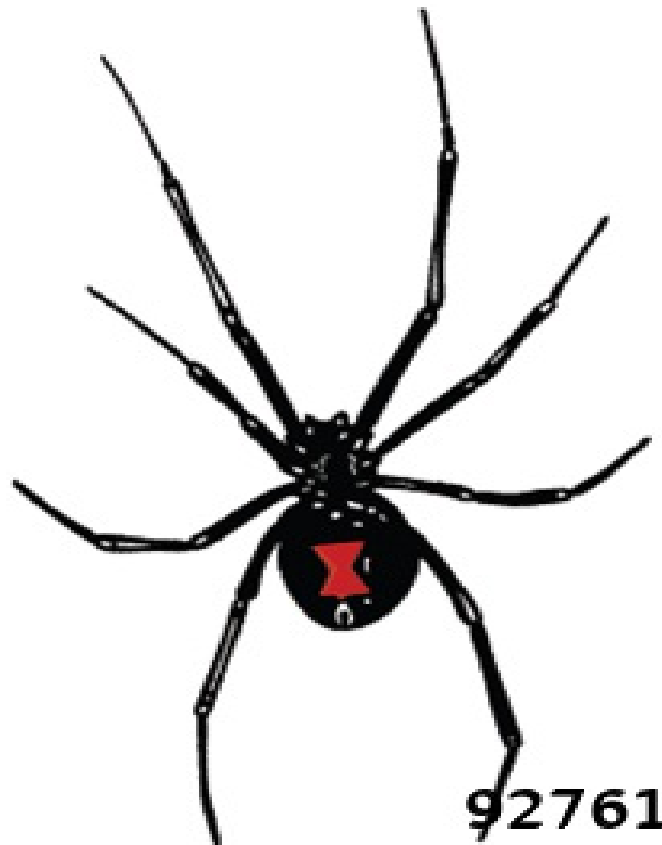
Az Alapítvány-
és Robot-történetek
szerzőjének kriminovellái

ISFAC

m

FEKETE
ÖZVEGYEK
KLUBJA

ASIA

9276140

Vásárló neve: Dajka Ernő EV

Rendelési szám: 9276140

Vásárlásával támogatta, hogy Magyarországon az elektronikus könyvkiadás fejlődni tudjon, a digitális kereskedelemben kapható könyvek választéka egyre szélesebb legyen. Köszönjük, és reméljük webáruházunkban hamarosan viszontlátjuk.

ISAAC
ASIMOV

FEKETE
ÖZVEGYEK
KLUBJA

A fordítás alapját képező kiadás:

Isaac Asimov

Tales of the Black Widowers

Fawcett Crest Books, 1976

Sorozatszerkesztő:

Burger István

Irodalmi szerkesztő:

Németh Attila

Fordította:

**Bagi Gábor, Benkő Ferenc, Fedina Lídia, J. Magyar Nelly,
Joó Attila, Mohácsi Enikő, Németh Attila, Sarkadi Zsuzsanna,
Sohár Anikó, Tamás Dénes**

Szerkesztette:

Cs. Fehér Katalin

Korrektor:

Athén Melitta

Borító:

Burger István

ISBN 978-615-5508-17-2

ISSN 0238-3063

Kiadó: **Metropolis Media Group Kft.**

© 1971, 1972, 1973, 1974 by Isaac Asimov

© Hungarian translation 2015, **Bagi Gábor, Benkő Ferenc,
Fedina Lídia, J. Magyar Nelly, Joó Attila, Mohácsi Enikő,
Németh Attila, Sarkadi Zsuzsanna, Sohár Anikó, Tamás Dénes**

© Hungarian edition 2015, Metropolis Media Group

www.galaktika.hu

Felelős kiadó a Kft. ügyvezető igazgatója
Tördelőszerkesztő: **Szegedi Gábor**
Sorozatterv és tipográfia: Nagual Design
E-Book: Odin Fantasy Bt.

*Az Ellery Queen's Mystery Magazine-nek
David Fordnak
és az Aknászpókoknak, a bevezetőben taglalt okok miatt*

Fontos közlemény

Nagyra becsült korrektorom megjegyezte, hogy mivel a kötet elbeszélései eredetileg egy magazin számára íródtak az évek során, a visszatérő szereplőket minden alkalommal újra bemutatom, önmagamot ismételve. Több, kimondottan kínos példát is felsorolt a jelenségre, és mivel véleményére rendkívül sokat adok, javaslatai szerint kijavítottam a szöveget. Kétségkívül maradt még több tucatnyi olyan hely, ami átírásra szorulna, de nem szeretek túlzott mértékű változtatásokat eszközölni egy már megjelent írásomon. Kérem, bocsássák meg nekem a benn hagyott döccenőket!

BEVEZETŐ

MIVEL BARÁTSÁGOS és személyes stílusban írok, az olvasóim is szívesen írnak nekem barátságos és személyes hangvétellű leveleket, mindenféle barátságos és személyes kérdést feltéve. És mivel én valóban olyan vagyok, mint az írásaim stílusa, válaszolni is szoktam. Azonban titkárnőm vagy bárminemű asszisztensem nem lévén, ez rengeteg időmet emészti fel, amit egyébként az írásnak szentelhetnék.

Természetes tehát, hogy rászoktam bevezetőik írására a könyveimhez, hátha így előre megválaszolhatom a felmerülő kérdéseknek legalább egy részét, elejét véve a hosszadalmas levelezésnek.

Például, mivel több területen is alkotok, gyakran kapok efféle kérdéseket:

„Egy önhöz hasonló alantas sci-fi író miért gondolja, hogy kétkötetes művel állhat elő Shakespeare-ről?”

„Miért ír egy önhöz hasonló Shakespeare-kutató sci-fi thrillereket?”

„Honnan veszi ön, egy biokémikus a bátorságot, hogy belekontárkodjon a történelemtudományba?”

„Honnan veszi ön, egy egyszerű történész a bátorságot, hogy bemerészkedjen a természettudományok területére?”

És így tovább, és így tovább.

Biztosra vehető tehát, hogy valaki kedvtelve vagy épp

elkeseredetten fölteszi majd a kérdést: Miért írok bűnügyi történeteket?

Hát ezért.

* * *

Írói karrieremet az SF területén kezdtem, és továbbra is kerülnek ki a kezem alól ilyen művek, amikor csak lehetőségem adódik rá, mert ez az első és legfontosabb irodalmi szenvedélyem. Ugyanakkor sok minden más is érdekel, többek között a krimi. Majdnem olyan régóta olvasok bűnügyi történeteket, mint tudományos-fantasztikumot. Emlékszem, hogyan tettem kockára az életemet tízévesen, amikor az *Árnyék* tiltott példányait lopkodtam ki apám párnája alól, miközben őt délutáni szundikálása foglalta le. (Megkérdeztem tőle, ő miért olvasta ezeket, ha már tiltottak, mire azt felelte, így tanult angolul, nekem azonban arra ott volt az iskola. Nem mintha teljes szívemből egyet tudtam volna érteni vele.)

SF-íróként is gyakran használtam bűnügyi motívumokat. Két regényem is, az *Acélbarlangok* (Doubleday, 1953) és a *Mezítelen nap* (Doubleday, 1957), teljes értékű krimi amellet, hogy vérbeli SF. És elég rövidebb SF-krimet írtam ahhoz, hogy kötetet állíthassak belőlük össze, *Asimov's Mysteries* (Doubleday, 1968) címmel.

Kikerült a kezem alól egy „közönséges” bűnügyi regény is, *A halál fuvallata* (Avon, 1958) [ha épp tudni akarják, a Doubleday visszautasította]. Ez azonban teljes egészében a tudománnyal és tudósokkal foglalkozott, a hangulata pedig ennél fogva olyan volt,

mint egy SF-regényé, hasonlóan a két, krimimagazinoknak eladott bűnügyi novelláméhoz is.

Egyre inkább piszkált a gondolat, hogy olyan krimiket írjak, amiknek semmi közük a tudományhoz. Csak az a tény tartott vissza, hogy a zsáner sokat fejlődött az utóbbi negyedszázad során, az én ízlésem azonban nem. A mai krimik alkoholban áznak, telelőve drogokkal, átítatva szexszel és szadizmusba forgatva, miközben az én ideálom Hercule Poirot és az ő kis szürke sejtjei.

Azonban 1971-ben kaptam egy levelet egy gyönyörűséges szőke hölgytől, Eleanor Sullivantól, aki az Ellery Queen's Mystery Magazine (röviden EQMM) felelős szerkesztője, és ő azt kérdezte, volna-e kedvem novellát írni a lap számára. Magától értetődően örömmel beleegyeztem, mert azt gondoltam, ha már *kérnek*, csak nem utasíthatják vissza kegyetlenül a végeredményt, vagyis olyat írhatok, amelyet leginkább szeretnék – egy agytornára serkentő történetet.

* * *

Egyre idegesebben kerestem gondolatban a lehetséges történetvázlatokat, mert valami csavarosat akartam, de az a helyzet, hogy Agatha Christie egymaga elhasznált már szinte minden elképzelhető fordulatot.

Miközben agyam hátsó traktusainak fogaskerekei komótosan forogtak, a véletlen úgy hozta, hogy ellátogattam a színész David Fordhoz (aki az 1776-nak mind a Broadway-féle, mind a hollywoodi változatában szerepelt). Az ő lakása tele van

mindenféle érdekes furcsasággal, és elmesélte, egyszer meggyőződésévé vált, hogy valaki valamit elvitt tőle, de sosem lehet biztos benne, mivel képtelen megállapítani, hiányzik-e bármi.

Jót nevettem a történeten, és fejemben a fogaskerekek, együttes, megkönnyebbült sóhajt hallatva, abbahagyták forgásukat. Megtaláltam a szükséges csavart a novellámhoz.

* * *

Kellett még egy háttér, amely előtt az egész lejátszódhat. Ehhez más segítséget kaptam.

Egy legenda szerint az 1940-es évek elején megnősült egy jól szituált férfiú, és olyan hölgyet vett el, aki ki nem állhatta a férj barátait, de a helyzet fordítva is hasonló volt. Hogy a nagyra tartott kapcsolatuk meg ne szűnjön, a barátok szerveztek egy klubot, mindenféle tisztségviselők és szabályok nélkül, egyszerűen azzal a céllal, hogy havonta egyszer együtt vacsorázhassanak. A szervezetbe csak férfiak léphettek be, így a kérdéses férjet meginvitálhatták anélkül, hogy oldalbordájának jelenlétével is számolni kellett volna. (Manapság, a női egyenjogúság fénykorában aligha lenne ez megoldható.)

A klubot Aknászpókok (röviden AP) névre keresztelték, talán mert a tagok úgy érezték, bujkálniuk kell.

Harminc év telt el az AP megalakulása óta, és a klub ma is működik. Még mindig csak férfiak léphetnek be, bár az egyesület inspirálója időközben régen elvált. (Engedményként és a hímsovinizmus vádját elkerülendő, 1973. február 3-án

koktélpartit rendeztek, melyen az AP-feleségek találkozhattak, és ez évente ismétlődő eseménnyé is válhat.)

Az AP havonta egyszer ülésezik, mindig péntek este, és csaknem mindig Manhattanben, olykor egy étteremben, máskor valamelyik tag lakásán. Minden találkozót két önkéntes vezényel le, akik egyrészt viselik az esemény költségeit, másrészt egy-egy vendéget is hívhatnak. Átlagosan tizenketten vannak jelen. Italozás és beszélgetés zajlik fél héttől fél nyolcig, étkezés és beszélgetés fél nyolctól fél kilencig, majd további beszélgetés.

A vacsora után a vendégeket kikérdezik érdeklődési körükről, hivatásukról, hobbijaikról, világnézetükről, és az eredmények szinte mindig szórakoztatóak, sőt gyakran izgalmasak is.

Az AP legfőbb furcsaságai közé az alábbiak tartoznak: (1) minden tagot „doktor”-nak szólítanak, ez a cím a felvételtől megillet mindenkit, és (2) minden tagnak úgy kell intéznie, hogy majdani gyászjelentésében említésre kerüljön a klub.

Én magam kétszer is részt vettem e találkozókon vendégi minőségben, és amikor 1970-ben New Yorkba költöztem, taggá választottak.

Akkor hát, gondoltam, miért ne mesélhetném el krimiörténetemet egy, az AP-hez hasonló klub összejövételét használva háttérként? Az én szervezetemet Fekete Özvegyeknek neveztem el, és a tagságot is megfelezttem a jobban kézben tartható hat főre, egy házigazdával.

Természetesen vannak különbségek. Az AP tagjai a valós életben soha nem próbálkoztak meg bűnügyek megoldásával, és egyikük sem olyan sajtóságos figura, mint a Fekete Özvegyek tagjai. Ami azt illeti, az AP-tagok valamennyien szeretni való

emberek, akik közt megható összetartás tapasztalható. Érezzék tehát biztosítva magukat afelől, hogy e könyv elbeszéléseinek szereplői és története az én kreálmányaim, nem feleltethetők meg senkinek és semminek az AP-ben, leszámítva azt, hogy a tagok mindkét szervezetben intelligensek és szeretetre méltók.

Különösen Henry, a pincér az én agyam szüleménye, nincs semmilyen valós párja, még csak megközelítőleg sem, az AP-ben.

* * *

Amikor ilyesformán megvolt már a történet és a háttér, megírtam „A kuncogás” címmel magát a novellát. Az EQMM el is fogadta, de átkeresztelte „A vagyonszerző kuncogás”-ra. [Az EQMM mindig belepiszkál a címeimbe. Engem ez azért nem zavar, mert amint kötetbe gyűjtöm a novellákat, visszaváltoztathatom a címeket az általam választottakra. Persze megesik, hogy mégsem teszem, mert nagy ritkán a szerkesztői változtatás nekem is jobban tetszik. Például szerintem „A vagyonszerző kuncogás” jobb, mint „A kuncogás”, szóval megtartom az új változatot.]

Az első létrejött üzlet után aztán természetesen nem volt megállás. Egyik Fekete Özvegy-történetet írtam a másik után, és alig több mint egy év alatt nyolcat is megvett tőlem az EQMM.

A gond az volt, hogy noha igyekeztem visszafogni magam, és nem annyit írni, amennyihez kedvem lett volna, még mindig gyorsabban gyártottam a történeteket, mint ahogy az EQMM megjelentethette őket.

Végül megtört ez a nemírási kényszer, úgyhogy írtam még

három elbeszélést a szokott iramomban, ám úgy döntöttem, nem bombázom velük tovább a magazint. Majd írtam egy negyediket, és azt eladtam nekik. Ezzel a történetek száma tizenkettőre emelkedett, ennyi már megtölthetett egy soványabb kötetet. Hűségese kiadóm, a Doubleday & Company az első novella megjelenése óta türelmesen várt, szóval összerendeztem nekik *A Fekete Özvegyek Klubja* történeteit – és most íme, itt van a könyv az önök kezében.

Van kérdésük? [Remélem, nincs.]

A VAGYONSZERZŐ KUNCOGÁS

AZNAP ESTE HANLEY BARTRAM volt a Fekete Özvegyek vendége, akik havonta egyszer találkoztak csöndes fészkükben, és megesküdtek, hogy minden nő halállal lakol, legalábbis ha ezen a havi egy estén zavarni merészeli őket.

A résztvevők száma változott: ez alkalommal öten voltak jelen.

Geoffrey Avalon játszotta a házigazda szerepét. Magas volt, gondosan nyírt bajusszal és kis szakállal, mely inkább tűnt már fehérnek, mint feketének, ellentétben eredeti színét makacsul őrző hajával.

Házigazdaként feladatai közé tartozott a szertartásos pohárköszöntő elmondása, amellyel kezdetét vette maga a vacsora. Hangosan és nagy beleéléssel szólalt fel:

– A vén Burkus királyra, áldott legyen az emléke! Pipája ki ne aludjon soha, kupája ki ne ürüljön soha, muzsikusi sose fogyjanak ki a dalokból, mi pedig olyan boldogok legyünk, mint ő, életünk végéig!

Erre mindenki „Ámen!”-t kiáltott, poharát szájához emelte, majd leült. Avalon a magáét a tányérja mellé állította. Ez már a második volt, és mostanra egészen pontosan félig kiürült. A vacsora alatt végig érintetlenül marad az asztalon. Avalon szabadalmi ügyvédként dolgozott, és a társasági életébe is átszivárgott szakmai aprólékossága. Pontosán másfél italt engedélyezett magának az efféle alkalmakkor.

Thomas Trumbull az utolsó pillanatban viharzott föl a lépcsőkön, szokásos felkiáltásával:

– Henry, egy whiskyt szódával a haldoklónak!

Henry, aki évek óta töltötte már be a pincér szerepét ezeken az eseményeken (vezetéknévét egyik Fekete Özvegy sem hallotta még soha), előrelátóan a keze ügyében tartotta az összetevőket. Hatvan körül járhatott, de arca ráncatlan volt, és nyugodt.

Hangja beszéd közben mintha egyre távolabbról hallatszott volna.

– Parancsoljon, Mr. Trumbull.

A frissen érkezett egyből kiszúrta Bartramot, és odaszólt Avalonnak:

– A vendéged?

– Ő kérte, hogy eljöhessen – felelte a házigazda, a lehető leghalkabbra fogva hangját. – Kedves fickó. Tetszeni fog.

A vacsora olyan semmitmondó csevegéssel telt, mint általában. Emmanuel Rubin, a másik szakállas – az övé ritkás volt, és rendezetlen, fölötte a szájában nagy közökkel követték egymást a fogak – éppen sikerrel kitört az írói válságból, és most lelkesen mesélte legújabb novellájának részleteit. James Drake – arcát csupa derékszög alkotta, ő bajuszt viselt, de szakállt nem – időnként saját olvasmányélményeivel szakította félbe, melyek csupán érintőlegesen kapcsolódtak a témához. Drake szerves kémiával foglalkozott, de a ponyvairodalom valóságos két lábon járó lexikonja volt.

Trumbull, a kódszakértő előszeretettel képzelte magát a kormány bizalmas, belső köreibe, és felháborodottan nyilatkozott Mario Gonzalo politikai témájú kijelentéseiről.

– Az isten verje meg! – ordította egy higgadtabb pillanatában. – Miért nem maradsz meg a tökkelütött kollázsaidnál meg a csomagolóvásznaidnál, és hagyd meg a világ ügyeit a hozzáértőknek?

Trumbull még mindig nem heverte ki teljesen Gonzalo nemrég látott kiállítását, a művész pedig, aki pontosan tudta ezt, megértően nevetett, és így felelt:

– Mutass csak egyet azok közül a hozzáértők közül!

Az alacsony és kövérkés Bartram, fején gyűrűcskébe csavarodó hajjal, ragaszkodott a vendég szerepéhez. Mindenkit végighallgatott, mindenkire mosolygott, de csak keveset beszélt.

Végül elérkezett az idő, amikor Henry felszolgált a kávé, és a desszertet is begyakorlott mozdulatokkal a társaság tagjai elé varázsolta. Ebben a pillanatban vette kezdetét rendszerint a vendég vallatása.

Az első kérdező szerepét majdhogynem hagyományosan (már ha jelen volt épp) Thomas Trumbull kapta. Állandó elégedetlen ráncokba gyűrűt, füstös arca mérgesnek tűnt, amikor belekezdett a szokásos nyitókörbe:

– Mr. Bartram, mivel indokolja ön a létezését?

A kérdezőt elmosolyodott. Válasza szabatos volt.

– Még soha nem próbálkoztam efféle indoklással. Az ügyfeleim olyan alkalmakkor, amikor elégedetten távoznak, maguk keresnek indokot létezésemre.

– Az ügyfelei? – kérdezte Rubin. – Mivel foglalkozik, Mr. Bartram?

– Magánnyomozó vagyok.

– Jó – reagált James Drake. – Olyanunk még úgysem volt.

Manny, legalább kérhetsz tanácsokat, hogy hitelesebben tudd megírni a keményfiús szövegeidet.

– Tőlem aztán nem – vágta rá Bartram.

Trumbull haragosan nézett.

– Uraim, ha nem bánjátok, bízzátok ezt rám, mint kijelölt vallatóra! Mr. Bartram, azokról az esetekről már beszélt, amikor az ügyfelei elégedetten távoznak. De mindig elégedettek?

– Vannak esetek, amikor a dolog véleményes – felelte Bartram.

– Ami azt illeti, ma este éppen egy olyan esetről szeretnék beszélni önöknek, amelynek kimenetele kimondottan kérdésesre sikeredett. Talán valamelyikük még hasznomra is lehet az ügyben. Erre gondoltam, amikor megkértem jó barátomat, Jeff Avalont, hogy hívjon el egy találkozójukra, miután hallottam a klubjukról. Ő eleget tett a kérésemnek, és én örülök, hogy itt lehetek.

– Készen áll tehát megosztani velünk ennek a kétséges kimenetelű ügynek a részleteit?

– Ha megengedik.

Trumbull körülnézett, tiltakozás jeleit keresve. Gonzalo kiguvadó szeme Bartramra szegeződött, miközben megkérdezte:

– Félbeszakíthatjuk kérdésekkel?

Ezalatt gyors, hatékony mozdulatokkal Bartram karikatúráján dolgozott a menükártya hátlapján. Ha elkészül, ez is a falon sorakozó többi közé kerül majd, örök emléket állítva a meghívottaknak.

– A józan ész határain belül – mondta Bartram. Elhallgatott, hogy belekortyoljon a kávéjába, aztán folytatta: – A történet Andersonnal kezdődik, akit a továbbiakban is csak ezen a néven

emlegetek majd. Ő akvizítor volt.

– Inkvizítor? – kérdezte Gonzalo a homlokát ráncolva.

– Akvizítor. Beszerzett dolgokat, felkutatott, megvásárolt, fölthajtott, gyűjtött. A világ szerinte egy irányba mozgott csak: felé, soha nem el tőle. Volt egy háza, ahol a váltakozó értékű tárgyaknak ez az áradása elérte célját, és nyugvópontra jutott. Az évek során egyre zsúfoltabbá és bámulatosán egységes telítettségűvé vált. Volt egy üzlettársa is, akit Jacksonnak fogok nevezni.

Trumbull szakította félbe homlokráncolva, nem azért, mintha lett volna oka a homlokráncolásra, egyszerűen csak mindig ráncolta.

– Ez egy igaz történet? – kérdezte.

– Csak igaz történetekkel szolgálhatok – válaszolta Bartram lassan és kimérten. – Nincs bennem elég képzelőerő ahhoz, hogy hazudjak.

– Bizalmas természetű?

– Nem úgy mesélem el, hogy könnyen felismerhető legyen, de amennyiben mégis ráismernek, bízom a titoktartásukban.

– Csavarosan fogalmaz – mondta Trumbull –, de biztosíthatom, hogy ami ennek a szobának a falai közt elhangzik, az semmiféle formában nem kerülhet ki innen, még közvetetten sem. Ennek Henry is tudatában van.

A megszólított, aki éppen két kávéscsészét töltött újra, halványan elmosolyodott, és egyetértésként biccentett.

Bartram is elmosolyodott, és folytatta:

– Jacksonnak is megvolt a maga nyavalyája. Becsületesnek született; kijátszhatatlanul, mélységesen becsületesnek. Ez a

jellemvonása olyannyira átítatta lelkét, mintha kora gyermekkorától fogva tisztességben pácolták volna.

Egy Anderson-félének a lehető legjobban jött egy olyan társ, mint Jackson, mert üzletük, amelyről gondosan nem akarok több részletet elárulni, a nagyközönséggel való kapcsolattartásra épült. Az ilyen kapcsolattartást azonban nem Andersonnak találták ki, gyűjtőszenvedélye az útjába állt. Minden egyes megszerzett tárggyal újabb ravasz redő jelent meg az arcán, míg ezek végül már valóságos pókhálót alkottak, mely messziről elriasztott minden legyet. Jackson, a tiszta és őszinte lett hát a vállalkozás frontembere, akihez az özvegyasszonyok vitték összekuporgatott fillérjeiket és az árvák petákjaikat.

Másrésről azonban Jackson is szükségesnek érezte Anderson részvételét, mert ő a nagy becsületessége ellenére, vagy tán éppen amiatt, képtelen volt egy dollárból kettőt csinálni. Ha magára hagyják, akaratlanul is minden bizonynyal az utolsó centig elveszített volna mindent, amit rábíztak, hogy végül aztán öngyilkosságával próbáljon kétes értékű vigaszt nyújtani a cserbenhagyottaknak. Anderson keze azonban úgy hatott a pénzre, mint a trágya a rózsákra; ők ketten Jacksonnal nyerő párost alkottak.

Azonban a paradicsomi állapotok sem tarthatnak örökké, és egy megrögzött jellemvonás, ha nem tartják kordában, egyre mélyül, szélesedik, és mind extrémebb formát ölt. Jackson őszintesége odáig fajult, hogy Andersont minden éles esze ellenére időnként sarokba szorította, és pénzügyi veszteségre kényszerítette. Hasonlóképpen, Anderson gyűjtőszenvedélye olyan pokoli mélységekbe hatolt, hogy Jackson minden

erkölcsössége ellenére alkalmanként megkérdőjelezhető üzletekbe keveredett.

Természetesen amennyire Anderson utált pénzt veszíteni, Jackson pedig irtózott személyisége kedvezőtlen változásától, egyre inkább elhidegültek egymástól. A dolgok ilyen állása mellett egyértelműen Anderson került előnyösebb helyzetbe, hiszen az ő tetteit semmi nem korlátozta, Jacksont azonban kötötték az etika szabályai.

Anderson nagy ravaszul addig munkálkodott és manőverezett, míg végül szegény, becsületes Jacksonnak el kellett adnia az üzlet rá eső részét, méghozzá a legkedvezőtlenebb feltételekkel.

Anderson gyűjtőszenvédélye, mondhatni, elérte csúcspontját, hiszen begyűjtötte magának a vállalkozás teljes egészét. Most már csak azt tervezte, hogy visszavonul, és a mindennapi ügyek intézését alkalmazottakra bízta, magának csupán a haszon bezsebelésének feladatát hagyva meg. Jacksonnak másrésről semmi egyebe nem maradt, mint a becsülete, és noha az csodálatra méltó jellemvonás, egy zálogos nem sokat adna érte.

És ezen a ponton léptem be én, uraim, a képbe... Ó, Henry, köszönöm.

A pincér brandys poharakat osztott szét.

– Addig egyáltalán nem ismerte ezeket az embereket? – kérdezte Rubin, és éles szeme nagyokat pislogott.

– Még csak hírből sem – felelte Bartram; finoman megszagolgatta a brandyt, azután felső ajkát megnedvesítette a folyadékkal. – Bár azt hiszem, valaki ebben a szobában ismerte őket. Évekkel ezelőtti ügy ez már.

Andersonnal először akkor találkoztam, amikor idegesen

berontott az irodámba. „Azt akarom, hogy találja meg, amit elvesztettem”, mondta. Sok lopási ügygel foglalkoztam már a pályafutásom során, szóval természetesen azt kérdeztem: „Mi az pontosan, amit elvesztett?” Mire ő azt válaszolta: „A pokolba, ember, épp ezt kell kinyomoznia!”

A történet szaggatottan tört elő belőle. Meglepő heveségű vitájuk volt Jacksonnal. Az üzlettársa olyan dühödten támadt rá, ahogy csak egy becsületes ember tud, ha úgy érzi, a tisztessége sem képes pajzsként megvédeni mások ravaszkodásától. Bosszút esküdött, Anderson azonban egy nevetéssel elhessegette.

– Óvakodj a türelmes ember haragjától! – idézte Avalon, az aprólékos kutatómunkának a légkörével, amely még a legkevésbé baljóslatú kijelentéseit is körülengte.

– Magam is így hallottam – biccentett Bartram –, bár nem volt még alkalmam próbára tenni ezt a maximát. Ahogy valószínűleg Andersonnak sem, mivel egyáltalán nem tartott Jacksontól. Mint elmagyarázta, a társa az elmebetegség határát súrlóan becsületes volt, és megrögzötten törvénytisztelő, tehát semmi esély arra, hogy gonosztettet hajtson végre. Legalábbis Anderson így gondolta. Az még csak föl sem merült benne, hogy visszakérje Jacksontól az iroda kulcsát; ez annál különösebb, mivel a szóban forgó iroda Anderson házában volt, az összegyűjtött csecsebecsétől körülvéve.

A tulajdonosnak ez csupán néhány nappal a veszekedést követően jutott az eszébe arról, hogy egy kora esti találkozási ponton visszatérve Jacksont a házában találta. A régi aktatáskája volt nála, amit Anderson belépésekor éppen becsukott, méghozzá úgy tűnt, rémült sietséggel.

Anderson a homlokát ráncolta, és feltette az elkerülhetetlen kérdést: „Mit keresel itt?”

„Visszahoztam olyan papírokat, amelyek eddig nálam voltak, de most már neked lesz szükséged rájuk”, felelte Jackson, „és az irodakulcsot.” E megjegyzés kíséretében átadta a kulcsot, rámutatott az asztalon heverő papírokra, és benyomta viharvert aktatáskájának számkódos zárját; Anderson esküdni mert volna rá, hogy az ujjai kissé remegtek. Jackson ezután körülnézett a szobában, társa szerint különös, már-már titokzatosan elégedett mosollyal, és így szólt: „Most elmegyek.” Majd ekképp is cselekedett.

Jackson autójának motorja felberregett, majd a zúgás fokozatosan távolodni kezdett; Anderson csak ekkor tért magához bénító kábulatából. Tudta, hogy kirabolták, és másnap el is jött hozzá.

Drake összeszorított ajkakkal forgatta kezében brandys-poharát, azután megszólalt:

– Miért nem a rendőrségre ment?

– Adódott egy kis komplikáció – felelte Bartram. – Anderson nem tudta, mit tulajdonítottak el. Amikor felködlött benne a lopás lehetősége, természetesen a széfhez sietett. A tartalma hiánytalanul megvolt. Átkutatta az íróasztalát. Látszólag semmi nem hiányzott. Szobáról szobára járt. Minden érintetlennek tűnt, amennyire meg tudta állapítani.

– Hát nem volt benne biztos? – kérdezte Gonzalo.

– Nem lehetett. A házat mértéktelenül megtöltötték a legkülönfélébb tárgyak, és ő nem emlékezett külön minden tételre. Elmondta például, hogy egy időben antik karórákat

gyűjtött. Egy kis fiókban tartotta őket a dolgozószobájában, mind a hatot. És továbbra is mind a hat megvolt, de halványan mintha emlékezett volna egy hetedikre. Ha megnyúzzák, sem tudta volna biztosra mondani. Valójában a helyzet még ennél is rosszabb volt, mert a hat közül az egyik nem tűnt számára ismerősnek. Lehet, hogy mégiscsak hat volt, de valaki kicserélte az egyik értékes darabot egy kevésbé értékesre? Még legalább tucatnyiszor találkozott hasonló kétellyel, a legkülönbözőbb rejtékhelyeken, a legkülönbözőbb tárgyakat illetően. Ezért jött el hozzám...

– Egy pillanat! – szólt közbe Trumbull, kezét keményen lecsapva az asztallapra. – Mitől lett olyan biztos benne, hogy Jackson bármit is elvitt?

– Ó – mondta Bartram –, ez a legizgalmasabb része a történetnek. Az aktatáska bezárása és Jackson titokzatos mosolya már önmagában elegendő volt ahhoz, hogy felkeltse Anderson gyanúját, de amikor az ajtó becsukódott a másik férfi mögött, az fölkcuncogott. És az nem egy közönséges kuncogás volt... De mondja ezt el Anderson a saját szavaival, már amennyire emlékszem rájuk.

„Bartram”, mondta, „én azt a kuncogást számtalanszor hallottam már életemben. Saját magamtól is több ezerszer. Jellegzetes, eltéveszthetetlen, sőt elkendőzhetetlen. Vagyonszerző kuncogásnak nevezem; annak az embernek a kuncogása, aki nagyon vágyik valamire, és most valaki más kárára sikerült megszereznie. Ha valaki a világon ismeri azt a kuncogást, és képes felismerni még egy csukott ajtón túlról is, az én vagyok. Nem tévedhetek. Jackson elvett valamit tőlem, és ez

diadalittassággal töltötte el!”

Ezen nem lett volna érdemes vitatkozni vele. Valósággal habzott a szája arra a gondolatra, hogy lóvá tették, és ami azt illeti, el kellett hinnem neki. Fel kellett tételeznem, hogy Jackson, beteges tisztessége ellenére, a túlcseresznyés pohár rendkívüli esete lopásra sarkallta. Ebben kapóra jött neki az is, hogy mindenki másnál jobban ismerte Andersont. Tudnia kellett, hogy üzlettársa körömszakadtáig ragaszkodik legértéktelenebb műtűrjéhez is, és épp ezért egy esetleges lopás jóval nagyobb kárt okozna az eltulajdonított tárgy névértékénél, akármekkora legyen is az.

– Talán magát az aktatáskát emelte el – vetette föl Rubin.

– Nem, nem, az a sajátja volt. Már évek óta. Hát ez a probléma. Anderson azt akarta tőlem, találjam ki, mit emeltek el, mert amíg nem tud megnevezni egy tárgyat, amit Jackson bizonyíthatóan tőle lopott el, nem viheti perre az ügyet – márpedig határozottan perelni szándékozott. Az én feladatomban tehát azt szánta, hogy nézzek körül a házában, és állapítsam meg, mi hiányzik.

– Hogyan gondolhatta ezt lehetségesnek, ha ő maga sem tudta megállapítani? – morogta Trumbull.

– Erre én is rámutattam – felelte Bartram –, de nem lehetett észérvekkkel hatni rá. Rengeteg pénzt ígért nekem, ha megtalálom a bizonyítékot; igazán csinos összeget, és annak jó részét kínálta előlegként. Tisztán látszott, mennyire zokon vette ezt a visszaélést gyűjtőszervezetével. A gondolat, hogy egy Jacksonhoz hasonló amatőr nem-gyűjtő a saját legszentebb szervezetét fordíthatja ellene, az örületbe kergette, ezért semmi pénzt nem sajnált kiadni a másik teljes diadalának megakadályozása érdekében.

Mivel én magam is hús-vér ember vagyok, elfogadtam az előleget és a megbízást. Úgy érveltem, elvégre nekem is megvannak a magam módszerei. Először is elkértem a biztosítási listákat. Mind elavult már, de arra jó volt, hogy kizárhassam a bútorokat és valamennyi nagyobb vagyontárgyat, hiszen azok a házban maradtak.

Avalon közbevágott:

– Ezeket amúgy is kizárhatta volna, mert egyik sem fér bele egy aktatáskába.

– Feltéve, hogy valóban az aktatáskát használta a tárgy kijuttatására – mutatott rá Bartram türelmesen. – Az talán csak figyelemelterelés volt. Anderson visszatérése előtt Jackson akár egy költöztető furgont is leparkolhatott a ház előtt, és ha úgy tetszett neki, egy versenyzongorát is bepakoltathatott volna, hogy aztán a házigazda szeme láttára bekattintsa az aktatáskáját, így félrevezetve őt.

De mindez nem érdekes. Valóban nem valószínű ez a forgatókönyv. Körbekísértem Andersont a házban, szobáról szobára, szisztematikusan megvizsgálva a padlót, a falakat és a mennyezetet, majd a polcokat is, kinyitogatva minden ajtót, szemügyre véve minden bútordarabot, átkutatva minden tárolót. A pincéről és a padlásról sem feledkeztem meg. Anderson soha azelőtt nem vette még számba hatalmas, burjánzó gyűjteményét azzal a céllal, hogy hátha valamelyik tárgy emlékezetébe idéz egy másikat, ami *nincs* ott.

Hatalmas ház volt, labirintusszerű, végtelen. Napokig jártuk, és szegény Anderson napról napra zavarodottabbá vált.

Azután a másik végén fogtam hozzá. Nyilvánvaló volt, hogy

Jackson szándékosan valami felfedezhetetlent vitt el, talán egy apróságot; egész biztosan olyasmit, ami Andersonnak aligha szúr szemet, vagyis nem kötődik hozzá túlságosan. Másrészt azt is számításba kellett venni, hogy Jackson azt a valamit régebb óta el akarta vinni, tehát értékesnek találta. Ami azt illeti, a tette akkor tölthette el a legnagyobb elégedettséggel, ha maga Anderson is megérezte volna annak a tárgynak a hiányát – amint rádöbben eltűnésére. Mi lehetett hát?

– Egy kisebb festmény – vágta rá Gonzalo mohón –, amiről Jackson tudta, hogy egy eredeti Cézanne, Anderson viszont szemétnek nézte.

– Egy bélyeg Anderson gyűjteményéből – licitált rá Rubin –, aminél Jacksonnak feltűnt, hogy a rajzolat ritka hibát tartalmaz.

– Valamikor írt egy elbeszélést, ami pontosan ugyanerre a csattanóra épült.

– Egy könyv – szállt be Trumbull is a találgatásba –, mely szörnyű családi titkot rejt, amivel Jackson később megzsarolhatta volna Andersont.

– Egy fénykép – jelentette be Avalon drámai hangon –, amelyről Anderson megfélekedett, pedig egy régi kedvesét ábrázolta, és ezért súlyos pénzeket lenne hajlandó áldozni rá.

– Nem tudom, miféle üzletet működtettek – mondta Drake elgondolkozva –, de talán olyan értéktelen gezemicékkal foglalkozhatott, amik egy versenytársnak igenis sokat értek, és ezzel vitte volna Jackson csődbe a társát. Emlékszem egy esetre, amelyben egy bizonyos hidrazo-együttható képlete...

– Bármilyen furcsa – vágott a szavába Bartram határozottan –, ezekre a lehetőségekre én mind gondoltam, és Andersonnal sorra

is vettük őket. Nyilvánvalóvá vált, hogy a művészetekhez semmi ízlése, amit fölhalmozott, az a tévedés kockázata nélkül mind szemét volt. Bélyegeket nem gyűjtött, és noha rengeteg könyv sorakozott a polcain, s meg sem tudta volna mondani, hiányzik-e valamelyik, megesküdt, hogy semmiféle családi titok nem létezik, ami megdobogtathatná egy zsaroló kérges szívét. Még csak régi kedvesekkel sem büszkélkedhetett, mivel ifjúkorában hivatásos hölgyek szolgálatait vette igénybe, kiknek nem őrizte féltve a portréját. Ami pedig az üzleti titkokat illeti, azok olyan fajtájúak voltak, amelyek jobban érdekelhetik a kormányt, mint bármilyen versenytársat, és amúgy is minden efféle irat Jackson becsületes tekintete előtt rejtve, a széfben hevert (vagy már réges-rég elégett). Más hasonló eshetőségek is megfordultak a fejemben, de egyiket a másik után kihúztuk a listáról.

Jackson természetesen elárulhatta volna magát. Mondjuk, ha hirtelen dúskálni kezd a pénzben, és ennek utánanyomozunk, beazonosíthattuk volna az ellopott tárgyat.

Anderson maga javasolta ezt a módszert, és költséget nem kímélve huszonnégy órás megfigyelés alá vonta egykori társát. Mindhiába. Az az ember unalmasan élt, pontosan úgy, ahogy bárki az ő szerény jövedelme mellett. Összehúzta magát, és végül alantas munkát vállalt, amelyben nagy hasznát vette becsületes, nyugodt természetének.

Már csak egyetlen eshetőség maradt...

– Várjon, várjon! – kiáltotta Gonzalo. – Hadd találgassak, hadd találgassak! – Felhörpintette, ami a brandyjéből maradt, intett Henrynek egy újabbért, és így folytatta: – Megkérdezte Jacksont!

– Erős kísértést éreztem – mondta Bartram bánatosan –, de az

aligha lett volna célravezető. Az én szakmámban nem vádaskodik az ember, ha nincs a kezében bármi aprócska bizonyíték. Az iparengedélyek könnyen elvesznek. És egyébként is, valószínűleg simán letagadta volna a lopást, ha megvádolom, és onnantól kezdve csak még jobban figyel minden mozdulatára.

– Nos hát... – dünnyögte Gonzalo, de nem találta a folytatást.

A többi négy is csak a homlokát ráncolta, de csöndben maradt.

Bartram türelmesen várakozott, majd így szólt:

– Nem fogják kitalálni, uraim, mert nem szakmabeliek. Csak azt ismerik, amiről a regényekben és elbeszélésekben olvastak, s azt hiszik, a hozzám hasonlóknak végtelen számú lehetőség áll rendelkezésére, és kivétel nélkül minden ügyet megoldanak. Én, mivel szakmabeli vagyok, tudom a valóságot. Uraim, számomra akkor egyetlen alternatíva maradt, hogy beismerjem vereségemet.

Anderson mindazonáltal kifizetett, ezt el kell ismernem. Mire elbúcsúztam tőle, már vagy öt kilót lefogyott. Szemében kihunyt a fény, és miközben kezét ráztunk, a szobát pásztázták, még mindig azt a valamit keresve, kutatva. „Higgye el nekem,” morogta, „azt a kuncogást semmivel nem téveszteném össze. Valamit elvett tőlem. Valamit elvett tőlem.”

Utána még kétszer-háromszor láttam őt. Sosem hagyott fel a kutatással, de soha nem is jött rá, mit vesztett el.

Végzetes lejtőn indult el lefelé. Az általam elmondott események közel öt évvel ezelőtt történtek, a múlt hónapban pedig meg is halt.

Rövid csend állt be.

– Anélkül, hogy megtudta volna, mit tulajdonítottak el tőle? –

kérdezte Avalon.

– Anélkül, hogy megtudta volna.

– És most jön el hozzánk, hogy segítsünk a probléma megoldásában? – szegezte neki Trumbull rosszallóan.

– Tulajdonképpen valóban ezért jöttem. Kár lett volna elszalasztanom ezt a lehetőséget. Anderson halott, és ami e négy fal között elhangzik, nem kerül ki innen, ezt állítják. Tehát föltehetem azt a kérdést, amit még soha senkinek nem mertem... Henry, kaphatnék tüzet?

A pincér, aki eddig tiszteletteljes diszkrécióval hallgatta a történetet, most elővett egy levél gyufát, és meggyújtotta Bartram cigarettáját.

– Hadd mutassam be önt, Henry, azoknak, akiket oly hatékonyan szolgál!... Uraim, ismerjék meg Henry Jackson!

Egy pillanatra döbrent csönd állt be, majd Drake megkérdezte:

– *Az a bizonyos Jackson?*

– Pontosan – válaszolta Bartram. – Tudtam, hogy itt dolgozik, és amikor hallottam, hogy az önök klubja itt tartja havi rendszerességű találkozóit, kénytelen voltam szégyentelen módon kikönyörögni a meghívásomat. Mert csak itt találhattam rá arra az úriemberre, akinek vagyonszerző kuncogása az egész ügyet elindította, és csak itt találhattam rá mesterkéletlen és mégis diszkrét körülmények között.

Henry elmosolyodott, és lehajtotta a fejét.

– Voltak idők a nyomozás során – mondta Bartram –, amikor akaratlanul elcsodálkoztam, vajon Anderson nem tévedett-e, és valójában nem loptak el tőle semmit. Azonban újra és újra visszajutottam ahhoz a bizonyos vagyonszerző kuncogáshoz, és

meg kellett bíznom Anderson ítéletében.

– És jól is tette – szólt Jackson halkán –, mert *valóban* elloptam valamit egykori társamtól, az úrtól, akire ön Andersonként hivatkozott. Soha, egy pillanatra sem felejtettem el tettemet.

– Gondolom, valami értékes dologról van szó.

– A legnagyobb értékűről, és egy nap se telt el úgy azóta, hogy ne töltött volna el öröm a tény miatt: az a gonosz ember többé nem rendelkezik azzal, amit elvettem tőle.

– És szándékosan keltette föl a gyanakvását, hogy nagyobb élvezetét lelhesse szenvedésében.

– Igen, uram.

– És nem félt attól, hogy elcsíphetik?

– Egy pillanatig sem, uram.

– Istenemre! – mordult föl hirtelen Avalon egekbe törő hangerővel. – Újfent elmondom: Óvakodj a türelmes ember haragjától! Én türelmes ember vagyok, de egyre fáradtabb ettől a vég nélküli faggatózástól. Ne szítsa tovább a haragom, Henry! Mit vitt el abban az aktatáskában?

– Semmit, uram – felelte a pincér. – Üres volt.

– Az ég szerelmére! Hova tette akkor, amit eltulajdonított tőle?

– Nem kellett sehova tennem, uram.

– De hát mégis mit vett el?

– Csak a lelki békéjét, uram – mondta Henry szelíden.

Kommentár

Ez a novella először az Ellery Queen's Mystery Magazine 1972. januári számában jelent meg.

Meg is tanított valamire, a logikai láncolatok levezetésével kapcsolatban. Gyakran gondoltam arra, hogy az a könnyedség, amellyel az irodalmi művek nyomozói kérlelhetetlenül szövik logikai hálóikat, túl kényelmes. A valós életben nagy lyukaknak kell maradniuk.

Olykor ezek a lyukak a történetekben is feltűnnek. Miután „A vagyonszerző kuncogás” megjelent, egy olvasó írt nekem, hogy nem szögeztem le, Jackson aktatáskája a sajátja volt, így akár az is lehetett volna az ellopott tárgy. Ez föl sem merült bennem, ezért természetesen a történet szereplői sem reflektáltak rá.

A kötetbeli megjelenéshez ezért hozzátoldottam néhány sort, hogy kizárjam ezt a lehetőséget. (Ez melleleg arra is rámutat, hogy az olvasók nem csupán macerás kérdésekkel vannak tele, mint azt a bevezetőmben kifejtettem. Néha igen hasznosak is tudnak lenni, és ezeket a megnyilvánulásait nagyra értékelem.)

P, MINT PIHA

A FEKETE ÖZVEGYEK találkozóját kissé feszélyezte James Drake szemmel látható elégedetlensége.

Nagy kár, hogy így esett, mert a vacsora szokatlanul jó lett, még ahhoz képest is, ha figyelembe vesszük a Milánó étterem szeretetteljes gondoskodását, mellyel minden hónapban kitüntette ezt a különleges társaságot. És amennyiben a borjúból készült *cordon bleu*-nek bármire is szüksége lett volna még, hogy eljusson a kiválóság csúcsára, azt hozzátette Henry figyelmes felszolgálása: a tányérok egyszer csak ott termettek az asztalon anélkül, hogy a jelenlévők közül bárki észlelte volna érkezésüket.

Aznap Thomas Trumbullra került a sor, hogy eljátssza a házigazda szerepét, amit pallérozatlanul látott el, habár ezt mindenki teljes mértékben figyelmen kívül hagyta; ezt a faragatlanságot különösen kiemelte, hogy jóllehet ő volt a házigazda, mindössze egyetlen másodperccel azelőtt csörtetett be közéjük, hogy a második kör (Rubin esetében a harmadik, bár rajta ez nem látszott) aperitif is lecsúszott.

Trumbull élt a házigazda kiváltságával, és hozott egy kifagगतandó vendéget. A vendég magas volt, csaknem annyira, mint Geoffrey Avalon, a Fekete Özvegyek szabadalmi ügyvivő tagja. Szikár is volt, csaknem annyira, mint Geoffrey Avalon. Ám arcát simára borotválta, és hiányzott belőle Avalon szertartásossága. Sőt, a képe kerek volt, orcája pufók, ami olyan

mértékben állt ellentétben a teste többi részével, hogy az ember azt hihette volna róla, fejátültetésen esett át. Mint kiderült, Arnold Staceynek hívták.

Ugyanis Trumbull így mutatta be:

– Arnold Stacey, PhD.

– Á! – szólalt meg Avalon abban a dagályos modorban, mellyel még legtriviálisabb megjegyzéseit is fölruházta. – Doktor doktor Stacey.

– Doktor doktor? – mormolta Stacey, s ajka már húzódtott is szét, mint aki kész elmosolyodni az egészen biztosan bekövetkező viccen.

– A Fekete Özvegyek egyik szabálya – jegyezte meg Trumbull ingerülten –, hogy tagságánál fogva minden egyes tag doktor. És egy bármely más okból doktor, az...

– Doktor doktor – fejezte be Stacey. És elmosolyodott.

– Beleszámolhatjuk a *honoris causa* doktorátusokat is – jelentette ki Rubin, akinek egymástól szokatlanul távol álló fogai annyira torzonborz szakállból ragyogtak elő, amennyire rendezett volt Avaloné –, de akkor engem doktor doktor doktornak kell szólítsatok...

Mario Gonzalo épp ekkor mászta meg a lépcsőt, s vele enyhe terpentínbűz érkezett, mintha egyenesen a műterméből jött volna. (Trumbull kitartott amellett, hogy az ember nem vonhatja le ezt a következtetést; szerinte Gonzalo egy csepp terpentint pacskol a füle mögé minden társasági esemény előtt.)

Gonzalo épp időben jött ahhoz, hogy elcsípje Emmanuel Rubin kijelentését, és még mielőtt fölért volna a lépcső tetejére, megszólalt:

– Miféle *honoris causa* doktorátust kaptál, Manny? *Dishonoris causát* jobban el tudnék hinni.

Rubin arckifejezése megdermedt, ahogy szokott, valahányszor előzetes figyelmeztetés nélkül támadás érte, ám ez csupán az erőgyűjtéshez kellő kurta pauza volt. Már mondta is:

– Elsorolhatom őket neked. 1938-ban, amikor tizenöt éves voltam, történetesen evangelizátorként működtem, és megszereztem a hittudományok doktora címet a...

– Az isten szerelmére, ne mondd el az egész listát! – fakadt ki Trumbull. – Mindet elfogadjuk.

– Ne küzdj vele, Mario, nem vagytok egy súlycsoportban! – közölte Avalon higgadt szívéllyel. – Tudod, hogy Rubint nem lehet ellentmondáson kapni, amikor nekiáll élete korai szakaszáról mesélni.

– Hát persze – értett egyet Gonzalo –, pont ettől olyan pocsékok a történetei. Csupa önéletrajz. Semmi költészet.

– Költöttem verseket – kezdte Rubin, ám ekkor bejött Drake. Általában ő volt az első érkező, ezúttal viszont az utolsó.

– Késett a vonat – magyarázkodott halkán, lehántva magáról a kabátot. Mivel ezekre az estekre New Jerseyből kellett bevonatoznia, az volt csak meglepő, hogy nem késett gyakrabban. Megfordult, hogy elvegye az italt, amit Henry már nyújtott is felé. Henry természetesen tudta, hogy mi Drake kedvenc itala.

– Mutassatok be a vendégünknek! – fűzte hozzá Drake.

Avalon megejtette a bemutatást:

– Doktor doktor Arnold Stacey... doktor doktor James Drake.

– Üdvözlöm – mondta Drake, és a magasba emelte poharát. –

Miből szerezte az értéktelenebb doktorátusát, doktor Stacey?

– Kémiai tudományokból van PhD-m, doktor doktor úr, s kérem, szólítson Arnoldnak!

Drake kis, őszülő bajsza fölborzolódott.

– Dettó – felelte. – Az én PhD-m is kémiai tudományokból van.

Egy pillanatig egymást fürkészték elővigyázatosan. Aztán Drake megkérdezte:

– Ipar? Államigazgatás? Tudomány?

– Tanítok. A Berry Egyetemen vagyok tanársegéd.

– *Hol?*

– A Berry Egyetemen. Nem valami nagy iskola. Ott van...

– Tudom, hol van – vágott közbe Drake. – Ott szereztem a diplomámat. Bár persze jóval a te időd előtt. Te a Berryn is végeztél, mielőtt bekerültél az oktatók közé?

– Nem, én...

– Az isten szerelmére, előbb ülünk le! – harsogta Trumbull. – Folyton egyre többet iszunk, és egyre kevesebbet eszünk. – Ott állt a házigazda széke mellett, magasra emelt pohárral, s szúrósan meredt a többiekre, míg azok el nem foglalták a helyüket. – Leülni! Leülni! – Aztán elkántálta a rituális tósztot a vén Burkus király egészségére, míg Gonzalo gúnyosan verte a ritmust egy ropogós zsömlével, melyet az utolsó szótag kiejtése után félbevágott és megvajazott.

– Ez mi? – tudakolta váratlanul Rubin, s döbbenten meredt az elé tett fogásra.

– *Pâté de la maison*, uram – felelte halkán Henry.

– Pont ezt gondoltam én is. Apróra vagdalt máj. A fenébe is, Henry, magától kérdem, mint kórosan becsületesen embertől, ez

ehető?

– A dolog meglehetősen szubjektív, uram. A vacsorázó személy egyéni ízlésén múlik.

Avalon az asztalt verte.

– Rendre, rendre! Tiltakozom Manny „kórosan becsületes” jelzős szerkezetének használata ellen! Titoksértés!

Rubin kissé elvörösödött.

– Állj le, Jeff! Nem sértettem meg semmilyen titkot. Véletlenül ez a véleményem Henryről, teljesen függetlenül a múlt hónapban történtektől.

– Döntsön a házigazda! – makacskodott Avalon.

Trumbull megszólalt:

– Mindketten fogjátok be a szátokat! Az a házigazda döntése, hogy minden Fekete Özvegy-tag elismerheti, Henry az a ritka eset, amit teljesen becsületes embernek nevezhetünk. Nem kell megindokolni. Köztudomású dolognak vehetjük.

Henry szelíden mosolygott.

– Akkor vigyem el a *pâtét*, uram?

– Henry, *maga* megenné? – kérdezte Rubin.

– Nagy élvezettel, uram.

– Hát akkor én is megeszem. – S meg is tette, az alig elfojtott undor összes tünetével.

Trumbull odahajolt Drake-hez, és tőle halknak számító hangon megkérdezte tőle:

– Mi a fene nyomaszt téged?

Drake kissé megrezzent, és azt válaszolta:

– Semmi. *Téged* mi nyomaszt?

– A te viselkedésed – felelte Trumbull. – Még soha életemben

nem láttam ilyen sok részre szagatott zsömlét.

Ezután általános társalgás vette kezdetét, mely főleg Rubin sértett állítása körül forgott, miszerint a becsületességnek semmi értéke sincs a túlélés szempontjából, és a természetes kiválasztódás összes alkotóeleme majd együttesen kiselejtezi az emberi tulajdonságok közül. Egészen addig sikeresen védelmezte tételét, míg Gonzalo meg nem kérdezte tőle, hogy saját sikerét íróként (már amennyiben ez sikernek mondható, tette hozzá Gonzalo) a plagizálásnak tulajdonítja-e. Amikor Rubin nekiment ennek az álláspontnak, és megpróbálta logikus érveléssel bebizonyítani, hogy a plagizálás alapvetően eltér minden más becsstelenségtől, és tőlük függetlenül kezelendő, a többiek lehurrogták.

Aztán a fő fogás és a desszert között Drake kiment a mosdóba, Trumbull pedig követte.

Trumbull rákérdezett:

– Jim, te ismered ezt a Stacey-t?

Drake a fejét rázta.

– Nem, egyáltalán nem ismerem.

– Hát akkor mi a bajod? Elismerem, hogy te nem vagy egy megelevenedett fonográfú, mint Rubin, de a fenébe is, egész vacsora alatt meg sem szólaltál! És folyton oda-odasandítasz Staceyre.

– Tégy nekem egy szívességet, Tom! – kérte Drake. – Hadd faggassam ki én vacsora után!

Trumbull megvonta a vállát.

– Tőlem.

Kávészás közben Trumbull kijelentette:

– Eljött az idő, hogy kifaggassuk a vendéget. Rendes körülmények között, mint az asztaltársaság egyetlen logikusan gondolkodó tagja, én szoktam ezt elkezdni. Ezúttal azonban átengedem ezt a kiváltságot doktor doktor Drake-nek, mivel ő ugyanabba a szakmába tartozik, mint nagyra becsült vendégünk.

– Doktor doktor Stacey, mivel indokolod létezésedet? – kezdett bele Drake.

– Az idő múlásával egyre kevesebb – válaszolta Stacey zavartalanul.

– Mi a fenét akar ez jelenteni? – szólt közbe Trumbull.

– Én kérdezek – szögezte le Drake tőle szokatlan vehemenciával.

– És én szívesen válaszolok – mondta Stacey. – Mivel úgy tűnik, az egyetemek évről évre egyre nagyobb bajba kerülnek, és én nem teszek semmit ez ellen, saját szerepem egyetemi tartozékként egyre kevésbé látszik védhetőnek, ennyi az egész.

Drake ezt elengedte a füle mellett.

– Azon az egyetemen tanítasz, ahol én mesterszakot végeztem – jelentette ki. – Hallottál már rólam?

Stacey tétovázott.

– Sajnálom, Jim. Rengeteg olyan vegyész van, akikről nem hallottam. Ne haragudj!

– Nem vagyok sértődékeny. Én sem hallottam rólad. De amire gondoltam: Nem hallottál rólam a Berry Egyetemen? Mint ottani hallgatóról?

– Nem, nem hallottam.

– Nem lep meg. De volt egy másik diák is a Berryn, amikor én oda jártam egyetemre. Ő aztán a doktorátusát is a Berryn

szerezte. Faronnak hívták, F-A-R-O-N; Lance Faron. Róla hallottál?

– Lance Faron? – ráncolta a homlokát Stacey.

– A Lance esetleg lehetett a Lancelot rövidítése; Lancelot Faron. Nem tudom. Mi mindig Lance-nek hívtuk.

Stacey végül megrázta a fejét.

– Nem, a név nem ismerős.

Drake rákérdezett:

– De David St. George-ról csak hallottál?

– St. George professzorról? Hát persze. Abban az évben halt meg, amikor én odakerültem az egyetemre. Azt nem állíthatom, hogy ismertem, de természetesen hallottam róla.

Trumbull megszólalt:

– Ördög és pokol, Jim! Miféle kérdések ezek? Öregdiák-találkozót tartasz?

Drake, aki közben gondolataiba merült, most kikászálódott közülük, és azt felelte:

– Várj, Tom! Ki akarok lyukadni valahová, és nem szeretnék kérdéseket föltenni. Előbb elmesélek egy történetet. Uramisten, ez már évek óta nem hagy nyugodni, és soha eszembe sem jutott, hogy elmondjam nektek, egész mostanáig, hogy a vendégünk...

– Én megszavazom a történetet – rikkantotta Gonzalo.

– Azzal a feltétellel – kötötte ki Avalon –, hogy ezt nem tekintjük precedensértékűnek.

– A házigazda dönt a precedensekről – tiltakozott azonnal Trumbull. – Rajta, Drake! Csak az isten szerelmére, ne menjen el vele az egész este!

– A történet nem bonyolult – fogott bele Drake –, és Lance

Faronról szól, ami az illető valódi neve, és én meg fogom őt vádolni, szóval meg kell értsd, Arnold, hogy minden, ami ezek között a falak között elhangzik, szigorúan bizalmas.

– Ezt már elmagyarázták nekem – bólogatott Stacey.

– Gyerünk már! – kiabálta Trumbull. – Rá *fog* menni az egész este! Tudom, hogy úgy lesz.

– Az a lényeg Lance-szel kapcsolatban, hogy azt hiszem, ő sosem készült igazán vegyésznek – mondta Drake. – A családja elég gazdag volt... nos, el is mesélem nektek. Még hallgató korában, saját költségén parafa padlót csináltatott a laboratóriumba, ahol dolgozott.

– Minek parafa padló? – tudakolta Gonzalo.

– Ha már ejtettél volna lombikot járólapos padlóra, akkor nem kérdeznéd – felelte Drake. – Alapképzésen a kémia szakot választotta, mert valamilyen szakot muszáj volt, s aztán folytatta ugyanazt mesterszakon, mert Európában már zajlott a II. világháború, s kezdődtek a sorozások... 1940-et írtunk... és a vegyész mesterszak majd jól hangzik a sorozóbizottság előtt. Így is történt, Lance-t tudtommal nem hívták be. De ez tökéletesen szabályos volt, én sem húztam egyenruhát, és nem áll szándékomban ujjal mutogatni.

Avalon, aki tiszt volt a seregben, zord képet vágott, de megerősítette:

– Tökéletesen szabályszerű.

Drake folytatta:

– Persze, nem vette komolyan... úgy értem, Lance a kémiát. Nem volt hozzá tehetsége, és nem is iparkodott különösebben. Megelégedett azzal, hogy sosem kaphat jobbat hármasnál, és

nagyjából ennyi is telt tőle. Gondolom, nincs ebben semmi rossz, s éppen elég ahhoz, hogy véres verejtékkal szert tegyen egy mesterszakos diplomára... aminek nincs túl nagy jelentősége a vegyészetben. Azonban a jegyei nem voltak elég jók ahhoz, hogy doktori iskolában kutathasson majd.

És ez volt a lényeg. Mi, többiek... azok a mesterszakos vegyészek, akik ugyanarra az évfolyamra jártunk... azt gondoltuk, hogy nem is akar továbbtanulni az MSc után. Majd kerít valami állást, ami továbbra is fölmenti a besorozás alól; arra számítottunk, hogy ebben majd segít az apja...

– Ti, többiek irigykedtetek rá? – kérdezte Rubin. – Mert az efféle fickó...

– Nem *rá* voltunk irigyek – válaszolta Drake. – Naná, hogy irigyeltük a helyzetét. A pokolba is, akkoriban még nem záporoztak ránk hópehelyként a kormányzati pénzek! Minden egyetemi félévem alatt az „Elő tudom teremteni a tandíjat, vagy lemorzsolódom?” szálon futó kalandos történetet éltem át. Mindnyájan szerettünk volna gazdagok lenni. De Lance rokonszenves fickó volt. Nem kérkedett a helyzetével, és feltűnés nélkül mindig adott kölcsön pár dollárt, amikor gödörbe kerültünk. És ő volt az első, aki elismerte, hogy nem egy nagy koponya.

Még segítettünk is neki. Gus Blue korrepetálta fizikai szervesből... természetesen pénzért. Na persze, Lance nem volt mindig lelkiismeretes. Volt például egy vegyület, amit a laborban kellett volna előállítson szintetikus úton, és mi tudtuk, hogy megvett egy mintát az egyik vegyszerellátóban, és azt adta be sajátjaként. Vagy legalábbis biztosak voltunk abban, hogy ezt

tette, de nem izgatott minket.

Rubin megkérdezte:

– Miért nem? Ez nem volt tisztességes dolog, nem igaz?

– Mert úgysem használt semmit neki – felelte bosszúsan Drake.

– Legjobb esetben is csak egy újabb hármast jelentett. De az ok, amiért előhozakodtam vele, az, hogy mindannyian tudtuk, Lance képes a csalásra.

– Úgy érted, ti, többiek nem csaltatok? – kérdezett közbe Stacey, hangjában árnyalat cinizmussal.

Drake föl vonta a szemöldökét, majd leeresztette.

– Valódi kényszerhelyzetben nem tenném egyikünkért sem tűzbe a kezemet. De pont az a lényeg, hogy nem szorultunk rá erre. Mindnyájunknak jó esélye volt, hogy a csalás megkockáztatása nélkül végezzünk, és ezért egyikünk sem tette. Legjobb tudomásom szerint. Az biztos, hogy én nem.

De aztán eljött az idő, amikor Lance eltökélte, hogy továbbmegy PhD-ra. Egy kanmurin történt. A háborús állások akkoriban kezdtek megnyílni előttünk, és eljött néhány fejvadász a kampuszra. Egy ilyen állás sok pénzzel járt, no meg teljes védelemmel a besorozás alól, de a PhD sokat jelentett nekünk, és kérdésesnek tűnt, vajon visszamegyünk-e az iskolába, ha egyszer bármilyen okból kikerültünk onnan.

Valaki (nem én voltam) azt kívánta, bárcsak Lance helyében lenne. Lance-nek nem kell választania. Elfogadhatja az állást.

„Nem is tudom”, mondta Lance, talán csak, hogy ellenkezzen. „Azt hiszem, inkább maradok itt, és megpróbálkozom a PhD-val.”

Lehet, hogy viccelt. Biztos vagyok benne, hogy viccelt. Mindenesetre mindnyájan azt gondoltuk, hogy tréfálkozik, és

nevetésben törtünk ki. De tudjátok, egy kicsit mind föl voltunk dobva, és hamarosan amolyan ok nélküli nevetéssé dagadt. Ha az egyikünk már kezdte volna abbahagyni, elkapta valaki más pillantását, és kezdte előlről. Ennyire persze nem volt mulatságos. Sőt, egyáltalán nem volt mulatságos. De addig neveltünk, míg már majd megfúltunk. Lance előbb elvörösödött, majd elsápadt.

Emlékszem, szerettem volna azt mondani, „Lance, nem rajtad nevetünk”, de nem tudtam megszólalni. Csak fulladoztam és fröcsögtem. És Lance tüntetőleg kivonult.

Ezután eltökélte, hogy PhD-zik. Nem beszélt róla, de kitöltötte az összes szükséges nyomtatványt, s úgy tűnt, ezzel megelégszik. Egy idő múlva helyreállt a béke. Újra barátságos lett.

Azt mondtam neki, „Figyelj, Lance, csalódní fogsz. Nem kaphatsz jóváhagyást a kartól doktori kutatásokhoz, ha nincs egyetlen ötös sem a leckekönyvedben. Ez egyszerűen lehetetlen.”

Azt kérdezte: „Már miért lenne? Beszéltem a bizottsággal. Mondtam nekik, hogy fölveszem a reakciókinetikát St. George-nál, és hogy ötöst szerzek belőle. Azt mondtam, hogy ezzel majd megmutatom nekik, mire vagyok képes.”

Számomra ez még érthetlenebbnek tűnt. Még nevetségesebb volt, mint az a megjegyzés, amiért kinevettük. Ehhez persze ismerni kellett St. George-ot. Arnold, neked tudnod kell, mire gondolok.

Stacey bólintott.

– Nagyon erős kurzust tartott kinetikából. A legjobbak közül egy-kettő kapott négyest, a többi mind hármast meg kettést.

Drake vállat vont.

– Vannak professzorok, akik büszkék erre. Afféle Bligh kapitány egyetemi oktató változatban. De kiváló vegyész volt, alighanem a legjobb, aki valaha is megfordult a Berryn. Ő volt az egyetlen a tanári karból, aki a háború után országos ismertségre tett szert. Ha Lance el tudja végezni a kurzusát, és jó jegyet kap tőle, az tényleg imponálóan hat majd. Még ha minden másból kettese is lesz, így fognak érvelni: „Nos, bár a fiatalember nem tanult szorgosan, amíg nem volt muszáj, de amikor végül nekiveselkedett, kitűnt sziporkázó tehetsége.”

Lance-szel együtt jártunk reakciókinetikára, és én megfeszültem, izzadtam, és a nyelvem lógott annak a kurzusnak minden egyes napján. Ő meg csak ült a széken mellettem, és le nem hervadt a vigyor a képéről. Gondosan jegyzetelt, és tudom, hogy készült is belőlük, mert valahányszor összetalálkoztam vele a könyvtárban, mindig reakciókinetikát tanult. És ez így ment az utolsó pillanatig. St.George nem íratott évközi teszteket. Hagyta, hogy az érdemjegyet a szemináriumi viták és a vizsga eredménye döntse el. És az a vizsga három órán át tartott... három *teljes* óráig!

A kurzus utolsó hetében már nem voltak előadások, és a hallgatók kaptak egy utolsó esélyt, hogy megembereljék magukat a záróvizsga előtt. Lance még mindig mosolygott. A többi kurzuson munkáját a szokott Lance-minőségben végezte, ám ez csöppet sem izgatta. Ha azt kérdeztük tőle, „Hogy állsz kinetikából, Lance?”, nem elég, hogy azt felelte, „Gond egy szál se!”, még *jókedvűnek* is hangzott, a fenébe is!

Aztán eljött a záróvizsga napja... – Drake elhallgatott, és összeszorította a száját.

– Na? – nógatta Trumbull.

Drake egy kissé halkabban folytatta:

– Lance Faron átment a vizsgán. És nem csak átcsúszott. 96 százalékot ért el! Előtte soha senki nem jutott 90 százalék fölé St. George-féle vizsgán. S azt is kétlem, hogy utána sikerült volna bárkinek is.

– Nem tudok róla, hogy később bárki ennyit ért volna el – jelentette ki Stacey.

– Neked hogy sikerült? – firtatta Gonzalo.

– Én 82%-ot teljesítettem – válaszolta Drake. – És eltekintve Lance-étől, ez volt az évfolyam legjobb eredménye. Eltekintve Lance-étől.

– Mi történt azzal a fickóval? – érdeklődött Avalon.

– Természetesen ment tovább doktorálni. A tanári kar gond nélkül fölvette, és azt beszélték, hogy maga St. George járt közben érte.

Én ezután távoztam – folytatta Drake. – Az izotópok szétválasztásán dolgoztam a háború alatt, majd végül a doktorátus megszerzéséhez Wisconsinba költöztem. De néha hallottam Lance felől a régi barátoktól. Utolsó értesülésem az róla, hogy valahol Marylandben lakik, és saját maszek labort tart fön. Emlékszem, nagyjából tíz évvel ezelőtt kikerestem a nevét a *Chemical Abstracts*ban, és megtaláltam azt a pár cikket, amiket írt. Átlagos volt mind. Tipikus Lance.

– És még mindig olyan jól áll anyagilag? – kérdezte Trumbull.

– Azt hiszem, igen.

Trumbull hátradőlt.

– Ha ez a te történeted, Jim, akkor mi a francos bajod?

Drake körbenézett a társaságra, előbb az egyik oldalra, aztán a másikra. Aztán öklével akkorát csapott az asztalra, hogy a kávécsészék ugrottak egyet, és csörömpöltek.

– Az, hogy *csalt*, hogy nem sült le a képéről a bőr! Az nem volt szabályos záróvizsga, és mindaddig, amíg neki is PhD-ja van, az enyém annyival értéktelenebb... és a tiéd is – fordult oda Staceyhez.

Stacey azt mormolta:

– Piha PhD.

– Hogy mi? – förmedt rá Drake kissé vadul.

– Semmi, semmi – csitította Stacey. – Épp csak egy kollégám jutott eszembe, aki egy ideig orvosi egyetemre járt, s ott a diákok az orvosi doktorátust tartották a világ egyetlen rendes doktori fokozatának. Számukra a PhD „piha doktorit” jelentett.

Drake megvetően horkantott.

– Tulajdonképpen – kezdte Rubin, azzal a rá jellemző vitatkozó kedvvel, amit még egy egyszerű kötőszóba is bele tudott csempészni –, ha te...

Avalon, kihasználva imponáló termetét, közbeszólt:

– Hát, nézzük csak, Jim, ha csalt, hogyan ment át a vizsgán?

– Mert nem volt semmi jele annak, hogy csalt.

– Fölmerült benned valaha is – érdeklődött Gonzalo –, hogy esetleg nem is csalt? Talán tényleg igaz, hogy amikor nekiveselkedett, előtűnt a sziporkázó tehetsége.

– Nem – válaszolta Drake egy újabb kávécsészéket csörömpöltető ökölcsapással az asztalra. – Az lehetetlen. Sem előtte, sem utána nem adta jelét tehetségnek. Ráadásul végig az egész kurzus alatt ott volt az a *magabiztossága*. Az olyan ember

magabiztossága, aki üzembiztos tervet dolgozott ki az ötös megszerzésére.

Trumbull nyomatékosan vetette föl:

– Na jó, mondjuk azt, hogy csalt. Megszerezte a PhD-ját, de nem vitte sokra. Abból, amit mondasz, ott gubbaszt valahol egy isten háta mögötti zugban, és elvacakolgat. Te is átkozottul jól tudod, Jim, hogy egy csomó olyan pasas kerül pozícióba mindenféle hivatásban, akiknek a tudása kimerül a könyöklésben, és akkor mi van? Miért pont erre az egy fickóra akadtál ki, akár csalt, akár nem? Tudod, Jim, miért gondolom, hogy hibbant vagy ebben a dologban? Az kínoz téged, hogy nem tudod, hogyan csinálta. Ha rá tudnál jönni, hát, szerintem már el is felejtetted volna az egészet.

Henry szólt közbe:

– Még egy kis pálinkát, uraim?

Öt törékeny kis kupica emelkedett a levegőbe. Avalon, aki cseppentővel mérte ki a számára még megengedhető adagot, a sajátját az asztalon hagyta.

– Hát akkor, Tom, mondd meg nekem! Hogyan csinálta? – kérte Drake. – Te vagy a kódolás szakértője.

– De ebben nincs is kód. Nem tudom. Talán ő... sikerült rávennie valaki mást, hogy írja meg a vizsgadolgozatot helyette, és ő annak a másvalakinek a dolgozatát adta be.

– Valaki más kézírásával? – kérdezte lekicsinylően Drake. – Ráadásul erre én is gondoltam. Mindnyájunknak eszébe jutott ez a lehetőség. Nem hiszitek, ugye, hogy én voltam az egyetlen, aki úgy gondolta, Lance csalt? Mindnyájan úgy gondoltuk. Amikor az a 96% fölkerült a hirdetőtáblára, és újra elkezdtünk szabályosan

lélegezni, ami egyébként beletelt egy kis időbe, akkor követeltük, hogy megnézhessük a dolgozatát. Vonakodás nélkül átnyújtotta, és mi mind végignéztük. Csaknem tökéletes munka volt, ám az ő kézírásával és az ő szófordulataival. Engem nem győzött meg az a néhány hiba, amiket elkövetett. Már akkor is úgy véltem, hogy csak azért szórta őket el a dolgozatában, hogy az ne legyen tökéletes.

– Rendben – mondta Gonzalo –, valaki más csinálta meg a feladatokat, és a barátok lemásolta a saját szavaival.

– Lehetetlen. A teremben nem volt senki más, csak a diákok és St. George tanársegédje. A tanársegéd csak a vizsga kezdete előtt nyitotta ki a vizsgakérdéseket tartalmazó lepecsételt borítékot. Senki sem írhatta meg a dolgozatot Lance helyett, és egy másikat magának, még abban az esetben sem, ha el lehetne képzelni, hogy ezt nem vette észre senki. Ráadásul az évfolyamból senki sem lett volna képes 96%-os dolgozatot írni.

– Ha csakis ott lehetett volna csinálni, tényleg lehetetlen lenne – vélekedett Avalon. – De tegyük föl, valaki megszerzett egy példányt a kérdésekből jóval a vizsga előtt, s aztán addig görnyedt a tankönyvek fölött, míg kidolgozta a tökéletes válaszokat. Nem járhatott nagyjából így el Lance?

– Nem, nem tehetette – szögezte le Drake. – Higgyétek el, semmi olyat nem javasoltatok eddig, amire mi nem gondoltunk akkor! Az egyetemen nagyjából tíz évvel azelőtt volt egy csalással kapcsolatos botrány, és az egész eljárást megszigorították. St. George pedig mindenben betartotta a szabályokat. Kidolgozta a kérdéseket, és a vizsga előtti napon átadta a titkárnőjének, aki St. George jelenlétében sokszorosította őket a szükséges

mennyiségben. A professzor ellenőrizte a kész példányokat, aztán megsemmisítette a stencilt és az eredetit. A vizsgakérdéseket becsomagolták, lepecsételték, és az egyetem páncélszekrényébe tették. A széfet csak a vizsga előtt nyitották ki, és a vizsgakérdéseket odaadták St. George tanársegédjének. Lance-nek esélye sem volt megpillantania a kérdéseket.

– Talán akkor nem – vetette föl Avalon. – De még ha csak a vizsga előtti napon sokszorosították is a professzor a kérdéseket, mennyi ideig lehettek azok az ő birtokában? Használhatta a kérdéssort egy korábbi...

– Nem – vágott a szavába Drake. – Magától értetődik, hogy a vizsga előtt gondosan tanulmányoztuk St. George összes korábbi vizsgafeladványát. Azt hiszitek, bolondok voltunk? Nem volt bennük ismétlés.

– Rendben. De még ha egy teljesen új kérdéssort készített is, azt nem tudhatjátok, nem tette-e meg még a szemeszter elején. Lance valamiképpen látta a kérdéseket nem sokkal a szemeszterkezdés után. A szemeszter során sokkal könnyebb kidolgozni a válaszokat meghatározott számú kérdésre, mint megtanulni a teljes tananyagot.

– Azt hiszem, Jeff, van ebben valami – vélte Gonzalo.

– Ja, nagy marhaság – vetette ellen Drake –, mert St. George nem úgy szokta csinálni. Azon a záróvizsgán minden egyes kérdés olyan konkrét dolog körül forgott, amit egy bizonyos diák órán elhibázott. Az egyikük és egyben a legnehezebb egy olyan részletre vonatkozott, amit én nem vettem észre az előadások utolsó hetében. Rámutattam arra, amit tévedésnek hittem egy deriválásban, és St. George... nos, nem számít! A lényeg az, hogy a

kérdéssort csakis az utolsó előadások után állíthatták össze.

Arnold Stacey félbeszakította:

– *Mindig* így járt el St. George? Ha igen, akkor ezzel pokolian sokat segített a fiataloknak.

– Úgy érted, a hallgatók olyan kérdésekre számíthattak, amelyek a szemináriumokon elkövetett hibákkal kapcsolatosak?

– Ennél is többre gondolok. A diákok szándékosan fognak elkövetni óriási baklövéseket a tantárgy azon részeiből, amiket valójában igen jól tudnak, rávéve ezzel St. George-ot, hogy ebből tegye föl a húszpontos kérdést.

– Ezt nem tudom – válaszolta Drake. – Korábbi kurzusaira nem jártunk, ezért nem tudtuk, hogy a korábbi kérdéssorai ugyanazt a logikát követik-e.

– A korábbi évfolyamok továbbadták volna ennek hírét, nem? Legalábbis akkor, ha a negyvenes évek évfolyamai kicsit is hasonlítottak a maiakhoz.

– Továbbadták volna – ismerte el Drake –, és nem tették. Mindenesetre St. George abban az évben ezt csinálta.

– Mondd, Jim – kérdezte Gonzalo –, hogyan teljesített Lance a szemináriumi vitákban?

– Csöndben maradt, biztosra ment. Mindnyájan természetesnek tekintettük, hogy hallgat. Nem lepett meg minket.

Gonzalo azt firtatta:

– És mi van a tanszéki titkárnővel? Nem hízeleghette volna ki belőle Lance a kérdéseket?

Drake komoran felelte:

– Nem ismerted azt a titkárnőt! Meg különben is, Lance arra nem lett volna képes. Nem vesztegethette meg a titkárnőt, nem

törhette fel a páncélszekrényt, semmiféle trükköt nem követhetett el. A kérdések jellegéből adódóan meg tudtuk állapítani, hogy a vizsgát a vizsgaidőpontnál alig egy héttel korábban állították össze, és az utolsó héten Lance már nem tehetett semmit.

– Biztos vagy benne? – puhatolózott Trumbull.

– Ó, arra mérget vehetsz! Mindnyájunkat fölbőszített, hogy Lance annyira magabiztos. Mi, többiek tengeribeteg színűek voltunk, annyira féltünk a bukástól, ő meg *vigyorgott*. Folyton mosolygott. Az utolsó előadás napján valaki azt mondta, „Lance el fogja lopni a vizsgafeladatokat.” Igazából *én* mondtam, de a többiek is egyetértettek, és elhatároztuk... nos, rajta tartottuk a szemünket.

– Úgy érted, egyszer sem tűnt el a szemetek elől? – kérdezte Avalon. – Fölváltva figyeltétek éjszakánként? Követtétek még a vécére is?

– A francba, majdnem! Burroughs volt a szobatársa, aki éberен aludt, és megesküdött rá, hogy elő tudja számlálni, Lance hányszor fordult meg álmában.

– Burroughst egy éjjel el is kábíthatták – hozakodott elő a lehetőséggel Rubin.

– El, el, de ő nem gondolta, és senki más sem hitt ebben. Lance egyáltalán nem viselkedett gyanúsan semmilyen szempontból, még csak nem is tűnt bosszúsnak, amiért úgy lessük.

– Tudta, hogy figyelitek? – érdeklődött Rubin.

– Valószínűleg igen. Valahányszor ment valahova, elvigyorodott, és megkérdezte, „Ki tart velem?”

– És hová ment?

– Csak a szokásos helyekre. Evett, ivott, aludt, ürített. Ment tanulni az egyetemi könyvtárba, vagy ücsörgött a szobájában. Elment a postára, a bankba, egyszer egy cipőboltba. Követték minden alkalommal, végig Berry főutcáján, föl, le. Ráadásul...

– Ráadásul mi? – nógatta Trumbull.

– Ráadásul még ha meg is szerezte volna a kérdéssort, csak abban a néhány napban tehetné volna közvetlenül a vizsga előtt, talán csak egy előző este. Lévén Lance, nagy kinkeservvel ki kellett volna izzadja a válaszokat. Több napon át görnyednie kellett volna a tankönyvek fölött. Ha csak rájuk pillantva meg tudta volna válaszolni a kérdéseket, nem kellett volna csalnia; elég lett volna a vizsga elején megnéznie őket.

Rubin kajánul jegyezte meg:

– Nekem úgy tűnik, Jim, hogy ügyesen sarokba szorítottad magadat. Az embered egyáltalán nem is csalhatott.

– Pontosan ez a lényeg – kiáltotta Drake. – *Biztos*, hogy csalt, és olyan ügyesen csinálta, hogy senki sem csípte rajta. Senki sem tudott rájönni arra, hogyan csinálta. Tomnak igaza van. Tényleg ez az, ami nem hagy benne nyugodni.

Ekkor Henry köhintett, és megszólalt:

– Uraim, megengednek egy megjegyzést?

Minden arc odafordult, mintha egy láthatatlan bábjátékos mozgatná a zsinórokat.

– Igen, Henry? – biztatta Trumbull.

– Nekem úgy tűnik, uraim, hogy önök túlságosan otthonosak a csip-csup becstelenségek terén ahhoz, hogy igazán jól megértsék.

– Nohát. Henry, maga most kegyetlenül megbántott – jelentette ki Avalon mosolyogva, de sötét szemöldöke legörbült a szeméig.

– Semmi esetre sem szeretnék tiszteletlen lenni, uraim, de Mr. Rubin kijelentette, hogy a becstelenség is lehet értékes. Mr. Trumbull úgy véli, hogy dr. Drake csak azért bosszús, mert a csalás elég ügyesen történt ahhoz, hogy ne leplezzék le, és nem azért, mert egyáltalán megtörtént, és talán mindnyájan egyetértenek ezzel.

– Azt hiszem, arra céloz, Henry, hogy mivel maga olyan becsületes, érzékenyebb a becstelenségre, mint mi vagyunk, és jobban meg is érti – tippelte Gonzalo.

– Szinte szóról szóra így gondolom, uram, különösen annak fényében, hogy egyikük sem tett megjegyzést a szembeszökő képtelenségre dr. Drake történetében, ami szerintem mindent megmagyaráz.

– És az mi? – kérdezte Drake.

– Nos, St. George professzor viselkedése, uram. Itt van egy professzor, aki büszkén buktatja meg számos diákját, és akinél soha senki nem szerzett jobbat 80%-nál a záróvizsgán. És akkor egy hallgató, aki teljesen közepszerű, és úgy vettem ki a történetből, erről a közepszerűségről mindenki tudott a tanszéken, oktatók és diákok egyaránt, 96%-ot ér el, és a professzor ezt elfogadja, sőt még támogatja is a felvételi bizottság előtt. Minden bizonnyal neki kellett volna legelőször csalást gyanítania. Méghozzá rendkívül fölháborodottan.

Csönd támadt. Stacey láthatóan elgondolkozott.

– Talán nem tudta beismerni, hogy volt *honnán* csalni ellenében, ha érti, mire gondolok – szólalt meg Drake.

– Ön mentségeket keres, uram – jelentette ki Henry. – Minden olyan helyzetben, amikor egy professzor teszi föl a kérdéseket, és

egy hallgató ad rájuk választ, az ember mindig úgy érzi, hogy ha itt csalás fordul elő, akkor a diák a csaló. *Miért?* Mi van akkor, ha a professzor a becstelen?

Drake azt firtatta:

– Mit nyerhet ebből a professzor?

– Mit szokás nyerni? Azt gyanítom, uram, pénzt. A helyzetben, ahogy ön leírta, adott egy diák, aki anyagilag igen jól áll, és egy professzor, akinek olyan a fizetése, amit egy professzor kapott, mielőtt még a kormányzati pénzek elkezdtek volna záporozni. Tegyük föl, a diák följánl pár ezer dollárt...

– Minek a fejében? Hogy kap egy hamis jegyet? Mind láttuk Lance dolgozatát, és az szabályos volt. Hogy Lance megnézheti a kérdéseket, mielőtt azokat stencilezik? Az semmit sem segített volna Lance-nek.

– Nézze az egészet megfordítva, uram! Tételezzük föl, hogy a diák azért ajánlotta föl azt a néhány ezer dollárt, hogy ő, a diák mutathassa meg a kérdéseket a professzornak.

A láthatatlan bábjátékos megint működésbe lépett, és különféle hanghordozással, kórusban hangzott föl: „Hogy mi?”

– Tételezzük föl, uram – folytatta türelmesen Henry –, hogy Mr. Lance Faron volt az, aki a kérdéseket összeállította egyesével a szemeszter folyamán, s dolgozta ki őket menet közben. Ahogy telt-múlt a szemeszter, ő kemény munkával elkészítette a válaszokat. Ahogy Mr. Avalon mondta, könnyebb kizárólag néhány konkrét kérdésből fölkészülni, mint egy kurzus teljes anyagából. Az utolsó hét előadásaiból is beletett egy kérdést, s ezzel akaratlanul meggyőzte önöket mind egy szálíg arról, hogy a teljes kérdéssort a legutolsó héten állították össze. Ez egyben azt

is jelentette, hogy a vizsgafeladat nagyon is eltért St. George professzor szokásos feladványától. A korábbi dolgozatok nem a hallgatók nehézségein alapultak. Ahogy a későbbiek sem, dr. Stacey meglepődéséből ítélve. Aztán a kurzus végén, amikor kész lett a vizsga kérdéssora, Mr. Falon levélben elküldte a professzornak.

– Levélben? – értetlenkedett Gonzalo.

– Úgy vélem, dr. Drake említette, hogy a fiatalember fölkereste a postahivatalt. Levélben küldhette el. St. George professzor pedig talán együtt kaphatta meg a kérdéseket a fizetség egy részével, utóbbit mértéktartóan kis címletekben. Ő aztán leírta a kérdéssort a saját kézírásával, vagy legépelte, majd továbbadta a titkárnőjének. Onnantól kezdve meg minden folyt a szokott mederben. És persze a professzornak ezek után mindenben támogatnia kellett ezt a diákot.

– Miért is ne? – lelkesedett Gonzalo. – Istenemre, értelmes magyarázat!

Drake vonakodva ismerte el:

– Be kell valljam, hogy ez a lehetőség egyikünk fejében sem fordult meg... De persze már sosem fogjuk megtudni.

Stacey ekkor emelt hangon közbeszólt:

– Egész este alig szóltam egy szót, pedig úgy tudtam, ki fogtok faggatni.

– Elnézést – mondta Trumbull. – Ez az idióta Drake el kellett mondjon egy történetet, csak mert a Berryből jöttél.

– Hát akkor, mivel a Berryből jöttem, hadd tegyek hozzá valamit! St. George professzor, ahogy már mondtam, abban az évben halt meg, amikor odakerültem, azaz én nem ismertem őt.

De sok mindenkit ismerek, akik jól ismerték őt, és rengeteg történetet hallottam róla.

– Úgy érted, tudták róla, hogy becstelen? – tudakolta Drake.

– Senki sem mondta ki. De tudták róla, hogy lelkiismeretlen, és hallottam néhány kellemetlen pletykát arról, hogyan bűvészkedett kormánypénzekkel, hogy privát jövedelemhez jusson belőlük. Amikor hallottam a történetedet Lance-ről, Jim, be kell valljam, nem gondoltam, hogy St. George pont ilyen módon keveredik majd bele. De most, hogy Henry vette a fáradságot, és elképzelte az elképzelhetetlent a saját becsületessége hegycsúcsáról... nos, azt hiszem, neki van igaza.

– Akkor hát ennyi – zárta le az ügyet Trumbull. – Jim, harminc év után végre elfelejtheted az egészet.

– Kivéve... kivéve... – Drake arcára félmosoly ült ki, aztán nevetésben tört ki – hogy én *tényleg* becstelen vagyok, mert másra sem tudok gondolni, hogy ha Lance-nek végig megvoltak a kérdések, az a gazember igazán odaadhatta volna őket egyikünknek-másikunknak!

– Azok után, hogy mind kinevették őt, uram? – kérdezte halkán Henry, s elkezdte leszedni az asztalt.

Kommentár

Ez a történet először 1972-ben az Ellery Queen's Mystery Magazine júliusi számában jelent meg „Piha PhD” címmel.

A cím megváltoztatásának világos oka volt: az EQMM akkoriban sorra jelentette meg Lawrence Treat kitűnő novelláit olyan címekkel, mint „Gy, mint gyilkosság”, „Zs, mint zsvány” és hasonlóképpen. Természetesen a magazin szerette volna fenntartani ezt a fajta címadást Mr. Treatnek.

Azonban itt a könyvben, remélem, Mr. Treat nem bánja, ha visszatérek az eredeti „P, mint piha” címhez, mivel ezt tökéletesnek vélem. Ígérem, hogy többet nem fogok ilyenfajta címet adni.

Ez a novella mellel a belerántott a hiúság egy tölem szokatlan formájának kinyilvánításába. (Más formái persze megszokottak nálam.) Egy bizonyos Porter professzor az Oregoni Egyetemről írt, hogy rámutasson a történetben bizonyos nem túl szerencsésen megfogalmazott részekre a doktorátus megszerzéséhez szükséges kutatómunkára történő kiválasztással kapcsolatban. Amikor a levelet aláírta, a neve mögé biggyesztette a PhD betűket, hogy jelezze, jogosult a téma megvitatására.

És az is volt, mi több, igaz is volt, s én ki is javítottam a kifogásainak megfelelően a történet itt prezentált verzióját. Azonban amikor megválaszoltam a levelét, annyira nyugtalanított, hogy azt gondolhatja rólam, én magam jogosulatlan vagyok, hogy én is odaírtam a nevem mögé a PhD-t.

A rövidítést teljesen jogosan használtam, mivel 1948-ban kémiából doktoráltam a Columbián, de azt hiszem, ez volt az egyetlen alkalom, amikor hivatalos tudományos levelezésen kívül éltem vele.

KIMONDOTT IGAZSÁG

MIKOR ROGER HALSTED a Fekete Özvegyek havi összejövetelének napján feltűnt a lépcső legfelső fokán, a többiek közül még csak Avalon és Rubin volt jelen. Örömmel köszöntötték őt.

– Végre sikerült felcsigáznod az érdeklődésed annyira, hogy találkozz öreg barátaiddal, mi? – mondta Emmanuel Rubin. Szerteszét álló kusza szakála összhangban volt széles vigyorával, odasietett, és két kezét maga elé tartva kérdezte: – Hol voltál az utolsó két találkozón?

– Helló, Roger! – szólt mosolyogva a hórihorgas Geoffrey Avalon. – Örülök, hogy látlak!

Halsted ledobta kabátját.

– Pokoli hideg van kint. Henry, hozzon egy...

De Henry – az egyetlen, aki a Fekete Özvegyek pincére volt, és valaha is lesz – már előkészítette az italt.

– Örülök, hogy ismét látom önt, uram.

Halsted köszönettel bólintva vette át az italt.

– Kétszer egymás után valami közbejött... Tudjátok, hogy döntöttem, mit fogok csinálni?

– Feladod a matematikát, és becsületesen fogsz élni? – kérdezte Rubin.

Halsted felsóhajtott.

– Matekot tanítani egy középiskolában annyira becsületes,

amennyire ez csak lehetséges. Ezért fizet olyan keveset.

– Ebben az esetben – szólta Avalon, italát óvatosan kevergetve – miért számít az alkalmi írás olyan becstelen foglalkozásnak?

– Az alkalmi írás *nem* becstelen – vágta rá az alkalmi író Rubin, aki a csalit rögtön bekapta –, amíg nem használ az író ügynököt...

– Hogy döntöttél, mit fogsz csinálni, Roger? – vágott közbe Avalon szelíden.

– Hát, csak kigondoltam valamit – felelte Halsted. Homloka magasabbra csúszott, és fehér volt, már nem látszott hajzata széle ott, ahol talán tíz éve lehetett, jóllehet még mindig meglehetősen bőséges volt a feje tetején és oldalt. – Újra fogom írni az *Iliászt* és az *Odüsszeiát* limerickekben, egyet-egyét a negyvennyolc ének mindegyikére.

Avalon bólintott.

– Van már készen belőlük?

– Az *Iliász* első éneke már meg is van. Így szól:

*Agamemnón, a legfelsőbb görög,
Akhillesszel haragosan dörög.
Igen sokat veszekedtek,
Ezért Akhillesz mérges lett,
Aztán elviharzott mint sértődött.*

– Nem rossz – mondta Avalon. – Sőt, tulajdonképpen kifejezetten jó. Teljesen fedi az első ének lényegét. Persze az *Iliász* hősének neve helyesen Akhilleusz, egy „u” betűvel, úgy, mint...

– Úgy nem jönne ki a szótagok száma – mondta Halsted.

– Különben is – szólta Rubin –, mindenki azt gondolná, hogy az

extra „u” betű egy hiba, és mást se vennének észre az egész versikéből.

Mario Gonzalo jött a lépcsőn rohanva. Ő volt az összejövétel soros házigazdája, és így szólt:

– Valaki más is itt van már?

– Senki sincs itt, csak mi, régiek – felelte Avalon barátságosan.

– A vendégem már úton van ide. Egy igazán érdekes alak. Henry szimpatikusnak fogja tartani, mert sohasem hazudik.

Henry felhúzta szemöldökét, miközben elkészítette Mario italát.

– Ne mondd, csak nem George Washinton a vendéged? – kérdezte Halsted.

– Roger! Örülök, hogy ismét látlak. Különben Jim Drake nem tud ma eljönni. Visszaküldte a meghívót azzal, hogy valami családi összejövetelel kell részt vennie. A vendég, akit hozok, egy pasas, neve Sand... John Sand. Kihagyásokkal ugyan, de ismerem már évek óta. Hóbortos alak. Lóversenyrajongó, és sohasem hazudik. Én sohasem hallottam őt hazudni. Ez talán az egyetlen erénye – tette hozzá Gonzalo kacskintva.

Avalon baljósan bólintott.

– Jó azoknak, akik képesek erre. Viszont ahogy öregszünk...

– Úgy gondolom, ez egy érdekes összejövétel lesz – tette hozzá Gonzalo sietve, ezzel nyilvánvalóan elejét véve Avalon kissé unalmas meglátásainak. – Meséltem neki a klubról és arról, hogy a két utolsó alkalommal rejtélyekre kellett fényt derítsünk.

– Rejtélyekre? – kérdezte Halsted hirtelen érdeklődéssel.

– A klub köztiszteletben álló tagja vagy, ezért elmesélhetjük. De kérd meg Henryt, hogy ő mondja el! Mindkét alkalommal övé

volt a főszerep.

– Henry! – nézett rá Gonzalo válla fölött Halsted kissé meglepődve. – Megpróbálják önt belekeverni a butaságainkba?

– Biztosíthatom önt, Mr. Halsted, próbálom ezt elkerülni – felelte Henry.

– Még hogy próbálja elkerülni! – szólt Rubin szenvedélyesen. – Idefigyelj, Henry volt az utolsó összejövetelünk Sherlockja. Ő...

– A lényeg az – szólt Avalon –, lehet, hogy túl sokat fecsegtél, Mario. Mit mondtál a barátodnak rólunk?

– Hogy érted, hogy túl sokat fecsegetem? Én nem vagyok Manny. Én körültekintően csak annyit mondtam Sandnek, hogy nem árulhatok el részleteket bármivel kapcsolatban, ami ebben a szobában történt, mert mi gyóntatószéki papoknak számítunk, és erre ő azt mondta, hogy bárcsak ő is tag lehetne, mert van valami nehézsége, ami megőrjíti. Erre én mondtam, hogy legközelebb eljöhet, mert én vagyok a soros házigazda, és lehetne ő a vendégem, és... már itt is van!

Egy sovány ember – nyaka körül vastag sállal – lépkedett fel a lépcsőn. Vékonysága feltűnővé vált, miután levette kabátját. Sálja alatt nyakkendője vérvörös színben ragyogott, ezzel valami színt kölcsönözve vékony, sápadt arcának. Harminc év körülinek tűnt.

– John Sand – mutatta be őt Mario ünnepélyesen a többieknek, amit félbeszakítottak Thomas Trumbull súlyos léptei a lépcsőn, és egy hangos kiáltás.

– Henry, whiskyt szódával a haldoklónak!

– Tom, tudnál te korábban jönni, ha lazítanál, és felhagynál az elkésésre irányuló erőfeszítéseiddel!

– Minél később jövök – szólt Trumbull –, annál kevesebbet kell

meghallgassak azokból az istenverte hülye megjegyzéseidből. Erre még nem gondoltál? – Aztán őt is bemutatták, és valamennyien helyet foglaltak.

Mivel az összejövétel menüjét olyan meggondolatlanul állították össze, hogy az articsókával indult, Rubin egy értekezésbe kezdett az egyetlen ahhoz megfelelő szósz elkészítéséről. Ezután, mikor Trumbull utálkozva jelentette ki, hogy az articsóka egyetlen megfelelő elkészítéséhez szükség van egy jó nagy szemétdörre, Rubin így válaszolt:

– Ha nincs hozzá megfelelő szósz, akkor bizonyára...

Sand szorongva evett, és kitűnő rostélyosának legalább harmadát érintetlenül hagyta. Halsted, aki hajlamos volt a kövérkészségre, irigykedve nézte a maradékot. Saját tányérja ürült ki legelsőnek. Csak egy lerágott csont és némi zsír maradt azon.

Sand, úgy tűnt, észrevette, hogy Halsted figyel, és így szólt hozzá:

– Őszintén szólva, nincs túl sok étvágyam az aggodalmaskodás miatt. Kéri a maradékot?

– Én? Nem, köszönöm – felelte Halsted savanyúan.

Sand mosolygott.

– Lehetek őszinte?

– Természetesen. Ha figyelte az asztal körül a beszélgetést, akkor észre kellett hogy vegye, az őszinteség az est fontos eleme.

– Remek, mert én különben is az lennék. Ez a szenvedélyem. Ön hazudik, Mr. Halsted. Természetesen akarja a rostélyosom maradékát, és meg is enné, ha úgy gondolná, hogy senki nem veszi észre. Ez teljesen nyilvánvaló. Viszont a társadalmi

szokások megkívánják öntől, hogy hazudjon. Nem akar mohónak tűnni, és nem akarja figyelmen kívül hagyni a higiénia alapszabályait azzal, hogy valami olyat eszik, amit egy idegen nyála beszennyezett.

Halsted savanyú képpel kérdezte:

– És mi lenne egy fordított helyzet esetében?

– És én vágnék több rostélyosra?

– Igen.

– Nos, nem hinném, hogy megenném az önét, higiéniai okok miatt, de én bevallanám, hogy meg akarnám enni. Majdnem minden hazugság oka az önvédelem vagy a társadalmi szokások tiszteletben tartása. De számomra úgy tűnik, hogy egy hazugság ritkán bizonyul hasznos védelmi módszernek, és engem egyáltalán nem érdekelnek a társadalmi szokások.

Rubin szólt hozzá:

– Tulajdonképpen egy hazugság *valóban* egy hasznos védelmi módszer, ha eléggé alapos. A legtöbb hazugsággal az a probléma, hogy nem eléggé messzemenő.

– Mostanában olvastad a *Mein Kampf*-ot? – kérdezte Gonzalo.

Rubin felvonta szemöldökét:

– Azt hiszed, *Hitler* volt az első, aki egy nagy hazugság módszerét használta? Visszanyúlhatsz III. Napóleonhoz, vagy akár Julius Caesarhoz. Olvastad valaha is az emlékiratait?

Henry hozta a rumbaba nevű süteményt, és óvatosan kitöltötte hozzá a kávé, miközben Avalon így szólt:

– Ismerkedjünk meg tisztelt vendégünkkel!

Gonzalo szólalt meg:

– Mint házigazda és ennek az összejövetelnek az elnöke,

lefújom a faggatást. Vendégünknek van egy problémája, és felkérem, hogy szíveskedjen azt előadni nekünk. – Gonzalo egy gyors karikatúrát rajzolt Sandról a menükártya hátuljára, melyen vékony, szomorú arca olyan hangsúlyt kapott, mintha egy eltorzult véreb lenne.

Sand megköszöri a torkát:

– Tudom, hogy bármi, ami ebben a szobában elhangzik, bizalmas, de...

Trumbull követte a pillantását, és morogva közbevágott:

– Ne aggódjon Henry miatt! Henry mindannyiunk közül a legjobb. Ha bárki diszkrécióját meg akarja kérdőjelezni, találjon valaki mást.

– Köszönöm, uram – suttogta csendesen Henry, miközben előkészítette a brandys poharakat a tálalóasztalon.

Sand így szólt:

– Azért aggódom, uraim, mert engem egy bűnténnyel gyanúsítanak.

– Miféle bűnténnyel? – akarta tudni azonnal Trumbull. Szokás szerint az ő feladata volt a vendégek faggatása, és szemének állásából ítélve ezzel most sem volt szándéka felhagyni.

– Lopással – felelte Sand. – A vállalatom széfjéből hiányzik egy pénzösszeg és egy rakás látra szóló kötvény. Én vagyok az egyike azoknak, akik ismerik a széf számkombinációját, és módomban állt hozzáférni észrevétlenül. Volt egy indítékom is, mert némi rossz szerencse ért a lóversenyeken, és sürgősen szükségem volt készpénzre. Tehát nem vagyok valami jó helyzetben.

Gonzalo buzgón közbeszólt:

– De nem ő tette. Ez a lényeg.

Avalon italának felét – melyet már nem volt szándékában meginni – lötykölte, és így szólt:

– Úgy gondolom, a következetesség érdekében illene hagynunk, hogy Mr. Sand mondja el a történetét.

– Igen – szólt Trumbull –, *te*, Mario, honnan tudod, hogy nem ő tette?

– Ez az egész lényege, a fenébe is! *Ő mondja*, hogy nem ő tette – mondta Gonzalo –, és ennyi elég. Egy bíróságnak nem, de nekem elég, és bárki másnak, aki ismeri. Hallottam már őt elég rohadt dolgot bevallani...

– Hadd kérdezzem meg én magam őt, rendben? – mondta Trumbull. – Ön vette el a cuccot, Mr. Sand?

Sand kis szünetet tartott. Kék szeme egyik arcra a másikra ugrott, aztán így szólt:

– Uraim, az igazat mondom. Nem vettem el a pénzt vagy a kötvényeket. Ez csak a saját alátámasztatlan állításom, de bárki, aki ismer, megmondhatja, hogy megbízható vagyok.

Halsted végigsimította kezével homlokát alulról felfelé, mint aki megpróbálja kétségeit eloszlatni.

– Mr. Sand – szólt –, úgy tűnik, önnek bizalmi állása van. Bejárása van a széfbe, melyben értékek vannak. Mégis lovakra fogad.

– Egy csomóan ezt teszik.

– És veszítenek.

– Nem egészen így terveztem.

– De nem kockáztatja, hogy elveszíti az állását?

– Előnyös helyzetben vagyok, mert a nagybátyám alkalmazásában állok, akinek tudomása van a gyengeségemről,

de azt is tudja, hogy nem hazudok. Tudta, hogy módomban állt, és lehetőségem is volt rá, hogy a pénzhez nyúljak, és tudta, hogy adósságom volt. Azt is tudta, hogy a közelmúltban kifizettem a szerencsejátékból származó adósságom. Én magam mondtam neki. A közvetett bizonyíték ellenem vall. De aztán megkérdezett közvetlenül engem arról, hogy én vagyok-e felelős a veszteségért, és én pontosan azt mondtam neki, amit önöknek: nem vettem el a pénzt vagy a kötvényeket. Mivel jól ismer, hisz nekem.

– Hogyan sikerült kifizetnie az adósságát? – kérdezte Avalon.

– Úgy, hogy bejött egy csekély esélyű fogadásom. Időnként ilyen is megtörténik. Röviddel azelőtt történt ez, hogy felfedezték a lopást, és én kifizettem a bukmékereket. Ez is igaz, és el is mondtam a nagybátyámnak.

– De akkor nem volt indítéka – mondta Gonzalo.

– Ezt nem mondhatnám. A lopást lehet, hogy a felfedezésénél akár már két héttel korábban elkövették. Ez alatt az időszak alatt senki sem nézett bele a széfnek abba a bizonyos fiókjába, persze a tolvajt kivéve. Azt is mondhatná valaki, hogy a ló azután futott be, miután már elvettem az értékeket, és ezzel a lopást szükségtelenné tette, de túl későn.

– Azt is lehetne mondani – szólt Halsted –, hogy ön azért vette el a pénzt, hogy nagyban fogadjon a lóra, amelyik befutott.

– A fogadás összege nem volt annyira nagy, és volt más pénzforrásom is, de valóban, ezt is lehetne mondani.

Trumbull vágott közbe:

– De ha önnek még mindig megvan az állása, és feltételezem, hogy megvan, és ha a nagybátyja nem indított eljárást ön ellen, és feltételezem, hogy nem tette ezt... Egyáltalán elment a

rendőrségre?

– Nem ment, képes leírni a veszteséget, és úgy érzi, a rendőrség csak rám akarná kenni. Tudja, hogy amit mondtam neki, az igaz.

– Akkor mi a probléma, az isten szerelmére?

– Az, hogy nincs senki más, aki meg tudta volna tenni. Nagybátyám nem tud semmi más magyarázatot találni a lopásra. És én sem. És amíg nem tud, mindig is a levegőben fog lógni a gyanú kínos árnyéka. Mindig is rajtam fogja tartani a szemét. Mindig is vonakodni fog attól, hogy megbízzon bennem. Megtarthatom az állásom, de sohasem léptetnek elő, és lehet, hogy annyira kényelmetlen helyzetbe kerülök, hogy kénytelen leszek felmondani. Ha így teszek, nem számíthatok egy szívből jövő ajánlásra, és egy nagybácsitól egy lagymatag ajánlás végzetes lenne.

Rubin homlokát ráncolta.

– Tehát azért jött ide, Mr. Sand, mert Gonzalo azt mondta, hogy mi rejtélyeket oldunk meg. Azt akarja, hogy mondjuk meg, valójában ki vitte el a cuccot.

Sand vállat vont.

– Azt talán nem. Nem is tudom, hogy képes lennék-e elég információt adni önöknek. Hiszen önök nem is nyomozók, akik hivatalos vizsgálatot végezhetnek. Ha azt meg tudnák mondani nekem, hogyan *történhetett* a dolog... még akkor is, ha a megoldás erőltetett lenne, az segítene. Ha odamehetnék a nagybátyámhoz, és mondhatnám, hogy „Nagybátyám, lehet, hogy így történt, nem?” Még ha nem is lehetnénk benne biztosak, még ha soha nem is tudnánk az értékeket visszaszerezni, ez legalább eloszlatná a gyanút. Nem gyötörné tovább a szűnni nem akaró

gondolat, hogy én vagyok az egyetlen *lehetséges* bűnös.

– Nos – szólt Avalon –, gondolom, megpróbálhatunk logikusak lenni. Mi van a többiekkel, akik önnel és a nagybátyjával dolgoznak? Van-e bármelyiküknek is nagy szüksége pénzre?

Sand megrázta fejét.

– Annyira, hogy megkockáztassák a lehetséges következményeket, ha elkapják őket? Nem tudom. Elképzelhető, hogy valamelyiküknek adóssága van, vagy valamelyiküket esetleg zsarolják, vagy pénzsóvár, vagy alkalomadtán meggondolatlanul cselekedett. Ha nyomozó lennék, feltehetnék kérdéseket, nyomozhatnék iratok után, vagy akármit megtehetnék, amit csak a nyomozók tesznek. Most úgy állunk, hogy...

– Természetesen – vágott közbe Avalon – ezt mi sem tehetjük meg... Tehát önnek módjában állt, és volt lehetősége is rá, de elmondható-e ez másra is?

– Legalább három ember könnyebben hozzáférhetett a széfhez, mint én, és könnyedén megúszhatták volna szárazon, de egyikük sem ismerte a számkombinációt, és a széfet nem törték fel, ennyi biztos. Rajtam és nagybátyámon kívül két ember van, akik ismerik a számkombinációt, de egyikük a kérdéses időszak alatt kórházban volt, és a másik a cég egy öreg és megbízható dolgozója, őt gyanúsítani elképzelhetetlen.

– Aha – szólt Mario Gonzalo –, meg is van az emberünk.

– Túl sok Agatha Christie-t olvasol – vágta rá rögtön Rubin. – Ami azt illeti, majdnem minden feljegyzett bűnügyben valóban a leggyanúsabb személy a bűnös.

– Ez nem tartozik a tárgyhoz – mondta Halsted –, és különben is

túl elcsépett. Itt egy tisztán logikai feladattal állunk szemben. Meséljen el nekünk, Mr. Sand, mindent, amit csak tud a cég összes tagjáról, és mindannyian megpróbálhatjuk megtalálni valamilyen útját-módját annak, hogy kidolgozzuk az indítékot, a módot és a lehetőséget valamelyik személyre vonatkozóan.

– A pokolba is – szolt Trumbull –, ki mondta, hogy egy személy kellett hogy legyen? Tehát valaki a kórházban van. Nem nagy ügy. A telefont feltalálták. Felhívja egy cinkostársát a számkombinációval.

– Helyes, helyes! – szolt Halsted sietősen. – Kieszélünk mindenféle lehetőséget, és néhány azok közül esetleg valószínűbbnek fog tűnni, mint a többi. Miután végeztünk velük, Mr. Sand kiválaszthatja a legvalószínűbbet, és felhasználhatja...

– Mondhatnék valamit, uram? – szólalt meg Henry gyorsan, és sokkal hangosabban, mint az ő megszokott mormogása, ezért mindenki felé fordult.

Henry ismét halkán így szolt:

– Bár nem vagyok egyike a Fekete Özvegyeknek...

– Dehogynem – mondta Rubin. – *Tudja*, hogy ön egy Fekete Özvegy. Sőt, ön az egyetlen, aki még soha nem szalasztott el egy összejövetelet.

– Akkor szeretnék rámutatni, uraim, hogy ha Mr. Sand magával viszi nagybátyjához az önök következtetéseit, bármik is legyenek azok, ennek az összejöveteletnek az eredményét magával fogja vinni a szoba négy falán túlra.

Kényelmetlen csend támadt. Halsted törte meg:

– Annak érdekében, hogy egy ártatlan ember tönkretett életét megvédjük, kétségtelenül...

Henry finoman megrázta fejét.

– De ennek az ára az lenne, hogy gyanút terelünk egy vagy több másik személyre, akik lehet, hogy szintén ártatlanok.

– Van valami abban, amit Henry mond. Úgy tűnik, holtpontra jutottunk – mondta Avalon.

– Hacsak – tette hozzá Henry – nem jutunk valami határozott végeredményre, ami kielégítő a klub számára, és nincs köze a külső világhoz.

– Mire gondol, Henry? – kérdezte Trumbull.

– Ha megengedik, elmagyarázom... Érdeklődve vártam, hogy találkozzak valakivel, aki – ahogyan Mr. Gonzalo mondta vacsora előtt – soha nem hazudik.

– Ugyan, kérem, Henry – mondta Rubin –, ön is betegesen őszinte. Tudja nagyon is jól. Az ügyet ezzel lezártuk.

– Lehet, hogy így van – mondta Henry –, de én időnként hazudok.

– Kétségbe vonja Sand szavahihetőségét? Gondolja, hogy hazudik? – kérdezte Rubin.

– Biztosíthatom... – kezdte Sand, majdnem gyötrődve.

– Nem – mondta Henry –, hiszek abban, hogy minden szó, amit Mr. Sand mond, igaz. Nem ő vette el a pénzt vagy a kötvényeket. Mégis a logika szerint ő az, akire a gyanú vetődhet. Ez tönkretelheti a karrierjét. Viszont a karrierje talán *nem* szenvedne csorbát, ha valami elfogadható alternatívát találnánk, még akkor sem, ha az valójában nem vezetne megoldáshoz. És mivel ő maga nem tud kitalálni semmilyen elfogadható alternatívát, azt akarja, hogy segítsünk neki ilyeneket találni. Meg vagyok győződve arról, uraim, hogy ez mind igaz.

Sand bólintott.

– Nos, köszönöm.

– De mégis – mondta Henry –, mi az igazság? Például, Mr. Trumbull, úgy gondolom, hogy az ön szokása, hogy állandóan késve érkezik „whisky szódával a haldoklónak!” felkiáltással, modortalan, felesleges, sőt még rosszabb, már unalmassá vált. Gyanítom, hogy itt a többiek is hasonlóan éreznek.

Trumbull elvörösödött, de Henry határozottan folytatta:

– Mégis, ha normális körülmények között megkérdeznének, hogy találok-e benne kifogásolnivalót, azt mondanám, hogy nem. Szigorúan szólva ez hazugság lenne, de én egyéb olyan okok miatt kedvelem önt, Mr. Buldózer, melyek messze túlszárnyalják az ön trükkjét, tehát ha a tiszta igazságnál maradnék, mely azt tükrözné, hogy nem kedvelem önt, az tulajdonképpen egy nagy hazugságba torkollna. Ezért aztán hazudok, hogy kifejezek egy igazságot, történetesen azt, hogy kedvelem önt.

Trumbull dűnnyögve válaszolt:

– Nem vagyok benne biztos, hogy tetszik-e nekem az, ahogyan ön engem kedvel, Henry.

Henry így folytatta:

– Vagy nézzük meg Mr. Halsted limerickjét az *Iliász* első énekéről. Mr. Avalon teljesen jogosan megjegyezte, hogy a hős neve helyesen Akhilleusz, feltételezem, azért, hogy javasolja a helyes kiejtést. De ezután Mr. Rubin rámutatott, hogy az igazság hibának tűnne, és elrontaná a versike hatását. Itt ismét problémát okoz az igazság.

Mr. Sand mondta, hogy minden hazugság az önvédelem vagy a társadalmi szokások tiszteletben tartásából ered. De nem

hagyhatjuk mindig figyelmen kívül az önvédelmet és a társadalmi szokásokat. Ha nem hazudhatunk, akkor az igazságot kell hazugságra kényszerítenünk.

– Ennek semmi értelme, Henry – mondta Gonzalo.

– Szerintem pedig nagyon is van, Mr. Gonzalo. Kevés ember figyeli meg a szavakat pontosan, és következtetésképpen sokak számára egy szó szerinti igazság egy hazugságot takar. Ki értene ezt jobban, mint egy olyan személy, aki körültekintően mindig a szó szerinti igazságot mondja?

Sand sápadt arca kevésbé volt sápadt, vagy vörös nyakkendője hatékonyabban tükrözte fel a fényt. Így szólt:

– Mi a fenét akar ezzel mondani?

– Szeretnék kérdezni öntől valamit, Mr. Sand. Természetesen, ha a klub beleegyezik.

– Engem aztán nem érdekel, hogy beleegyeznek-e vagy sem – mondta Sand fenyegetően meredve Henryre. – Ha ön ilyen hangnemben beszél, elképzelhető, hogy nem válaszolok.

– Lehet, hogy nem is kell válaszolnia – mondta Henry. – Alényeg az, hogy minden alkalommal, amikor tagadja, hogy elkövette a bűntettet, ön pontosan ugyanazokkal a szavakkal teszi. Nem tehetek róla, de észrevettem, mert abban a pillanatban, amikor hallottam, hogy ön sohasem hazudik, elhatároztam, hogy figyelni fogom a szavait. Minden alkalommal ön azt mondta, hogy „nem vettem el a pénzt vagy a kötvényeket”.

– És ez tökéletesen igaz – felelte hangosan Sand.

– Biztos vagyok abban, hogy az, vagy ön nem mondta volna – felelte Henry. – Nos, a kérdés, amit fel szeretnék tenni önnek, így szól: Történetesen ön vette el a pénzt és a kötvényeket?

Rövid csend állt be. Aztán Sand felállt, és így szólt:

– Most veszem a kabátom. Viszontlátásra! Emlékeztetem mindannyiukat, hogy abból, ami itt történik, semmit nem ismétélhetnek meg kint.

Miután Sand elment, Trumbull így szólt:

– Nos, ha agyonvernek, sem jutott volna ez az eszembe.

– Talán nem fogják, Mr. Trumbull. Ne essen kétségbe! – felelte Henry.

Kommentár

Ez a történet először az Ellery Queen's Mystery Magazine 1972. októberi kiadásában jelent meg, „Az ember, aki sohasem hazudott” címmel. Azt hiszem, a magazin által használt cím unalmas, ezért azt visszacseréltem a saját eredeti címemre.

1972. február 14-én írtam ezt a történetet. Nem azért emlékszem erre, mert olyan rendkívüli lenne a memóriám, hanem azért, mert a kórházban írtam az (idáig) egyetlen operációm előtti napon. Azon a napon meglátogattam Larry Ashmead, szerkesztőt a Doubleday-nél, odaadtam neki a kéziratot, és megkértem, hogy juttassa el az EQMM irodájába egy küldönccel.

Azt is mondtam neki, hogy magyarázza el nekik, én kórházban vagyok, mert rendszerint a kéziratokat magam szoktam elvinni, hogy flörtölhessek a szépséges Eleanorral (hogy ne is beszéljek az életvidám Constance DiRienzóról, aki az adminisztratív szerkesztőségi titkár).

Larry persze megtette, amit kértem, és megkaptam a hírt, hogy elfogadták a történetet, mialatt én még a kórházban lábadoztam. Azóta is azon tűnődtem (már amikor nem volt jobb dolgom), hogy vajon a történetet azért fogadták-e el, mert rokonszenveztek velem, a szegény szenvedővel, de azt hiszem, mégsem ez történt. A történet bekerült az év legjobb krimijeinek antológiájába, melyet a Dutton jelentetett meg, szóval azt hiszem, nem túl rossz.

Ó, és a fentiek állnak annak magyarázatául, hogy miért ez a történet a legrövidebb a könyvben. Be kellett fejeznem, még mielőtt a sebész kivette szikéjét a fogai közül, megélesítette azt a combján, és nekikezdett a munkának.

EREDJ, KIS KÖNYV!

– AZ ASSZONY MÁR megint vett egy bikát – jelentette be Emmanuel Rubin felindultságtól remegő hangon, ami megrezegtette gyér szakállát.

A női nem és kiváltképp a hitvestársak témája tilalmasnak számított a nem véletlenül Fekete Özvegyeknek elkeresztelt társaság rendíthetetlenül maszkulin összejövetelein, de hát a szokásokat nehéz kiirtani.

Mario Gonzalo, aki a vendég arcvonásainak felskiccelésével volt elfoglalva, felhorkant:

– Abba a *pindurka* lakásba?

– Az egy tökéletesen megfelelő lakás! – közölte Rubin méltatlankodva. – Csak *látszatra* kicsi. És sosem tűnne annak a nejem fából, porcelánból, cserépből, bronzból meg nemezből készült bikái nélkül. Már mindenféle méretben van neki az egy hüvelykestől az egy láb hosszúig. Az összes falat meg polcot elfoglalják, ott terpeszkednek a padlón, lelógnak a plafonról...

Italának lögybölgetése közben, természetének zord magasságából Avalon megjegyezte:

– Őnagyságának, felteszem, szüksége van valamire, ami a férfiasságra emlékezteti.

– Mikor ott vagyok neki *én*? – ellenkezett Rubin.

– Pont *azért* – felelte Gonzalo, azzal átvette a rátukmált italt a klub örökös és nélkülözhetetlen pincérétől, Henrytől, majd a

Rubin torkából kirobbanó méltatlankodás elől a székéhez menekült.

Az asztal másik végén James Drake odafordult Roger Halstedhez.

– Nélküled sorozatban érnek a sorscsapások... – és várakozásteljesen elhallgatott.

– Hogy mondtad? – kérdezte Halsted, és megrökönyödésében a szemöldöke felszaladt kivörösödő homlokára.

– Úgy értem, rég nem volt hozzád szerencsém! – mondta Drake, és szokás szerint fuldokolni kezdett saját cigarettájának füstjétől.

Halsted arcáról lerítt az utálkozás.

– Szerintem nem elég rég. Mellesleg én itt voltam múlt hónapban, te viszont nem.

– Családi ügyek – közölte Drake kurtán. – Jól hallom, limericket írsz az *Iliászból*?

– Jobban mondva az összes énekéből egyet-egyed – bólintott Halsted leplezetlen önelégültséggel. – És az *Odüsszeiából* szintúgy.

– Jeff Avalon, ahogy megpillantott, rögvest elszavalta nekem az első ének átiratát.

– És már a másodikéval is elkészültem. Akarod hallani?

– Isten ments! – mondta Drake.

– Így szól:

*A haditerv Trójánál befullad,
Kotródna haza az akháj had.
Therszítész nyavalyog,
A sok vitéz rivalog,
S lajstromba veszik a hajókat.*

Drake közönyösen fogadta.

– Az utolsó sorban rossz helyen vannak a hangsúlyos szótagok.

– Arról igazán nem tehetek! – védekezett Halsted szokatlan hévvel. – A második énekből egyszerűen lehetetlen kihagyni a hajók felsorolását, viszont a kifejezés túl hosszú, így lett belőle lajstrom. De azért akad benne hibátlan anapesztus.

– Egy nyelvvédőt ez aligha nyugtatna meg – ingatta a fejét Drake.

Thomas Trumbull kaján arckifejezéssel fordult Henryhez.

– Remélem, észrevette, Henry, milyen korán ideértem, pedig ma nem is én vagyok a házigazda.

– Természetesen, Mr. Trumbull – mosolygott a pincér udvariasan.

– Azok után, ahogy legutóbb nyilatkozott rólam, a maga részéről a legkevesebb, ha nyilvánosan is méltányolja a teljesítményemet.

– Méltányolom, uram, mindazonáltal hiba volna nagy ügyet csinálni a dologból. Azzal olyan benyomást keltenénk, mintha önnek nehezebbre esne pontosan érkezni, minekutána senki nem számítana rá, hogy a következő alkalommal megismétli a bravúrt. Ellenben ha egyikünk sem vesz róla tudomást, az olybá tűnne, mintha készpénznek vennénk, hogy ön képes rá, és akkor önnek gyerekjáték lesz az újrázás.

– Hozzon nekem egy whiskyt szódával, Henry, és kíméljen meg a dialektikától!

Valójában Rubin volt a házigazda, vendége pedig nem más, mint kiadóinak egyike, egy kerek képű, simára borotvált úriember, akinek joviális mosoly ült az arcán. Ronald Kleinnek

hívták.

A vendégek zöméhez hasonlóan neki is nehezebbre esett menet közben felugrani a társalgás körhintájára. Az asztaltársaságból végül az egyetlen olyan személyt vette célba, akit már korábbról ismert.

– Jól hallottam, Manny, hogy Jane újabb bikára tett szert?

– Úgy van – felelte Rubin. – Valójában tehénre, minthogy a jószág egy holdsarlón csücsül, de végül is nehéz bizonyosat állítani. Az efféle holmik készítői ritkán ügyelnek az anatómiai részletekre.

Avalon, aki egy ideje már vitézül forgatta kését és villáját a töltött borjúszeget fölött, a hozzászólás kedvéért felfüggesztette munkálkodását:

– Jóformán minden vagyonos úriembert hatalmába kerít egyszer a gyűjtőszenevedély. Nem csekély élvezet rejlik ám benne: a kutatás izgalma, a birtokba vétel mámorja, utóbb a tárgy szemlélgetéséből fakadó öröm. És akármi lehet a tárgya. Magam bélyeget gyűjtök.

– Bélyeget! – csapott le a szóra Rubin. – Rosszabbul már nem is választhatnál volna! Annyira *csinált* az egész. Azok a zsebkendőnyi országokból származó, szándékosan elrontott kibocsátások, hogy nagyot lehessen velük kaszálni, mert a nyomdahiba az érték hamis látszatát kelti! Az egész buli a kalmárok és pénzemberek kezében van. Ha már mindenáron muszáj gyűjtened valamit, akkor olyat gyűjts, ami értéktelen!

– Van egy barátom, aki a saját műveit gyűjti – vette át a szót Gonzalo. – Eddig száztizennyolc kötetet publikált, és gondosan ügyel rá, hogy minden kiadásból, lett légyen amerikai vagy

külföldi, kemény vagy puha kötésű, könyvklubos vagy akár tömörített, jusson neki egy-egy példány. Már egy egész szobát telepakolt velük. Azt állítja, a szóban forgó könyvekből egyedül ő rendelkezik a földkerekségen hiánytalan gyűjteménnyel, ami egy nap örületes pénzt fog érni.

– Mikor ő már halott lesz – szögezte le Drake.

– Tudomásom szerint azon spekulál, hogy eljuttassa a saját halálát, túlad a kollekción egymillió dollárért, azután visszatér az életbe, és álnéven folytatja az írást.

Klein ezen a ponton szállt vissza a körhintára:

– Tegnap összeakadtam egy fickóval, aki levélgyufát gyűjt.

– Kölyökkoromban én is azokra hajtottam – mondta Gonzalo. – Folyton a járdát lestem, meg összevissza bóklásztam a sikátorokban, hogy...

Trumbull, aki addig szokatlanul nagy csöndben táplálkozott, váratlanul elbődült:

– Süketek vagytok ti? A vendégünk épp most közölt valami fontosat! Hogy is mondta, miszter... ööö, Klein?

Annak arcáról riadalmat lehetett leolvasni.

– Tegnap összeakadtam egy fickóval, aki levélgyufát gyűjt.

– Végeredményben az is lehet izgalmas – nyájaskodott Halsted –, amennyiben...

– Ej, *fogd* már be! – dörögte Trumbull. – Inkább erről akarnék többet hallani. – A barnára sült, barázdált arc Klein felé fordult. – Mi a fickó neve? Mármint a gyűjtőé.

– Nem hiszem, hogy eszembe fog jutni – válaszolta Klein. – Csak tegnap ismerkedtünk össze ebédnél, azelőtt sosem láttam. Hatan ültünk az asztalnál, és ő egyszer csak a levélgyufákra terelte a

szót. Először tisztára örültnek néztem, képzelhetik, de mire a végére ért a mondókájának, eldöntöttem, hogy magam is követem a példáját.

– Nem volt véletlenül ősz pofaszakálla némi vöröses beütéssel?
– akarta tudni Trumbull.

– Dehogyanem. Talán ismeri?

Trumbull csak hümmögött.

– Te, Manny! Tudom, hogy ma este te vagy a házigazda, és nem is óhajtanám a kiváltságaidat csorbítani...

– De megteszed! – vágott közbe Rubin. – Erről van szó?

– Nem, a mindenségit! – vágta rá a másik hevesen. – Engedélyért folyamodom! Szeretném rábírnunk vendégünket, hogy mindent meséljen el a tegnapi ebédjéről meg erről a levélgyufagyújtóról.

– Úgy érted, ahelyett, hogy keresztkérdéseknek vetnéd alá? Emlékeztetnék, hogy nem folyamodunk többé vallatáshoz!

– Ez fontos lehet.

Rubin arcára kiült a nemtetszés, egy ideig fontolgatta a kérést, majd így szólt:

– Rendben, de csak a desszert után... Mellesleg mi is lesz a desszert, Henry?

– A mai ételsor olasz vezérmotívumához illően *zabaglione*, uram.

– Egy csomó kalória... – sóhajtott Avalon.

Halsted hangos csörömpöléssel kavargatta a cukrot a kávéjában, ezen a rafinált módon véve semmibe Rubin megingathatatlan ítéletét, miszerint egy jó kávéhoz barbárság akármit hozzáadni.

– Akkor hát meghallgassuk vendégünket a levélgyufákról, Tom kedvéért?

Klein ideges nevetgéléssel pillantott körbe az asztaltársaságon.

– Hajlandó vagyok elmesélni, bár nem hinném, hogy annyira érdekes lenne a téma...

– *Szerintem* érdekes – szögezte le Trumbull.

– Jól van, nem vitatkozom. Végül is magam hozakodtam elő a dologgal. Szóval, épp az Ötvenharmadik utcai Kakas és Bikában ültünk...

– A neve miatt egyszer Jane is ragaszkodott hozzá, hogy ott vacsorázzunk – kotyogott közbe Rubin. – Nem valami nagy szám.

– Én megfojtlak, Manny! – förmedt rá Trumbull. – A fenének locsogsz ma annyit összevissza a nejedről! Ha annyira hiányzik, eridj haza!

– Rajtad kívül, Tom, nem ismerek embert, aki akármelyik férfinál képes elérni, hogy az a felesége után sóvároгjon.

– Kérem, folytassa, Mr. Klein! – türelmetlenkedett Trumbull.

A vendég másodszor is belefogott a mesélésbe.

– Rendben. Mint említettem, rágyújtottam egy cigarettára, míg az étlapra vártunk, de egy idő után kényelmetlenül éreztem magam miatta. Nem is értem, miért, de manapság mintha jóval kevesebben dohányoznának étkezés közben. Vegyük például ezt az asztalt, ahol egyedül Mr. Drake füstöl. Gondolom, őt ez nem zavarja...

– Fikarcnyit sem – mormogta az említett férfiú.

– De engem igenis zavart, így hát néhány szippantás után el is nyomtam a cigarettámat. A feszélyezettségem azonban nem múlt el, ezért babrálni kezdtem a levélgyufával, amivel korábban

rágyújtottam... Hisz tudják, amelyet a vendéglőkben szoktak az asztalokra odakészíteni.

– Hogy önmagukat reklámozzák vele – szúrta közbe Drake.

– És akkor ez a fickó... Megvan, Ottiwellként mutatkozott be, a keresztnevére már nem emlékszem.

– Frederick – dörmögte Trumbull komor elégedettséggel.

– Akkor hát *tényleg* ismeri!

– Mint a rossz pénzt. De kérem, folytassa!

– Szóval, a kezemben tartottam a levélgyufát, mikor Ottiwell odafordult hozzám, hogy megnézhetné-e. Úgyhogy átadtam neki. Ő alaposan szemügyre vette, aztán valami olyasmit motyogott, hogy „Mérsékeltlen érdekesítő. Nem különösebben fantáziadús kivitel. Már szerepel a gyűjteményemben...”, valahogy így, a pontos szavait nem tudom felidézni.

Halsted töprengő képet vágott.

– Ez lényegi kérdés, Mr. Klein. Ön legalább elismeri, hogy nem emlékszik minden szóra. Az egyes szám első személyben elbeszélte történetekben a mesélő többnyire szóról szóra emlékszik mindenre, ami elhangzott, ráadásul pont a helyes sorrendben. Számomra ez sosem volt meggyőző.

– Ez csak afféle szokás – szúrta közbe Avalon a kávéját kortyolgatva, komoly képpel. – De elfogadom, praktikusabb harmadik személyben beszélni. Mert aki első személyben beszél, arról a hallgatóság számára rögtön egyértelmű, hogy az összes halálos veszedelmet túl fogja élni, amibe csak...

– Egyszer első személyben írtam meg egy olyan történetet – mondta Rubin –, ahol a végén meghal a narrátor.

– Akárcsak az *El Paso* című vadnyugati nótában – jegyezte meg

Gonzalo.

– *Az Ackroyd-gyilkosságban pedig...* – tódította volna Avalon, de Trumbull felpattant, és öklével az asztalra csapott.

– Istenuccse kinyírom, aki legközelebb közbekotyog!! Idióták!! Hát annyira nehéz tőlem elfogadni, hogy ez az ügy életbevágó...?? Könyörgöm, Mr. Klein, beszéljen tovább!

A vendégről lerítt, hogy kínos neki a helyzet.

– Magam sem értem, mi olyan fontos benne, Mr. Trumbull. Ráadásul pár szóban összefoglalható az egész. Ez az Ottiwell nekiállt mesélni a levélgyufákról. A beavatottak számára láthatólag ezek jelentik minden dolgok netovábbját. Az értékük egy rakás különféle részleten múlik: nemcsak a szépség és a ritkaság számít, hanem az is, hogy a gyufaszálak sértetlenek-e, vagy a dörzsfelületen van-e nyoma használatnak. A fickó beszámolt a lehetséges eltérésekről a kivitel, a dörzsfelület elhelyezkedése, a betűnagyság és a nyomtatott szöveg mennyisége terén, meg attól függően, hogy a borító belső oldala üres-e vagy sem, és így tovább. Csak mondta, mondta, és ennyi volt az egész. Már persze az izgalmas tálalástól eltekintve, amivel engem is megnyert a dolognak... de ezt már említettem.

– Nem hívta meg önt az otthonába, hogy tekintse meg a gyűjteményét?

– Nem – mondta Klein.

– Én jártam nála – közölte Trumbull, azzal hátradőlt a széken. Az ábrázatára kiült a mélységes elégedetlenség.

Csend támadt, majd miközben Henry nekiállt kiosztani a brandyspohárkákat, Avalon szólalt meg kissé ingerülten:

– Ha már elhárult a gyilkosság fenyegető veszélye,

megtudhatnánk, Tom, hogy milyenek találtad a gyűjtő otthonát?

Trumbull mintha távolról érkezett volna vissza a körükbe.

– Hogyan? Ja, igen... Különös egy történet. Gyerekként kapott rá a gyűjtésre. Amennyit nekem elárult, Gonzalóhoz hasonlóan ő is a kanálisból meg a sikátorokból kotorta elő az első példányokat, de nála egyszer csak komolyra fordult a dolog.

Különben agglegény, és nem dolgozik, nincs rá szüksége. Örökölt egy kis pénzt, amit aztán ügyesen megforgatott, úgyhogy immár egyes-egyedül a nyavalyás levélgyufáinak él. Nekem tisztára olyan érzésem volt, mintha inkább azok birtokolnák a házat, Ottiwellt pedig csak azért hajlandók megtartani, hogy róluk gondoskodják.

A legkiemelkedőbb darabokból kisebbfajta kiállítás látható a falon... hogy úgy mondjam, bekeretezve. Különben mappákban, dobozokban tárolja őket, ott hevernek mindenfelé. Az egész alagsor a kartotékszekrényeké, a gyűjtemény ott van katalogizálva fajtánként, betűrendben. El sem hinnétek, mennyi temérdek különféle levélgyufa készült világszerte, mind-mind eltérő felirattal és jellegzetességekkel. Meggyőződésem, hogy ő valamennyiből szerzett magának.

Ott van például pár kimondottan vékony levélke darabonként mindössze két gyufával, de létezik karhosszúságú is, amelyikben százötven gyufaszál fér el. Vannak söröspalack, baseballütő meg tekebábu formájú gyufaszálai. Egyes levélkének teljesen üres a borítója, míg másokon komplett zeneművek vannak lekottázva. És egy egész mappája van tele szeméremsertő levélgyufákkal, hogy a fene enné meg!

– No, abba szívesen belekukkantanék – mondta Gonzalo.

– Minek? – horkant fel Trumbull. – Ugyanaz a vacak, amibe úton-útfélen belebotlik az ember, leszámítva, hogy egy levélgyufára nyomtatott pornótól könnyebb megszabadulni.

– Benned egy erénycsősz veszett el – jegyezte meg az előbbi.

– Csupán arról van szó, hogy én az igaziakra hajtok – vágott vissza a másik.

– Jó régen talán képes voltál rá – mondta Gonzalo.

– Te most tényleg szócsatázni akarsz?! Itt egy komoly ügy forog fenn!

– Mi olyan fene komoly egy csomó levélgyufában? – követelt választ Gonzalo.

– Elmondom. – Trumbull felnézett, majd ismét az asztallapra szegezte a tekintetét. – Jól figyeljetelek rám, kelekótyák! Ami itt elhangzik, az első szótól az utolsóig szigorúan bizalmas.

– Ez számunkra magától értetődik – közölte szárazon Avalon. – Egyedül *te* feledkeztél meg róla, máskülönben nem éreztél volna szükségét, hogy emlékeztess bennünket.

– De Mr. Klein számára is kötelező a...

– Mr. Klein tökéletesen tisztában van vele – vágott közbe Rubin –, hogy ami e szoba falain belül elhangzik, az semmilyen körülmények között nem kerülhet ki onnan. Őérte személyesen kezeskedem.

– Nos, jó – adta meg magát Trumbull. – Akkor hát elmondom a keveset, amit tudok. Isten engem úgy segéljen, egy szót se szóltam volna az egészről, ha nincs Klein meg a tegnapi ebédje, ami felettébb bosszantó. Idestova hónapok óta rágódom a dolgon, valójában több mint egy éve, de most, hogy így felmerült a semmiből...

– Akkor most elmondod vagy sem? – kérdezte harciasan Drake.
Trumbull dühödten dörzsölte meg a szemét.

– Információk szivárognak ki – bökte ki végül.

– Miféle információk? És honnan? – faggatózott Gonzalo.

– Azzal te ne törődj! Értsétek meg, nem állítom, hogy konkrétan a kormány vagy bizonyos külföldi ügynökségek érintve volnának benne. Talán ipari kémkedésről van szó, talán a New York Mets titkos kézjeleinek eltulajdonításáról, esetleg egy vizsga megbundázásáról, amivel pár hónapja Drake hozakodott elő. Nevezzük egyszerűen információk kiszivárogtatásának, jó?

– Tőlem... – vont a vállát Rubin. – És kik vannak benne?
Ez az Ottiwell nevű fickó?

– Afelől semmi kétség.

– Akkor be kell szákolni.

– Nincs ellene bizonyíték – magyarázta Trumbull. – Pusztán annyit tehetünk, hogy akadályokat gördítünk az információáramlás elé... de mindenestől az sem áll érdekünkben.

– Aztán miért nem?

– Mert nem az a kérdés, hogy *kicsoda* a fickó, hanem hogy *milyen módszerrel* dolgozik. Ha úgy horgásszuk ki, hogy nem vagyunk tisztában a módszerével, valaki átveheti a helyét. Embert olcsón kapni. Nekünk a *modus operandi* kell.

– És arra vonatkozóan van valami ötleted? – tudakolta álmosan pislogva Halsted.

– A levélgyufák. Mi más? Annak kell lennie. Minden eddigi nyom arra utal, hogy Ottiwell a kiszivárogtató, márpedig ő mániásan gyűjti a levélgyufát. A kettő között muszáj lennie valami kapcsolatnak.

– Szerinted eleve azért fogott bele a levélgyufák gyűjtésébe, hogy aztán...

– Nem, hisz tagadhatatlanul mindig is gyűjtötte őket. Harminc évébe telt, hogy a jelenlegi kollekciót összehozza. De minthogy az már a birtokában volt, mikor ő ebbe az információ-továbbpasszolási ügybe valahogy belekeveredett, magától értetődően egy olyan szisztémát dolgozott ki, aminek köze van a levélgyufákhoz.

– Miféle szisztémáról beszélsz? – tört ki türelmetlenül Rubin.

– Hát pont ez az, amit nem tudok. De létezik. Ilyen-olyan módon a levélgyufák tökéletesen alkalmasak a feladatra. Eleve hordoznak üzenetet, így csak ki kell választani a megfelelőt, változtatásra már nincs is szükség. Vegyük például az éttermet, ahol tegnap ön is vacsorázott, Klein. Fogadok, hogy az ottani levélgyufák borítóján a „Kakas és Bika” felirat szerepel.

– Ésszerűen hangzik, bár nem figyeltem.

– Én pedig biztosra veszem. No mármost, ha az ember, mondjuk, érvényteleníteni akar egy korábbi üzenetet, akkor postára ad egyet ezek közül, esetleg letépi a borító felét, és azt postázza. Talán nem azt tudatná ezzel, hogy a korábbi üzenet semmisnek tekintendő^{1}?

– Ez marhaság! – vélekedett Gonzalo. – Bocs, Manny, tudom, hogy ez nálad tabutéma... Arra gondolok, Tom, hogy aki levélgyufa-borítókat vagy akár érintetlen levélgyufákat küldözget, az számoljon a következményekkel. Bárki azonmód kiszúrná, hogy valami suskus van dologban.

– És ha elfogadható indoka van levélgyufákat küldözgetni?

– Mint például?

– Például maga is gyűjtő. Azok leveleznek és csereberélnek egymással. Csak úgy röpködnek a levélgyufák a világban ide-oda. Az egyik fickónak, teszem azt, pont egy „Kakas és Biká”-ra van szüksége ahhoz, hogy a saját állatos kollekcióját kikerekítse, viszonzásul pedig egy pucér nőciset küld a fölöslegből a szépművészetek ezen ágára szakosodott partnerének.

– Ottiwell is csereberél? – kérdezte Avalon.

– Meghiszem azt!

– És eddig nem sikerült elhappolnotok párat a feladott levelei közül?

Trumbull arckifejezéséből lekicsinylést lehetett kiolvasni.

– Természetesen megtettük, nem is egyszer. Minden esetben tüzetesen átvizsgáltuk a küldeményt, és csak utána továbbítottuk.

– És ezzel szépen belepiszkáltatok az Egyesült Államok postaszolgálatának működésébe – állapította meg, egy távoli pontra szegezve tekintetét, Rubin. – Persze, nem nagy ügy, ha csupán a New York Mets titkos kézjeleiről van szó.

– Az ég szerelmére, Manny! – csattant fel Trumbull. – A változatosság kedvéért úgy negyedórára nem tudnál felhagyni az értetlenkedéssel?! Tudod, hogy szakértője vagyok a kódoknak és rejtjeleknek. A kormány kikéri a véleményemet, jó kapcsolataim vannak a legfelsőbb körökben. Magától értetődik, hogy érdeklődést mutatnak a dolog iránt. Akkor is így tennének, ha a kiszivárogtatás csupán holmi igaztalan mendemondát érintene... melleleg sosem állítottam, hogy ennél többről lenne szó.

– Nahát! A „Nagy Testvér”-nek van képe ilyen messzire elmenni? – akarta tudni Rubin.

– Aki veszi a fáradságot, és gondolkodik egy kicsit, az könnyen megértheti. Egy megszakíthatatlan információ-továbbítási rendszer, akármiféle információkról legyen szó, a leges-legelső helyen lenne a veszélyességi listán. Ami ma tökéletesen jelentéktelen célokat szolgál, ha egyszer működőképes, holnap akár életbevágó küldetések teljesítésére is használható lehet. A kormány csak akkor nézheti jó szemmel, hogy egy értesítéseket továbbító hálózat folytonossága csorbítatlan maradjon, ha az a saját ellenőrzése alatt áll. Ez talán még a *te* felfogóképességedet sem haladja meg.

– Hát jó – mondta Drake. – Szóval, megvizsgáltátok a levélgyufákat, amiket Ottiwell postára adott. Találtatok valamit?

– Az égvilágon semmit – dörmögte Trumbull. – Képtelenség belőlük bármit kihámozni. Pedig az összes borítón végigbogarásztuk az összes nyavalyás reklámszöveget, a végén mégsem volt a kezünkben semmi.

– Úgy érti, megnézték, hogy a szavak kezdőbetűje összeolvasható-e, meg ilyenek? – kíváncsiskodott Klein.

– Ha egy hatéves kölyök küldeményeiről lenne szó, akkor igen, ilyesmivel próbálkoztunk volna. Jelen esetben sokkalta kifinomultabb módszerekkel dolgoztunk, és az eredmény nulla.

– Nos – tűnődött el Avalon –, ha a nyomtatott feliratok vizsgálata a postára adott levélgyufák egyikén sem vezetett eredményre, akkor talán hamis nyomot követtetek.

– Úgy érted, elképzelhető, hogy a levélgyufáknak semmi közük a dologhoz?

– Pontosan – bólintott rá Avalon. – Talán épp a tévútra vezetés szándéka áll az egész mögött. A pasasnak ott van kéznél a

temérdek levélgyufa, ártalmatlan gyűjtő léteére tehát a lehető legjobb színben tünteti fel a kollekciónak, hogy ráirányítsa a figyelmet. Például, fűnek-fának mutogatja... Apropos, te hogy kerültél a közelébe, Tom?

– Ottiwell meghívására. Igyekeztem ápolni vele a barátságot.

– Ő pedig viszonzta – állapította meg Rubin. – Íme, a férfi, aki mindig kiérdemli, amit megkap! Velem inkább *ne* ápolj a barátságot, Tom!

– Én aztán soha... Figyelj csak, Jeff! Tudom, mire gondolsz. Ottiwell ugyebár mesélt tegnap Kleinnek a levélgyufákról... akárkinek mesélne. És akárkinek megmutatná a gyűjteményét, aki hajlandó Queensig elzarándokolni. Ezért kérdeztem meg Kleintől, hogy kapott-e meghívást a pasas otthonába. A temérdek fecsegés, önreklámozás meg csillogás után téged, felteszem, nem lepne meg, ha Ottiwell olyasmit használna eszközül, aminek semmi köze a levélgyufákhoz, igaz?

– Igaz – hagyta jóvá Avalon.

– Tévedés – mondta erre Trumbull. – Ebben egyszerűen nem hiszek. Ottiwell az igazi. *Tényleg* bolondul a levélgyufákért, nem is érdekli más az életben. Nincs tehát semmiféle ideológiai oka vállalni a súlyos kockázatot, ami folyamatosan ott lebeg a feje fölött. Nem köteleződött el az ügy mellett, aminek a nevében munkálkodik, legyen az nemzeti, ipari vagy helyi... hogy ténylegesen melyik, lényegtelen. Az efféle hívságok nem érdeklik, csakis a levélgyufák. Sikerült egy új módszert kiagyalnia az átkozott micsodák hasznosítására, és a maga részéről be is éri ennyi dicsőséggel.

– Figyelj csak! – szólalt meg Drake, magához térve

merengéséből. – Ez az Ottiwell hány levélgyufát szokott egyszerre elküldeni?

– Ki tudhatná? Az általunk elfogott tasakok száma sosem haladta meg a nyolcat. Ráadásul, be kell valljam, nem is túl gyakran veszi igénybe a posta szolgálatait.

– Értem. És szerinted mennyi információt tud továbbítani pár levélgyufa segítségével? Mert betű szerint, direkt módon nem üzenhet. Ha például a „Kakas és Biká”-val próbálna egy másik üzenetet érvényteleníteni, akkor még az én tökmag unokaöcsém is kiszúrná, rólad nem is beszélve. Itt valami kifinomultabb módszerről lehet szó. Talán minden levélgyufa egy-egy szót helyettesít, esetleg egyetlen betűt. De mire menne ezzel?

– Nagyon is sokra – felelte Trumbull ingerülten. – Szerinted mégis mennyi információról lehet szó esetenként? Egy egész enciklopédiáról? Kezdjük azzal, zsenikém, hogy akárki ácsingózik egy bizonyos értesülésre, az eleve majdnem az egésznek a birtokában van. Csupán egyetlen, lényegi mozzanat hiányzik még, az kell neki.

Példának okáért, tételezzük fel, hogy még tart a második világháború. Németországban felröppen a hír, miszerint az amerikaiak valami nagy dobásra készülnek. Érkezik egy üzenet, egyetlen összetett szó: „atombomba”. Mi egyébire lehet még szükségük a németeknek? Igaz, hogy akkor még nem létezett ilyen holmi, de ebből az egyetlen szóból akármelyik középiskolai végzettségű dilettáns is nagyjából kihámozta volna a lényegét, egy fizikusnak pedig egyből leesett volna a tantusz. Erre befut még egy üzenet a következő szöveggel: „Oak Ridge, Tenn.” Akettőben együttvéve mindössze huszonegy betű szerepel, a

világ sorsa mégis megfordult volna rajtuk.

– Arra gyanakszol, hogy ez az Ottiwell nevű fickó *ilyesfajta* információkat továbbít? – kérdezte döbbenten Gonzalo.

– Már mondtam, hogy nem! – torkolta le Trumbull. – Ennyire korántsem fontos személy. Azt hiszitek, beszélnék róla, ha az volna? Csupán arról van szó, hogy a *modus operandi* ilyen célra ugyanúgy használható volna, mint másra, és ezért muszáj okvetlenül megfejtenünk. Azonkívül a jó hírem forog kockán. Mert hiába erősködöm, hogy Ottiwell a levélgyufákkal mesterkedik, ha egyszer képtelen vagyok megmagyarázni, hogyan. Gondoljátok, hogy élvezem a helyzetet?

– Nincs esetleg láthatatlan írás a borítók belső oldalán? – próbálkozott Gonzalo.

– Az ilyen irányú vizsgálódás számunkra rutinszerű, de most nem mentünk vele semmire. Különben is, ha erre megy ki a játék, minek levélgyufákkal bajmólnodni? Egy-egy közönséges levél is megteszi, azokra a kutya se figyelne oda. Ez lélektani kérdés. Ha Ottiwell a levélgyufa használata mellett dönt, akkor olyan szisztémával kell dolgoznia, ami csakis a levélgyufákkal működik. Ez pedig azt jelenti, hogy... valami úton-módon kizárólag azokat az üzeneteket veszi igénybe, amelyek eleve rajtuk szerepelnek.

– Most képzeljük azt – szólt közbe Klein –, hogy ez az egész vita a tegnapi ebéd említésével indul. Esetleg nincs önnél egy lista az elküldött levélgyufákról? Vagy ha volna egy fotokópiája, akkor mindannyian vethetnénk rá egy pillantást, és...

– ...egyszeriben megfejtenék a kódot, amit én képtelen voltam? Így gondolja? – vetette fel Trumbull. – Tudja, amióta Conan Doyle

ráuszította Sherlock Holmest a Scotland Yard kétbalkezes kopóira, az emberekben az a tévképzet alakult ki, hogy a profik semmire sem jók. Biztosíthatom önt, hogy ha nekem nem sikerült, akkor...

– Mit szólnátok Henryhez? – vágott közbe Avalon.

A hatvanas éveiben járó pincér, aki ránctalan ábrázatán érdeklődő arckifejezéssel eladdig rezzenetlenül hallgatta a szópárbajt, most kurtán elmosolyodott, és megrázta a fejét.

Trumbull azonban elgondolkodtatta a felvetés.

– Henry... Róla megfeledkeztem. Igazad van, Jeff. Kétségkívül neki van itt a legtöbb sütnivalója, amit rendes körülmények között akár dicséretnek is fel lehetne fogni, ha ti nem volnátok mind egy szálíg címeres tökfejek. Henry – fordult a pincérhez –, maga egy talpig becsületes ember, aki úgy szagol ki a világban mindenfajta becstelenséget, hogy közben nem zavarják össze az érzékeit a tulajdon kapzsi vágyai. Egyetért velem? Maga is úgy véli, hogy ez az Ottiwell, ha efféle ténykedésre adná a fejét, azt csakis a levélgyufák egyedülálló jellegzetességeinek kiaknázásával tenné?

– Alapjában véve – szólt Henry a maradék tányérok összeszedetése közben – igen, egyetértök önnel.

Trumbull elmosolyodott.

– Hallottuk hát szavát egy olyan embernek, aki tudja, mit beszél.

– Mert egyetért veled – szúrta közbe Rubin.

– Bár, meg kell hagyni, nem mindenben – mondta Henry.

– Ahá! – csapott le Rubin. – Erről mi a véleményed, Tom?

– Ami mindig is volt, Manny. Hogy neked a hallgatás a

legnagyobb erényed.

– Az urak megengednének részemről egy röpké eszme-futtatást? – tudakolta a pincér.

– Várjon egy kicsit! – szólt közbe Rubin. – Még mindig én volnék a házigazda, ezért most magamhoz ragadom a szót. Jogomban áll eljárási kérdésekben dönteni, ennél fogva úgy rendelkezem, hogy Henry mondjon egy rövid beszédet, mi, többiek pedig néma csendben hallgassuk végig, kivéve, ha ő kérdéseket intézne hozzánk, vagy nekünk lennének szigorúan a tárgyhoz tartozó kérdéseink. És amikor néma csendről beszélek, elsősorban rád gondolok, Dobpergés Tom.

– Köszönöm, Mr. Rubin – mondta Henry. – A havonkénti gyűlések alkalmával mindenkor a legnagyobb érdeklődéssel hallgatom önöket, uraim. Nyilvánvaló számomra, hogy a maguk ártatlan módján mindannyian határtalan örömeiket lelik abban, ha szavakkal egymást csépelhetik. Minthogy azonban vendéget csépelni nem ildomos, önök egyformán hajlamosak megfélekedezni róla, nem odafigyelni a mondandójára.

– Ezt tennénk? – kételkedett Avalon.

– Bizony, ráadásul ennek következtében, Mr. Avalon, mintha átsiklott volna a figyelmük egy rendkívül fontos mozzanaton. Minthogy rendszeresen nem tisztem a beszéd, mindegyikük szavaira elfogulatlanul odafüülelek, a mindenkori vendéget is beleértve, s emiatt talán olyasmit is meghallok, amit önök nem. Megengedi, Mr. Rubin, hogy néhány kérdést tegyek fel Mr. Kleinnek? A válaszok, meglehetősen haszontalannak fognak bizonyulni, mindazonáltal látok egy halvány esélyt...

– Nos, miért is ne? – mondta Rubin. – Így is, úgy is kivallatnánk.

Lásson neki!

– Vallatásra nem vetemednék – tiltakozott a pincér szelíden. – Mr. Klein?

– Tessék, Henry – reagált a megszólított, büszkeségében, hogy immár vitán felül ő áll a figyelem középpontjában, derekasan kipirosodva.

– A következőről lenne szó, Mr. Klein. Miután ön nekiállt meglehetősen tömören beszámolni a tegnapi ebéd közben történekről, valami olyasmit mondott... a pontos szavait persze nem tudnám elismételni... szóval, hogy először örültnek hitte azt az embert, de az annyira érdekesítően szónokolt, hogy a végén önt is megnyerte a levélgyufagyűjtésnek.

– Úgy van – bólintott rá Klein. – Ostobaságnak hangzik, ugye? Természetesen semmi olyan vállalkozásban nem vennék részt, amilyenben ő. És most nem a kémkedésre gondolok, hanem a fickó elképesztő méretű gyűjteményére azokból a...

– Értem – mondta Henry –, előzőleg viszont ön olyan benyomást tett rám, mintha ellenállhatatlan ösztönzést kapott volna arra, hogy ott helyben belefogjon a gyűjtésbe. Véletlenségből nem kapott fel egy „Kakas és Bika” feliratú levélgyufát a közös ebéd befejeztével?

– De igen – helyeselt Klein. – Ha belegondolok, zavarba ejtő egy dolog, de valóban megtettem.

– És melyik asztalról, uram?

– A sajátunkról.

– Úgy érti, az a levélgyufa, amelyiket ön előbb a kezében tartott, majd átadott Ottiwellnek, visszakerült asztalra, és a végén ön magához vette?

– Persze – válaszolta Klein ezúttal védekező modorban. – Nincs abban semmi, igazam van? Elvégre a vendégek számára vannak odakészítve, nem?

– Ahogy mondja, uram. Mi is tartunk belőlük az asztalon, nyugodtan szolgálja ki magát! Azonban elmondaná, Mr. Klein, hogy mit csinált az asztról elvett levélgyufával?

Klein töprengett egy sort.

– Nem is tudom, nehéz visszaemlékezni. A zakóm zsebébe tettem. Vagy a kabátoméba, miután mindannyian kiváltottuk a felöltőnket a zaciból.

– Amikor hazaért, csinált vele valamit?

– Nem. Az igazat megvallva, teljesen megfeledkeztem róla. Ez az egész levélgyufa-epizód, míg Manny Rubin elő nem hozakodott a felesége bikagyűjtési hóbortjával, egy az egyben kiment a fejemből.

– Jelenleg ugyanazt a zakót viseli?

– Nem, viszont ugyanabban a felöltőben jöttem.

– Volna szíves megnézni, hogy még a kabátzsebében van-e az a levélgyufa?

Klein felszívódott a ruhatárban, amely a gyűlések alkalmával a Fekete Özvegyek számára volt fenntartva.

– Hová akar kilyukadni, Henry? – kérdezte Trumbull.

– Talán sehová, uram – felelte az. – Csupán egy valószínűtlen esélyt próbálok megjátszani. Egy már összejött ma este.

– Melyikre gondol?

– Arra, hogy Mr. Klein történetesen pont olyasvalakivel ebédelt, akit ön egy ideje igyekszik becserkészni, és hogy ön a következő nap tudomást szerez a dologról. Talán túlzás is egymás után két

ekkora esélyre számítani.

– Itt is van! – jelentette be Klein örvendezve, és a magasba emelt egy apró tárgyat. – Megtaláltam!

Az asztalra dobta, a többiek pedig egytől egyig felpattantak, hogy közelebről is szemügyre vegyék. Régies rajzolatú betűkkel a „Kakas és Bika” felirat állt rajta, alatta csöppnyi ábra egy bikafejről, amelynek egyik szarván, mint holmi kakasülön, egy királyi szárnyas trónolt. Gonzalo keze kinyúlt érte.

– Szíves engedelmével, Mr. Gonzalo! – szólalt meg sietve Henry. – Úgy vélem, egyelőre nem volna tanácsos hozzáérni... Mr. Klein! Ez az a levélgyufa az önök saját asztaláról, amelyikkel ön cigarettára gyújtott, és amelyiket Mr. Ottiwell később arra használt fel, hogy a dörzsfelület elhelyezkedésének bizonyos szempontjait, meg a többi sajátosságot szemléltesse?

– Igen.

– Amit azután visszarakott az asztalra, ön pedig később elvett onnan?

– Úgy van.

– Miközben rágyújtott, esetleg nem figyelte meg, hogy akkor hány szál gyufa volt a levélkében?

A vendég arcán meglepetés tükröződött.

– Fogalmam sincs. Nem tartottam fontosnak.

– Mindenesetre letört egyet, hogy meggyújtsa vele a cigarettáját, igaz?

– Persze.

– Tehát, még ha akkor tele is lett volna, egy szálnak most mindenképpen hiányoznia kell belőle. Miután ez itt egy szokványos, harmincszálás levélnek látszik, pillanatnyilag nem

lehet benne több, mint huszonkilenc... vagy annál kevesebb.

– Gondolom, igen.

– Megnézné, kérem, hogy ténylegesen hány szál gyufa található a levélkében?

Némi habozás után Klein felnyitotta a levélgyufát. Meglehetősen sokáig méregette, mielőtt megszólalt volna:

– Érintetlen, benne van mind a harminc gyufaszál. Hadd számoljam csak meg... igen, pontosan annyi.

– De ön valóban a saját asztalukról vette el, és valóban meggyőződése volt, miszerint azonos azzal, amelyikkel rágyújtott, igaz? Vagyis kizárt, hogy egy másik asztalról emelte volna fel.

– Nem, nem, a sajátunk volt. Akkor legalábbis annak hittem.

– Rendben van. Nos, uraim, ha önök is szívesen vetnének rá egy pillantást, kérem, tegyék meg. Mint látják, nincs nyom a dörzsfelületen, semmi jele, hogy akármelyik szálat meggyújtották volna.

– Maga szerint tehát ezt Ottiwell csempészte az asztalra a másik helyett? – akarta tudni Trumbull.

– Abban a pillanatban felmerült bennem a lehetőség, amikor ön megemlítette, hogy a férfi információkat továbbít. És egyetértettem önnel, hogy Mr. Ottiwell igenis igénybe venné a célra a levélgyufákat. Lélektanilag helytállónak tűnt a feltevés. Ugyanakkor Mr. Avalonnak is igazat adtam, miszerint esetleg megtévesztési kísérlettel állunk szemben, még ha ő nem is volt képes annak kifinomult voltát mindenestül átlátni.

– Mert magam is túlságosan fondorkodó vagyok a tisztánlátáshoz – sóhajtott Avalon. – Így igaz.

– Mr. Ottiwellnek sikerült elérnie, hogy az ön gondolkodása, Mr. Trumbull, masszívan a gyűjtésnél, a levélgyufák küldözgetésénél és fogadásánál cövekeljen le. Nekem mégis úgy tűnt, hogy az említett uraság *nem* kizárólag a saját gyűjteményével összefüggésben találkozik levélgyufákkal. Mert akárhányszor egy valamire való étterembe megy ebédelni vagy vacsorázni, ami gyakran előfordulhat, a keze ügyébe kerül egy-egy levélgyufa. Még társaságban sem eshet nehezére, hogy egy másikkal cserélje ki az asztalra odakészített levélkét, amit távozásuk után a cinkostársa játszi könnyedséggel megkaparinthat.

– Ezúttal nem volt rá módja – állapította meg kajánul Rubin.

– Valóban, uram, ezúttal nem. A társaság üres asztalt hagyott maga után. Ami nyugtalanító gondolatokat vet fel. Nem követték, Mr. Klein?

A vendég riadt pillantást vetett rá.

– *Dehogy!* Vagy legalábbis... fogalmam sincs. Én senkit nem vettem észre.

– Zsebtolvajok? Nem próbálkoztak önnél?

– Amennyire ezt tudhatom, nem.

– Ebben az esetben talán bizonytalanok a levélgyufa eltevőjének személyét illetően... végül is önön és Ottiwellen kívül még négyen ültek az asztalnál, de akár egy pincér is letakaríthatta onnan. Vagy úgy vélik, egyetlen levélgyufa elvesztése még mindig kisebb baj, mint amekkorát a visszaszerzésére tett kísérlet okozhat. De az is lehet, hogy kezdettől fogva tévúton járok.

– Ne nyugtalanzkodjék, Klein! – fordult a vendéghez Trumbull. –

Intézkedem, hogy egy ideig vigyázzon önre valaki. – Újból a pincér felé: – Már értem, mire céloz, Henry. Minden étteremben mindenkor tucatszám hevernek szanaszét a tökéletesen egyforma levélgyufák. Egy korábbi látogatás alkalmával Ottiwellnek gyerekjáték lehetett egyet-kettőt... vagy, ha úgy tetszik, akár egy egész tucatot zsebre vágni közülük, később pedig helyettesítőként használni őket. Ugyan ki venné észre, ki törődne vele? És mindezzel most azt kívánja sugalmazni, hogy ez az egyetlen kicsike helyettesítő levélgyufa hordozná az információkat?

– Mindenesetre jó esélyt látok rá – felelte az.

– „Eredj, kis könyv, e bús magányból el! / A vízbe vetlek én, vigyen patak, / s ha lassú sodra jó irányra lel, / egy nap belőle majd kifogjanak, / és bánjanak veled becsed szerint. / Utazz, dalom! A költő búcsut int” – dünnyögte maga elé Halsted. – Ezek Robert Southey szavai.

– De miképpen teszi azt? – töprengett Trumbull, ügyet sem vetve a Halsted által elsuttogott verssorokra, és ujjai közt forgatni kezdte a levélgyufát. – Szakasztott olyan, mint az összes többi, rajta a „Kakas és Bika” felirat meg cím, telefonszám. Hol lehet az a többletinformáció, ami más példányokról hiányzik?

– Talán ha a megfelelő helyen keresnénk... – vetette fel Henry.

– És melyik lenne az a hely? – kérdezett vissza Trumbull.

– Én csak az ön által elmondottakból próbálok következtetni, uram. Mint korábban megjegyezte, Mr. Ottiwell módszere minden bizonnyal a levélgyufa egyedülálló jellegzetességein alapszik, s én egyetértek önnel. De vajon mi olyan egyedülálló a levélgyufák hordozta üzenetben? Szinte kizárólag

reklámszövegekről van szó, amelyeneket a gabonapelyhes dobozoktól kezdve a színes magazinok címlapjának belső oldaláig egy csomó egyéb helyen is látni.

– És?

– A levélgyufát egyetlen részlet teszi igazán kivételessé: maguk a gyufaszálak a belsejében. A szokványos levélke harminc szálát tartalmaz nem túl bonyolult elrendezésben. Ha azonban az alsó végüknél is megnézzük őket, mindjárt kiderül, hogy tulajdonképpen két kartondarabkából emelkedik ki tizenöt-tizenöt szál gyufa. Ha számolni kezdünk balról jobbra, a felnyitható leffentyű felől nézve először a hátsó, majd az első sorban, akkor ezzel a módszerrel valamennyi szálhoz egy-egy meghatározott, egyedi sorszámot rendelhetünk hozzá 1 és 30 között.

– Úgy van – helyeselt Trumbull –, csak hogy mindegyik szál szakasztott ugyanolyan, mint az összes többi akár ugyanabban, akár egy másik levélkében. Emitt is valamenynyi gyufaszál tökéletesen egyforma.

– De vajon szükségszerű-e, hogy egyformák is maradjanak? Tegyük fel, hogy kiveszünk egy szálát a levélkéből... akármelyiket. Egyetlen gyufaszál kiválasztásának harminc különféle módja van. Viszont ha kettőt vagy hármat veszünk ki, a lehetőségek száma megsokszorozódik.

– Ebből egy sem hiányzik.

– Azt csak a példa kedvéért mondtam. A gyufaszálak kitörése túlságosan is kezdetleges módszer lenne a megkülönböztetésükre. De mi van, ha egyes gyufaszálakon tűszúrásnyi lyukak találhatók, vagy apró karcolások, esetleg

pindurka fluoreszkáló festékpettyek a hegyükön, amelyek ultraibolya fényben válnak láthatóvá? Harminc gyufát véve alapul, hány különböző minta alakítható ki nulla és harminc között akárhány gyufaszál megjelölésével?

– Majd én megmondom – vágott közbe Halsted. – Kettő a harmincadikon, ami... hú, kicsivel több mint egymilliárddal egyenlő. *Milliárdot* mondtam, nem milliót. És ha közvetlenül a gyufaszálak mögött ráadásul a leffentyűt is megjelöljük vagy jelöletlenül hagyjuk, azzal még ez a szám is megduplázható.

– Nos tehát – vette vissza a szót Henry –, ha adott levélkében a gyufaszálakhoz nulla és kétmilliárd között akármelyik szám hozzárendelhető volna, az ilyen számokkal feltehetőleg jelentős mennyiségű információt lehetne kódolni.

– Hat szót játszi könnyedséggel – tette hozzá töprengő arckifejezéssel Trumbull. – A nemjóját! – kiáltotta, és talpra szökkent. – Ide azzal a holmival! Már itt sem vagyok!

Lóhalálában távozott a ruhatár irányában, de kabátjának magára ráncigálása közben még visszatért.

– Fogja a felöltőjét, Klein! Ön is velem jön! Szükségem van a tanúvallomására, amellet velem nagyobb biztonságban is lesz.

– Az is lehet, hogy tévedek, uram – szólt Henry.

– A pokolba is, *dehogyan* téved! Biztosra veszem, hogy igaza van. Mindez szépen egybevig pár dologgal, amiről nem beszéltem... Mondja, Henry, nem lenne kedve ezen a területen dolgozni? Mármint hivatásszerűen?

– Hé! – förmedt rá Rubin. – Meg ne próbáld elcsábítani tőlünk Henryt!

– Ne féljen, Mr. Rubin – szólt a pincér csillapítóan –, az itteni

munka számomra mindennél izgalmasabb.

Kommentár

Ez az elbeszélés először némileg rövidebb változatban jelent meg az Ellery Queen's Mystery Magazine 1972. decemberi számában, akkor „A levélgyufagyújtó” címmel, amit megint csak földhözragadtnak érzek.

A kérdés eldöntését átengedem önöknek. Az „Eredj, kis könyv!” cím forrása egy sorkezdet Chaucernél és Robert Southey egyik költeményében^[2]. A Southey-féle verssor, minthogy Lord Byron igen hathatósan állította pellengérré, utóbb komoly jelentőségre tett szert az angol irodalomtörténetben. Ráadásul híven adja vissza a lényegét egy olyan történetnek, amelyben könyvecske alakú levélgyufákat küldözgetnek szét hírvivői megbízással.

No, ehhez mit szólnak? Vajon nem tartozom-e az egész emberiségnek azzal, hogy „A levélgyufagyújtó”-t visszacserélem „Eredj, kis könyv!”-re?

Szent meggyőződésem, hogy igen.

Mellesleg annak idején, mikor a történetet papírra vettem, kicsinyes hiúságomban fejben számoltam ki a 2^{30} értékét (vagyis szoroztam össze harminc darab kettest). Az eredmény persze mellétalált egy kicsivel, de úgy kell nekem. Egy Mildred L. Stover nevű ifjú hölgy aztán írt nekem egy levelet, amelyben szorzásról szorzásra gondosan levezette a helyes számot, én pedig a jelen kötet kedvéért rászántam magam a korábbi hiba kijavítására. Ha valakit esetleg érdekel: $2^{30} = 1073741824$.

Hálás köszönet érte, Stover kisasszony.

VASÁRNAP KORA REGGEL

GEOFFREY AVALON a második italát keverve ült asztalhoz. Még félig sem itta ki a poharat. Kortyolt még egyet, mielőtt letette volna. Boldogtalan képet vágott.

– Nem emlékszem, hogy a Fekete Özvegyek valaha is úgy találkoztak volna, hogy nem volt vendégük – mondta. Bozontos, még mindig fekete szemöldöke mintha megrándult volna. (Szemöldökével ellentétben bajsza és gondosan nyírt szakála tisztességesen megőszült az évek során.)

Roger Halsted csapott egyet a levegőbe az asztalkendővel, mire az nagyot csattanva szétnyílt. A térdére terítette.

– Nos, a mostani találkozó házigazdájaként én döntöttem így. Fellebbezésnek helye nincs. Mellesleg megvan rá az okom.

Tenyerét magas homlokára tapasztva olyan mozdulatot tett, mintha hátra akarná fésülni haját – ami viszont már régóta hiányzott onnan.

– Végül is a szabályzat nem említi, hogy vendéget *kell* hívnunk – szólalt meg Emmanuel Rubin. – Egyetlen dolgot *kötelező* betartani: nők nem lehetnek jelen a vacsoránál.

– Nők nem lehetnek *tagok* – reagált fenyegető pillantással a mindig napbarnított arcú Thomas Trumbull. – Hol írja azt, hogy a vendég nem lehet nő?

– Hát nem! – válaszolta élesen Rubin. Gyér szakála remegett. – Bárki legyen a vendég, *hivatalból* tag lesz a vacsora idejére, és az

összes szabálynak meg kell felelnie, beleértve azt is, hogy nem lehet nő!

– Végül is mit jelent az, hogy *hivatalból*? – kérdezte Mario Gonzalo. – Mindig is tudni szerettem volna.

Henry azonban már hozta is az első fogást, ami úgy nézett ki, mint egy hosszúkás, fűszeres sajttal töltött, roston sült tésztatekercs mártásban.

Rubin nagy sokára, bánatos képpel kinyögte:

– Amennyire meg tudom állapítani, ez egy töltött tésztatekercs...

Addigra viszont már mindenki beszélt, Halsted pedig egy szünetet kihasználva bejelentette, hogy megírta limerickjét az *Iliász* harmadik énekéhez.

– Az ördögbe is, Roger, hát minden összejövetelem ránk erőszakolsz egy ilyet?! – csattant fel Trumbull.

– Igen – válaszolta Halsted elgondolkodva. – Éppen ez a szándékom. Így kénytelen vagyok foglalkozni vele. Különben is, kell valamilyen intellektuális „köret” a vacsorához. Henry, legyen szíves, ne felejtse el: ha marhaszelet van ma, én angolosan sütvé kérem.

– Ma pisztráng van, Mr. Halsted – közölte Henry, miközben újratöltötte a vizespoharakat.

– Rendben – felelte Halsted. – Nos, figyeljetelek:

*Menelaosz nem volt nagy és erős,
De edzettebb, mint Parisz, a kis hős,
Heléna kegyéért
Menelaosz célt ért,
Majd Aphrodité miatt lett kétszer nős.*

– Ez meg mit jelent? – kérdezte Gonzalo.

– Nos – szólt közbe Avalon –, a harmadik énekben a görögök és a trójaiak úgy döntenek, hogy a vitás kérdéseket lerendezendő Menelaosz küzdjön meg Parisszal, aki előzőleg megszöktette a feleségét, Helenét, és emiatt robbant ki a háború. Menelaosz győzött, Aphrodité azonban még éppen időben elragadta Pariszt, és így megmentette az életét... Örülök, Roger, hogy nem Vénuszt írtál Aphrodité helyett. Túl gyakran használják a római neveket.

– Nem akartam, hogy elcsábítsanak a nyilvánvaló rímek – nyámmogta teli szájjal Halsted.

– Hát nem olvastad az *Iliászt*, Mario? – kérdezte James Drake.

– Nézd, én festőművész vagyok! – felelte Gonzalo. – Vigyáznom kell a szememre.

Már az asztalon volt a desszert, amikor megszólalt Halsted:

– Na jó, elmondom, mire gondolok. A legutóbbi négy találkozásunkkor mindig szóba került valamilyen bűntény, ami aztán a beszélgetés folyamán meg is oldódott.

– Henry oldotta meg őket – szólt közbe Drake, és elővett egy cigarettát.

– Jó, akkor Henry. De miféle bűntények voltak ezek? Hitvány bűntények. Az első alkalommal hiányoztam, de úgy tudom, egy rablásról volt szó, ráadásul a jelentéktelenebb fajtából, ha jól értem. A következő alkalommal még ennyire sem tellett. Valaki csalt egy vizsgán, az isten szerelmére!

– Az nem is olyan jelentéktelen dolog – dörmögte Drake.

– De nem is valami számottevő! Harmadszorra – és akkor itt is voltam – megint egy lopás került szóba, de az már komolyabb ügy volt. Legutóbb meg valamilyen kémkedés.

– Az meglehetősen fontos volt, elhiheted – mondta Trumbull.

– Igen – folytatta Halsted a megszokott szelíd hangján –, csakhogy teljesen hiányzott belőle az erőszak! Gyilkosság kell, uraim, gyilkosság!

– Ezt meg hogy érted? – kérdezte Rubin.

– Úgy, hogy amikor vendégünk van, mindig valamilyen könnyedebb témáról kezdünk beszélgetni. Ami éppen véletlenül szóba kerül. Tudatosan nem olyan vendégeket hívunk meg, akik érdekes bűntényekről mesélhetnének. Valójában egyáltalán nem is kellene beszélniük bűntényekről. Ők csupán vendégek.

– Tehát?

– Tehát itt vagyunk most hatan, vendég nincs, és valamelyikünknek minden bizonnyal tudomása van egy rejtélyes gyilkosságról, és...

– Fészkes fenét! – háborgott Rubin. – Agatha Christie-t olvasol. Mindenki mondjon egy rejtélyes történetet, aztán Miss Marple majd megoldja... Vagy Henry.

Halsted meghökkent:

– Azt akarod mondani, hogy ilyenek történnek...

– Istenem! – mondta Rubin izgatottan.

– Nos, te vagy az író. Én nem olvasok rejtélyes gyilkosságokról – mondta Halsted.

– Az a te bajod – válaszolta Rubin –, és rávilágít arra, hogy mekkora idióta vagy. Matematikusnak nevezed magad. Nincs jobb matematikai fejtörő egy igazi rejtélynél, és ez sokkal nehezebben megoldható kell legyen.

– Várjatok csak! – vágott közbe Trumbull. – Ha már így összejöttünk, miért nem próbálunk előásni egy gyilkosságot?

– Tudsz egyet? – kérdezte reménykedve Halsted. – A kormánynak dolgozol, kódokkal vagy mivel foglalkozol. Biztos volt már közöd gyilkossághoz. Neveket persze nem kell mondanod. Tudhatod, hogy innen semmi sem szivároog ki.

– Ebben biztosabb vagyok, mint te, de semmiféle gyilkosságról nem tudok – válaszolta Trumbull. – Mesélhetek érdekes rejtjelekről, de nektek nem ez kell... És te, Roger? Te vetted fel az ötletet, ezért gondolom, hogy van valami a tarsolyodban. Talán egy matematikai gyilkosság?

Halsted elgondolkodva felelte:

– Nem, nem hiszem, hogy valaha is közöm lett volna bármilyen gyilkossághoz.

– Nem hiszed?! Úgy értsem, a lelked mélyén nem vagy biztos benne? – kérdezte Avalon.

– Azt hiszem, biztos vagyok benne. És te, Jeff? Te ügyvéd vagy.

– De nem olyan, akinek gyilkosok az ügyfelei – rázta meg a fejét láthatóan sajnálkozva Avalon. – Szabadalmi ügyekkel foglalkozom. Kérdezzétek esetleg Henryt! Jobban ért a gyilkosságokhoz, mint mi, legalábbis ezt hangoztatja.

– Sajnálom, uram, de ez csupán a képzelet szüleménye rólam – közölte nyájasan Henry, miközben nagy hozzáértéssel kitöltötte a kávéját. – Elég szerencsés módon sosem volt közöm erőszakos halálhoz.

– Azt akarjátok mondani, hogy mi hatan – Henryvel együtt heten – képtelenek vagyunk felhajtani egy gyilkosságot?! – kérdezte Halsted.

Drake vállat vont.

– Az én munkámban mindig van esély arra, hogy valaki

meghaljon. Semmi ilyesminek nem voltam tanúja a vegyi laborban, viszont előfordultak már mérgezések, robbanások, még halálos áramütések is. Bár a legrosszabb esetben lehet gondatlanságból elkövetett emberölés. Semmi ilyesmiről nem tudok beszámolni.

– Miért nem szólsz egy szót sem, Manny? – érdeklődött Trumbull. – Változatos karriered során egyszer sem adódott alkalmad megölni valakit?

– Néha örömem lenném benne, például most is – válaszolta Rubin. – Valójában azonban felesleges megtennem. Bármekkora emberrel gond nélkül bánni tudok anélkül, hogy meg kellene ragadnom. Ide hallgassatok, emlékszem, hogy...

– Egyszer közöm volt egy gyilkossághoz – mondta hirtelen Mario Gonzalo, aki addig összeszorított szájjal üldögélt.

– Tényleg? Mifélehez? – érdeklődött Halsted.

– A nővérem – válaszolta tünődve –, körülbelül három évvel ezelőtt. Még mielőtt csatlakoztam volna a Fekete Özvegyekhez.

– Sajnálom. Gondolom, nem akarsz beszélni róla – mondta Halsted.

– Beszélhetek róla – vont vállat Mario, és feltűnően nagy szemével egytől egyig a tekintetüket kereste. – Tulajdonképpen nincs is miről beszélni. Szó sincs rejtélyről. Csak egy történet a sok közül, amelyektől ez a város ennyire mókás hely. Betörtek a lakásba, megpróbálták kifosztani, és megölték őt.

– Kik voltak? – kérdezte Rubin.

– Ki tudja? Narkósok! Azon a környéken nagyon gyakran előfordul ilyesmi. Újévtől április végéig, amikor ez történt, négy betörés volt abban a társasházban, amelyben a férjével lakott.

– Mind gyilkossággal végződött?

– Nem feltétlenül kell gyilkolni. Az okos fosztogató olyan időpontot választ, amikor senki sincs otthon. Vagy ha van is valaki, csupán ráijeszt vagy megkötözi. Marge buta volt, megpróbált ellenállni, küzdeni. Rengeteg nyom utalt arra, hogy dulakodtak. – Megrázta a fejét.

Fájdalmas szünet következett.

– Elkapták a tetteseket? – kérdezte végül Halsted.

Gonzalo egyenesen Halsted szemébe nézett, meg sem próbálta leplezni a tekintetéből áradó megvetést.

– Azt hiszed, keresték őket egyáltalán? Egész álló nap történnek ilyenek. Senki sem tehet semmit. Nem is érdekel senkit. Tegyük fel, hogy elkapják őket. Na és? Attól Marge feltámadna?

– Talán megakadályozná, hogy másokkal is megtegyék.

– Még úgyis rengeteg nyomorult görény lenne, akik megtennék.

– Gonzalo nagyot sóhajtott. – Nos, talán mégis *jobb lenne*, ha beszélnek róla. Ha kiönteném a lelkem. Az a helyzet, hogy én tehetek róla, mert túl korán kelek. Ha ez nem így lenne, Marge talán még mindig élne, Alex pedig nem egy roncs lenne.

– Ki az az Alex? – kérdezte Avalon.

– A sógorom. Marge férje volt, és kedveltem őt. Őszintén szólva, azt hiszem, jobban kedveltem őt, mint Marge-ot valaha is. Marge sosem fogadott el engem. Úgy gondolta, azért lettem festő, hogy henyélhessek. Persze, amikor kezdtem tisztességesen megélni belőle... Nem, még akkor sem fogadott el igazán, és – bár halottakról jót vagy semmit – többnyire igencsak bosszantott. Alexet viszont kedveltem.

– Ő nem festő volt? – Avalon vállalta a kérdezősködést, a

többiek pedig a jelek szerint örömmel hagyták rá ezt.

– Nem. Tulajdonképpen egy senki volt, amikor összeházasodtak, egy csavargó, később viszont pontosan az lett belőle, akit Marge akart. Szüksége volt Marge-ra ahhoz, hogy beinduljon az élete. Kellettek egymásnak. Marge gondoskodhatott valakiről...

– Nem voltak gyerekeik?

– Nem. Egy sem. Hacsak figyelembe nem vesszük egy vetélést. Szegény Marge! Valamilyen biológiai okból kifolyólag nem lehetett gyermeke. De ez nem is számított. Alex volt a gyermeke, ő pedig virult! Már az esküvőjük hónapjában állást kapott, előléptették, jól ment neki. Tervezgetni kezdték, hogy elköltöznek abból az átkozott halálcsapdából. Akkor történt. Szegény Alex! Ugyanannyira hibás, mint én. Tulajdonképpen inkább ő tehet róla. Pont aznap kellett elmennie otthonról.

– Tehát nem volt a lakásban?

– Persze hogy nem. Ha ott lett volna, elriaszthatta volna őket.

– Vagy őt is megölhették volna.

– Ebben az esetben valószínűleg elfutottak volna, és nem ölik meg Marge-ot. Higgyétek el, számtalanszor végighallgattam, amint Alex felsorolja a lehetőségeket! Bárhonnan is nézi, ha aznap nem megy el otthonról, Marge életben marad. És ez bántja őt. És tudnotok kell, hogy a történetek után összeomlott. Megint csavargó lett. Amikor csak lehet, pénzt adok neki, hébe-hóba pedig furcsa munkákat vállal. Szegény Alex! Öt évig volt házas, és ezalatt valóban jól ment neki. Rámenős volt. Ez már mind nem számít semmit. Az egészről semmi sem maradt.

Gonzalo megrázta a fejét.

– Leginkább az érthetetlen számomra, hogy nem is az áldozat jár a legrosszabbul. Ez egy értelmetlen gyilkosság – a fenébe is, összesen körülbelül tíz-tizenöt dollárt szedtek össze a lakásban kis címletekben –, de legalább Marge nem szenvedett sokat. Pontosan szíven szúrták. Alex viszont minden áldott nap szenved, és az anyám is kikészült. És engem is bánt.

Halsted szólalt meg:

– Figyelj, ha nem akarsz beszélni róla...

– Semmi baj... Néha egész éjjel ez jár a fejemben. Ha nem ébrednek korán aznap...

– Már másodszor mondod ezt. Mi köze a korai ébredésednek az egészhez? – kérdezte Trumbull.

– Mert azok, akik ismernek, számítanak rá. Nézzétek, én mindig pontosan reggel nyolckor ébredem. Maximum öt perccel később vagy korábban. Az ébresztőóra nem is az ágy mellett, hanem a konyhában van. Biztos valamilyen belső ritmusnak köszönhető.

– A biológiai óra – dörmögte Drake. – Bárcsak az enyém is így működne! *Utálok* felkelni reggel.

– Az enyém mindig működik – válaszolta Gonzalo, és még az adott körülmények között is némi elégedettség bujkált a hangjában. – Még akkor is, ha későn fekszem le – hajnali háromkor vagy négykor –, pontosan nyolckor mindig felébredem. Később a nap folyamán lefekszem aludni, ha kimerülök, de nyolckor felébredem. Még vasárnap is. Az ember azt gondolná, vasárnap joga van tovább aludni, de én akkor is felébredem, a fene egye meg!

– Szóval vasárnap történt? – kérdezte Rubin.

– Igen – bólintott Gonzalo. – Aludnom kellett volna. Olyasvalaki kellene legyek, akiről az emberek nem feltételezik, hogy vasárnap reggel korán kel. Persze nem így van. Tudják, hogy még vasárnap is ébren vagyok olyankor.

– Marhaság! – mondta Drake, akinek gondolatai láthatóan még mindig a kora reggeli felkelés körül jártak. – Festő vagy, saját magad osztod be az idődet. Miért kell reggel felkelned?

– Mert akkor tudok a legjobban dolgozni. Ráadásul időfüggő vagyok. Nincs szükségem időbeosztásra, de állandóan tudnom kell, hány óra van. Tudjátok, van az az ébresztőórám. Gyakorlott műszer. A történetek után, miután Marge-ot megölték, három napig nem voltam otthon, az óra pedig nyolckor megállt. Vasárnap este nyolckor vagy hétfőn reggel nyolckor. Nem tudom. Akárhogy is történt, amikor hazaértem, nyolcat mutatott, mintha belém akarná sulykolni, hogy ideje felébredni.

Gonzalo rövid ideig tűnődött. Senki sem szólalt meg. Henry kifejezéstelen arccal szétosztotta a brandys poharakat. Csupán a száját szorította össze kissé.

– Vicces, de az azt megelőző éjszakán rohadtul éreztem magam – szólalt meg végül Gonzalo. – Minden ok nélkül. Az évnek az az időszaka, április vége, a cseresznyevirágzás ideje a kedvencem. Nem kifejezetten tájképfestő vagyok, de ilyenkor imádok vázlatokat készíteni a parkban. És az idő is jó volt. Emlékszem, szép, enyhe szombat volt, az év első igazán gyönyörű hétvégéje, és jól haladtam a munkával is. Semmi okom nem volt rosszul érezni magam aznap, de egyre nyugtalanabb lettem. Emlékszem, közvetlenül a tizenegy órás híradó előtt kapcsoltam ki a kis tévémet. Mintha éreztem volna, hogy nem akarom meghallgatni

a híreket. Mintha éreztem volna, hogy rossz hírt mondanak be. *Emlékszem* erre. Nem később találtam ki, és misztikus sem vagyok. De valamilyen előérzetem volt. Csak úgy.

– Inkább enyhe gyomorrontásod lehetett – vetette közbe Rubin.

– Hát jó – mondta Gonzalo, és legyintett, mint aki örömmel fogadja a sugalmazást. – Nevezzük gyomorrontásnak. Az biztos, hogy még nem volt éjjel tizenegy, amikor kimentem a konyhába, és felhúztam az órát – mindig késő este húzom fel –, és azt mondtam magamnak: „Az nem lehet, hogy *ilyen* korán fekszem le.” Mégis lefeküdtem. Lehet, hogy *tényleg* túl korán, mert nem tudtam elaludni. Forgolódtam, nyugtalankodtam, de nem emlékszem, hogy miért. Fel kellett volna kelnem, dolgozni, könyvet olvasni vagy megnézni egy éjszakai filmet. Mindez elmaradt. Úgy döntöttem, ágyban maradok.

– Miért? – kérdezte Avalon.

– Nem tudom. Akkor ez fontosnak tűnt. Istenem, milyen tisztán emlékszem arra az éjszakára! Állandóan azon agyaltam, hogy most nem tudok ugyan elaludni, de később talán igen, miközben tudtam, hogy nem így lesz. Hajnali négy körül aludhattam el, de nyolckor felébredtem, kikecmeregtem az ágyból, és reggelit készítettem magamnak. Megint sütött a nap. Kellemes, hűvös idő volt, tudni lehetett, hogy később tavasziasan meleg lesz, de nem nyáriasan forró. Újabb szép nap! Tudjátok, időnként bánt, hogy nem kedveltem jobban Marge-ot. Úgy értem, jól kijöttünk egymással, de nem voltunk szoros kapcsolatban. Esküszöm, hogy nem is az ő, hanem inkább Alex kedvéért szoktam meglátogatni őket. Aztán jött egy hívás.

– Úgy érted, telefonhívás? – kérdezte Halsted.

– Igen. Vasárnap reggel nyolckor. Ki hívna fel olyankor bárkit is, hacsak nem tudja a szóban forgó balfácánról, hogy mindig nyolckor kel? Ha aludtam volna, és felébredek, és dörmögök valamit a telefonba, minden másként alakul.

– Ki volt az? – kérdezte Drake.

– Alex. Azt kérdezte, hogy felébresztett-e. Tudta, hogy nem, de szerintem lelki-furdalása volt a korai hívás miatt. Megkérdezte, hány óra van. Az órára néztem, és azt mondtam: „Kilenc perccel múlt nyolc. Persze hogy ébren vagyok.” Azt hiszem, talán még büszke is voltam rá. Aztán azt kérdezte, átjöhet-e, mert összeveszett Marge-dzsal, és elvihartzott otthonról, és nem akar visszamenni, amíg Marge le nem higgad... Komolyan mondom, örülök, hogy sosem nősültem meg. Mindenesetre bárcsak nemet mondtam volna! Bárcsak azt mondtam volna neki, hogy rossz éjszakám volt, és aludni szeretnék, és semmi kedvem vendéget fogadni! Akkor hazament volna. Máshová nem mehetett. És akkor nem történt volna meg ez az egész. De nem, a jószívű Mario nagyon büszke volt arra, hogy korán kel, és azt mondta: „Gyere át, kapsz kávé-t és tojást”, mert tudtam, hogy Marge nem szokott reggelit főzni ilyen korán vasárnap, és azt is tudtam, hogy Alex nem evett. Így aztán tíz perc múlva ott volt, és fél kilencre kész volt a szalonnás rántotta, Marge pedig egyedül volt otthon, gyilkosokra várva...

– A sógorod megmondta a feleségének, hogy hová megy? – kérdezte Trumbull.

– Nem hiszem – válaszolta Gonzalo. – Feltételeztem, hogy nem. Szerintem az történt, hogy dühében kivágtatott a lakásból, és ő maga sem tudta, hová megy. Aztán eszébe jutottam én. Még ha

tudta is, hogy eljön hozzám, valószínűleg nem mondta meg a feleségének. Azt gondolhatta, aggódjon csak...

– Hát jó – mondta Trumbull –, aztán amikor a narkósok az ajtóhoz mentek, és talán piszkálni kezdték a zárat, Marge azt hitte, visszajött Alex, és ajtót nyitott nekik. Fogadok, hogy nem törték fel a zárat.

– Valóban nem – mondta Gonzalo.

– Elég különös, hogy a narkósok vasárnap reggel indulnak portyázni – jegyezte meg Drake.

– Nézd, ezeknek mindegy, mikor mennek. Ha egyszer kell az anyag, akkor kell – mondta Rubin.

– És min vesztek össze? – kérdezte hirtelen Avalon. – Úgy értem, Alex és Marge.

– Hát azt nem tudom. Valami apróságon. Alex olyasmit tett a munkahelyén, ami kiverhette a biztosítékot, Marge pedig ezt az egyet ki nem állhatta. Azt sem tudom, miről volt szó. Büszke volt Alexre, és bármi is történt, ennek a büszkeségnek vitt be egy mélyütést. És ez fájt Marge-nak. Az volt a gond, hogy Alex nem volt képes megtanulni, hogy Marge-ot hagyni kell lehiggadni. Én mindig így tettem, amikor gyerekek voltunk. Azt mondogattam: „Igen, Marge... Igen, Marge...”, amíg le nem higgadt. Alex viszont mindig védekezni próbált, ezért a dolgok egyre rosszabbra fordultak. Akkor szinte egész éjjel veszekedtek... Most persze azt mondja, bárcsak ne csinált volna akkora ügyet az egészből, hogy elrohanjon otthonról. Akkor semmi sem történt volna.

– „A Nagy Kéz ír” – mondta Avalon. – Semmi értelme azon tűnődni, hogy mi lett volna, ha...

– Persze, Jeff, de hogyan vethetsz véget az ilyesminek? Egy szó,

mint száz, rossz éjszakájuk volt, ahogy nekem is. Mintha valamilyen telepatikus kommunikáció lett volna köztünk.

– Hülyeség! – mondta Rubin.

– Ikkrek voltunk – védekezett Gonzalo.

– De csak kétpetējűek – mondta Rubin –, hacsak nem egy lányt takar az a ruha.

– Na és?

– Na, és állítólag csak az egypetējű ikrek között működik ez a telepatikus kapcsolat, csakhogy ez is badarság!

– Mindenesetre Alex velem volt – folytatta Gonzalo –, én ettem, ő viszont nem sokat, aztán a vállamon elsírta, hogy Marge néha nagyon keményen bánik vele, én pedig megsajnáltam, és azt mondtam neki: „Hallgass ide, miért szentelsz neki ilyen sok figyelmet? Ő egy aranyos gyerek, csak nem kell komolyan venni.” Ismeritek ezeket a vigasztaló szövegeket. Azt gondoltam, néhány órán belül sikerül jobb belátásra bírnom, aztán hazamegy, kibékülnek, én pedig elmegyek a parkba, esetleg vissza az ágyba. Pár órán belül aztán újra csörgött a telefon. A rendőrség volt.

– Honnan tudták, hol találják Alexet? – kérdezte Halsted.

– Nem tudták. *Engem* hívtak. Marge testvére vagyok. Alex és én odamentünk, és azonosítottuk. Alex egy ideig úgy nézett ki ott, mint egy halott. És nem csupán azért, mert Marge meghalt. Végül is nagyon összeveszett vele, a szomszédok pedig biztos hallották. Marge halott, és ilyenkor mindig a férjet gyanúsítják. Természetesen kihallgatták, ő pedig beismerte, hogy veszekedtek, és hogy elment otthonról, és eljött hozzám. Mindent elmondott.

– Fenemód hamisnak hangozhatott az egész – mondta Rubin.

– Megerősítettem azt, hogy nálam volt. Azt mondtam, nyolc óra

húszkor vagy huszonötkor ért oda, és azóta ott volt. A gyilkosság pedig kilenckor történt.

– Szóval voltak tanúk? – kérdezte Drake.

– A fenét! Zajt csaptak. Az alsó szomszédok hallották. A szemben lakók szintén. Bútorok borultak fel, valaki sikított. Persze nem láttak senkit, nem láttak semmit. Nem jöttek ki a zárt ajtók mögül. Viszont hallották a zajt, körülbelül kilenckor. Ebben mindenki egyetértett. A rendőrség számára ez tisztázta is az ügyet. Azon a környéken vagy a házastárs, vagy egy piti tolvaj, többnyire egy narkós a tettes. Elmentünk a városba Alexszel, berúgott, pár napig vele maradtam, mert abban az állapotában nem lehetett egyedül hagyni. Ennyi a történet.

– Mostanában szoktál találkozni Alexszel? – kérdezte Trumbull.

– Néha. Hébe-hóba kölcsönadok neki néhány dollárt. Nem mintha számítanék arra, hogy visszakapom. A Marge meggyilkolását követő héten otthagyta az állását. Nem hiszem, hogy azóta újra dolgozna. Megtört ember volt – hiszen önmagát hibáztatta. Miért kellett veszekednie vele? Miért kellett elmennie otthonról? Miért kellett eljönnie hozzám? Nos, ennyi. Gyilkosság, rejtély nélkül.

Egy ideig senki sem szólt.

– Mario – szólalt meg végül Halsted –, nem haragszol, ha agyalunk rajta egy kicsit? Csak... Csupán...

– Csak a szórakozás kedvéért? – fejezte be a mondatot Mario. – Persze hogy nem. Szórakozzatok csak nyugodtan! Ha lesz kérdés, a legjobb tudásom szerint válaszolok rá, de ami a gyilkosságot illeti, több mondanivalóm nincs.

– Az a helyzet, hogy senkit sem *láttak* – mondta Halsted

félszegen. – Csak feltételezik, hogy néhány ismeretlen narkós bement, és megölte. Lehet, hogy valakinek jobb indítéka volt arra, hogy megtegye, tudván, hogy úgymint narkósokra kenik majd, így ő biztonságban lesz. Egy férfi. Vagy egy nő.

– Ki ez a valaki? – kételkedett Mario.

– Nem voltak ellenségei Marge-nak? Volt pénze, amire valakinek fájhatott a foga? – kérdezte Halsted.

– Pénze? Az összes pénze a bankban volt. Persze Alex örökölte mindet. Eredetileg is az ő pénze volt. Minden közös számlán volt.

– És a féltékenység? – kérdezte Avalon. – Lehet, hogy Marge-nak viszonya volt. Vagy Alexnek. Lehet, hogy éppen emiatt veszekedtek.

– És Alex megölte? – kérdezte Gonzalo. – Tény az, hogy nálam volt, amikor a feleségét megölték.

– Nem feltétlenül ő. Lehet, hogy Marge szeretője vagy Alex barátnője. A szerető azért, mert Marge szakítani akart vele. A barátnő azért, mert a sógorod felesége akart lenni.

– Marge nem volt a végzet asszonya – rázta meg a fejét Gonzalo. – Elégé meg is lepett, hogy lefeküdt Alexszel. Egyébként, ami azt illeti, lehet, hogy ez meg sem történt.

– Alex panaszkodott emiatt? – kérdezte hirtelen érdeklődéssel Trumbull.

– Nem, de akkor ő sem valami jó szerető. Nézzétek, már három éve özvegy, és hajlandó vagyok megesküdni, hogy nincs lány az életében. Fiú sem – még mielőtt szóba hoznátok ezt.

– Várjunk csak! – mondta Rubin. – Még mindig nem tudod, min veszekedtek valójában. Azt mondtad, valamilyen munkahelyi ügy miatt. Elmondta Alex, hogy miről van szó, és elfelejtetted?

Vagy soha nem is mondta el?

– Nem részletezte, én meg nem kérdeztem. Nem az én dolgom volt.

– Rendben – mondta Rubin. – Ehhez mit szóltok? Valamilyen nagyon fontos munkahelyi ügyön veszekedtek. Lehet, hogy Alex ellopott ötvenezer dollárt, Marge pedig nagyon mérges volt emiatt, és összevesztek. Vagy Marge lopatta el vele, Alex pedig félni kezdett, és ezen vesztek össze. És az is lehet, hogy az ötvenezer dollár a lakásban volt, valaki pedig tudott róla, és ez a valaki ölte meg Marge-ot, a pénzt elvitte, Alex pedig nem mer beszélni róla.

– Ki ez a valaki? – követelt magyarázatot Gonzalo. – Miféle lopásról beszélsz? Alex nem az a fajta ember volt.

– Híres szavak – mondta erős hanglejtéssel Drake. – Nos, nem az a fajta. És ha ilyet tesz, a cég, amelynél dolgozott, bizonyára nem titkolta volna el. Tuti, hogy nem.

– Belső viszály nem lehetett? Tudjátok, mint a lakók között a tömbházakban. Esetleg annyira utálta valaki, hogy végül megölte?

– Ha ilyen komoly viszályról lenne szó, tudnék róla, a fenébe is! Marge sosem titkolta az ilyesmit.

– És az öngyilkosság? – morfondírozott Drake. – Végül is a férje elviharzott otthonról. Lehet, hogy azt mondta, soha többé nem megy vissza hozzá, Marge pedig kétségbeesett. És nyomott hangulatának egy oktalan pillanatában végzett magával.

– Kétségtelen, hogy a kés a konyhából származott – mondta Gonzalo. – Marge viszont nem olyan volt, aki képes lenne öngyilkos lenni. Lehet, hogy meg tudott volna ölni valakit, de

nem saját magát. Ráadásul mi volt az a dulakodás meg a sikoly, ha öngyilkos lett?

– Először is, lehet, hogy a bútorokat a férjével történt veszekedés közben borították fel. Másodszor, lehet, hogy színlelt gyilkosságról van szó, így akarta bajba keverni a férjét. „Enyém a bosszú”, mondta a sértett feleség.

– Ugyan már! – reagált Gonzalo megvetően. – Marge sosem tett volna ilyet!

– Hát, tudod, az a helyzet, hogy nem igazán lehet kiismerni a másikat, még akkor sem, ha ikertestvérről van szó – mondta Drake.

– Engem erről akkor sem tudsz meggyőzni.

– Nem tudom, miért pazaroljuk az időt – szólt közbe Trumbull.

– Miért nem kérdezzük meg a szakértőt?... Henry?

Henry arcán csupán udvarias érdeklődés tükröződött.

– Igen, Mr. Trumbull?

– Mi lenne, ha elmondaná a megoldást? Ki ölte meg Mr. Gonzalo testvérét?

Henry szemöldöke enyhén feljebb csúszott.

– Nem tartom magam szakértőnek, Mr. Trumbull, de azt kell mondanom, hogy az asztalnál ülő urak felvetései, beleértve az önét is, teljesen valószínűtlenek. Jómagam úgy gondolom, a rendőrségnek tökéletesen igaza van, és ebben az esetben, ha nem a férj az elkövető, akkor betörőkkel van dolgunk. És manapság fel kell tételeznünk, hogy azok a betörők narkósok, akik mindenáron pénzhez akartak jutni, vagy bármihez, amit eladhatnak.

– Csalódtam magában, Henry – mondta Trumbull.

Henry nyájasan mosolygott.

– Nos – szól Halsted –, akkor azt hiszem, miután eldöntjük, ki legyen a házigazda legközelebb, jobb lenne berekeszteni a mai találkozót. Továbbá jó lenne újra vendégeket hívni. Rosszul sült el a tervem.

– Sajnálom, hogy csak ennyire tellett, fiúk – mondta Gonzalo.

– Nem úgy értettem, Mario – tette hozzá gyorsan Halsted.

– Tudom. Nos, felejtsük el!

Távozóban voltak, Gonzalo maradt utolsónak. Egyszer csak valaki finoman megérintette a vállát. Megfordult. Henry volt az.

– Mr. Gonzalo, beszélhetnénk négy szemközt, a többiek tudtán kívül? Meglehetősen fontos.

Gonzalo egy pillanatig rámeredt.

– Rendben van. Kimegyek, elkészönök tőlük, taxiba ülök, aztán visszahozatom magam ide.

Tíz perc múlva meg is érkezett.

– A testvéremről van szó, Henry?

– Attól tartok, igen, uram. Úgy gondoltam, jobb lesz négy szemközt beszélni önnel.

– Rendben. Menjünk vissza a terembe! Most senki sincs ott.

– Jobb, ha nem megyünk, uram. Nem ismételhő meg idekint az, ami abban a teremben elhangzott, én pedig nem óhajtok bizalmasan beszélgetni. Nem bánom, ha középszerű bűntettek esetén nem törődnek a véleményemmel, egy gyilkosság viszont teljesen más tézta. Ott beszélgethetünk – mutatott a helyiség egyik sarka felé.

Odamentek. Későre járt, az étterem jóformán üres volt.

– Hallgattam a beszámolót, és kérem, engedje meg, hogy

megismételjek ezt-azt belőle. Biztos akarok lenni benne, jól értettem-e – kezdte Henry halkán.

– Persze, mondja csak!

– Ha jól értem, április vége felé, egy szombati napon ön nyugtalanodott, és a tizenegy órás híradó előtt lefeküdt aludni.

– Igen, kevéssel tizenegy előtt.

– És nem hallotta a híreket.

– Még a nyitó összefoglalót sem.

– Azon az éjszakán pedig nem aludt, de ágyban maradt. Sem a fürdőszobába, sem a konyhába nem ment ki.

– Így van.

– Aztán pedig pontosan a megszokott időben ébredt fel.

– Igen.

– Nos, Mr. Gonzalo, éppen ez zavar engem. Van egy ember, aki minden áldott reggel valamilyen belső biológiai órának köszönhetően pontosan ugyanabban az időpontban ébred. Kétszer egy évben azonban kivételt tesz ez alól.

– Micsoda?

– Uram, ebben az államban évente kétszer, a nyári időszámítás kezdetén és végén minden közönséges órát átállítanak, a biológiai időérzék viszont nem változik meg hirtelen. Mr. Gonzalo, a nyári időszámítás április utolsó vasárnapján kezdődik. Vasárnap hajnali egykor kettőre állítják az órát. Ha megnézte volna a híradót tizenegykor, abban emlékeztették volna erre. Ön viszont még tizenegy előtt húzta fel az óráját, és egy szóval sem említette, hogy átállította volna. Aztán lefeküdt aludni, éjszaka pedig nem nyúlt az órához. Amikor reggel nyolckor felébredt, az óra valójában *kilencet* kellett volna

mutasson. Igazam van?

– Uramisten! – mondta Gonzalo.

– A rendőrség hívása után ön elment, és csak napok múlva tért vissza. Amikor hazaért, az óra természetesen nem járt. Ön nem tudhatta, hogy egyórányi késésben volt, amikor megállt. Ezúttal a helyes időre állította be, és nem tudott a különbségről.

– Ez eszembe sem jutott, de magának természetesen igaza van.

– A rendőrségnek gondolnia kellett volna erre, de manapság nagyon könnyen a narkósok nyakába varrják az átlagos erőszakos bűncselekményeket. Ön igazolta a sógora alibijét, ők pedig a kisebb ellenállás irányába indultak el.

– Szóval maga szerint ő...

– Lehetséges, uram. Dulakodtak, Alex pedig reggel kilenckor megölte a nőt, ahogy azt a szomszédok állították. Kétlem, hogy előre megfontoltan cselekedett. Aztán kétségbeesésében eszébe jutott ön. És ez igen okos ötlet volt a részéről. Felhívta önt, és megkérdezte, hány óra van. Ön azt mondta, kilenc perccel múlt nyolc, és ő ebből rájött, hogy ön nem állította át az órát. Így aztán átsietett önhöz. Ha ön kilenc óra kilencet mond, megpróbált volna eltűnni a városból.

– De miért tette volna, Henry?

– Házastársak esetében ezt nem könnyű eldönteni. Lehet, hogy a testvérének túl nagy elvárásai voltak. Például ön azt mondta, nem helyeselte az ön életvitelét, és ezt elég nyilvánvalóvá is tette, annyira, hogy emiatt ön nem nagyon kedvelte őt. Nos, minden bizonnyal a férje házasságkötésük előtti életmódja sem tetszett neki. Ön azt állította, Alex csavargó volt. Ő pedig tisztességes, szorgalmas alkalmazottat faragott belőle, viszont lehet, hogy ez

meg Alexnek nem volt ínyére. Végül nem bírta tovább, megölte, utána pedig újra csavargó lett belőle. Ön azt gondolja, nyilván kétségbeesésből fakad mindez; lehet, hogy semmije sincs a megkönnyebbülés érzésén kívül.

– Nos... Mit tegyünk?

– Nem tudom, uram. Nehéz lenne bebizonyítani. Három év elteltével valóban emlékezne rá, hogy nem állította át az órát? Egy ügyvéd szétszedné a keresztkérdéseivel. Másrészt a sógora összeomolhatna, ha szembesítenék az üggyel. Meg kell gondolnia, hogy akar-e a rendőrséghez fordulni, uram.

– Én? – kérdezte Gonzalo habozva.

– Az ön testvére volt, uram – mondta Henry nyájasan.

Kommentár

Ez a történet az Ellery Queen's Mystery Magazine 1973. márciusi számában jelent meg először „A biológiai óra” címmel.

Ebben az esetben úgy tűnik, a folyóiratban szereplő cím olyasmit emel ki, amin jobb lenne, ha átsiklana az olvasó, ugyanis ez a rejtély megoldása. Ha a cím miatt túlságosan erre összpontosít, rájön, hogy mi a szándékom. Ezért jobb a „Vasárnap kora reggel”, ami szintén a lényegre utal, tehát korrekt, de eléggé semleges is ahhoz, hogy *nekem* is tisztességes esélyt adjon.

A NYILVÁNVALÓ TÉNYEZŐ

THOMAS TRUMBULL végignézett az asztaltársaságon, és nem kis meglepéssel állapította meg:

– Na, legalább nem készül rólad karikatúra az örökkévalóságnak, Voss. A helyi művész épp nincs jelen... *Henry!*

Henry mellette termett, még mielőtt a kiáltás visszhangja elhalt volna, ráncatlan arcán és fényes szemében a zavar legkisebb jele nélkül. Trumbull elvette a tálcán feléje nyújtott whiskyt szódával.

– Mario nem telefonált, Henry?

– Nem, uram – felelte nyugodtan a pincér.

Geoffrey Avalon mostanra elfogyasztotta második itala felét, és szórakozottan forgatta a maradékot a pohárban.

– Az után, amit a múlt hónapban mesélt a testvére meggyilkolásáról, nem csodálom, hogy nem...

Nem fejezte be a mondatot, helyette letette a poharat az asztalra, a maga helyére. Nemsokára kezdetét vette a Fekete Özvegyek havi estje.

Trumbull, a házigazda az asztalfőn álló karosszéket foglalta el.

– Ismered a többieket, Voss? Ez itt a balomon James Drake. Kémikus, de többet tud a ponyvairodalomról, mint a kémiáról, ami valószínűleg így se sok. Aztán Geoffrey Avalon, ügyvéd, csak sose lát tárgyalótermet; Emmanuel Rubin: ő, ha épp nem beszél, akkor ír, olyan viszont gyakorlatilag sosincs; és Roger Halsted... Roger, ugye ma nem versz minket újabb limerickkel?

– Limerickkel? – csodálkozott Trumbull vendége, aki most először szólalt meg. A hangja kellemes volt, könnyed, mégis zengő, a beszéde tökéletesen artikulált. Fehér szakállát egyenletesre nyírta barkótól barkóig; a haja ugyanolyan fehér volt. Fiatalos arca rózsaszínen ragyogott a fehér keretben.

– Vagyis maga költő?

– Hogy költő-e? – horkantotta Trumbull. – Még csak nem is matematikus, aminek egyébként vallja magát. Viszont eltökélte, hogy limericket ír az *Iliász* minden énekére.

– És az *Odüsszeiáéra* – tette hozzá Halsted halk, izgatott hangon. – És igen, hoztam az esedékes limericket.

– Remek! Elő se vedd! – felelte Trumbull. – Nem olvashatod fel. Élek a házigazdai előjogommal.

– Jaj, az ég szerelmére! – méltatlankodott Avalon; sima, kortalan arcára csalódott ráncok kerültek. – Hadd szavalja el azt az irományt! Alig fél perc az egész, és szerintem jópofa.

Trumbull mintha meg se hallotta volna.

– Bemutatom a vendégemet. Ő itt dr. Voss Eldridge. A tudományok doktora. Ahogy Drake is, Voss. Persze mi itt mind doktorok vagyunk, mint a Fekete Özvegyek Klubjának tagjai. – Erre felemelte a poharát, majd, mint minden hónapban, megidézte a vén Burkus királyt, és a vacsora hivatalosan is kezdetét vette.

Halsted, aki eddig Drake-vel sugdolózott, most átadott egy darab papírt a kémikusnak, aki felállt, és szavalni kezdett:

*Lükaón fia ló, nyila száll
ravaszul; Zeusz engedi, lám.
Hol a trósz becsület,*

*ha ma Pandarosz eb
csele békekötést legyaláz?*

– A fenébe! – morgott Trumbull. – Nem megtiltottam a felolvasást?

– Csak hogy én felolvassam – ellenkezett Halsted. – De Drake olvasta fel.

– Kár, hogy Mario nincs itt – jegyezte meg Avalon. – Megkérdezné, mit jelent.

– Tiéd a pálya, Jeff! – mondta Rubin. – Majd úgy teszek, mintha nem érteném, és akkor elmagyarázhatod.

Avalon azonban méltóságos hallgatásba burkolózott, mialatt Henry felszolgált az előételt, amelyet Rubin a szokásos gyanakvással méregetett.

– Utálom, ha valami olyan apróra van vágva, és úgy el van áztatva, hogy nem lehet megállapítani, miből van.

– Úgy vélem, kellőképp egészségesnek fogja találni – felelte Henry.

– Kóstold meg, ízleni fog! – biztatta Avalon.

Rubin megkóstolta, de az arcán nem mutatkozott jele annak, hogy ízlene neki. Később azonban kiderült, hogy mégis elfogyasztotta.

– Ezek a limerickek mindig magyarázatot igényelnek, dr. Avalon? – érdeklődött dr. Eldridge. – Talán trükkösek?

– Nem, a legkevésbé sem, és ne fáradjon a doktori címmel! Azt csak hivatalos alkalmakkor használjuk, habár igazán rendes magától, hogy tiszteletben tartja a klub hóbortjait. Egyszerűen csak arról van szó, hogy Mario nem olvasta az *Iliászt*; ahogy manapság sokan mások sem.

– Pandarosz, úgy rémlik, közvetítő volt két szerelmes között. Ha jól értem, ez a csel, amelyet a limerick említ.

– Nem, nem, dehogy – felelte Avalon, sikertelenül próbálva leplezni örömét. – Maga a középkori Troilus-történetre gondol, ahonnan Shakespeare merített a *Troilus és Cressidához*. Ott tényleg Pandarus volt a kerítő. Az Iliászban azonban Pandarosz csak egy trójai íjász, aki a fegyverszünet alatt Menelaoszra lő. Ez az „eb csel”. A következő énekben azonban a görög Diomédész végez vele.

– Értem. – Eldridge elsomolyodott. – Könnyű becsapódni, nem igaz?

– Ha valaki akarja, hogy becsapják – jegyezte meg Rubin, aztán elmosolyodott, mikor a mai steak, a London broil megérkezett. Nem volt kérdés, ez a fogás miből van. Az író megvajazott egy cipót, és majszolni kezdte, mintha ezzel akarna időt nyerni, hogy gyönyörködhessen a húsban.

– Ha már itt tartunk – vetette közbe Halsted –, egész sok rejtélyt felgöngyöltettünk az elmúlt találkozók alkalmával. Ügyesek voltunk.

– Bénák voltunk – jelentette ki Trumbull. – Henry volt ügyes.

– Amikor azt mondom, „mi”, Henryt is beleszámítom – jelentette ki Halsted, és világos arcbőre elvörösödött.

– Ki az a Henry? – kérdezte Eldridge.

– A mi nagyra becsült pincérünk – válaszolt Trumbull –, és a Fekete Özvegyek tiszteletbeli tagja.

– Igazán megtisztel, uram – felelte Henry, aki épp a vizespoharakat töltötte tele.

– Csak ne szerénykedjen! Nem járnék ezekre az

összejövedelekre, ha nem maga lenne az asztalnál.

– Igazán kedves, hogy ezt mondja, uram.

Eldridge ezután egy időre elgondolkozott, és némán figyelte a társalgást, amely, szokás szerint, egyre fűtöttebbé vált. Drake azt ecsetelte, mi a különbség X titkos ügynök és az ötös számú hírszerző között, Rubin pedig, ki tudja, miért, hevesen ellenkezett vele.

Drake rekedtes hangját fel nem emelve, higgadtan taglalta:

– Tény, hogy az ötös számú hírszerző az álcázás mestere. Ezt nem vitatom. Azonban X titkos ügynök „az ezerarcú ember”. Bizonyítékul küldhetek neked egy fénymásolatot a gyűjteményemben levő egyik magazin tartalomjegyzékéről. – Ezt fel is írta a noteszébe.

Rubin, vereséget szimatolva, gyorsan témát váltott:

– Egyébként valódi álca nem is létezik. Millió dolog van, amit nem lehet tettetni vagy elfedni, mint a testtartás, a járás, a hang: millió apró szokás, amit nem lehet megváltoztatni, mert az ember nem is tud róluk. Az álcázás csak akkor működik, ha senki nem *figyel*.

– Vagyis az emberek magukat csapják be – szólalt meg Eldridge.

– Pontosan – felelte Rubin. – Az emberek *akarják*, hogy becsapják őket.

Ekkor Henry behozta a parfét, valamivel később pedig Trumbull kezdte kocogtatni kanalával a vizespoharát.

– Vallatásidő! Ma átadom a főinkvizítori tisztet, mert én vagyok a házigazda. Manny, elfogadod a megtiszteltetést?

Rubin válasz helyett így szólt:

– Dr. Eldridge, mivel igazolja a létezését?

– Azzal, hogy azon munkálkodom, hogy szétválasszam a tényeket a tévHITEKTŐL.

– És úgy véli, sikeres ebben a munkában?

– Talán nem annyira, mint szeretném. Mindazonáltal legalább annyira, mint bárki más. A tények és a tévHITEK szétválasztása mindennapi vágy; mind szerencsét próbálunk vele. Az imént tévedtem Pandarosz cselét illetően Halsted limerickjében; Avalon helyreigazított. Maga az imént tévesnek ítélte az álcázásról való általános vélekedést, és helyreigazította. Ha tévedést látok, helyreigazítom, ha tudom. Ez nem mindig egyszerű.

– És miként szokta ezt megvalósítani, Eldridge? Hogyan írná le a foglalkozását?

– Az abnormális pszichológiával foglalkozom egyetemi docensként.

– És hol...? – kezdte Rubin.

Avalon közbevágott mély, parancsoló hangon:

– Ne haragudj, Manny, de azt hiszem, ez kitérő válasz volt. Te azt kérdezted dr. Eldridge-től, mi a foglalkozása, ő viszont csak a titulusát adta meg... Dr. Eldridge, többnyire mivel tölti az idejét?

– Parapszichológiai jelenségeket vizsgálok.

– Ó, egek! – suttozta Drake, és elnyomta a cigarettáját.

– Tán kifogásolja, uram? – kérdezte Eldridge. Az arcán nem volt nyoma bosszúságnak. Henryhez fordult, és teljes nyugalommal így szólt: – Nem, köszönöm, Henry, már elég kávét ittam.

A pincér továbbment Rubinhoz, aki a csészét magasra emelve jelezte, hogy üres.

– Nem arról van szó, hogy kifogásolnám – felelte Drake. – Egyszerűen csak azt hiszem, hogy vesztegeti az idejét.

- Milyen értelemben?
- Telepátiát, jövőbe látást, ilyesmiket vizsgál?
- Igen. És kísérteteket és egyéb szellemtevékenyégeket.
- Értem. Találkozott valaha olyasmivel, amit nem tudott megmagyarázni?
- Milyen értelemben? Egy feltételezett kísértet jelenlétére tökéletes magyarázat, ha azt mondom: „Ez egy kísértet.” De ha jól sejtem, maga nem erre gondol.

Rubin válaszolt:

- Utálom, hogy Drake-vel kell egyetértenem, de tanult kollégám azt akarja kérdezni, amint azt nyilván maga is tudja, hogy találkozott-e valaha olyan jelenséggel, amelyet nem tudott megmagyarázni a tudomány elfogadott, prózai törvényei alapján.
- Sokszor találkoztam ilyen jelenséggel.
- Amit nem tudott megmagyarázni? – csodálkozott Halsted.
- Amit nem tudtam megmagyarázni. Nem telik el hónap, hogy legalább egy eset elém ne kerülne, amit nem tudok megmagyarázni – válaszolta Eldridge szelíden bólogatva.

A kijelentést rövid, fagyos csend követte, melyet Avalon tört meg:

- Ez azt jelenti, hogy maga hisz a természetfeletti jelenségek létezésében?
- Ha úgy érti, hiszem-e, hogy léteznek olyan események, amelyek ellentmondanak a fizika törvényeinek, a válaszom nem. Azonban: hiszem-e, hogy tökéletesen ismerem a fizika minden törvényét? Szintén nem. Ugyanakkor: hiszem-e, hogy van ember, aki tökéletesen ismeri a fizika minden törvényét? Harmadszor is: nem.

– Ez megint kitérő válasz – állapította meg Drake. – Van rá bizonyítéka, hogy létezik például telepátia, és hogy a fizika ma elfogadott törvényeit ennek megfelelően kéne módosítani?

– Nem állok rá készen, hogy ilyen messzire menjek. Tisztában vagyok vele, hogy még a legaprólékosabban elmesélt történetekben is akadnak jóindulatú tévedések, túlzások, félreértelmezések, sőt hazugságok. És mégis, mindennek ellenére, akadnak esetek, amelyeket képtelen vagyok figyelmen kívül hagyni.

Eldridge a fejét csóválva folytatta:

– Nem könnyű munka az enyém. Vannak események, melyekre nincs elfogadható, egyszerű magyarázat: amikor látszólag vitathatatlan bizonyítékot kapunk valamire, ami a legkevésbé sem összeegyeztethető az univerzumot mai tudásunk szerint működtető törvényekkel. Ez alapján úgy tűnik, hinnenem *kellene...* és én mégis kételkedem. Lehetséges lenne, hogy a munkámat olyan ügyesen elrejtett manipulációk vagy olyan ügyesen megbúvó tévedések befolyásolják, hogy a tények aranyának nézem az ostoba piritet? Hisz engem is be lehet csapni, ahogy Rubin rámutatott.

Trumbull azt dünnyögte:

– Manny azt mondaná, *akarod*, hogy becsapjanak.

– Talán tényleg akarom. Mind szeretnénk, ha valóban léteznének csodák. Kívánunk, ha hullócsillagot látunk, szupererőről ábrándozunk, vagy arról, hogy minden nőt le tudjunk venni a lábáról... és legbelül tántoríthatatlanul hiszünk a lehetetlenben, akármennyire is hangoztatjuk, mennyire racionálisak vagyunk.

– Én nem – szögezte le Rubin. – Én soha életemben nem áltattam magam.

– Nem? – Eldridge elgondolkodva mérte végig. – Vagyis, ha jól értem, semmilyen körülmények között nem fog hinni semmiféle parapszichológiai jelenség létezésében?

– Ezt nem állítanám – helyesbített Rubin –, de pizok jó bizonyítékra lenne szükségem... jobb bizonyítékra, mint amit valaha láttam.

– És mi a helyzet a többi jelenlevő úriemberrel?

– Mi mind racionalisták vagyunk – jelentette ki Drake. – Bár Mario Gonzalo nevében nem nyilatkozhatok, mert ő ma nincs itt.

– És te, Tom?

Trumbull ráncos arcán mord mosoly jelent meg.

– Voss, sose tudtál meggyőzni egyik meséddel sem. Nem hiszem, hogy pont ma járnál sikerrel.

– Mert sose meséltem olyat, ami *engem* meggyőzött volna, Tom... De most van egy ilyenem: valami, amiről eddig nem beszéltem, és amiről igazából nem is tud senki a tanszéken kívül. Szívesen elmondom, és ha sikerülne előállnotok egy olyan magyarázattal, amihez nem kell alapjaiban megváltoztatni, amit az univerzum működéséről tudunk, nagy kő esne le a szívemről.

– Mi ez? Valami kísértethistória? – kérdezte Halsted.

– Nem, nem kísértethistória. Egyszerűen csak egy olyan történet, amely ellentmond az ok és okozat princípiumának, annak az alapkőnek, amelyre minden tudományunk épül. Más szóval, ellentmond annak a tételnek, miszerint az idő folyása visszafordíthatatlan.

– Valójában – vetette közbe Rubin –, nagyon is lehetséges

elképzelné, a szubatomis szinten, hogy az idő...

– Fogd be, Manny! – szólt rá Trumbull. – Hagyd Vosst beszélni!

Henry nesztelenül a vacsoravendégek elé helyezett egy-egy brandyt. Eldridge szórakozottan emelte fel a pici poharat, beleszagolt, majd biccentett Henrynek, aki figyelmesen visszamosolygott rá.

– Különös dolog – kezdte Eldridge –, de sokan, akik azt állítják, hogy különleges erővel bírnak, vagy akikről mások ilyesmit állítanak, fiatal nők, akik nem rendelkeznek figyelemre méltó műveltséggel, megjelenéssel vagy intelligenciával. Mintha a különleges tehetség jelenléte felemésztené azt, ami máskor eloszlik a személyiség szokványosabb aspektusai között. De az is lehet, hogy nők esetében egyszerűen látványosabb a dolog.

– Mindenesetre egy bizonyos személyről fogok beszélni, akit most Marynek nevezek. Nyilván nem ez az igazi neve. A nő még mindig vizsgálat alatt áll, és az én szemszögemből végzetes lenne, ha bármelyik firkászkapó szagot fogna. Megértik?

Trumbull szigorúan ráncolta a homlokát.

– Ugyan, Voss, hiszen megmondtam, hogy semmit, ami itt elhangzik, nem ismétlünk meg a szoba falain kívül. Nem kell visszafognod magad.

– Balesetek történnek – jegyezte meg Eldridge. – Mindenesetre, vissza Maryhez! Mary még a nyolc általánost se végezte el, és a kenyérét egy vegyesbolt pultja mögött keresi. Nem egy vonzó jelenség, vagyis senki nem fogja elragadni az állásából, ami nem is baj, mert hasznos munkaerő, és jól dolgozik. Ezt elsőre talán nehéz elhinni, hisz nem tud rendesen összeadni, és gyakran kínozza olyan erős fejfájás, hogy muszáj leülnie az egyik hátsó

szobában, de még így is nyugtalanítja a többi alkalmazottat, ahogy közben összevissza halandzsázik magában, amolyan baljóslatúan. És mégis, a bolt semmiképp se válna meg tőle.

– Ugyan miért nem? – kérdezte Rubin, aki láthatóan eltökélte, hogy minden részletet megkérdőjelez.

– Azért, mert kiszúrja a bolti tolvajokat, akik, mint tudják, manapság ezer apró sebből képesek kivéreztetni egy üzletet. Nem arról van szó, hogy Mary bármennyire is rafinált, éleslátó vagy tántoríthatatlan bűnüldöző lenne. Egyszerűen csak tudja, ha valaki lopni akar, amint belép az üzletbe; akkor is, ha még sose látta azelőtt, vagy ha történetesen nem is látja bejönni az illetőt.

Mary először mindig követi a tolvajt egy darabig; aztán kitör rajta a hisztéria, és motyogni kezd. Az üzletvezető idővel összekötötte a két dolgot: Mary jellegzetes viselkedését és a lopásokat. Egy alkalommal figyelni kezdte az egyik megjelölt embert, aztán egy másikat, és nem telt bele sok idő, mire rájött, hogy a nő sosem téved.

A lopásból adódó veszteségek rövid idő után nullára estek az üzletben, annak ellenére, hogy nem egy jó környéken van. Természetesen a dicsőség a főnököt illette. Valószínűleg szándékosan titkolta el az igazságot, nehogy valaki megpróbálja ellopni tőle Maryt.

De aztán, azt hiszem, idővel félni kezdett tőle. Mary egyszer egy olyan alakra bökött rá, aki nem próbált lopni, ellenben később lövöldözésbe keveredett. Az üzletvezető valahol olvasott róla, mi mindennel foglalkozik a tanszékünk, és eljött hozzánk. Végül Maryt is elhozta.

Elértük a nőnél, hogy időről időre jöjjön be hozzánk az egyetemre. Persze nem ingyen. Mondjuk, nem sokat kapott, de nem is kért sokat. Mary kellemetlen, butácska, húsz év körüli nő, aki nem szívesen beszél arról, mi jár a fejében. Gondolom, gyerekkorában szisztematikusan igyekeztek kiverni a fejéből a fura gondolatokat, és ez óvatosságra intette.

– Azt mondja, képes a prekognícióra? – vágott közbe Drake.

– Mivel a prekogníció csak latin szó arra, ha valaki előbb lát valamit, mint az bekövetkezne, Mary pedig azelőtt lát dolgokat, hogy bekövetkeznének, mi másnak hívhatnám a képességét? Csakis kellemetlen dolgokat lát, amelyek felzaklatják vagy megrémítik, ez pedig, azt hiszem, pokollá teszi az életét. A zaklatottság és az ijedtség törí át a tér-idő korlátait.

– Határozzuk meg a peremfeltételeket! – vetette közbe Halsted.

– Pontosan mit érzel Mary? Milyen messzire lát időben? És térben?

– Valójában nem sokra mentünk vele – ismerte be Eldridge. – A tehetsége nem pöccre aktiválódik, és velünk sose tudta elengedni magát. Abból, amit a főnöke elmondott, és amit mi magunk ókumláltunk ki, arra jutottunk, hogy pár percnél tovább nem lát előre a jövőbe. Legfeljebb fél vagy egy órára.

Rubin felhorkantott.

– Az a pár perc ér annyit, mint egy évszázad – fejtette ki szelíden Eldridge. – A feltétel teljesül. Az ok és okozat sorrendje sérül, az idő folyása visszafordul.

Ráadásul úgy tűnik, Mary képességének nincs térbeli korlátja. Az alapján, amit elmondott, már amikor sikerült szóra bírnom, illetve, ha helyesen értelmezem a szavait, melyek mindig suták és

összefüggéstelenek: az elméje háttérében folyamatosan ijesztő képek villódnak. Olykor-olykor egy-egy kép kivilágosodik, mint a villám fényénél, és Mary ilyenkor lát, vagy legalábbis észrevesz dolgokat. Azt látja legtisztábban, ami a legközelebb van, vagy ami a leginkább érdekli: például a bolti tolvajokat. Nagy néha azonban olyasmit is lát, ami egész biztosan távolabb történik. Minél súlyosabb az ügy, annál messzebről látszik. Azt gyanítom, hogy egy atombomba felrobbanását Mary a világon bárhonnán előre tudná jelezni.

– Gondolom, összefüggéstelenül beszél, és maguk töltik ki a hézagokat – vetette fel Rubin. – A történelem tele van önkívületben jósoló prófétákkal, akiknek a halandzsája az értelmezéssel vált bölcsességgé.

– Valóban – értett egyet Eldridge –, és nem is fordítok figyelmet, legalábbis nem *túl sok* figyelmet, semmire, ami nem egyértelmű. Mary tolvajok feletti győzelmeinek sem tulajdonítok különösebb jelentőséget. Végül is lehetséges, hogy a nő elég érzékeny ahhoz, hogy felismerje a tolvajok valamiféle közös jellemzőjét: megjelenést, testtartást, nézést, *szagot*... valami olyat, amiről maga is beszélt, Rubin, amit nem lehet elfedni. Ugyanakkor...

– Ugyanakkor? – sürgette Halsted.

– Csak egy perc – intette türelemre Eldridge. – Hm, Henry... Tudna mégis tölteni nekem még egy kávé?

– Hogyne – felelte a pincér.

Eldridge figyelte, hogyan emelkedik a kávé szintje a csészében.

– Henry, magának mi a véleménye a paranormális jelenségekről?

– Nincs igazán véleményem, uram. Elfogadom, amiről úgy

látom, hogy el kell fogadnom.

– Remek! – felelte Eldridge. – Akkor magában fogok bízni, nem pedig ezekben az előítéletes és elfogult racionalistákban.

– Folytassa! – szólt rá Drake. – Épp a drámai csúcspontonál állt meg, hogy elterelje a figyelmünket.

– Dehogy! Ott tartottam, hogy sokáig nem vettem Maryt komolyan. Aztán egy nap hirtelen fészkelődni kezdett, zihált, és maga elé motyogott. Ez olykor megesik vele, de ez alkalommal azt hebegte: „Eldridge, Eldridge!” Egyre élesebb és élesebb hangon ismételte.

Azt hittem, engem szólongat, de nem így volt. Mikor feleltem neki, fel se vette. Csak újra és újra azt hajtogatta, „Eldridge, Eldridge!” Aztán sikoltozni kezdett. „Tűz! Jaj, istenem! Csak úgy lángol! Segítség! Eldridge! Eldridge!” Újra és újra, különféle variációkban, vagy fél óra hosszat.

Próbáltuk értelmezni a hallottakat. Halkan beszéltünk Maryhez, mert persze nem akartuk a szükségesnél jobban kizökkenteni, de egyre azt kérdeztük tőle, hogy hol történik mindez. Az összefüggéstelen mondatfoszlányokból sikerült annyit kihámozni, amiből San Franciscóra következtethettünk, ez pedig, nem kell mondanom, majd háromezer mérföldre van. Végül is csak egy Golden Gate híd van a világon, és Mary az egyik görcsös rohamban azt hörögte, hogy „Golden Gate”, újra és újra. Később aztán kiderült, hogy még sose hallott a Golden Gate hídról, és San Francisco létezéséről is csak halvány elképzelései voltak.

Mikor minden információmorzsát összeraktunk, arra jutottunk, hogy van valahol San Franciscóban egy régi társasház,

ahonnan valószínűleg látszik a híd, és az fogott tüzet. Mikor kigyulladt, összesen huszonhárman voltak az épületben, és közülük öten nem jutottak ki élve. Az öt halott között volt egy gyerek is.

– És aztán utánajártak a dolognak, és kiderült, hogy tényleg volt tűz San Franciscóban, és hogy öten meghaltak, köztük egy gyerek – vetette fel Halsted.

– Így van. De most jön, ami megfogott. Az öt halott egyike egy bizonyos Sophronia Latimer nevű asszony. Épségben kijutott, de aztán rájött, hogy a nyolcéves kisfia nem jött vele. Fejvesztve visszaroht a házba, a gyereke nevét sikoltozva, de nem jutott ki még egyszer. A fiút úgy hívták, Eldridge, vagyis ezt a nevet kiáltozta közvetlenül a halála előtt.

Az Eldridge elég ritka keresztnév, nem kell mondanom, és az az érzésem, hogy Mary azért fogta be épp ezt az eseményt, bármilyen messze történt is, mert a velem való kapcsolattartás miatt fogékony lett az Eldridge névre, és mert ezt ilyen hatalmas gyötrellem vette körül.

– És erre vár magyarázatot? – kérdezte Rubin.

– Pontosan. Hogyan láthatta ez a tudatlan lány azt a tüzet ilyen részletességgel, hogyan találhatott el minden pontot, ezt elhihetik, ellenőriztük, még hozzá háromezer mérföldről?

– Mitől olyan lenyűgöző az a háromezer mérföld? – kérdezte Rubin. – Manapság ez semmi; fénysebességgel alig egyhatvanad másodperc. Gondolom, a rádióból vagy a tévéből szerzett tudomást az eseményről, magamtól az utóbbira tippelnék, és ezt adta tovább maguknak. És épp ezért választotta ezt a történetet: az Eldridge név miatt. Rájött, hogy ezzel gyakorolná magára a

legnagyobb hatást.

– De miért? – kérdezte Eldridge. – Miért fáradna egy ilyen átveréssel?

– Hogy miért? – Rubin hangja elcsuklott egy pillanatra, mintha a döbbenet hallgattatta volna el, de aztán üvöltve folytatta: – Te jó ég, már évek óta dolgozik ezekkel az alakokkal, és még nem jött rá, mennyire *be akarják csapni*? Nem gondolt még rá, milyen erősnek érezhetik magukat egy jól sikerült átverés után? És a pénzről se feledkezzen meg!

Eldridge elgondolkozott ezen, de aztán megrázta a fejét.

– Nincs Marynek annyi esze, hogy keresztülvigyen egy ilyen tervet. A szélhámossághoz ész kell, már ha valaki jól csinálja.

Trumbull vágott közbe:

– Ugyan már, Voss! Nincs okunk feltételezni, hogy egyedül találta ki. Lehet, hogy van egy cinkosa. A nő szolgáltatja a hisztériát, ő meg az észet.

– De ki lehet ez a cinkos? – kérdezte szelíden Eldridge.

Trumbul vállat vont.

– Nem tudom.

Avalon megköszöri a torkát.

– Én Tommal tartanék ez ügyben, és arra tippelnék, hogy a cinkos a vegyesbolti főnök. Észrevette, milyen ügyesen szúrja ki a lány a tolvajokat, és arra jutott, hogy ennél látványosabb dologra is használhatná Mary képességét. Lefogadom, hogy erről van szó. Hallott a tűzről a tévében, megragadta a figyelmét az Eldridge név, és betanította a lányt.

– De mennyi idő lett volna betanítani őt? – kérdezte Eldridge. – Nem győzöm hangoztatni, hogy Mary nem okos.

– A betanítás nem bonyolult – vágta rá Rubin. – Azt mondja, a lány összefüggéstelenül beszélt. Csak egypár kulcsszót kell neki megtanítani: Eldridge, tűz, Golden Gate, estébé. Aztán már csak ezeket kell ismételtetnie véletlenszerűen, a hézagokat megkitöltik az intelligens parapszichológusok.

Eldridge bólintott.

– Érdekes elmélet, azt leszámítva, hogy semmi idő nem lett volna betanítani a nőt. Ez a prekogníció lényege. Pontosan tudjuk, mikor kapott Mary rohamot, ahogy azt is, mikor ütött ki a tűz San Franciscóban. És az a helyzet, hogy a tűz szinte percre pontosan ugyanakkor ütött ki, mikor Mary rohama abbamaradt. Mintha azzal, hogy valóra vált, nem lehetett volna többé „jövőbe látás” tárgya, és Mary elvesztette a kapcsolatot. Vagyis, mint látják, nem volt mikor betanítani a nőt. Ráadásul az eset nem is került be a hírekbe egészen aznap estig. *Mi* is csak ekkor értesültünk róla, és ekkor kezdtük el az alapos nyomozást.

– Várjon csak! – szólt közbe Halsted. – És mi van az időeltolódással? New York és San Francisco között három óra különbség van, vagyis ha a cinkos San Franciscóban volt...

– Cinkos San Franciscóban? – kerekedett el Eldridge szeme. – Valamiféle kontinentális összeesküvést feltételez? Mindenesetre, higgye el, mi is gondoltunk az időeltolódásra! Amikor azt mondtam, a tűz akkor keletkezett, mikor Mary rohama véget ért, ezt is belekalkuláltam. A roham délután negyed kettőkor kezdődött keleti idő szerint, a San Franciscó-i tűz pedig csendes-óceáni idő szerint háromnegyed tizenegykor.

– Lenne egy észrevételem – vetette fel Drake.

– Hallgatom.

– Ez egy tanulatlan, buta lány, legalábbis maga folyton ezt hajtogatja, akinek rohama van: leginkább epilepsziás rohama, a hallottak alapján.

– Nem – szögezte le Eldridge.

– Rendben, akkor profetikus rohama, ha úgy tetszik. Motyog, hadar, sikoltozik, és mindent csinál, épp csak érthetően nem beszél. Hangokat ad ki, amiket *maguk* értelmeznek, és maguk illesztnek össze. Ha történetesen kihallják azt a szót, hogy „atombomba”, könnyen lehet, hogy ugyanazt a szót, amelyet „Eldridge”-nek hallottak, végül teszem azt „Oak Ridge”-ként értelmezik.

– És mi a helyzet a Golden Gate-tel?

– Az akármi egyéb is lehetett, például „toldalék”.

– Nem rossz. Csak az a gond, hogy tudjuk, milyen nehéz olykor megérteni az efféle eksztatikus jóslatokat, és van annyira eszünk, hogy kihasználjuk a modern technológia biztosította lehetőségeket. Minden beszélgetést felvesszünk, ahogy ezt a rohamot is rögzítettük. Újra és újra meghallgattuk, és kétség sem férhet hozzá, hogy Mary azt mondja, „Eldridge”, nem pedig „Oak Ridge”; „Golden Gate”, nem pedig „toldalék”. Többen is meghallgatták az anyagot, és ebben mind egyetértenek. Ráadásul abból, amit Mary mondott, a tűz minden részletét kibogarásztuk, még azelőtt, hogy tudomást szereztünk volna a tényekről. Utólag semmit nem kellett megváltoztatnunk. Tökéletes képet kaptunk.

Az asztaltársaságra hosszan tartó csend telepedett.

Ezt Eldridge törte meg:

– Hát, így állunk. Mary előre látta a tüzet háromezer mérföldes távolságból, teljes harminc perccel, és minden részletet eltalált.

Drake feszengve kérdezte:

– És maga ezt el tudja fogadni? Maga szerint a nő tényleg a jövőbe látott?

– Igyekszem nem hinni benne – ismerte be Eldridge. – De van erre igazán okom? Nem szeretném áztatni magam, de hogyan ne higgyek? Mi lenne nagyobb önámítás? Ha nem jövőbe látás, hát mi ez? Reménykedtem, hogy a jelen lévő urak egyike fel tud világosítani.

Ismét csend.

Eldridge folytatta:

– Abba a helyzetbe kerültem, hogy kénytelen vagyok Sherlock Holmes régi mottóját idézni: „Ha a lehetetlent kizártuk, ami marad, az az igazság, akármilyen valószínűtlen legyen is.” Jelen esetben, ha mindenféle csalás lehetetlennek bizonyul, csakis a jövőbe látás lehet az igazság. Van, aki nem ért velem egyet?

A csend most még sűrűbb volt, mint az imént – egészen addig, amíg Trumbull fel nem kiáltott:

– A pokolba, Henry vigyorog! Őt senki nem kérdezte, van-e magyarázata. Nos, Henry?

A pincér köhintett.

– Nem lett volna szabad elmosolyodnom, uraim, de nem tudtam megállni, mikor Eldridge doktor felhozta ezt az idézetet. Úgy tűnik, ez az utolsó bizonyíték arra, hogy maguk hinni *akarnak*.

– Frászkarikát! – ráncolta a szemöldökét Rubin.

– Akkor nyilván eszükbe jutott Thomas Jefferson egyik híres mondata.

– Melyik? – kérdezte Halsted.

– Úgy vélem, Mr. Rubin ismeri – felelte Henry.

– Valószínűleg igen, Henry, de így hirtelen nem tudom, melyikre gondol. Valamire a Függetlenségi nyilatkozatból?

– Nem, uram – felelt volna Henry, de Trumbull vicsorogva rájuk szólt:

– Ne barkochbázzunk itt, Manny! Tessék, Henry, mire akar kilyukadni?

– Nos, uram, mikor azt mondjuk, hogy „ha a lehetetlent kizártuk, ami marad, az az igazság, akármilyen valószínűtlen legyen is”, azzal feltételezzük, még hozzá gyakran megalapozatlanul, hogy minden eshetőséget számításba vettünk. Tegyük fel, hogy megvizsgáltunk tíz tényezőt! Kilenc egyértelműen lehetetlen. Ezek szerint a tizedik lenne az igazság, akármilyen valószínűtlen is? De mi a helyzet, ha van egy tizenegyedik tényező, vagy egy tizenkettedik, tizenharmadik...

Avalon szigorúan kérdezte:

– Úgy érti, van egy tényező, amit nem vettünk figyelembe?

– Attól tartok, uram – bólogatott Henry.

Az ügyvéd a fejét csóválta.

– Sejtelmem sincs, mi lehet az.

– Pedig nyilvánvaló tényező, uram; sőt, a legnyilvánvalóbb.

– Nos hát, mi az? – kérdezte Halsted, látható bosszúsággal. –
Bökje ki végre!

– Először is – kezdte Henry –, egyértelmű, hogy a fiatal hölgy jövőbe látó képességét, amellyel, amint azt hallottuk, részletesen megjósolt egy tőle háromezer mérföldre kialakuló tüzesetet, lehetetlen megmagyarázni. De tegyük fel, hogy maga a jövőbe látás is lehetetlen! Ez esetben...

Rubin talpra szökkent, gyér szakála felborzolódott, kikerekedett szemét tovább nagyította a vastag szemüveglencse.

– Hát persze! A tüzet *szándékosan* gyújtották! A nőt hetekre előre betaníthatták. A cinkos San Franciscóba megy, és összejátszanak. A nő megjósol valamit, amiről *tudja*, hogy be fog következni. A cinkos olyasmit tesz, amiről *tudja*, hogy Mary meg fogja jósolni.

– Azt feltételezi, uram – vetette közbe Henry –, hogy a cinkos szántszándékkal végezni akart öt ártatlan emberrel, köztük egy nyolcéves kisfiúval?

– Ne most kezdjen el bízni az emberi tisztességben, Henry! – intette le Rubin. – Főleg, hogy maga az, aki olyan érzékeny az igazságtalanságra.

– A kisebb igazságtalanságokra, uram, melyeket a legtöbben figyelmen kívül hagynak. Azonban nehezemre esik elhinnem, hogy csak azért, hogy megalapozzon egy ügyes próféciát, bárki is kitervelne egy ilyen szörnyűséget, egy többszörös gyilkosságot. Ráadásul ahhoz, hogy a tűz pontosan úgy alakuljon, hogy huszonháromból tizennyolcan megmeneküljenek, és öt bizonyos ember meghaljon, már magában nem árt némi jövőbe látó képesség.

Rubin megmakacsolta magát.

– El tudom képzelni, hogy valami módon pont az a bizonyos öt ember essen csapdába; mint mikor a néző épp azt a kártyát húzza, amelyiket...

– Uraim! – szakította félbe Eldridge. – Még nem mondtam, mi okozta a tüzet.

Mielőtt folytatta volna, végighordozta tekintetét az

asztaltársaságon, hogy megbizonyosodjon róla: mindenki rá figyel.

– A házba villám csapott. És nincs ötletem, mivel lehetne elérni, hogy egy villám adott időben csapjon be adott helyre. – Tehetetlenül tárta szét a kezét. – Ezt magyarázom. Már hetek óta küszködöm. Nem akarom elfogadni a jövőbe látás lehetőségét, és mégis... Attól tartok, Henry, ezzel keresztbe tettem az elméletének!

– Épp ellenkezőleg, Eldridge doktor, pont, hogy megerősítette, sőt már biztos vagyok benne. Amióta csak belekezdett ebbe a történetbe Maryről és a tűzről, minden szavával azt igyekezett bizonyítani, hogy a csalás lehetetlen, vagyis Mary a jövőbe lát. Ha azonban a jövőbe látni nem lehet, mindebből szükségszerűen következik, hogy ön, doktor úr, hazudik.

Nem egy Fekete Özvegy tiltakozott hevesen; Avalon döbönt „Henry!” kiáltása volt a lehangosabb.

Eldridge azonban kuncogva dőlt hátra.

– Hát persze hogy hazudtam. Elejétől a végéig. Tudni akartam, hogy maguk, úgynevezett racionalisták elég buzgón hinni akarnak-e a parapszichológiai jelenségekben ahhoz, hogy figyelmen kívül hagyjanak valami nyilvánvalót, ami egyébként elrontaná a játékot. Mikor buktam le, Henry?

– Kezdetől fogva gyanakodtam, uram, és a gyanúm mindig erősebb lett, mikor új információval állt elő, hogy kiiktasson egy-egy megoldási lehetőséget. Mikor a villámcsapást említette, már nem volt kétségem. Ez elég drámai esemény, vagyis előkelőbb helyet kellett volna kapnia az elbeszélésben. Az, hogy így a végére hagyta, nyilvánvalóvá tette, hogy ott helyben találta ki,

hogy kizárja az utolsó reménysugarat is.

– De miért gyanakodott rám kezdettől fogva, Henry? – tudakolta Eldridge. – Hát hazugnak nézek ki? Vagy maga úgy ismeri fel a hazugokat, mint Mary a bolti tolvajokat?

– Azért gyanakodtam, mert a hazugság *mindig* benne van a pakliban; ezt észben kell tartani, éberén figyelni. Itt jön a képbe Jefferson elnök mondása.

– Melyik is?

– 1807-ben a Yale-en oktató Benjamin Silliman professzor beszámolt egy meteorit lezuhanásáról... egy olyan korban, amikor a tudósok még nem fogadták el a meteoritok létezését. Thomas Jefferson, ez a rendkívül tehetséges és intelligens racionalista, mikor erről tudomást szerzett, azt mondta: „Előbb hiszem el, hogy egy jenki professzor hazudik, mint hogy az égből kövek hullanak.”

– Valóban – vágta rá Avalon. – De Jefferson tévedett. Silliman *nem* hazudott, és *tényleg* hullanak kövek az égből.

– Így igaz, Mr. Avalon – felelte Henry higgadtan. – És épp ezért emlékeznek ma is erre a mondásra. Ám figyelembe véve, hogy az emberek milyen gyakran állítanak lehetetlenségeket, és hogy ezek milyen ritkán bizonyulnak végül lehetségesnek, úgy éreztem, jók az esélyeim.

Kommentár

A történet először az Ellery Queen's Mystery Magazine 1973. májusi számában jelent meg, az általam adott címen.

Remélem, egyetlen olvasóm se gondolja, hogy a történet megoldása „nem fair”. A való életben számtalanszor megesik, hogy egy bizarr eseményt leíró beszámoló valójában az igazságtól való eltávolodás eredménye, akár tudatos ez, akár nem. És már halálosan elegendem van az olyan krimikből, ahol a megoldás azt sugallja, hogy végső soron talán mégiscsak történt valami természetfeletti.

Részemről, ha a lehetetlent kizártuk, és ami marad, az a természetfeletti, akkor valaki hazudik. Ha ez árulás, hát tessék okulni belőle!

A MUTATÓ UJJ

A FEKETE ÖZVEGYEK találkozója mindaddig eseménytelenül telt, amíg Rubin és Trumbull összeütközésbe nem kerültek egymással.

Aznap este Mario Gonzalo érkezett meg elsőként gondok nyomasztó terhével a vállán, leverten. Henry még az asztalt terítette, amikor Gonzalo megérkezett. Egy percre abbahagyta a munkát.

– Jól van, uram? – kérdezte a maga csöndes, cseppet sem tolakodó módján.

Gonzalo megvonta a vállát.

– Jól, legalábbis azt hiszem. Sajnálom, hogy elmulasztottam a múltkori találkozót, de végre rászántam magam arra, hogy elmenjek a rendőrségre, és ez eléggé... nos, lehangolt. Fogalmam sincs róla, hogy tudnak-e valamit tenni, de ez most már rajtuk múlik. Szinte azt kívánom, bárcsak ne tanácsolta volna ezt nekem, Henry.

– Talán valóban nem volt helyénvaló, uram.

Gonzalo megint megvonta a vállát.

– Figyeljen ide, Henry – mondta –, felhívtam mindenkit, és elmeséltem nekik a történetet.

– Valóban szükség volt erre, uram?

– Muszáj volt. Feszélyezett volna, ha nem teszem meg. Ráadásul nem akartam, hogy azt higgyék, maga tévedett.

– Ez nem lényeges szempont, uram.

Megérkeztek a többiek szépen egymás után. Szívélyes barátsággal üdvözölték Gonzalót, feltűnően kerülve a meggyilkolt lánytestvér kérdését, így aztán a köszöntés hamar kényelmetlen hallgatásba torkollott.

Avalon, aki ez alkalommal az est házigazdája volt, szokásához híven a fennköltségig fokozta egyébként is méltóságteljes viselkedésmódját. Belekortyolt az italába, majd bemutatta a fiatalembert, akik magával hozott. A vendége kellemes ábrázatú férfi volt, ritkuló fekete hajjal és figyelemre méltó, dús bajusszal, amely láthatóan csak arra várt, hogy divatba jöjjön a bajuszvégek viaszolása.

– Bemutatom Simon Levyt – jelentette be Avalon. – Tudományos író, és elbűvölő ember.

– Nem ön írta azt a könyvet a lézerről, *Szinkronban a fényvel* címmel? – kérdezte azonnal Emmanuel Rubin.

– De igen – válaszolt Levy azzal a lelkesedéssel, amely arra az íróra jellemző, akinek a munkásságáról váratlanul kiderül, hogy ismert. – Olvasta?

Rubin, akinek százhatvan centis termetébe egy száznyolcvan centis fickó önbizalma szorult, méltósággal nézett körül vastag szemüvege mögül.

– Természetesen olvastam, és tűrhetőnek találom – mondta.

Levy mosolya elhalványult, mert nem a „tűrhető” kifejezést szerette volna a művével kapcsolatban hallani.

Avalon folytatta a bejelentéseket:

– Roger Halsted nem lehet itt velünk ma este. Valamely ok távol tartja őt a várostól. Biztosított arról, hogy mennyire sajnálja ezt, és megkért, hogy adjam át az üdvözlését Mariónak, ha ma

megtisztel bennünket a jelenlétével.

– Ezúttal megússzuk a versikéjét – jegyezte meg Trumbull csúfondáros mosollyal.

– A múlt hónapban nem tudtam eljönni – mondta Gonzalo. – Történt valami érdekes?

– Úgyse értékelted volna, Mario – válaszolt neki Avalon gyászosan.

– Olyan derűs volt? Igen?

Ezután nagyon is elcsendesedtek, egészen addig, amíg fel nem merült az Egyesítés kérdése. A későbbiekben már sem Rubin, sem Trumbull nem tudta felidézni, hogyan került elő ez a dolog. Trumbull a normál beszédhangnál jóval hangosabban kijelentette:

– Anglia, Wales és Skócia Egyesült Királysággá történő egyesítésének tervét már az 1713-as utrechti szerződés is magában foglalja!

– Ugyan, dehogy! – ellenkezett vele Rubin olyan vehemenssen, hogy szalmaszínű, kusza szakála csak úgy lengett az állán. – Az egyesítési okmányt 1707-ben bocsátották ki.

– Csak nem azt akarod ezzel mondani, te szatócs, hogy az utrechti szerződést 1707-ben írták alá!?

– Dehogyan mondom ezt! – kiáltotta Rubin, és egyébként is magas fekvésű hangja visításba ment át. – Az utrechti egyezményt 1713-ban írták alá. Ennyit még te is tudsz, bár Isten a megmondhatója, hogy honnan.

– Ha a szerződést 1713-ban írták alá, akkor az Egyesítést is akkor foglalták törvénybe!

– Ugyan már! Az egyezménynek semmi köze az Egyesítéshez,

mivel azt 1707-ben határozták el.

– A pokolba is! Öt dollárt teszek rá, hogy azt se tudod, mi a különbség az egyesítés az az egyengetés között!

– Állom a fogadást. Hol az öt dollárod? Vagy meg kell várjuk a fizetésedet, amit a piti kis munkáért kapsz hetente?

Eddigre már felugráltak, és James Drake feje fölött üvöltöztek át egymásnak, aki filozofikus nyugalommal tett még egy kis snidlinges tejfölt a sült krumplijára, és befejezte a vacsoráját.

– Értelmetlen emiatt ordibálni, klubtársaim! – mondta nekik Drake, miután lenyelte az utolsó falatját. – Utána kell nézni.

– Henry!! – üvöltötte Trumbull.

Henry olyan gyorsan jött, amennyire ez csak lehetséges volt, és hozta magával a *Columbia Encyclopedia* harmadik kiadását.

– Az est házigazdájának hatásköre! – jelentette ki Avalon. – Én nézek utána, mint pártatlan megfigyelő.

Felütötte a vastag kötetet, és magában mormolva kereste: „egyesítés, egyesítés, egyesítési... aha, meg is van!” És már fel is olvasta:

– 1707. Manny nyert. Tom fizet.

– Micsoda?! – dühödött be Trumbull. – Hadd lássam!

Rubin gyorsan begyűjtötte a két ötdolláros bankjegyet az asztalról.

– A *Columbia Encyclopedia* megbízható referencia – jelentette ki önelégülten. – Ez a legjobb egykötetes világlexikon. A *Britannicánál* is jobb, bár elfecsérel egy szócikket Isaac Asimovra.

– Kicsodára? – kérdezte Gonzalo.

– Asimovra. Egy barátom. Tudományos-fantasztikus író, és

betegesen beképzelt. Elhordja magával az *Encyclopedia* egy példányát a társasági összejövetelekre, és így szól: „Nos, ha a tényekről van szó, akkor a *Columbia Encyclopedia* kifogástalan összefoglalót közöl e tárgyban, éppen 249 oldallal a rólam írt szócikk után. Mindjárt meg is mutatom.” És valóban megmutatja a róla szóló szócikket.

– Mintha csak saját magadról beszélnél, Manny! – nevetett fel Gonzalo.

– Mondd ezt el neki, és meggyilkol, hacsak nem végzek veled előbb én!

Simon Levy odafordult Avalonhoz.

– Minden összejöveteleken szoktatok így vitázni, Jeff?

– Sok vita van, igen – válaszolta Avalon –, de általában nem jutunk el a fogadásig és az enciklopédiáig. De ha idáig fajul a dolog, akkor Henry siet a segítségünkre. Sok könyvünk van, nemcsak a *Columbia Encyclopedia*, hanem pár *Biblia*: a King James-féle és az új fordítás is, a Webster-rövidített, a második kiadás, természetesen, a Webster-életrajzok és a *Földrajzi atlasz*, a *Guinness Rekordok Könyve*, a *Brewer-Szólásmondások* és *Shakespeare összes művei*. Ez a Fekete Özvegyek Klubjának könyvtára. Henry a könyvtárosunk. Ezekben a kötetekben minden vitás kérdésre megtaláljuk a választ.

– Sajnálom, hogy megkérdeztem – mondta Levy.

– Ugyan miért?

– Mert említetted Shakespeare-t, és erre csak annyit mondhatok: hányingerem van tőle.

– Shakespeare-től?! – Avalon őszinte megdöbbenéssel nézett a vendégére.

– Nyertél. Két álló hónapig mást se csináltam, állandóan őt olvastam, oda-vissza, aztán megint előlről. Végül eljutottam oda, hogy felfordul a gyomrom még egy „Ha szeretsz...” vagy „Tüskedisznók, innen el!” láttán!

– Valóban? Nos, hát ez... Henry, mi van a desszerttel?

– Máris felszolgálom, uram. Ma gesztenyepüré van.

– Remek. Hagyjuk ezt a témát, Simon, amíg végzünk a desszerttel, aztán folytatjuk.

Tíz perc múlva Avalon hozzáütögette a kanalát a borospoharához, így kérve figyelmet a társaságtól.

– A házigazda jogán – mondta – nekem jut a feladat, hogy felvezessem szokásos nyomozásunk tárgyát, ám éppen most tudtam meg kiváló vendégünktől, hogy két hónapig Shakespeare nyomdokaiban járt, nagy odaadással tanulmányozva őt. Azt gondoltam, hogy érdemes megvizsgálnunk ezt a kérdést. Tom, volnál olyan szíves, hogy feldd a kérdéseket?

– Shakespeare? – kérdezte Trumbull rezignáltan. – Ugyan ki a fene akar Shakespeare-ről beszélgetni!?

A hangulatát a legkevésbé sem javította az öt dollár elvesztése és Rubin diadalmas arckifejezésének látványa.

– A házigazda kiváltsága a témaválasztás! – jelentette ki Avalon.

– Hmm... Jól van, hát. Kérem, Levy úr, elmondaná nekünk, hogy önnek, mint tudományos írónak, mi a kapcsolata Shakespeare-rel?

– Tudományos íróként az égvilágon semmi. – Levy határozott brooklyni kiejtéssel beszélt. – Csak annyit mondhatok, hogy háromezer dollár után nyomozok.

– Shakespeare műveiben?

– Valahol Shakespeare műveiben, igen. De eddig még nem jártam szerencsével.

– Ön rébuszokban beszél, Levy úr. Elmondaná nekünk, mint jelent az, hogy Shakespeare műveiben nyomoz háromezer dollár után, amit még nem sikerült megtalálnia?

– Hát, ez egy eléggé bonyolult történet.

– Nos, akkor mondja el! Pontosan ezért gyűltünk itt össze. A klub alapszabálya, hogy semmiről, amit itt látunk vagy hallunk, nem beszélhetünk a külvilágban. Még hozzá semmilyen körülmények között, tehát ne féljen beszélni! Ha unalmassá válna az elbeszélése, akkor úgyis leállítjuk. Emiatt ne aggódjék!

Levy megadóan széttárta a karját.

– Rendben van, de előbb meginnám a teámat.

– Ne izgassa magát emiatt! Ha már nem eléggé civilizált ahhoz, hogy kávéat igyon, Henry majd hoz egy másik csészével... Henry, kérem!

– Máris, uram – mormolta Henry.

– Ne kezdjen el beszélni, amíg Henry vissza nem jött! – mondta Trumbull. – Hadd hallja az egészet!

– A pincér?!

– Közülünk való. Kiváló ember.

Henry visszatért egy kanna friss teával, és Levy belekezdett a mesélésbe.

– Bizonyos értelemben egy hagyatékról van szó. Szó sincs olyasmiről, hogy a családi birtok múlna ezen, vagy milliós értékű ékszerekről. Semmi ilyesmi. Egyszerűen csak háromezer dollár forog kockán, amit szeretnék megszerezni, bár nincs rá igazán

szükségem.

– Kinek a hagyatékáról van szó? – kérdezte Drake.

– A feleségem nagyapjának a hagyatéka. Öt évig velünk élt az öregúr. Kissé öntörvényű, de összességében véve remek fickó volt. Főként a feleségem gondoskodott róla, hiszen az ő rokona volt. Nagyapa bizonyosfajta hálát érzett azért, mert befogadtuk, hiszen ha nem tesszük, más leszármazottja nem lévén, mehetett volna egy idősek otthonába.

– Térjünk vissza az örökségre! – mondta Trumbull némi türelmetlenséggel a hangjában.

– Nagyapa nem volt gazdag, de azért volt pénze. Amikor beköltözött hozzánk, elmondta, hogy van háromezer dollárja átruházható kötvényben, és ezt ránk hagyja, ha meghal.

– Miért csak a halála után akarta odaadni a pénzt? – kérdezte Rubin.

– Talán attól tartott az öregúr, hogy ráununk. Visszatartotta a háromezer dollárt, mintegy díjat a jó magaviseletünkért. Ha a halálakor még velünk lakik, akkor megkaphatjuk a pénzt, de ha nem, akkor nem. Úgy vélem, ezt forgatta a fejében – magyarázta Levy, aztán folytatta az elbeszélést: – Eldugta a kötvényeket a legkülönbözőbb helyekre. Ezek az öreg fickók bogarasak tudnak lenni. Mindig megváltoztatta a rejtekhelyet, amikor azt gyanította, hogy rájuk bukkanhatunk. Persze rendszeresen meg is találtuk a kötvényeket, de sosem árultuk el neki, és természetesen nem nyúltunk hozzájuk. Kivéve egyetlen esetet. Beledugta a kötvényeket a szennyesládába. Visszaadtuk neki, és megkértük, hogy tegye máshová, mert véletlenül belekerülhet a mosásba. Akkortájt kisebb szélütés érte, én legalábbis így

gondolom, mert egy darabig nem kommunikált, aztán nehezebben kezelhető lett. Mogorvábbá és szótlanná vált. A jobb lábát nehezebben tudta mozdítani, ami a halandóságból adott neki ízelítőt. Ám ezentúl sokkal hatásosabban rejtette el a kötvényeit, mi ugyanis már nem találtunk rájuk, de ennek nem tulajdonítottunk nagyobb jelentőséget. Úgy gondoltuk, hogy majd elárulja a rejtekhelyet, ha úgy érzi, eljött az ideje.

Két hónappal ezelőtt a fiatalabbik lányunk, Júlia rohanva hozta a hírt, hogy nagyapa a heverőn fekszik, és furcsán néz. Berohantunk a nappaliba, és láttuk, hogy az öreget ismét szélütés érte. Kihívtuk az orvost, de a jobb oldala teljesen lebénult. Beszélni sem tudott többé. Mozgatta az ajkát, és hangot is adott ki, de értelmes szavakat már nem tudott formálni. Mozgatni kezdte a bal karját és az ajkát.

– Nagyapa, akarsz valamit mondani? – kérdeztem tőle.

Reszkető kézmozdulattal jelezte, hogy igen.

– A kötvényekről?

Megint az igenlő mozdulat.

– Nekünk akarod adni őket?

Intett, hogy úgy van, és megpróbált egy adott irányba mutatni.

– Hová rejtetted el őket?

Reszketett a bal keze, de változatlanul egy irányba mutatott.

– Hová mutatsz, nagyapa?

Sajnos erre nem tudott válaszolni. A mutatóujja reszketve és küszködve egy adott irányba mutatott. Az arca megfeszült az erőlködéstől, hogy elmondja, amit akar, de nem tudta. Fájt látnom a kínlódását. Nekünk akarta adni a kötvényeit, mintegy megjutalmazni bennünket, de a haldoklása megakadályozta őt

ebben.

A feleségem, Caroline zokogva állt mellettem, és arra kért, hogy ne kínozzuk ezzel az öreget. Én azonban képtelen voltam erre. Nem halhat meg így, ilyen csalódásban!

– Odavisszük a heverőt, ahová mutat! Legyen az bárhol! – jelentettem ki.

Caroline ezt nem akarta, de az öregúr velem értett egyet. A feleségemmel megfogtuk a heverőt a két végénél, és apránként elmozdítottuk, mivel nem akartuk rázni az öreget. Ráadásul nem volt pehelysúlyú. Az ujja mindig egy irányba mutatott, mindig ugyanoda. Arrafelé fordította a fejét, amerre vittük, és morgásokkal adta a tudunkra, hogy jó felé haladunk-e vagy sem.

Kérdezgettem:

– Menjünk jobbra, nagyapa? Még balra?

Kézmozgásokkal irányított bennünket.

Hosszas kínlódás árán eljutottunk a könyvespolchoz, és akkor lassan kezdte elfordítani a fejét. Szerettem volna segíteni neki ebben, de féltem, hogy fájdalmat okozok. Végül sikerült oda fordítania a fejét, ahová akarta, és bámulni kezdte a könyveket. Aztán a mutatóujja megindult, és megállapodott egy adott könyvön. Ez a *Shakespeare összes művei* című kötet volt. Kittredge kiadásában.

– A Shakespeare az, nagyapa? – kérdeztem tőle.

Nem válaszolt, nem intett, de az arca kisimult, és abbahagyta az erőlködést, hogy beszédre bírja lebévult izmait. Lehet, hogy már nem is hallotta, hogy mit kérdezek. A szája bal sarka mintha apró félmosolyra húzódott volna... és meghalt.

Az orvos megérkezett, a testet elvitték. Megtettük a szükséges

intézkedéseket a temetés ügyében. A temetés előtt nem is tértünk vissza Shakespeare-hez. Úgy gondoltuk, megvár bennünket, ráadásul nem is tűnt helyesnek rátenni a kezünket erre az örökségre, amíg örök nyugalomra nem helyzetük halottunkat. Feltételeztem, hogy a Shakespeare-kötetben felvilágosítást találunk a kötvények rejtekhelyéről. De keservesen csalódnom kellett. Átlapoztunk minden egyes oldalt, de semmit se találtunk. Sem egy cetlit, sem egy odavetett beírást.

– És mi van a borítóval? – szólt közbe Gonzalo. – A ragasztóréteg, ami összefogja a lapokat, és a gerinc borítója között?

– Nem volt ott semmi.

– Talán valaki elvette.

– Lehetetlen. Csak Caroline és én tudtunk a dologról. Nem történt rablás. Arra a következtetésre jutottunk, hogy talán a szövegben van utalás a rejtekhelyre, tudják. Ezt Caroline találta ki. Így aztán az elmúlt két hónapban mást se csináltam, csak Shakespeare-t olvastam. A szonettjeiben és a különféle verseiben is kétszer leellenőriztem minden egyes szót, de nem jutottam sehová.

– A fenébe Shakespeare-rel! – nyögte Trumbull panaszosan. – Felejtse el a nyomravezető jelet! Biztosan a házban rejtette el a kötvényeket.

– Miből gondolja ezt? – kérdezte Levy. – Egy bankba is betehette. Valamikor az első szélütése idején. Amikor megtaláltuk a kötvényeket a szennyesládában, azt gondolhatta, hogy a ház nem biztonságosabbé.

– Lehetséges, de ugyanakkor mégiscsak elrejtette a

kötvényeket valahol a házban. Miért nem álltak neki kutatni?

– Kutattunk. Caroline legalábbis megtette. Így osztottuk fel egymás között a munkát. Caroline-ra jutott a ház. Igen nagy, ezért is vehettük magunkhoz nagyapát. Én meg Shakespeare műveiben kerestem. De egyikünk se talált semmit.

Avalon megdörzsölte összeráncolódott homlokát.

– Amint látjátok, semmi akadályja annak, hogy logikusan gondolkozzunk. A nagyapa Európában született, ugye, Simon?

– Így van. Tizenévesként vándorolt be az Államokba, éppen az I. világháború kezdetén. Pont időben jött el Európából.

– Így aztán nem töltött valami sok időt az iskolapadban?

– Hát nem – válaszolta Levy. – Egy szabó mellett dolgozott, aztán megszerezte a mesterlevelet, és amikor a szabó visszavonult, átvette a bolt vezetését. Szinte semmiféle oktatásban nem részesült azon a vallásos nevelésen kívül, amit a cári Oroszországban a zsidók kaptak.

– Nos, ennek fényében... – mondta Avalon – miből gondoltad, hogy nyomravezető jeleket tudott volna elhelyezni Shakespeare műveiben? Hiszen semmit sem tudott ezekről.

– Ebben tévedsz, Jeff – válaszolt Levy egy kicsit mereven. – A nagyapa lehetett volna ilyen műveletlen is, ez igaz, de nem volt az. Nagyon is sokat olvasott, és intelligens ember volt. Kívülről tudta a *Bibliát*, és már kamaszkorában elolvasta a *Háború és békét*. Shakespeare-t is ismerte jól. Egyszer elmentünk egy *Hamlet*-előadásra, és sokkal több szöveget tudott belőle kívülről, mint én!

– Soha többé nem megyek el egyetlen *Hamlet*-előadásra sem – robbant ki váratlanul Rubinból –, amíg egy olyan Hamletet nem

láthatok, amilyennek egy Hamletnek lennie kell! Kövérnek!

– Kövérnek?! – nézett rá Trumbull gyanakodva.

– Persze hogy annak. Hiszen a királynő azt mondja Hamletről az utolsó felvonásban, hogy „tikkad, mert kövér”. Ha pedig Shakespeare azt állítja, hogy Hamlet kövér...

– Ezt Hamlet anyja mondja, nem Shakespeare. Ez egy jellegzetesen anyai túlzó aggályoskodás egy nem túl okos nőtől...

– Uraim, ne most, ha kérhetném! – csapott az asztalra Avalon, és odafordult Levyhez. – A nagyapa milyen nyelven olvasta a *Bibliát*?

– Héberül, természetesen – válaszolt neki Levy hidegen.

– És a *Háború és békét*?

– Oroszul. De Shakespeare-t, már ha megbocsátasz, angolul olvasta!

– Ami nem az anyanyelve. Gondolom, hogy akcentussal beszélt angolul.

– Hová akarsz kilyukadni, Jeff? – kérdezte Levy most már fagyosan.

– Ne aggódj, nem vagyok antiszemita! – védekezett azonnal Avalon. – Csak oda akarok kilyukadni, hogy ha a feleséged nagyapja nem anyanyelvi szinten beszélte az angolt, akkor nehezen használhatta Shakespeare-t útmutatónak. Nagyon valószínűtlen, hogy értette volna a *II. Richárd*-ból azt, hogy „A királyok halandó homlokán halál tart udvart, s udvari bohóc ül...”, mert akármilyen olvasott ember volt is, azt bizonyára nem tudta, mit jelent itt az „udvari bohóc”^[3].

– Miért, mit jelent? – kérdezte Gonzalo.

– Nem számít – rázta meg a fejét Avalon türelmetlenül. – Ha a

nagyapád Shakespeare-t használta volna referenciaként, akkor tökéletesen kellett volna ismernie a nyelvét.

– Mi volt a nagypapa kedvence? – kérdezte Trumbull.

– A *Hamlet*, természetesen. Nagyon szerette. A komédiákat, tudtommal, nem kedvelte – válaszolta Levy –, mivel a humorukat alpárinak találta, és a történetüket nem értette. Egy pillanat! Az *Othello* is a kedvence volt.

– Rendben van – bólintott Avalon. – Akkor összpontosítsunk a *Hamletre* és az *Othellóra*.

– olvastam ezeket is – mordult fel Levy. – Csak nem gondolod, hogy ezeket kihagytam!?

– És a legismertebb részeket kell ezekből is a legjobban megvizsgálni – folytatta a gondolkozást Avalon, ügyet se vetve Levy felfortyanására. – Senki se gondolhatja, hogy megfelelően nyomra vezet valaki azzal, ha rámutat egy Shakespeare-kötetre, miközben a lényegét senki által nem ismert sorokba rejtette el.

– Csak azért mutogatott a nyomorult – magyarázta Levy –, mert nem tudott beszélni! Valami nagyon elrejtett szövegről is lehet szó, amit elmagyarázhatott volna, ha képes rá.

– Ha tudott volna beszélni – mondta Drake nagyon gyakorlatiasan –, akkor mindent elmagyarázhatott volna. Vagy egyszerűen meg is mondta volna, hová tette el a kötvényeket.

– Pontosan erről van szó! – bólintott Avalon. – Nagyon jó elgondolás, Jim. Azt mondtad, ugye, Simon, hogy miután az öregúr rámutatott *Shakespeare összes műveire*, az arca kisimult, és nem próbált többé beszélni? Úgy érezte tehát, hogy mindent átadott, amire szükséged lehet.

– De hát nem így van! – vakkantotta oda Levy bosszúsan.

– Nézzük tehát a tényeket! – folytatta az elemzést Avalon rendíthetetlenül.

– Szükséges ez? – kérdezte Drake. – Miért nem kérdezzük meg Henryt inkább?... Henry, maga szerint melyik Shakespeare-idézet volna megfelelő erre az esetre?

– Elég átfogóan ismerem Shakespeare összes művét, uram – mondta Henry, aki eddig csöndben a desszertes tányérokat és evőeszközöket szedte le az asztról –, de sajnos nem jut az eszembe semmi ide illő részlet.

Drake nagyon csalódottnak látszott, de Avalon megrázta a fejét.

– Semmi gond, Jim. Henry eddig már többször is nagy segítségünkre volt, de ez nem jelenti azt, hogy nem boldogulunk nélküle. Én magam is elég jól ismerem Shakespeare műveit.

– És én se vagyok kutya e téren – bökte közbe Rubin.

– Tehát az egyikünk biztosan megfejti e rejtvényt. Javaslom, hogy kezdjünk a *Hamlet*tel! Már ha valóban a *Hamlet*ben rejtette el az útmutatót, akkor annak valamelyik monológban kell lennie, mivel ezek a darab legismertebb részei.

– Így van – vette át a szót Rubin. – Shakespeare azon mondata, hogy „Lenni, vagy nem lenni: az itt a kérdés...” a darab legáltalánosabban ismert része. Ez pontosan úgy meghatározza *Hamlet*et, mint ahogy a *Rigolettó*t a kvartett.

– Egyetértek – bólintott Avalon. – Ráadásul ez a monológ a halálról szól, és az idős férfi a halálra készült. „Meghalni – elszunnyadni – semmi több; / S egy álom által elvégezni mind / A szív keservét, a test eredendő, / Természetes rázkódtatásait...”

– Igen, de mi a csuda jön ki ebből? – kérdezte Levy türelmetlenül. – Hová jutunk?

Avalon, aki mindig egy általa shakespeare-inek nevezett kiejtéssel idézte Shakespeare-t (pedig a leginkább valami ír tájszólásnak tűnt), elmerengett:

– Nos, hogy őszinte legyek, fogalmam sincs.

– Azt Shakespeare a *Hamlet*ben mondja, hogy „tőr lesz e darab”?

– Igen – bólogatott Avalon. – „...de tőr lesz e darab, / Hol a király, ha bűnös, fennakad.”

– Tehát – mondta Gonzalo –, ha az öregúr a színdarabokra mutatott, akkor ez lehet az a sor. Van esetleg az otthonukban egy királyt ábrázoló kép, festmény vagy akár kártyapakli?

Levy megvonta a vállát.

– Nem is tudom...

– Na, és mi van az *Othelló*val? – kérdezte Rubin. – FigyeljeteK ide! Ennek a legismertebb része az, amikor Jago azt mondja, hogy „A férfinak s a nőnek egyaránt / Jó hír a legfőbb kincse, jó uram...”

– És? – kérdezte Avalon.

– A legismertebb sora azonban, amelyet az öregúr biztosan ismert, hiszen ezt mindenki ismeri, még Mario is, az, hogy: „Ki pénzt lop tőlem, nagy semmit lop az / – Enyém, övé, akárkié lehet...”, stb.

– És? – kérdezte Avalon ismét.

– Ez úgy hangzik, mint ami passzol az örökséghez. „Enyém, övé, akárkié”, sőt úgy is érthető, mintha a hagyatéknak annyi lenne: „ki pénzt lop tőle, nagy semmit lop az...”

– Mi ért az alatt, hogy a pénznek annyi? – kérdezte Levy.

– Azután, hogy megtalálták a kötvényeket a szennyesládában,

többé nem találkoztak velük, ezt mondta, ugye? Az öregúr nyilvánvalóan biztos helyre dugta őket, de aztán elfelejtette, hogy hova. Vagy elveszítette, elajándékozta, vagy csak elhagyta őket valahol. De akárhogy is történt, csak szavakkal magyarázhatta volna el, hogy mi történt a kötvényekkel, erre pedig már nem volt képes... Hogy a lelkiismeretét megnyugtassa, Shakespeare munkáira mutatott. Abban reménykedett, hogy ön emlékezni fog kedvenc sorára az *Othellóból*, amelyben arról van szó, hogy nagy semmi van az erszényében, tehát nem fog találni semmit.

– Nem hiszem, hogy erről lenne szó – rázta meg a fejét Levy. – Megkérdeztem ugyanis, hogy nekünk akarja-e adni a kötvényeket, és ő egyetértően intett.

– Mivel csak az intésre volt képes, és nem mondhatta el, hogy azt *szerezte volna*, ha önök kapják meg a kötvényeket, de ez már nem lehetséges többé. Egyetért velem, Henry?

Henry, miután végzett az asztal leszedésének munkájával, figyelmesen hallgatta végig az okfejtést.

– Sajnos, nem értek egyet önnel, Rubin úr.

– Ahogyan én sem – bólintott Levy.

Gonzalo pattintott párat az ujjával.

– Várjunk csak! Várjunk! Nincs szó Shakespeare-nél kötvényekről?

– Az ő idejében még nem léteztek kötvények – vigyorodott el Drake.

– Márpedig biztos vagyok benne – erősködött Gonzalo –, hogy említ kötvényeket valahol!

– Ah! – kiáltott fel Avalon. – Arra gondolsz, hogy „Ez is a szerződésben áll?” A kötvény egy törvényes szerződés, és ez a

kérdés arra vonatkozik, hogy mit határoz meg a szerződés.

– Várjunk csak! – szólalt meg Drake. – Nem háromezer dukát kölcsönzéséről szól ez a darab?

– A magasságos egekre! Pontosan annyiról! – kiáltott fel Avalon.

– Nos, uraim, azt hiszem, találtunk valamit! – Gonzalo úgy vigyorgott, hogy a szája éppen fültől fülig szaladt. – Egy háromezer pénzegységről szóló szerződés. Nyilvánvalóan ez a darab, amelyben kutatnunk kell.

– Erősen kétlem, urak – szól közbe Henry halkán. – A szóban forgó darab *A velencei kalmár*, és a szereplő, akinek a kérdését idéztük, maga a zsidó uzsorás, Shylock, aki gonosz bosszúra készül. Bizonyos vagyok benne, hogy az öregúr nem kedvelte különösebben ezt a darabot.

– Tökéletesen így van – értett egyet Levy. – Shylockot aljas figurának tartotta, és ezzel én is egyetértek.

– Na, és mi van azzal a szövegrésszel, ami azt mondja, hogy: „Hát a zsidónak nincsen szeme? A zsidónak nincs keze, élő teste, álma, érzéke, vágya, szenvedélye?“, és így tovább.

– Ez egészen biztosan nem vallana nagyapára! – tiltakozott Levy. – Ez a nyilvánvaló mellett kardoskodik, és olyan egyenlőséget von ember és ember között, amelyre nagyapa, a szíve legmélyén, nem vágyott, mivel szent meggyőződése volt, hogy ő az egyetlen választott néphez tartozik..

– Hát, akkor nem jutottunk sehová – fújt egyet Gonzalo csalódottan.

– Én is azt hiszem – értett vele egyet Levy. – Gondosan átolvastam az egész könyvet. Minden szöveget alaposan

végigtanulmányoztam, minden olyan üzenetet, amire az urak céloztak. De egyik sem vitt sehová...

– Lehet, hogy nem – mondta Avalon –, de az is lehet, hogy csak elnéztél valamit, valami jelentéktelen apróságot...

– Ugyan már, Jeff! Te magad mondtad, hogy biztosan nem jelentéktelen apróságról van szó! Nagyapa csak valami olyasmire gondolhatott, amit a feleségem és én képesek vagyunk megfejteni. Méghozzá azonnal, ahogy rátalálunk, de hát ez nem történt meg.

– Lehet, hogy igaza van – bólintott Drake. – Lehet, hogy valami tréfáról van szó.

– Ezt már mondtam.

– Akkor miért nem próbálja meg visszafelé? Nem jut eszébe semmi... vagyis valamilyen szólásmondás, tréfálkozás, amit az öregúr előszeretettel hangoztatott?

– Tudok ilyet. Ha borús kedve volt, gyakran mondta, hogy tizennyolc sötét év terhe nyomja.

– És ez milyen mondás? – kérdezte Trumbull.

– Jiddis. Eléggé ismert – mondta Levy. – A másik, amit mondogatni szokott, hogy „pont annyira hasznos, mint halottnak a köpölyözés”.

– És ennek mi a jelentése? – kérdezte Gonzalo. – De egy biztos, a köpölyözésre utal. Bele kell tenni egy kis papírdarabot egy kerek csészébe, meg kell gyújtani, majd a bőrre nyomni a csészét a nyitott felével. Amikor a papír elég, elhasználja a csészében az oxigént, vákuumot hoz létre, ami rászívja a csészét a bőrre, és megszívja a bőrt is, fokozza a vérátáramlást. A vérátáramlás, egy halott testben, természetesen nem serkenthető...

– Rendben – mondta Drake. – Van-e bármi a tizennyolc sötét évben és a halott köpölyözésében, ami bármiben Shakespeare munkásságára utal?

Kínos csönd telepedett rájuk, majd Avalon kibökte:

– Nem hiszem, hogy lenne...

– De ha lenne is valami – gondolkozott hangosan Levy –, mire lenne az jó? Ugyan mit jelentene? Figyeljenek ide, uraim! Én már két hónapja küszködöm ezen. Nem fogják megoldani nekem két óra alatt!

Drake odafordult Henryhez.

– Mit áll itt, Henry?! Miért nem segít egy kicsit?

– Nagyon sajnálom, Drake doktor, de meggyőződésem, hogy ez a Shakespeare-dolog tévedés.

– Nem! – kiáltott fel Levy. – Ne mondja ezt! Nagyapa egyértelműen a *Shakespeare* összesre mutatott, ez nem kérdéses. Az ujjbegye csak pár centire volt a könyvtől! Nem lehetett másik könyv!

– Ugye – szólalt meg Drake váratlan hirtelenséggel –, ugye nem úz belőlünk gúnyt, Levy úr!? Ugye nem egy csomó kitalált dolog az, amit elmondott nekünk, hogy bolonddá tegyen bennünket?!

– Hogyan?! – döbbent meg Levy.

– Semmi, semmi – mondta gyorsan Avalon. – Csak eszébe jutott egy korábbi esetünk. Fogd be, Jim!

– Minden úgy igaz, ahogy elmondtam – jelentette ki Levy. – Nagyapa pontosan a Shakespeare-kötetre mutatott.

Csönd borult rájuk, amit végül Henry halk szava úzött tova:

– A detektívtörténetekben gyakran előforduló motívum, hogy a haldokló utolsó pillanataiban fontos információkat ad át. Én

azonban sosem tudtam ezt komolyan venni. Egy haldokló nyilvánvalóan nem képes arra, hogy az utolsó pillanatban információkat adjon át, főleg nem olyan bonyolult útmutatásokat, amilyenekről általában szó esik. Ekitalált történetek szerint egy haldokló agya valami csoda folytán képessé válik arra, hogy pár perc alatt olyan bonyolult összefüggésrendszert dolgozzon ki, amire egy egészséges agynak órákra lenne szüksége. A mi esetünkben az öregúr szélütötte agyáról feltételezzük, hogy iszonyú gyorsan kidolgozott egy olyan útmutató rendszert, amelyet kilenc értelmes férfi sem tud értelmezni, pedig az egyikük már két hónapja ennek szenteli az életét. Ebből csak arra a következtetésre juthatok, hogy szó sincs itt nyomravezető jelről.

– De hát akkor miért mutatott a Shakespeare-kötetre? – kérdezte Levy. – Ez csupán egy haldokló agy illúziója lett volna?

– Ha minden valóban úgy történt, ahogy elmesélte – folytatta Henry –, akkor az öregúr megpróbált valamit tenni. Egy útmutató jelet persze nem találhatott ki hirtelen. Azt tette, ami haldokló agyától telt. Rámutatott a kötvényekre.

– Elnézést... – szakította félbe Levy idegesen – én ott voltam. Pontosan a Shakespeare-kötetre mutatott rá.

Henry megcsóválta a fejét.

– Rá tudna ön mutatni, Levy úr, az Ötödik sugárútra?

Levy gondolkozott egy darabig, aztán, amikor sikerült betájolnia magát, egy adott irányba mutatott.

– Ön most az Ötödik sugárútra mutat? – kérdezte Henry.

– Nos, mivel az étterem az Ötödik sugárútra nyílik, én pont a bejárat felé, tehát a sugárútra mutatok.

– Nekem mégis úgy tűnik, uram, hogy ön arra a képre mutat, amelyik Titusz diadalívét ábrázolja a szoba nyugati falán.

– Így is van. De én a mögötte lévő Ötödik sugárútra mutatok.

– Pontosan, uram. De én csak azért tudom, hogy ön az Ötödik sugárútra mutat, mert megmondta nekem. Ugyanolyan erővel mutathatna erre a képre is, vagy bármire, ami a kép mögött van odakint a szabadban, például a Hudson folyóra vagy Chicagóra, de akár a Jupiter bolygóra is. Ha csak mutat, és nem ad más információt szóval vagy egyéb módon arról, hogy mire is mutat valójában, akkor csak egy irányt jelöl ki, semmit többet.

Levy megdörzsölte az arcát.

– Azt akarja ezzel mondani, hogy nagypapa csak az irányt határozta meg a mozdulatával?

– Csak így lehet. Egy szóval sem mondta, hogy a *Shakespeare* összesre mutat. Csak mutatott.

– Nos, igen... de akkor mire mutathatott?!

Levy lehunyta a szemét, és elmélyülten babrálta a bajszát, miközben felidézte magában, hogy mi van az otthonában a mutatott irányban.

– Talán a Verrazano hídra gondolt?

– Szerintem nem – rázta meg a fejét Henry. – A *Shakespeare* összes felé mutatott. Azt mondta, hogy pár centire volt az ujja a kötettől. Tehát egészen biztosan nem valami olyanra gondolt, ami a kötet előtt, hanem arra, ami mögötte van. Mi van a mögött a könyv mögött, Levy úr?

– A könyvespolc. A könyvespolc fája. De amikor levettük a könyvet a polcra, semmi nem volt mögötte. Nem tűztek vagy ragasztottak fel semmit a fára, ha erre gondol. Azonnal

észrevettük volna, ha van ott valami.

– És a könyvespolc mögött?

– Ott a fal.

– És a könyvespolc meg a fal között, uram?

Levy elhallgatott. Gondolkozott, és ebben senki se zavarta meg egy pissenéssel sem. Végül megszólalt:

– Van itt egy telefon, amit használhatok, Henry?

– Máris hozok egyet, uram.

Henry letette a telefonkészüléket Levy elé az asztalra, és a dugalj csatlakoztatta az aljzathoz. Levy tárcsázott.

– Halló! Julia? Miért vagy te fönt még ilyen későn?! ... Ne törődj a tévével, hanem menj lefeküdni! De előbb szólj anyának, drágám... Halló, Caroline? Simon vagyok. ... Jól érzem magam, igen, de figyelj rám, Caroline, figyelj! Tudod, melyik könyvespolcon van a Shakespeare-kötet? ... Igen, *az* a kötet. Persze. ... Húzd el a faltól! ... A könyvespolcot. ... Leveheted róla a könyveket, nem? ... Vedd le mindet, ha nem bírod elhúzni, és dobáld le őket a földre! ... Nem, nem. Elég, ha az ajtó felőli részét elhúzod a faltól. Csak pár centire, hogy be tudj nézni mögé, és megmondd nekem, mit látsz ott. ... Körülbelül ott nézd meg, ahol a *Shakespeare* összes volt. ... Várok. Igen.

Csendesen várahoztak. Levy meglehetősen sápadt volt. Nagyjából öt perc telt el.

– Caroline? ... Oké, kedvesem. Minden rendben. Elhúztad...?

Letette a kagylót, és a többiekre nézett.

– Hát ez mindent visz! Az öregúr odaragasztotta a kötvényeket a könyvespolc hátuljához! Bizonyára akkor csinálta, amikor nem voltunk otthon. Lehet, hogy pont akkor kapott szélütést!

– Ez remek, Henry! Megint megcsinálta! – kiáltott fel Gonzalo.

– A nyomravezető jutalma háromszáz dollár, Henry! – jelentette ki Levy.

– A klub kellően honorál, uram – mondta Henry kimérten –, ráadásul ezek az estélyek nekem is örömömre szolgálnak. Nincs szükségem semmi többre.

Levy azonnal visszavonult, és máris témát váltott.

– De hogyan találta ki az öregúr trükkjét? Amikor mi, többiek...

– Egyáltalán nem volt nehéz – válaszolta Henry. – Mivel önök mind rossz irányból közelítették meg a problémát, nekem csak ki kellett próbálnom a másik lehetőséget.

Kommentár

Ez a történet először az Ellery Queen's Mystery Magazine 1973. júliusi számában jelent meg az általam adott címmel.

Az újságban a történet egy kicsit másként kezdődött, mivel az volt a koncepció, hogy a sorozat elemeiben semmiféle utalás ne történjen korábbi eseményekre. A szerkesztőség ezt az álláspontját azzal indokolta, hogy nem minden olvasóhoz jut el minden történet, és még ha eljut is, ha valamit fél évvel korábban olvastak, akkor arra nem feltétlenül emlékeznek.

Ebben tökéletesen igazuk volt, de ez itt egy könyv, tehát megtarthattam az eredeti kezdést. Sőt, ha a történeteket egy könyvben való megjelenésre írtam volna, akkor bizonyára még jobban összekötöm a szálakat. Például nem hagytam volna ki Halsted limerickjeit az *Iliászból* és az *Odüsszeiából*. De az újságban ez csak kavarodást okozott volna: ha valaki olvassa az egyiket, a másikat meg nem, az lerontotta volna a hatást. Hát így történt.

MELYIK SZÉPSÉG?

ELÉG FAGYOS HANGULAT uralkodott a Fekete Özvegyek havi összejövetelén, és ez egyértelműen a Mario Gonzalo által hívott vendégnek szólt. Gyakorlatilag kopasz, sima, kövérkés arcú, testes férfi volt, és olyan mellényt hordott, amelyet a társaság tagjai emberemlékezet óta nem láttak.

Aloysius Gordonnak hívták, a baj pedig akkor kezdődött, amikor nyugodtan közölte nevét és foglalkozását, és mintegy mellékesen megjegyezte, hogy a 17. körzetben teljesít szolgálatot. Olyan volt, mint amikor egy napsütötte helyiségben lehúzzák a redőnyt. Rögtön elszállt a közös vacsora varázsa.

Gordonnak nem volt lehetősége összehasonlítani a beálló csendet a Fekete Özvegyek vacsoráit rendszerint jellemző lármával. Nem tudhatta, mennyire szokatlan, hogy Emmanuel Robin természetfeletti módon zárkózott, és egyetlenegyszer sem ellenkezik senkivel; hogy Thomas Trumbull hangja senkiét sem harsogja túl; hogy Geoffrey Avalon valóban kiissza második italát; hogy James Drake kétszer is elnyomja a cigarettáját, mielőtt teljesen elszívna; és hogy Roger Halsted, miután széthajtotta a papírcetlit, amire az *Iliász* ötödik énekéhez kapcsolódó limerickjét írta, szelíden nézegeti csupán azt, összeráncolja magas, rózsaszín homlokát, majd elteszi a cetlit.

Valójában úgy tűnt, Gordont csak Henry érdekli. Állandóan figyelte a pincért, és tekintetében félreérthetetlen kíváncsiság

tükröződött. A munkáját rendszerint tökéletesen végző Henry mindenki megrökönyödésére felborított egy pohár vizet. Pofacsontja szinte átszúrta ráncatlan arcát.

Trumbull meglehetősen feltűnő módon felállt, és elindult a férfimosdó felé. Diszkrét, mindazonáltal sürgető gesztusa nyomán egy perccel később Gonzalo is otthagya az asztalt.

A mosdóban Trumbull nyersen azt suttogta:

– Mi a fenének hoztad magaddal azt az alakot?

– Érdekes fickó – védekezett Gonzalo –, egyébként is ez a házigazda előjoga. Azt hozok ide, akit akarok.

– Ő rendőr.

– Nyomozó.

– Mi a különbség? Ismered őt, vagy hivatalos minőségben van itt?

Gonzalo úgy emelte fel a kezét, mint aki tehetetlen dühében teszi. Sötét színű szeme kiguvadt, mint általában a szenvedélyes pillanatokban.

– Személyes ismerősöm. Azóta, hogy... Tom, semmi közöd hozzá, hogyan ismerkedtünk meg! *Ismerem*. Érdekes fickó, és azt akartam, hogy eljöjjön.

– Igen? Mit mondtál neki Henryről?

– Hogyhogy mit mondtam neki?

– Ugyan már, te ostoba seggfej! Ne szórakozz! Nem láttad, hogy Henry minden mozdulatát figyeli? Miért figyelne egy pincért?

– Azt mondtam neki, hogy Henry zseniálisan tud rejtélyeket megoldani.

– Mennyire részletesen meséltél neki erről?

– Semennyire! – heveskedett Gonzalo. – Nem gondolod, hogy

tudom, semmit sem mondhatunk el odakint abból, ami ebben a helyiségben elhangzik? Csak annyit mondtam, hogy Henry zseniálisan old meg rejtélyeket.

– Őt meg, gondolom, rögtön érdekelte a dolog.

– Nos, azt mondta, szeretne eljönni az egyik találkozónkra, én meg...

– Ugye tudod, hogy ez nagyon kínos lehet Henry számára? Szóltál neki?

Gonzalo zakójának egyik sárgaréz gombját babrálta.

– Ha észreveszem, hogy zavarban van, a házigazda jogán véget vetek ennek.

– És mi van, ha ez a Gordon nem engedelmeskedik?

Gonzalo szájalmas képpel vont vállat. Visszamentek az asztalhoz.

Amikor Henry kitöltötte a kávé, és eljött az ideje annak, hogy a vendéggel foglalkozzanak, még mindig elég lapos volt a hangulat. Gonzalo a hagyományoknak megfelelően átengedte Trumbullnak a vállató szerepét, aki láthatóan nem volt boldog ettől.

Elhangzott a hagyományos első kérdés:

– Mr. Gordon, mivel indokolja létezését?

– Pillanatnyilag azzal, hogy reményeim szerint kellemesebbé teszem ezt az estét itt – válaszolta Gordon meglehetősen zengő baritonján.

– Hogyan? – érdeklődött Avalon komoran.

– Uraim, ha jól értettem, elvárják a vendégtől, hogy előálljon egy ügyel, amit aztán a klubtagok megpróbálnak megoldani – mondta Gordon.

– Nem, nem, ez tévedés! – pillantott Trumbull dühösen

Gonzalóra. – Néhány vendég említett ügyeket, de többé-kevésbé mellékesen beszéltünk róluk. Csak annyit várunk el a vendégektől, hogy érdekes beszélgetőpartnerek legyenek.

– Az ügyeket egyébként Henry oldja meg – mondta száraz hangján Drake. – Mi, többiek csupán bután küszködünk velük.

– Az isten szerelmére, Jim! – kezdte Trumbull, de Gordon hangja elnyomta az övét.

– Pont ezt közölték velem! – mondta. – Most szigorúan magánemberként vagyok itt, nem pedig rendőri minőségben. Mindegy, úgymint képtelen vagyok semleges viszonyulni a dolgokhoz. Valójában fenemód kíváncsi vagyok Henryre, és azért jöttem, hogy próbára tegyem... Persze, csak ha megengedik – tette hozzá, mintegy ellensúlyozva a rideg csendet, amely a társaságra telepedett.

Avalon a szemöldökét ráncolta. Csinos bajusza, rövidre nyírt, elegáns, csak az állát borító szakála és hihetetlenül dús szemöldöke vészjóslóvá tette ezt a grimaszt. Így szólt:

– Mr. Gordon, ez egy zártkörű társaság, melynek tagjai kizárólag baráti jellegű összejöveleteket tartanak. Henry a pincérünk, nagyra tartjuk őt, és nem szeretnénk, ha kínos helyzetbe kerülne itt. Ön azt állítja, hogy jelenléte nem szakmai, hanem pusztán baráti jellegű. Amennyiben így van, szerintem az lesz a legjobb, ha békén hagyjuk Henryt.

Henry éppen akkor végzett a kávékitöltés szertartásával. Nagyon halvány nyugtalansággal a hangjában közbeszólt:

– Köszönöm, Mr. Avalon. Jólesik, hogy gondol rám. Mindazonáltal talán nem árt, ha elmondok valamit Mr. Gordonnak.

Azzal a vendéghez fordult, és komolyan azt mondta:

– Mr. Gordon, körülbelül fél tucat alkalommal sikerült rávilágítanom fontos dolgokra olyan kérdésekben, amelyek a vacsorák során felmerültek. Maguk a rejtvények jelentéktelenek voltak, egyáltalán nem olyanok, amilyenek felkeltenék egy rendőr figyelmét. Nagyon is jól tudom, hogy a rendőrségi ügyek megoldásában a legfontosabb szerepe a dokumentumoknak, az informátoroknak és a meglehetősen unalmas ügyrendi munkának van. Sok ember és iroda együttműködésére van szükség. Mindez jóval meghaladja képességeimet. Valójában a klub tagjainak segítségével meg sem tudtam volna fejteni azokat az ügyeket. A Fekete Özvegyek zseniális férfiak, akik bármilyen problémára képesek bonyolult megoldásokat találni. Ilyenkor időnként átkigyózom a megoldások szövevényes labirintusán, és rávilágítok az egyszerű igazságra, ha az addig elhangzott feltevések közül egy sem helyes. Mindössze ennyit teszek, és biztosíthatom önt, hogy időpazarlás lenne próbára tenni a képességeimet.

Gordon biccentett.

– Más szóval, Henry, ha például valamilyen alvilági leszámolás esetén fel kell kutatnunk fél tucat gengsztert, hogy ellenőrizhessük az alibijüket, vagy keresnünk kell néhány szemtanút, akik elég bátrak ahhoz, hogy elmondják, amit láttak, maga nem tudna segíteni nekünk.

– Egyáltalán nem, uram.

– Viszont ha van egy furcsa papírcetlim, amire értelmes szöveget vagy összefüggéstelen szavakat írtak, és némi töprengést igényel, hogy a labirintuson át eljussak az egyszerű

igazságig, ebben maga segíthet.

– Valószínűleg nem, uram.

– Azért vetne egy pillantást arra a cetlire, és elmondaná, mit gondol az ügyről?

– Ez a próbatétel, uram?

– Szerintem nevezhetjük annak is – válaszolta Gordon.

Henry lassan megrázta fejét.

– Hát, ha így állunk... Mr. Gonzalo a házigazda. A klub szabályai szerint ön megmutathatja a cetlit, ha ő hozzájárul ehhez.

Úgy tűnt, Gonzalo kényelmetlenül érzi magát.

– Gyerünk, hadnagy, mutassa meg neki! – mondta végül kihívóan.

– Várjunk csak! Te láttad már, Mario? – mutatott Trumbull csonka ujjával Gonzalóra.

– Láttam.

– És sikerült kihámozni belőle valamit?

– Nem – mondta Gonzalo –, de ez olyasmi, amit Henry talán meg tud oldani.

– Nem hiszem, hogy ilyen helyzetbe kellene hoznunk Henryt – mondta Rubin.

Ekkor megszólalt Henry:

– Ez a házigazda joga. Hajlandó vagyok megnézni.

Mellényének jobb felső zsebéből Gordon elővett egy négyrét hajtott papírdarabot. A válla fölött átnyújtotta Henrynek, aki vetett rá egy pillantást, aztán visszaadta.

– Sajnálom, uram, de szerintem csak azt jelenti, amit leírtak.

– Mi lenne, ha körbeadnánk? Van ellene kifogása, Mr. Gordon?

– nyújtotta ki a kezét Drake.

– Nincs – mondta Gordon, és átadta a jobbán ülő Halstednek, aki elolvasta, aztán továbbadta. Néma csend honolt mindaddig, amíg a cetli körútját befejezve vissza nem jutott Gordonhoz. Ő rövid pillantást vetett rá, majd visszatette a zsebébe.

A cetlire firkált üzenet így hangzott:

Jaj néktek, Izebelek!

Halál rád, Ráháb!

– Bibliai idézetnek tűnik – mondta Gonzalo. – Nem? – pillantott gépiesen Rubinra, a csoport Biblia-szakértőjére.

– Valóban annak tűnik – válaszolta Rubin. – És lehet, hogy egy Biblia-rajongó írta. Csakhogy ez nem bibliai idézet. Erre a szavam adom.

– Senki sem fogja megkérdőjelezni a Bibliával kapcsolatos ismereteidet, Manny – nyugtatta meg Avalon.

– Ezt a cetlit egy lány kezébe nyomták annak a vendéglőnek a bejáratánál, ahol „A Föld Szépe” verseny résztvevői tartottak sajtótájékoztatót.

– Ki adta neki?

– Egy csavargó, aki egy dollárt kapott azért, hogy átadja a lánynak. Csak annyit tudott mondani az illetőről, akitől kapta, hogy férfi. Nincs okunk feltételezni, hogy a csavargó nem csupán közvetítő volt az ügyben. Ellenőriztük.

– Ujjlenyomat? – kérdezte Halsted.

– Csak néhány, egymás hegyén-hátán elmaszatólódott paca. Semmi használható.

– Feltételezem, hogy az említett „Izebelek” „A Föld Szépe”

versenyen részt vevő fiatal hölgyekre utal – mondta ridegen Avalon.

– Logikusnak tűnik – mondta Gordon. – Csak az a kérdés, melyikükre.

– Szerintem mindegyikre – mondta Avalon. – Az üzenetben többes számot használnak, és nem hiszem, hogy holmi pontosítással bíbelődne az, aki ilyen összefüggésben használja ezt a szót. Számára mindenki Izebel, aki megítélés céljából hajlandó közszemlére tenni bájait. Mindegyikük Izebel.

– És a második mondat? – kérdezte Gordon.

– Azt megmagyarázom én – mondta Rubin enyhe önteltséggel. – Tegyük fel, hogy az író Biblia-rajongó. Úgy értem, olyan, aki mindennap olvassa a Bibliát, és hallgatja az Urat, aki elsuttogja neki, hogyan irtsa ki az erkölcstelenséget. Egy ilyen alak önkéntelenül bibliai stílusban fog írni. A bibliai időkben történetesen egy adott mondatnak kissé eltérő stílusban való ismétlése volt a fő költői eszköz, például...

Néhány pillanatig gondolkodott, aztán folytatta:

– Például: *„Mily szépek a te sátraid, Jákob, a te lakóhelyeid, Izrael.”* Vagy egy másik: *„Halljátok meg bölcsek az én szavaimat, és ti tudósok hajtsátok hozzám füleiteket!”*

Rubin szélesen elmosolyodott, amitől kusza szakálla még kuszább lett. Szeme csillogott szemüvegének vastag üvege mögött.

– Ez utóbbi Jób könyvéből van.

– Párhuzam – dörmögte Avalon.

– Úgy érti, egyszerűen csak megismétli ugyanazt? – kérdezte Gordon.

– Igen – válaszolta Rubin. – Először bajt jövendöl, aztán pedig a legnagyobb bajt: halált. Először Izebeleknek nevezi őket, aztán Ráháboknak.

– Nem egészen – mondta Gordon. – Az Izebel többes számban van, a Ráháb viszont nem. Ez az alak Izebeleket említ, amikor bajt jövendöl, de csak Ráhábot, egyes számban, amikor halált.

– Megnézhetem azt a papírt még egyszer? – kérdezte Rubin. Átadták neki. Figyelmesen nézte.

– A stílusa alapján nem tudom, biztosra vehetjük-e, hogy helyesen ír ez az alak – mondta végül. – Lehet, hogy többes számban akarta leírni.

– *Lehet*, de erre nem támaszkodhatunk – válaszolta Gordon. – Helyesen ír, és a központozással sincs baj. És firkálmány ide vagy oda, a másik szó egyértelműen, jól láthatóan többes számú...

– Azt hiszem, jobb lenne tudomásul venni, hogy emez viszont egyes számú, hacsak nincs jó okunk ennek ellenkezőjét feltételezni – szólt Avalon.

Drake megpróbált füstkarikát fújni (senki sem látta, hogy ez valaha sikerült volna neki).

– Ön komolyan veszi ezt, Mr. Gordon? – kérdezte.

– Nem az a fontos, hogy én mit gondolok. Van egy bizonyos elmebeteg vonása ennek az üzenetnek, és majdnem biztos vagyok abban, hogy az írója örült, hacsak nem valamilyen ostoba, durva tréfának szánta. Az örülteket pedig komolyan kell venni. Tegyük fel, hogy emberünk úgy képzeli, ő Isten haragjának szószólója. Ezt természetesen bejelenti. És ihletet kér Istentől, mert ezt tették a bibliai próféták is.

– És mindezt úgy jelenti be, mint egy költő – kezdte Halsted.

– Szintén a bibliai prófétákhoz hasonlóan – bólintott Gordon. – Egy ilyen ember egyszer csak úgy dönthet, hogy ő lesz Isten karja és hangja. Nem kockáztathatunk. Érthető, hogy „A Föld Szépe” verseny kényesebb helyzetet teremt, mint az „Amerika Szépe”.

– Gondolom, azért, mert külföldi versenyzők vannak – mondta Rubin.

– Pontosan. Összesen körülbelül hatvanan versenyeznek, közülük pedig pontosan egy hazai: az „Egyesült Államok Szépe”. Azon vagyunk, hogy senkinek se essen baja, még apró incidens se legyen. Nem állítom, hogy az ilyesmi világméretű krízist okozna, de a Külügyminisztérium nagyon nem örülne neki. Szóval egy ilyen cetli azt jelenti, hogy a rendőrségnek biztosítania kell mind a hatvan lány védelmét, manapság pedig nincs ennyi felesleges emberünk.

– Ne haragudjon, de mi a fenét vár tőlünk? – ráncolta össze szemöldökét Trumbull.

– Talán nem tervezi megölni az összes lányt – válaszolta Gordon. – Lehet, hogy csak egyet nézett ki magának, és ezért használja az egyes számot, amikor a halálról ír. Henrynek talán van valamilyen ötlete arra, hogyan szűkítsük le a kört. Jobb lenne tíz lányra összpontosítani hatvan helyett. Valójában egyetlenegyre lenne a legjobb.

– Annak a cetlinek az alapján? – mondta Trumbull teljesen nyilvánvaló undorral. – Azt akarja, hogy Henry annak a cetlinek az alapján nevezzen meg egyet „A Föld Szépe” versenyzői közül? Megfordult, és Henryre nézett.

– *Fogalmam sincs*, Mr. Trumbull – közölte Henry. Gordon újból eltette a papírdarabkát.

– Azt hittem, megfejti majd, ki az a Ráháb. Miért nevezne egy adott lányt Ráhábnak, és fenyegetné meg azzal, hogy megöli?

– Miért kellene azt gondolnunk, hogy a név arra a lányra utal, akit kinézett magának? – kérdezte hirtelen Gonzalo. – Lehet, hogy a saját aláírása. Vagy egy álnév, amit azért használ, mert Ráháb valamilyen fontos próféta vagy hóhér a Bibliából.

– Te jó ég! – horkantott Rubin. – Mario, egy festőművésznek többet kellene tudnia erről! Ráháb az idézet része. Ha aláírás lenne, a cetli aljára írta volna. Büszkén és jól olvashatóan aláírná ez a figura, ha nyilvánosan akarná osztogatni Isten haragját. Ha aláírná egyáltalán. És ebben az esetben, ha fogalma lenne a Bibliáról, biztos nem a Ráháb álnevet választaná. Ráháb volt az, aki... Jó, megmondom, mit tegyünk. Henry, hozza ide a King James-féle Bibliát a kézikönyvek polcáról! Nézzük meg, hogy pontosak-e az idézetek!

– Ezek szerint nem tudod kívülről a Bibliát? – kérdezte Trumbull.

– Néha kimarad egy-egy szó – vetette oda Rubin gőgösen.
Elvette a Bibliát Henrytől.

– Köszönöm, Henry. Nos, a Bibliában csak egyvalakit hívnak Ráhábnak. Egy szajhát.

– Egy szajhát? – hitetlenkedett Gonzalo.

– Igen. Itt is van. Józsuá könyve második fejezetének első verse: *„És Józsué, a Nún fia, elkülde Sittimből titkon két férfiút kémekül, mondván: Menjetek el, tekintsétek meg azt a földet és Jérikhót. Azok pedig elmenének, és bemenének egy parázna asszonynak házába, a kinek Ráháb vala neve, és ott hálának.”*

– És ez a párhuzam része – mondta Avalon elgondolkodva. –

Erre gondolsz?

– Persze. Szerintem ezért utal Izebel és Ráháb az összes lányra, és ezért kellene mindkettőt többes számban írni. Izebel és Ráháb is az erkölcstelen nők bibliai megtestesítője, és úgy gondolom, hogy bárki is írta ezt az üzenetet, mindegyik versenyzőt annak tekinti.

– És tényleg azok? Úgy értem, erkölcstelenek? – kérdezte Gonzalo.

– Hát, azt nem garantálom, hogy a magánéletük makulátlan – eresztett meg egy enyhe mosolyt Gordon –, de nem hinném, hogy különösebben erkölcstelenek lennének. Fiatal nők, akik szigorú válogató után az országukat képviselik. Kétlem, hogy a zsűri szemet hunyna bármilyen igazán hírhedt ügy fölött.

– Szerintem nem is kell valódi erkölcstelenség ahhoz, hogy egy kissé lököttebb fundamentalista erről papoljon, vagy Izebelnek kezdjen nevezni valakit. Valószínű, hogy ő egyszerűen így fogja fel. Erkölcstelennek tekinti majd bármelyik nőt, aki szexuálisan felizgatja; a legerkölcstelenebb pedig az lesz, aki a legjobban felizgatja.

Gordon Avalonra nézett.

– Úgy érti, a legszebbet követi, és meg akarja ölni?

Avalon vállat vont.

– Mi a szépség? Lehet, hogy azt követi, aki *szерinte* a legszebb. De mi alapján dönti el? Lehet, hogy nem is a legszorosabb értelemben vett szépségről beszélünk. Lehet, hogy egyikük a halott anyját juttatja eszébe, vagy gyerekkori szerelmét, esetleg valamelyik volt tanárát. Honnan tudhatnánk?

– Rendben van – mondta Gordon. – Magának tökéletesen igaza

lehet mindenben, csakhogy ez nem számít. Mondják meg, kit üldöz; mondják meg, kicsoda Ráháb; utána majd aggódhatunk az indítékok miatt.

– Nem tudom, hogy ilyen könnyedén eltekinthetünk-e az indítéktól, mindenesetre sehová sem vezet, ha rossz nyomon indulunk el – rázta meg fejét Avalon. – Mannyvel ellentétben én nem hiszem, hogy bármilyen párhuzam lenne Izebel és Ráháb között.

– Márpedig van! – reagált Rubin, és állkapcsa azonnal megemelkedett.

– Hol? Kezdjük azzal, hogy Izebel nem is volt szajha. Izrael királynéja volt, a Biblia pedig nem tesz említést arról, hogy szexuális értelemben erkölcstelen lett volna. Csak anynyit tudunk, hogy bálványimádó volt, és szembehelyezkedett a jahvistákkal, vagyis azokkal, akik Jahvét, közismertebb, de pontatlanabb nevén Jehovát, imádták.

– Elmagyarázom neked, ha akarod – mondta Rubin. – Izebel a türoszi király lánya volt, aki egyben Astarta papja is volt. Valószínűleg Izebel maga is papnő volt. Ami Ráhábot illeti, ő valószínűleg nem hétköznapi szajha volt, hanem egy papnő, aki termékenység szertartásokon vett részt. Ezért az izraeliták szajhának tartották.

– Nem mindenki tanulmányozta olyan alaposan a Bibliát, mint te, Manny – szólt Halsted. – A Bibliában Izebel királyné, Ráháb pedig szajha, az átlagolvasónak pedig ennyi épp elég.

– Én viszont nem ide akartam kilyukadni – mondta Avalon. – Izebel élete, bárki is volt ő, tragikus véget ért. Egy palotaforradalomban halt meg, és kutyák falták fel. Ráháb

viszont jól járt. Jerikó eleste után nem ölték meg, mert előzőleg biztonságos helyen bújtatta a kémeket. Azt gondolhatjuk, hogy megtért, Izrael istenének híve lett, és nem volt többé szajha vagy pogány papnő. Tulajdonképpen... Manny, add csak ide a Bibliát!

Avalon átvette, és gyorsan lapozgatott benne.

– Máté evangéliumának elején van. Megtaláltam: „*Salmonnak született Boász, Ráchábtól. Boásznak született Jobed, Ruttól. Jobed nemzette Izájt, Izáj nemzette Dávid királyt.*” Tessék, ez Máté evangéliuma első fejezetének ötödik és hatodik verse. Eszerint Ráháb férjhez ment egy kiváló izraelitához, és ő volt Dávid ükanyja, így aztán magának Jézusnak is távoli őse. Segített az izraelitáknak elfoglalni Jerikót, egy izraelita felesége lett, Dávid és Jézus őse volt... Ezért egyetlen fundamentalista sem tekintheti Ráhábot az erkölcstelenség jelképének.

Kézzől kézre járt a Biblia.

– Nem ugyanúgy írták a nevet. Máté „Rácháb”-ként említi – jegyezte meg Halsted.

– Az Újszövetséget görögről fordították angolra, az Ószövetséget héberről. Az átírások nem következetesek. Az előbb olvasott szövegben szereplő „Boász” az Ószövetségben, Rúth könyvében „Boáz”-ként szerepel.

– Ezenkívül ebben az esetben inkább a „Rácháb” a helyes. A név közepén szereplő héber betűt úgy kell kiejteni, mint a német „ch” torokhangot – mondta Rubin.

– Szóval ha Ráhábot „A Föld Szépe” egyik versenyzőjével azonosítjuk, jobb, ha elfelejtjük az Izebellel való párhuzamot, és másfelé kezdünk kutakodni – összegzett Avalon.

– De merre? – érdeklődött Drake.

– Ne aggódj! – emelte fel mutatóujját figyelmeztetően Avalon. – Eszembe jutott valami. Manny, a Bibliában Ráháb Egyiptom költői megfelelője, ugye?

– Igazad van! – mondta Rubin izgatottan. – A héberben ez nem ugyanaz a szó. Ott a középső betű „h”. Az angolban viszont ugyanúgy írják. Általában „büszkeség”-nek vagy „hatalom”-nak vagy valami ilyesminek fordítják, de legalább egy helyütt le sem fordították... Azt hiszem, valahol a Zsoltárok könyvében.

Dörmögve lapozgatott.

– Bárcsak lenne egy Biblia-szótárunk! Be kellene szereznünk egyet, a segédkönyvek polcán a helye.

Hirtelen valósággal felkiáltott:

– Istenemre, itt van! A 87. zsoltár negyedik verse: *„Előszámlálom Ráhábot és Bábelt, mint ismerőimet. Ímé Filisztea és Tyrus, Kússal együtt.”*

– Honnan tudod, hogy „Ráháb” tulajdonképpen „Egyiptom”? – kérdezte Gonzalo.

– Onnan, hogy az Ószövetségben a rivális nagyhatalmak a Tigris és az Eufrátesz völgyében és a Nílus mentén terültek el. Nyilvánvaló, hogy Babilon jelképezi az előbbit, így aztán a másik Ráháb kell legyen. Ez teljesen világos. A Biblia-szakértők egyetértenek abban, hogy „Ráháb” itt „Egyiptom”-ot jelenti.

– Ebben az esetben nem hiszem, hogy szükségünk lenne Henry segítségére – mondta Avalon. – Az a gyanúm, hogy titokzatos barátunk „Egyiptom Szépét” nézte ki magának. És ez így logikus is. Néhány millió zsidó él ebben a városban, és ha tekintetbe vesszük az Izrael és Egyiptom közötti jelenlegi viszonyt, egyikük, akinek elméje kissé zavarodott, úgy érezheti, kötelessége

megfenyegetni „Egyiptom Szépét”.

– Érdekes gondolat – mondta Gordon. – Csak egy baj van vele.

– Éspedig, uram?

– Nincs egyiptomi versenyző. Tudja, ez a vetélkedő nem olyan unalmas, mint az „Amerika Szépe”. Ott mind az ötven államból jön egy-egy versenyző, mert a külpolitika nem szól bele. „A Föld Szépe” versenyre viszont nem neveznek be azok az országok, amelyek rossz viszonyban vannak az Egyesült Államokkal, vagy amelyek lenézik a szépségversenyeket, mert dekadensnek tartják őket. Idén nincs arab versenyző. Másrészt vannak olyan országok, amelyeket többen is képviselnek, csak eltérő néven. Úgy tudom, néhány éve Németország két szépséget nevezett. Az otthoni első helyezett „Németország Szépe”, a második „Bajorország Szépe” néven indult.

– Akkor nem tudom, mit jelenthet „Ráháb”, ha nincs „Egyiptom Szépe”. – Avalon érezhetően bosszús volt.

– A Bibliában mit jelent? Miért nevezik így Egyiptomot? Kell legyen valamilyen oka – tünődött Gonzalo.

– Nos, Egyiptom egy folyó menti királyság volt, Ráháb pedig a vízhez kapcsolódott – válaszolta Rubin. – Tulajdonképpen egy preizraelita teremtésmítosz mitológiai maradványáról van szó. A sumerek szerint az a föld a tengerből teremtődött. Szerintük a tenger egy hatalmas, Tiamat nevű szörny volt, amelyet ketté kellett vágni ahhoz, hogy a föld kiemelkedhessen a két rész közül. A babiloni mitológiában Marduk ölte meg Tiamatot.

Azok a papok, akik a Teremtés könyvét írták, rendbe tették a babiloni mítoszokat, és nem említették a politeizmust, viszont nyomokat hagytak. Kezdetben, a teremtés első napja előtt, a

Teremtés könyve első fejezetének második verse szerint: „*A föld pedig kietlen és puszta vala, és setétség vala a mélység színén, és az Isten Lelke lebeg vala a vizek felett.*” Nos, a „mélység” héber megfelelője „tehom”, és egyes szövegmagyarázók szerint ez Tiamat egyik változata, és kizárólag ez a vers maradt fenn a rettenetes küzdelemből.

– Ez elég erőltetett – mondta Drake.

– Nem tudom. A Biblia egyik-másik verse mintha a korábbi, kevésbé mesterkéltszerű teremtésmítoszra utalna. Van egy Ésaías könyvének vége felé, ha megtalálom... Régebben tudtam, hol vannak ezek a hivatkozások.

Hevesen lapozgatott ide-oda, nem is törődött a kis pohár brandyvel, amit Henry tett elé az asztalra. Gordon kortyolt egyet a saját brandyjéből, és nyugodtan figyelte. Meg sem próbálta leállítani Rubint vagy visszaterelni a beszélgetést a korábbi témához.

– Mi értelme ennek az egésznek? – kérdezte Trumbull.

Rubin azonban izgatottan integetett.

– Megvan! Megvan! Hallgassátok csak! Ésaías könyve, 51. fejezet, 9. vers: „*Kelj föl, kelj föl, öltözd fel az erőt, oh Úrnak karja! kelj föl, mint a régi időkben, a messze hajdanban! Avagy nem te vagy-é, a ki Ráhábot kivágta, és a sárkányt átdöfte?*” Nos, a „Ráhábot kivágta”, illetve „a sárkányt átdöfte” újabb példái a párhuzamnak. Ráháb és a sárkány egymást váltó kifejezések, és a tomboló óceánt jelképezik, amit le kell győzni és ketté kell vágni, hogy megszülethessen a szárazföld. Néhány szövegmagyarázó szerint ez Egyiptomra és a Vörös-tenger megnyílására utal, de az én véleményem az, hogy egyértelműen a Tiamattal vívott harc

egyik verziója.

Rubin homlokán verejtek gyöngyözött, amint bal kezével továbbra is csendre intette a többieket, miközben a másikkal egyre csak lapozgatott.

– A zsoltárokban is vannak utalások erre. Csak egy perc, és megtalálom. Nahát! 89. zsoltár, 10. és 11. vers: *„Te uralkodol a tengernek kevélységén; mikor az ő habjai felemelkednek, te csendesíted le azokat. Te rontád meg Ráhábot mintegy átdöföttet.”* Vagy itt egy másik. 74. zsoltár, 13. és 14. vers: *„Te hasítottad ketté a tengert erőddel; te törted össze a cethalak fejét a vizekben. Te rontottad meg a leviathánnak fejét.”*^[4] Leviatán az ósóceán egy másik neve volt.

– Az isten verje meg, Manny! – kiáltotta Trumbull. – Nem vagy már megújító hitszónok. Hová akarsz kilyukadni?

Rubin dühösen nézett fel. Becsukta a Bibliát.

– Elmondom, amennyiben hagysz beszélni, Tom, és kibírod üvöltözés nélkül – mondta túlzott méltósággal.

Mély benyomást keltő pillantással nézett körül.

– Gyanítom, hogy az üzenet írója a tenger dühöngő erejével azonosítja Ráhábot. Nos, mit jelent a tenger dühöngő ereje ma? Ki tartja ellenőrzése alatt a tengert? Az Egyesült Államok. Repülőgép-anyahajóink, atom-tengeralattjáróink, Polaris rakétáink jelentik számunkra Ráháb erejét. Szerintem az „Egyesült Államok Szépe” a célpontja.

– Tényleg? – kérdezte Halsted. – Az Egyesült Államok csak a második világháború óta a legfőbb tengeri hatalom. Nem volt ideje legendássá válni. Mindenütt Nagy-Britanniát emlegetik tengeri nagyhatalomként. „Britannia a tengerek ura.” Én „Nagy-

Britannia Szépére” szavazok.

– Ilyen versenyző nincs. Van viszont „Anglia Szépe” – szólt közbe Gordon.

– Rendben. Akkor „Anglia Szépére” szavazok.

– Nem láthatunk bele ennek a hülyének a fejébe – mondta Drake. – Talán csak azért használta ezt a nevet, hogy cselekvési módszerére célozzon. Rubin azt olvasta azokban a versekben: „te törted össze a... fejeit”, „te rontád meg”. Lehet, hogy arra célzott, hogy valamilyen tompa eszközt használ majd.

– Az egyik versben az áll: „ki Ráhábót kivágta” – rázta a fejét Rubin.

– Ha Ráháb egyik fő ellenfele Istennek, akkor lehet, hogy emberünk a nációra gondolt. Jeff azt mondta, lehet, hogy zsidó, és „Egyiptom Szépére” vadászik; de miért nem „Németország Szépére”?

– Miért kellene hogy zsidó legyen? – kérdezte Trumbull. – A legtöbb fundamentalista protestáns, ők pedig mindig is csinos jelzőkkel illették a pápát. Néhányan azt mondták rá, hogy „Babilon kurvája”, Ráhábót pedig szajhának nevezték. Gondolom, vatikáni versenyző nincs, de mi a helyzet „Olaszország Szépével”?

– Elnézést, uraim – szólt közbe Henry.

– Ó, van valami ötlete, Henry? – nézett fel Gordon.

– Van, uram. Hogy hasznos-e vagy sem, azt nem tudom... Mr. Gordon, ön azt mondta, ami a képviselt nemzeteket illeti, „A Föld Szépe” vetélkedő szabályai elég rugalmasak. Egyes országok nem küldtek versenyzőt, mások viszont kettőt vagy annál többet is különböző néven. Példaként említette „Németország Szépét” és

„Bajorország Szépét”.

– Így van – mondta Gordon.

– Továbbá azt mondta, hogy nincs „Nagy-Britannia Szépe”, van viszont „Anglia Szépe”.

– Ez is igaz – mondta Gordon.

– „Anglia Szépének” részvétele azt jelenti, hogy van „Skócia Szépe” is?

– Ami azt illeti, tényleg van. – Gordon szeme összeszűkül. – És „Írország Szépe” meg „Észak-Írország Szépe” is részt vesz.

– Fogadok, hogy tudom, hová akar kilyukadni Henry – tette mindkét kezét maga elé az asztalra Gonzalo. – Ha az üzenet írója ír, lehet, hogy „Észak-Írország Szépe” a célpontja. Úgy tekint rá, mint egy politikai körzet képviselőjére, amely Anglia marionettbábuja, Anglia pedig a tengerek ura. Anglia Ráháb.

– Nem hiszem, hogy ennyire bonyolult ez az egész – rázta a fejét Henry. – Mindig is az volt a véleményem, hogy ha minden részletet ismerünk, a legegyszerűbb magyarázat a legjobb.

– Ockham borotvája – dörmögte Avalon.

– Be kell vallanom, hogy eddig nem hallottam Ráhábról, de Mr. Rubin magyarázata sok mindenre rávilágított. Ha Ráháb a tengert jelképező szörny, és ha ennek a szörnynek a másik neve Leviatán, és ha egy tényleges tengeri szörnyet néha szintén Leviatánnak neveznek, és ez a legnagyobb élő szörny, akkor miért ne hivatkozhatna az író „Wales^[5] Szépére”?

– Nahát! – mondta Gordon.

– Ez a megfejtés, Mr. Gordon? – fordult felé Henry.

– Ez is egy lehetőség – mondta Gordon komolyan.

– Nem, Mr. Gordon – mondta Henry. – Ön többet tud erről. Ön

azért jött, hogy próbára tegyen engem. Hogyan sikerülhet ez egy olyan rejtvényel, amelynek a megoldását ön sem tudja?

– Megint maga nyert, Henry – nevetett fel Gordon. – Mind igaz, amit elmondtam, csak hogy tavaly történt. A szóban forgó alakot elkaptuk. Kés volt a kezében, de nem volt igazán veszélyes. Csendben megadta magát, most pedig elmeógyógyintézetben van. Zavaros dolgokat mondott. Máig nem tudjuk biztosan, mi volt az indítéka, csak annyit, hogy biztos volt benne, az áldozata különösen gonosz. A gond csak az volt, hogy sok emberünk kellett hogy lesben álljon, és azóta sem jöttünk rá, mit jelent Ráháb... Viszont amikor elkaptuk, éppen „Wales Szépének” öltözőjébe nyitott be. Maga kellett volna nekünk tavaly, Henry. Maga figyelemre méltó nyomozó.

– A Fekete Özvegyek azok. Ők derítik fel az ügyet; én csak a maradékot szedem össze – mondta Henry.

Kommentár

Ez a történet az Ellery Queen's Mystery Magazine 1973. szeptemberi számában jelent meg először „Figyelmeztetés A Föld Szépének” címmel, ami nekem egyszerűen nem tetszik. Térjünk vissza a „Melyik szépség?”-hez.

Nem mindig emlékszem egy adott történet pontos keletkezésére, de erre igen. Mrs. Anita Summer, aki a New York Post Leonard Lyons-rovatának munkatársa, és aki sci-fi-olvasó, meghívott, hogy tartsak vele egy koktélpártira, amelyet A Világegyetem Szépe-díjért versenyzők tiszteletére adtak.

Nos, természetesen örömmel csatlakoztam hozzá, és boldog kábulatban bolyongtam a versenyzők között. Anitának kedvére volt mesterkéletlen örömöm, és azt kérdezte:

- Írsz majd valamit erről, Isaac?
- Jól van, írok – válaszoltam.

És írtam. Ezért ezt a „Melyik szépség?” című történetet Anita Summernek ajánlom.

A BROADWAY „ALTATÓDALAI”

A FEKETE ÖZVEGYEK Klubjának történetében először fordult elő, hogy a szokásos havi találkozójukat egyikük otthonában tartották. Ezt Emmanuel Rubin találta ki, és szalmaszínű, kusza szakállát vadul lengetve korteskedett az ötlete mellett. Mivel ő volt a soron következő házigazda, azt állította, hogy ezen okból kifolyólag a klub alapszabályának értelmezésében övé az abszolút elsőbbség. Márpedig a klub alapszabálya sehol sem kötötte ki, hogy egy adott helyen kellene a havi találkozójukat megtartani.

– A hagyományaink értelmében – tiltakozott Geoffrey Avalon ügyvédi karrierjéhez méltó ünnepélyességgel – mindig itt találkoztunk az étteremben!

– Ha a hagyomány diktál – ellenkezett vele Rubin –, akkor ugyan mi haszna van az alapszabálynak?!

Végül csak elérte, amit akart. Amikor pedig rámutatott arra, hogy milyen kiváló séf, akkor Mario Gonzalo elvigyorodott:

– Jól van, menjünk hozzád, és szagoljuk az elégetett hamburgereidet!

– Eszembe sincs hamburgert felszolgálni! – kiáltott fel Rubin, de eddigre már mindenki beleegyezett a javaslatába.

Így történt, hogy Avalon és James Drake, akik a Hudson folyó túlsópartjáról ugyanazzal a vonattal érkeztek, megálltak annak a West Side-on lévő háznak az előcsarnokában, ahol Rubin lakott,

és várták, hogy a portás figyelmet szenteljen rájuk. Egészen egyértelmű volt ugyanis, hogy hacsak nem akarnak betörni, akkor nem juthatnak be a házba a portás engedélye nélkül.

– Valóságos erőd egy ilyen ház – morogta Avalon bosszúsan. – Így van ez New Yorkban mindenhol. Sehová se mehetsz be anélkül, hogy szúrós tekintettel fel ne mérnének, és ne keresnének nálad fegyvert!

– Én nem kárhoztatom őket ezért – válaszolt neki Drake halkán, és rágyújtott egy cigarettára. – Jobb, mintha meggyilkolnának a liftben.

– Ez nyilvánvaló... – ismerte el Avalon borúsan.

A portás végre odafordult hozzájuk. Alacsony, kerek arcú, kopaszodó fickó volt, kevés szürke hajjal a halántékánál, és ugyanilyen színű bajusszal az orra alatt, amely ugyanolyan rövidre volt vágva, mint Drake-é, mégis tetemesebb részt foglalt el az orra alatt. Egyáltalán nem látszott hivatalos személynek, de a szürke egyenruha mégis azzá tette, és ez elég is volt ahhoz, hogy hatást gyakoroljon az érkezőkre.

– Igen? – nézett az urakra.

Avalon megköszöri a torkát, és legtisztéletreméltóbb bariton hangszínén válaszolt, hogy leplezze azt a féltékenységet, amit senki se tételezett volna fel egy olyan elegáns, magas és jó fellépésű úrról, mint amilyen ő volt.

– Kérem, jelentse be Drake doktort és Avalon urat Emmanuel Rubin úrnak!

– Drake és Avalon – ismételte el a portás. – Pillanat! – Odafordult egy elektromos csengőtáblához, és beleszólt a házi telefonba.

– Küldje föl őket! – hallatszott ki a telefon hangszórójából Rubin hangja némi recsegés közben. – Küldje föl őket!

A portás kitérte előttük az ajtót, de Avalon megállt egy percre a bejáratnál.

– Gyakran akad problémája a biztonsággal? – kérdezte.

– Néhanapján, uram – válaszolta a portás hivatástudata teljében. – Nem számít, milyen jól végzi valaki a munkáját, gond mindig akad. A huszadik emeleti lakást tavaly, például, kirabolták. Nemrégiben egy hölgyet inzultáltak a mosókonyhában. Ilyen dolgok előfordulhatnak.

– Csatlakozhatom az urakhoz? – szólalt meg mögöttük váratlanul egy lány hang.

Drake és Avalon meglepetten fordultak az érkező felé. Kellett hozzá pár másodperc, mire felismerték. Drake ekkor felkuncogott.

– Istenemre, Henry! Maga remekül néz ki, ha nem vagyunk az étteremben!

– Na de Henry... Mi a csudát... – kérdezte Avalon élesen, de elharapta a szót, és látszott rajta, hogy nagyon kényelmetlenül érzi magát.

– Rubin úr meghívott, uram. Azt mondta, hogy ha nem részesülhetek abban a kiváltságban, hogy felszolgáljak önöknek az étteremben, akkor nincs értelme, hogy oda menjek, tehát elhívott vendégségbe. Úgy gondolom, hogy ezért ragaszkodott ahhoz, hogy ezt az estélyt az otthonában tartsuk meg. Az ember nem is gondolná, hogy Rubin úr milyen szentimentális.

– Nagyszerű – kiáltotta Avalon túlzott lelkesedéssel, hogy palástolja előző reakcióját. – Ez az úr velünk van, portás.

– Óhajtja értesíteni rólam Rubin urat? – fordult Henry a portáshoz.

A portás, aki az egész jelenet alatt türelmesen tartotta az ajtót, most megcsóválta a fejét.

– Nem szükséges, uram. Menjenek csak egyenesen előre!

Henry bólintott, és a három férfi átvágott a kék színűre festett csarnokon a liftekhez.

– Évek óta nem láttam ilyen öltözéket, Henry! – mondta Drake.
– New York-szerte megcsodálják, gondolom.

Henry végignézett az öltözékén. Sötétbarna öltönye olyan konzervatív volt, hogy Drake elgondolkozott azon, vajon hol talált Henry olyan üzletet, ahol még árusítanak ilyet. Szurokfekete cipőt viselt, vakító fehér inget keskeny, sötétszürke nyakkendővel, amelyet nyakkendőtüvel díszített. Minden megkoronázására, sötétbarna keménykalapot tartott a kezében a karimájánál fogva.

– Régen nem láttam már keménykalapot – jegyezte meg Avalon.

– Vagy általában kalapot – tette hozzá Drake.

– Ez a cselekvés szabadsága, uraim – mondta Henry. – Mindenki szabadon választhat, és ez az én választásom.

– Csak az a baj ezzel – jegyezte meg Avalon –, hogy egyesek értelmezése szerint a szabadságba az is beletartozik, hogy inzultálhatnak hölgyeket a mosókonyhában.

– Igen – bólintott Henry. – Hallottam, amikor a portás mesélte. Reméljük, hogy ma nem történik semmi ilyesmi.

Az egyik lift megérkezett, és egy hölgy szállt ki belőle a kutyájával. Avalon benézett a liftbe, jól szemügyre vette minden

oldalát, aztán beszállt. Minden baj nélkül feljutottak a tizennegyedik emeletre. Már mindannyian megérkeztek, vagyis majdnem mindannyian. Rubin a felesége kötényében fogadta őket (a kötényre ugyanis azt volt felhímezve, hogy Jane), és látszott rajta, hogy sok dolga van. Az oldalsó asztal tele volt rakva italokkal, és Avalon, miután elhárította Henry próbálkozását, kinevezte magát bártündérnek.

– Foglaljon helyet, Henry! – mondta Rubin határozottan. – Ön most vendég!

Henryn látszott, hogy kellemetlenül érzi magát emiatt.

– Szép a lakásod, Manny! – mondta Halsted a maga szokásos enyhe dadogásával.

– Szép, igen, bár kicsi. Majd később körülvezetlek benneteket. Igaz, nincsenek gyerekeink, tehát nem kellene sokkal nagyobb, és az, hogy Manhattanben van, nagyon előnyös egy írónak.

– Ami azt illeti – jegyezte meg Avalon –, odalent már hallottuk, milyen előnyös itt lakni. A portás mesélte, hogy megtámadtak egy nőt a mosókonyhában.

– Nos – mondta Rubin megvetően –, vannak itt olyan nők, akik *keresik* maguknak a bajt. Amióta a kínai delegáció befészkelte magát egy motelbe pár utcányira innen, az özvegyasszonyok mindenben a sárga veszedelmet vélik látni.

– És egy betörést is említett – tette hozzá Drake.

– Bárhol megtörténhetett volna – mondta Rubin olyan megbántottan, mintha minden Manhattant érő vád személyesen érintené. – Ráadásul Jane elővigyázatlan volt.

Henry, az egyetlen, aki az asztalnál ült érintetlen poharával maga előtt, meglepetten nézett fel, ám egyébként is sima arcán

egyetlen ránc sem képződött.

– Elnézést, Rubin úr – mondta –, úgy érti, hogy az ön lakásába törtek be?

– Nos, hát igen. Az hiszem, a lakások ajtaját ki lehet nyitni egy műanyag kártyával. Ezért van, hogy mindenki felszereltet plusz zárat.

– Mikor történt ez? – kérdezte Henry.

– Úgy két hete. De mondom, hogy Jane hibájából történt. Lement az előcsarnokba, hogy megbeszéljen valakivel valami receptet vagy ilyesmit, és elfelejtette a pótzárát is bezárni. Magának köszönheti a bajt. A gazemberek azonnal kifigyelték. Mire Jane visszajött a lakásba, minden a feje tetején állt!

– Remélem, nem bántották! – ijedezett Gonzalo, és kimeresztette egyébként is kidülledő szemét.

– Nem igazán. Csak halálra rémült. Ennyi az egész. Eldobta magát; a legjobb, amit tehetett. A fickó meg elinált. Ha itthon lettem volna, elkapom, az biztos! Adtam volna...

– A legjobb meg se próbálni az ilyesmit! – szakította félbe Avalon, miközben a jeget körbegörgetve kevergette az italát a poharában. – Egy ilyen ügy könnyen végződhet késsel a bordák között. A te bordáid között.

– Ugyan – mondta Rubin –, gyakran néztem már szembe késes rablókcal. Könnyű elbánni ve... Ajjaj, valami ég! – kiviharzott a konyhába.

Valaki kopogott.

– Nézzen ki valaki a kémlelőlyukon! – javasolta Avalon.

Halsted engedelmeskedett, és felkiáltott:

– Ez Tom!

Kinyitotta az ajtót, és Trumbull lépett be a lakásba.

– Téged nem állított meg a portás? – kérdezte tőle Avalon.

– Ismernek. Már jártam itt Mannynál korábban is – válaszolta Trumbull.

– Ezenfelül egy olyan fontos kormányalkalmazott, mint te, minden gyanú felett áll – tette hozzá Drake.

Trumbull felhördült, és egyébként is barázdált arca ráncba szaladt, de végül mégse mondott semmit. A Fekete Özvegyek Klubjának minden tagja tudta, hogy kódfejtő szakember. Hogy pontosan mit jelent ez, vagyis mit csinál, azt persze egyikük se tudta, bár mindannyian ugyanazt gyanították.

– Számba vette már valaki a bikákat? – kérdezte Trumbull.

– Mintha egy gulyában volnánk – nevetett fel Gonzalo.

A falakat borító könyvespolcokon mindenféle bikák sorakoztak. Volt köztük fából készült, kerámia, minden méretű és színű bika. Állt pár az asztalkákon és a televízióállványon is.

– A fürdőszobában is van egy csomó – mondta Drake.

– Fogadok akármiben, hogy ha megszámoljuk a bikákat, mindegyikünk más számot fog mondani, és mindannyian tévedünk.

– Én arra fogadok – nevetett fel Halsted –, hogy Manny maga se tudja, hány bikájuk van!

– Hé, Manny! – kiabált ki Gonzalo a konyhába. – Hány bikátok van?

– Tessék? – kérdezte Rubin edénycsörömpölés közben. Aztán kidugta a fejét a konyhaajtón. – Amit a vacsoráról tudnotok kell, hogy nem kaptok májat előételnek. Egyfajta omlettet szolgállok fel, mindenféle fűszerekkel, de ne kérdezzétek az összetevőit,

mert úgyse mondom el. Ez a titkos receptem!... És Mario, az a bika el fog törni, ha leejted. Jane pedig mindegyiket számon tartja, és biztosra veheted, hogy észreveszi a hiányt, ha hazajön.

– Hallottál a betörésről, Tom? – kérdezte Avalon.

– Manny nem tehetett semmit... – válaszolta Trumbull.

Rubin edényekkel felmálházva viharzott be.

– Kérem, Henry, *ne* segítsen!! Jeff, letennéd egy pillanatra az italodat, és segítenél helyet csinálni a tálnak?... Pulykasültet csinálok, tehát mindenki találja ki, hogy mennyire akarja átsütve, de azután senki se változtassa meg a véleményét, rendben?! Mindenki kap töltelékkel akár kér, akár nem, mert ettől...

– Elvitt valamit, Rubin? – kérdezte Avalon, miközben egy lendületes mozdulattal a helyére tette az utolsó kést is.

– Úgy érted, a betörő? Semmit. Jane éppen akkor érhetett vissza, amikor nekifogott. Feltúrta a gyógyszeresládát, gondolom, kábítószer keresett. Felmarkolt némi aprópénzt, és megrongálta a magnómat. Bizonyára megpróbálta elvinni a lemezjátszómat is, hogy a zaciba csapja, de csak megmozdította... Jut eszembe! Akar valaki zenét hallgatni?

– Senki! – ordította Trumbull megkérdőjelezhetetlenül. – Ha bekapcsolod az átkozott zajládát, én biztosan ellopom a lemezjátszódat, és behajigálom a lemezeidet a szeméttégetőbe.

– Sajnálom, hogy ezt kell mondanom, Manny – szólalt meg Gonzalo –, de a töltelék még finomabb, mint az omlett volt.

– Ha nagyobb konyhám lenne! – sóhajtott fel Rubin, de ebben a pillanatban odakint felharsant egy sziréna.

Drake a háta mögé bökött, a nyitott ablak irányába.

– A Broadway „altatódala”.

– Meg lehet szokni – legyintett Rubin. – Ha nem tűzoltó, akkor mentő. Ha nem mentő, akkor egy rendőrautó. Ha nem egy... A közlekedés egyáltalán nem zavar. – Úgy tűnt, hogy egy pillanatra elveszítette a fonalat. Aztán mélységes ellenségesség suhant át a vonásain. – *A szomszédok* zavarnak. Van fogalmatok arról, hány zongora van csak ezen az emeleten? És mennyi lemezjátszó!?

– Neked is van egy – jegyezte meg Trumbull.

– De én nem hallgatom hajnali kettőkor teljes hangerővel – válaszolta Rubin. – Nem lenne olyan rossz, ha ez egy régi épület lenne karvastagságú falakkal. De ez az épület csak nyolcéves, és burkolt alumíniumlemezekből készítették a falait. Ezek pedig pokoli jól vezetik a hangot! Ha az ember a falra nyomja a fülét, három emelet távolságából minden zajt tökéletesen hall. Ráadásul ez nem olyan, hogy az ember hallgatja és élvezzi a zenét – folytatta a panaszkodást. – Az átkozott basszust hallani a leginkább, a dum, dum, dum dobogást, olyan szubszonikus szinten, ami szétmállasztja a csontjaidat. Átkozottul dühítő. Olykor egészen különös hangzások jönnek össze.

– Hány család él ebben a házban? – kérdezte Avalon.

Rubin pár pillanatig mozgó ajakkal, némán számolta a lakókat.

– Úgy hatszázötven – válaszolta végül.

– Nos, ha valaki egy méhkasban akar lakni – mondta Avalon –, akkor el kell fogadnia annak a következményeit is. – Szépen nyírt, őszülő szakála valósággal felborzolódott ettől a nagy igazságtól.

– Rengeteg előnnyel jár itt lakni – mondta Rubin, aztán

Henryhez fordult: – Még egy szelet pulykát?

– Nem, köszönöm, Rubin úr! – tiltakozott Henry. – Képtelen volnék még egy falatot megenni! – Nagy sóhajtással letette a kését meg a villáját, pedig a tányérja még tele volt. – Ön nagyon zaklatottnak tűnik, Rubin úr – mondta aztán –, és nem hiszem, hogy ez a zongorázók miatt van.

Rubin bólintott, és az ajka a kétségbeeséstől megremegett.

– Igaza van, Henry. Arról az istenverte asztalosról van szó. Talán most is hallani.

Oldalra billentette a fejét, miközben fülelt, és a beszélgetés automatikusan elhalt mellette. Mindenki hallgatózott. Ám a közlekedés halk zaján túl semmi más nem hallottak.

– Nos, szerencsénk van. Még nem kezdett hozzá, vagyis egy kis időre szünetelteti... Figyelmet kérek! A desszertet pokolian elszúrtam, ezért rögtönözni kellett. Ha valaki nem akarja megkóstolni, annak hoztam süteményt a cukrászdából, amit persze nem szoktam, de most...

– Segítek felszolgálni – ajánlkozott Gonzalo.

– Kösz. Bárki segíthet Henryt kivéve.

– Ez – nevetett fel Trumbull – egyfajta fordított diszkrimináció! Ez a fickó, Rubin, valóban a helyén kezeli magát, Henry. Ha nem lenne olyan átkozottul biztos abban, hogy ön egy igazi pincér, akkor engedné, hogy segítsen a felszolgálásban.

Henry a tányérján púposodó ételhalomra nézett.

– Csalódottságomat nem az okozza, hogy nem segédkezhetek a felszolgálásban, hanem sokkal inkább az, hogy nem értem a dolgot.

– Milyen dolog nem ért? – kérdezte Rubin, miközben bejött a

tálcára rakott édességgel. A tálkákban terpeszkedő barna rakások a leginkább csokoládékrémnek látszottak.

– Dolgozik a házban egy asztalos? – kérdezte Henry.

– Miféle asztalos?... Ja, arra gondol, amit mondtam. Nem, fogalmam sincs róla, hogy mi a szakmája. Csak úgy asztalosnak hívom. Állandóan zörög. Délután háromkor, hajnali ötkor. Örökké kopácsol. Főleg akkor, amikor írni szeretnék, és szükségem lenne a csöndre. ... Na, milyen a bajor krém?

– Ez az ízé itten? – meredt rá Drake a krémre gyanakodva.

– Ez az, ami *lett* belőle – magyarázta Rubin –, mert a zselatin nem szilárdult meg eléggé, és ezért improvizálnom kellett.

– Az íze nagyon jó, Manny – mondta Gonzalo.

– Nekem egy kicsit túl édes – kifogásolta Avalon –, de én nem vagyok oda a desszertekért.

– *Valóban* túl édes – magyarázta Rubin leverten. – Mindjárt kész a kávé. Valódi, nem instant!

– Miféle kopácsolás, Rubin úr? – kérdezte Henry.

Ám Rubin kirohant a konyhába, és beletelt vagy öt percbe, mire előkerült a kávéval. Henry ekkor ismét megkérdezte:

– Miféle kopácsolás, Rubin úr?

– Tessék? – kérdezte Rubin.

Henry hátrébb tolt a székét az asztaltól. Egyébként angyalian lágy vonású arca most megkeményedett.

– Rubin úr – mondta –, ön a házigazdánk, és én a klub vacsoravendége vagyok. Szeretnék kérni valamit, amit ön, mint házigazda, megadhat nekem.

– Kérjen csak – bólintott Rubin.

– Mint vendég, én is lehetek az, akit kikérdeznek. Őszintén

szólva, ezt nem szeretném, mivel, a többi vendéggel ellentétben, a következő havi estélyen és az azután következőkön is én ismét pincérként leszek jelen, tehát természetes, hogy szeretném... – habozva elhallgatott.

– Szeretné, ha nem kellene kitárulkoznia előttünk, ugye, Henry? – kérdezte Avalon.

– Talán nem így fogalmaztam volna – mondta Henry, de félbeszakította magát, és bólintott: – De, pontosan így van. Szeretném megőrizni a magánéletemet. De valami mást is szeretnék. Szeretném kikérdezni Rubin urat.

– Miért engem? – Rubin szeme nagyító szemüveglencséje mögött a csodálkozástól teáscsészényinek látszott.

– Ma olyan dolgokat hallottam, amelyek zavarnak, de nem kényszeríthetem önt, hogy válaszoljon a kérdéseimre.

– Maga részeg, Henry! Minden kérdésére válaszoltam.

– Akkor is szeretném kifaggatni önt, uram. A szokásos módon.

– Rajta. Tessék csak!

– Köszönöm – bólintott Henry. – Szeretném tudni, hogy mi az, ami zavarja önt.

– Úgy érti, azasztalos és az ő broadwayi altatódalai?

– Ez az én szövegem... – jegyezte meg csendesen Drake, de Rubin nem figyelt oda rá.

– Igen. Mióta folyik ez?

– Mióta is? – révedt el a gondolataiban Rubin. – Úgy négy hónapja.

– Nagyon hangos?

– Nem. Nem nagyon, legalábbis azt hiszem – mondta Rubin kis gondolkodás után. – De nagyon jól hallható. És a legrosszabb

időszakokban. Sosem lehet előre tudni, hogy mikor.

– És kitől származik?

Rubin úgy rácsapott az asztalra az öklével, hogy a kávéscsészéje ugrott egyet.

– Csak hallom. Nem nagy zaj, de rettentően bosszantó. Nem is zavarna annyira, ha ismerném az okát. Ha tudnám, ki csinálja és miért. Ha meg tudnám beszélni valakivel, hogy ne dörömbölgjön, amikor egy különösen nehéz feladattal küszködöm. Olyan ez, mintha egy poltergeist-kísértet kopogna át a túlvilágról, hogy kínozzon!

Trumbull felemelte a kezét.

– Egy pillanat! Ne keverjük ide a kísértethistóriákat, jó!? Ugye nem akarod idekeverni a természetfölöttit, Manny!? Már az elején szögezzük le, hogy...

– Henry végzi a kikérdezést, Tom – szólt rá Halsted.

– Tisztában vagyok vele – bólintott Trumbull hidegen, és Henry felé fordult. – Föltehetnék egy kérdést?

– Ha azt akarja kérdezni – nézett rá Henry –, hogy mi módon hallja Rubin úr ezt a zajt, amiről nem tudja, hogy honnan jön, akkor én is ezt akarom kérdezni.

– Folytassa csak! – legyintett Trumbull. – Én iszom még egy kis kávé.

– Válaszolna erre a kérdésre, Rubin úr? – kérdezte Henry.

– Gondolom, nehéz nektek, hogy megértsétek a helyzetemet – kezdte Rubin. – Lássuk csak. Ketten a Hudson túlsó partján laktok, van, aki Brooklyn legrégebbi részében, és van, akik Greenwich Village-ben. Tom egy felújított, barna homokkő házban él. Azt nem tudom, hogy Henry milyen házban lakik, de nem egy

modern méhkasban, ahogy Avalon ezeket a házakat nevezi, abban biztos vagyok. Egyikőtök sem él egy ilyen modern, soklakásos telepen, amelyik huszonöt emelet vagy még magasabb, és amelyben emeletenként huszonöt lakás található, mindegyik jó hangátadó képességű betonnal elválasztva egymástól. Ha valaki hangosan hallgatja a lemezjátszóját, akkor nagy valószínűséggel meg tudom állapítani, honnét jön a hang, bár azért nem fogadnék rá. Ha akarnám, végigjárnám az emeleteket, és ha az ajtókra szorítanám a fületem, akkor biztosan meg tudnám mondani, hogy melyik lakásból jön a zaj. De jelen esetben csak egy halk kopácsolásról van szó, és képtelen vagyok megállapítani azt, hogy honnét jön. Hiába hallgatóznék az ajtók előtt, ez nem segítene. Mert a hang a falakon át jut el hozzám. Higgyétek el, végigjártam a házat ajtótól ajtóig, amikor már szinte megőrültem ettől a kopogástól. El nem tudom mondani, mennyit rohangáltam a folyosókon hallgatózva!

– Ha valaki rajtakapott volna – nevetett fel Gonzalo –, akkor szól a portásnak, hogy értesítse a rendőrséget, hogy egy gyanús csavargó őgyeleg a folyosókon!

– Azt hiszed, ez érdekelt volna!? – kiáltott fel Rubin. – A portás ismer – szégyenlős mosoly suhant át Rubin arcán –, jó haverom.

– Tudtam, hogy van egy haverod valahol – vigyorgott Trumbull, de Henry belepiszkált a tányérjába, és zavarodottabbnak tűnt, mint eddig bármikor.

– Felteszem, nem mindig a haverod a szolgálatos portás – mondta Gonzalo vitára készen –, hiszen neki is aludnia kell valamikor.

– Minden portást ismerek – rántotta meg a vállát Rubin. – Ez a

mostani fickó, Charlie Wiszonszki heti négyszer tizenkét órázik, ami nagyon nehéz munka. Ő a portások vezetője. ...Azt hiszem, leszedelem az asztalt.

– Nem csinálhatná ezt meg valaki más, Rubin úr? – kérdezte Henry. – Szeretném folytatni a kikérdezését és visszatérni az asztalozhoz. Ha a zajt a falak közvetítik, akkor sok embernek hallania kell őt, nem?

– Feltételezem...

– De ha sok embert zavar...

– Ez a másik bosszantó dolog, hogy másokat *nem zavar!* Köszönöm, Roger, csak tedd be a tányérokat a mosogatóba! Majd később elmosogatok. ... Szóval, ez az asztalos látszólag senki mást nem zavar. Napközben a férjek dolgoznak, ahogy a legtöbb asszony is, és a házban nincs sok gyerek. A háztartásbeliek végzik a napi munkájukat. Esténként mindenki a tévét nézi. Senki sem törődik egy időnként jelentkező kopogással. Engem is csak azért zavar, mert én éjjel-nappal itthon vagyok, és írok. Azért zavar, mert szellemi munkát végzek, amihez gondolkoznom kell, és a gondolkozáshoz szükségem van a csöndre!

– Megkérdezett másokat erről a dologról? – kérdezte Henry.

– Hogyne, időről időre. – Rubin a kanalat babrálta a kávéscsészéje mellett. – A következő kérdés az lesz, gondolom, hogy mit válaszoltak a megkérdezettek.

– Arra következtek csalódott tekintetéből – mondta Henry lágyan –, hogy egyik megkérdezett se hallotta még ezt a zajt.

– Nos, ebben téved. Egyik-másikuk hallotta már pár alkalommal. De *nem zavarta* őket. Még ha hallották is, akkor se törődtek vele. A New York-iak úgy hozzászórtak a zajhoz, hogy

ha felrobbantanád, az se zavarná őket.

– Mégis, mit gondolsz, mit művelhet, amivel ezt a zajt csapja, akárki is az illető? – szólalt meg Avalon.

– Mondom, hogy asztalosnak nevezem – vonta meg a vállát Rubin. – Talán nem hivatásos, de mintha asztalosmunkát végezne. Megesküdtem volna rá, hogy van itt valahol egy műhelye. Most is megesküdnék. Mert semmi más nem magyarázza a dolgot.

– Mit ért az alatt, hogy „most is” megesküdne? – kérdezte Henry.

– Megbeszéltem a dolgot Charlie-val.

– A portással?

– Mi értelme van erről a portással beszélni? – csóválta meg a fejét Gonzalo. – Ilyen esetben a házfelügyelőséghez vagy a tulajdonoshoz kell fordulni.

– Na, és annak mi értelme lenne? – kérdezte ingerülten Rubin.

– A tulajdonosról csak annyit tudok, hogy minden nyári kánikula idején hagyja felrobbanni a légkondicionáló rendszert, mert szerinte rágógumival kell megragasztani... A házfelügyelőséget Washingtonból kellene iderángatni. Charlie ezenfelül egy rendes fickó, akivel jól kijövünk. Amikor a betörés történt, és én nem voltam itthon, Jane Charlie-hoz fordult segítségért.

– A nejed nem hívta a rendőrséget? – kérdezte Avalon.

– Persze hogy hívta, de először Charlie-nak szólt.

– Tehát megbeszélte a kopogást a portással – szögezte le Henry, miközben nagyon elkeseredettnek látszott. – És ő mit mondott?

– Azt mondta, hogy senki más nem panaszkodik. És hogy tőlem hall először a dolgról. Megígérte, hogy kivizsgálja az ügyet. Meg

is tette, végigjárta a házat, és meggyőződött róla, hogy nincs asztalosműhely a házban. Azt mondta, hogy az emberei minden lakásba bejutnak, ha a légkondicionálóra hivatkoznak.

– A portás tehát ejtette az ügyet.

– Azt hiszem – bólintott Rubin. – És persze ez is bosszant. Vagyis rettenetesen zavar. Látom, hogy Charlie nem hisz nekem. Azt hiszi, nincs is semmiféle kopogás, hiszen csak én beszélek róla. Senki más.

– És a felesége, Rubin úr? Ő hallja a kopogást, nem?

– Persze hogy hallja. De föl kell rá hívnom a figyelmét, mivel egyáltalán nem zavarja.

– Lehet, hogy egy lány gyakorol kasztanyettákkal vagy valami primitív zeneszerszámmal.

– Csak meg tudok különböztetni egy ritmust a szabálytalan kopácsolástól!

– Lehet, hogy egy gyerek vagy egy állat dörömböl – vélte Drake.

– Laktam egyszer egy házban Baltimore-ban, ahol a fölöttem levő lakásban dobogott valaki. Mintha százszor leejtett volna valami tárgyat. Amikor felmentem hozzájuk, kiderült, hogy a kutyájuk játszik a műcsontjával, azzal kopog. Megkértem őket, hogy vegyenek egy olcsó szőnyeget.

– Ez nem valami gyerek, és nem is egy háziállat – jelentette ki ingerülten Rubin. – Miért hiszitek mind azt, hogy nem tudom, mit hallok?! Dolgoztam már asztalosműhelyben. Én magam is értek az asztalosmunkához. Megismerem a kalapács hangját a fán.

– Talán csak lakásfelújításról van szó – ötletelt Halsted.

– Négy hónapja? Már be kellett volna fejeznie, akármit csinál is!

– És hol áll most az ügy? – kérdezte Henry. – Próbálkozott valamivel azóta, hogy a portás feladta?

– Persze, de nem volt egyszerű – bólintott Rubin. – Mindenkinek van egy nem hivatalos száma itt a házban. Ez része e házak erődszerű működtetésének, ahogy Avalon mondta. Én csak pár embert ismerek itt, akikkel beszélő viszonyban vagyok. Megpróbáltam hát végigjárni a lehetséges helyeket, ahonnan a hang jöhet. Bekopogtam, bemutatkoztam, kérdeztem, de mindenhol elutasítottak. Volt, ahol elég durván.

– Én feladnám – mondta Drake.

– De nem én! – jelentette ki Rubin, és a mellkasára csapott. – Az a baj, hogy mindenki félcédulásnak tart. Még Charlie is, azt hiszem. Van egy általános gyanakvás az írókkal szemben az egyszerű emberek részéről.

– Ami talán igazolható is – viccelődött Gonzalo.

– Fogd be! – szólt rá Rubin. – Úgy gondoltam, hogy szerzek konkrét bizonyítékokat.

– Milyeneket? – kérdezte Henry.

– Nos, Isten segítségével – sóhajtott Rubin – nekiálltam magnóra felvenni a kopogást. Két vagy három napon át figyeltem gondosan, és amikor elkezdődött, bekapcsoltam a magnót. Nem törődtem az írói munkámmal, felvettem körülbelül negyvenöt perc kopogást, amely nem nagyon hangos ugyan, de jól hallható. Nagyon megerőltette, hogy ezt csináltam, mert ahogy hallgattam a kopogást, azonnal megállapítottam, hogy egy nagyon rossz asztalos ügyködik a házban. Az ütések nem határozottak, és nem is elég erősek. Nem uralja a kalapácsot, és az a szabálytalan ritmus, amiben dolgozik, nagyon kimerítő. Ha az ember eltalálja

a jó ritmust, akkor egész nap dolgozhat anélkül, hogy kimerülne. Sokat csináltam...

– Lejátszotta a felvételeket a portásnak? – szakította félbe Henry.

– Nem. Egy hónapja magasabb fórumhoz fordultam.

– Elmentél a felügyelőségre? – kérdezte Gonzalo.

– Nem. Van egy olyan szervezet, amit úgy hívnak, hogy a bérlők szervezete.

Az asztal körül ülők, Henry kivételével, elismerően elmosolyodtak.

– Ez eszembe se jutott volna! – mondta Avalon dicsérőleg.

– Az embernek eszébe se jutna egy ilyen esetben – mosolyodott el Rubin. – Mivel egy ilyen szervezet célja, hogy kapcsolatot tartson a háztulajdonossal. Mintha még senki se hallott volna olyasmiről, hogy az egyik bérlő bosszantsa a másikat, pedig, és ezt biztosan állíthatom, egy ilyen bérházban az ügyek kilencven százaléka a bérlők egymás közti perlekedéséből áll. Azt mondtam...

– Ön tagja ennek a szervezetnek, Rubin úr? – szakította félbe Henry ismét.

– Persze hogy az vagyok. Minden bérlő automatikusan az.

– Úgy értem, eljár az ülésekre?

– Nos, hogy őszinte legyek, ez volt a második alkalom, amikor elmentem.

– Ismerik önt azok a tagok, akik rendszeresen eljárnak a testület ülésére?

– Néhányan igen. Na de mi köze van ennek az én ügyemhez? Bemutatkoztam. Rubin vagyok a 14 AA-ból. És előadtam, hogy

miért jöttem. Magammal vittem a magnót, és lejátszottam nekik a felvételt. Azt mondtam, ez a bizonyíték arra, hogy valami átkozott idióta zavarja a többieket, és hogy elláttam időpont-megjelölésekkel a szalagot, meg azt is, hogy ha szükséges, akkor tovább megyek, és ügyvédet fogadok. Kijelentettem, hogy ha a háztulajdonos a felelős ezért a zajért, akkor együttesen kell fellépnünk a közösség háborgatása miatt. De ha a zajért az egyik bérlőtársunk felelős, akkor ellene is ugyanígy kell fellépnünk.

– Nagyon hatásos beszéd lehetett – lelkesedett Trumbull –, kár, hogy nem lehettem ott. Szívesen meghallgattalak volna! És mit válaszoltak?

– Hát, akarták tudni, hogy ki csinálja ezt a zajt – nyelt egyet Rubin –, de erre nem tudtam válaszolni. Így aztán ejtették a kérdést. Senki más nem hallotta ezt a zajt, ami senkit sem zavar.

– Mikor került sor erre az ülésre? – kérdezte Henry.

– Úgy egy hónapja lehet. De azóta se feledkeztek el róla. Valóban hatásos beszédet tartottam, Tom. Megrendítettem őket. Kétségtelenül. A hír terjedni kezdett. Charlie, a portás megemlítette, hogy a bérlők fele erről beszél. És én pontosan ezt akartam. Azt akartam, hogy az átkozott asztalos fülébe is eljusson a dolog, és tudja, hogy a nyomában vagyok!

– Nyilvánvalóan nem gondolt erőszakos megoldásra, Rubin úr? – mondta Henry.

– Semmi szükség erőszakra. Csak azt akarom, hogy tudja. A múlt hetek meglepően csöndesen teltek el, és fogadok, ha ez így is marad.

– Mikor lesz a legközelebbi ülés? – kérdezte Henry.

– A jövő héten. Talán elmegyek...

– Szerintem nem kellene elmennie, Rubin úr – csóválta meg a fejét Henry. – Az lenne a legjobb, ha nem foglalkozna tovább ezzel az üggyel.

– Nem félek a fickótól, akárki is az!

– Biztos vagyok benne, hogy nem, Rubin úr, de ez az ügy több szempontból is különös.

– Miben? – kérdezte Rubin kíváncsian.

– E... ez elég melodramatikusnak hangzik, de ön, Avalon úr és Drake úr éppen előttem érkeztek az előcsarnokba ma este. A portással beszélgettek...

– Így van – bólintott Avalon.

– Lehet, hogy lekéstem valamiről, de ha jól emlékszem, azt kérdezte a portástól, hogy gyakoriak-e a biztonságot érintő problémák a bérházban, erre ő azt válaszolta, hogy volt egy betörés a huszadikon a múlt évben, és hogy valamiképpen inzultáltak egy hölgyet a mosókonyhában.

Avalon elgondolkozva nézett Henryre, aztán bólintott.

– A portás természetesen tudta – folytatta Henry –, hogy a Rubin lakásba megyünk. Hogy lehet az, hogy nem említette, ott is volt egy betörés mindössze két héttel ezelőtt?!

Mély csönd zuhant a társaságra. Végül Gonzalo szólalt meg először:

– Talán nem akart pletykálni.

– Más esetekről mégis említést tett. Kell hogy legyen erre egy egyszerű magyarázat, de amikor meghallottam, hogy itt is betörés történt, az megdöbbenett. A portás jó... haverja Rubin úrnak. Rubin úr felesége hozzá fordult az eset kapcsán. Mégsem említi?

– Hová akar ezzel kilyukadni, Henry? – kérdezte Avalon.

– Talán ő is benne volt a dologban?

– Ne csinálja ezt, Henry! – tiltakozott Rubin azonnal. – Csak nem arra akar utalni, hogy Charlie egy bandának a tagja?

– Nem, de az biztos, hogy ha valami különös dolog folyik ebben a házban, akkor hasznos lehetne olykor odacsúsztatni a portásnak egy-egy tízdollárost. Talán nem érti majd, miért kapja. A cél nyilvánvalóan ártalmatlannak tűnne előtte, de ha betörés történne ebben a lakásban, akkor lehet, hogy jobban odafigyelne a dolgokra. Most, mivel érintettnek érzi magát, nem beszél a dolgról. A saját érdekében.

– Rendben – válaszolta Rubin –, de mi különös folya ebben a házban? Az asztalosra és a kopácsolására gondol?

– Ugyan miért várna valaki a folyosón arra – folytatta Henry –, hogy ön és a felesége elhagyják a lakást, és ne zárják be a második, a biztonságos zárat?! És miért van az, hogy amikor Avalon úr felhozta a mosókonyhában megtámadott hölgy kérdését, akkor Rubin úr azonnal elterelte a szót a kínai delegációra, amelyik az ENSZ-be érkezett? Van valami kapcsolat a két dolog között?

– Csak annyi – válaszolta Rubin –, hogy Jane elmondta nekem, vannak hölgyek a házban, akik félnek attól, hogy a kínaiak idejönnek.

– Ez valahogy nagyon gyenge oknak tűnik arra, hogy valaki ne érezze magát biztonságban – csóválta meg a fejét Henry. – Elmondta Rubinné asszony önnek, hogy a férfi, akit elijesztett a betöréskor, kínai volt?

– Túl messzire megy – tiltakozott Rubin megborzongva. – Amit

bárki észrevehet, az...

– Várj egy kicsit, Manny! – szólt rá Avalon. – Senki se kérdezte, hogy a férfi kínai volt-e, csak azt, hogy Jane azt *mondta-e* róla, hogy kínai.

– Csak annyit mondott, hogy *szerinte* kínai volt – válaszolta Rubin. – Na, ne csinálja, Henry! Csak nem kémkedésre gyanakszik?

– Csak összevetem a tényeket egymással – magyarázta Henry komolyan. – Ezt az eseményt a szabálytalan kopácsolással, amelyről, ha jól emlékszem, Rubin úr azt mondta, hogy a szabálytalan ritmusú kalapácsütések rossz asztalosra utalnak. Vajon származhatnak ezek a szabálytalan kopogások egy okos kémtól? Úgy gondolom, hogy minden kémkedési ügy gyenge pontja az információ átadása. Ajelen esetben nem kellene személyes kapcsolatot kialakítani az üzenet átadója és átvevője között. Nem lenne szükség találkahelyre, levelezésre vagy rádióüzenetre. A világ legártalmatlanabb és legkevésbé gyanús hangja egy halk kopogás, amire senki más nem figyel oda, csak az, akinek szánták – és, mit ad Isten, egy író, aki szeretne dolgozni, és akit minden kis zaj zavar a koncentrációban. De még ebben az esetben is csak arra gondol az illető, hogy egy asztalos kalapácsol valahol...

– Ez már sok, Henry – vigyorodott el Trumbull –, ne hülyéskedjen!

– Akkor miért törtek be, amikor gyakorlatilag semmit se vittek el?! – tiltakozott Henry.

– Ütődött – mordult fel Rubin. – Jane megzavarta a betörőt, mert túl hamar jött vissza. Ha öt perccel tovább marad, akkor a

lemezjátszómat is elviszik!

– Figyeljen ide, Henry! – szólalt meg Trumbull is. – Volt néhány fantasztikus ráérzése a múltban, és nem is vetek el mindent, amit mond. De ez az okfejtés most nagyon gyenge lábakon áll.

– És ha bizonyítani tudom?

– Miféle bizonyítéka lehet?

– Például a kopácsolásról készített magnófelvétel. Lejátszaná nekünk, Rubin úr?

– A világ legegyszerűbb dolga! – bólintott Rubin, és átment a szomszéd szobába.

– Henry, ha azt gondolja, hogy ostoba kopácsolást fogok hallgatni, és megmondom, hogy kódolt üzenetet tartalmaz-e, akkor nagyon téved! – mordult fel Trumbull.

– Kérem, Trumbull úr – mondta Henry –, fogalmam sincs arról, hogy mit dolgozik a kormánynak, de azt tudom, hogy pár perc múlva rohan felvenni a kapcsolatot a megfelelő emberekkel, sőt azt is feltételezem, hogy a portás kikérdezésével fogják kezdeni a nyomozást, hogy...

– Hát ez különös! – lépett be a szobába Rubin vörös arccal. – Nem találom a felvételeimet. Azt hittem, tudom, hová tettem őket, de nincsenek ott. Hát ennyit a bizonyítékról, Henry! Majd... Vajon elhagytam valahol a szalagokat?

– Éppen, hogy a szalagok hiánya a bizonyíték, Rubin úr – bólintott Henry. – Most tehát már tudjuk, mit akart itt a betörő, és hogy miért nem kopácsolnak mostanában.

– Talán jobb lenne... – kezdte Trumbull, de az ajtócsengő hangja elhallgattatta.

Megdöbbenve néztek össze.

– Remélem, hogy nem Jane jött meg ilyen hamar! – motyogta Rubin, aztán kelletlenül az ajtóhoz ment. Kinézett a kémlelőnyíláson. – Mi a fene!?! – mondta, és kinyitotta az ajtót.

A portás állt odakint égővörös arccal, láthatóan nagyon zaklatottan.

– Megkértem valakit, hogy helyettesítsen egy darabig... – magyarázta. – Kérem... – kezdte a mondókáját, és rémülten kapkodta a pillantását a jelenlévők között –, nem akarok bajba kerülni, de...

– Csukd be az ajtót, Manny! – kiáltott fel Trumbull.

Rubin behúzta a portást a lakásba, és becsukta az ajtót.

– Mi a baj, Charlie?

– Ez nagyon zavar engem. Valaki megkérdezte, hogy történtek-e a házban... izé, bűnesetek... – Avalonra esett a pillantása. – Ön volt az, uram! Aztán jöttek a többiek, és azt hiszem, most már tudom, mi folyik itt! Gondolom, hogy valamelyikük a betörés ügyében nyomoz. Nem tudtam, mi történt, de hát... mivel nem viselkedtem a szokásos módon, ezt akarom megmagyarázni. Az a férfi...

– Nevét és a lakás számát! – szólt rá Trumbull.

– King. A 15 U lakásban – válaszolta készségesen Charlie.

– Rendben van. Most jöjjön ki velem a konyhába! Manny, most azonnal telefonálnom kell!

Trumbull becsukta maga mögött a konyhaajtót. Rubin elgondolkozva nézett utána.

– Na de ilyet!?! Üzenetküldés kalapácsütésekkel!?! Ki gondolná!?

– Pontosan ezért működött a dolog, Rubin úr – magyarázta Henry halkán –, és jó darabig még működhetett volna, ha nem

lakik a házban egy író, aki... nos, elnézést a kifejezésért, egy kicsit bogaras.

Kommentár

Ez a történet, éppen úgy, ahogy a következő kettő, nem jelent meg az Ellery Queen's Mystery Magazine-ben, hanem, ahogyan az előszóban már elmagyaráztam, kimondottan a könyv számára készült.

Arra példa, hogyan teheti tartalmasabbá valakinek az életét az írás. A titokzatos kopácsolás, amit valaki a lakásában hall, nem kitaláció, hanem valóban megtörtént eset. A házban, ahol élek, valaki rendszeresen órák hosszat kopácsol. Soha nem reagáltam erre olyan határozottan, ahogyan Manny Rubin, megelégedtem a bosszús fejcsóválással és a fogaim csikorgatásával..

Ám a zajongás egyre jobban irritált, és már a gyomorfekély határán álltam, amikor rájöttem, hogy írhatok erről egy novellát. Meg is tettem. Ez lett az eredménye.

Így aztán, ha megint hallom a kopácsolást (de már ritkábban és rövidebb ideig), akkor kellemesen megborzongok, és arra gondolok, milyen jó hasznát vettem ennek a dolognak az egyik írásomban. Így aztán már nem is zavar igazából.

VÁROSBA MENT YANKEE DOODLE

A FEKETE ÖZVEGYEK körében köztudomású volt, hogy Geoffrey Avalon katonatisztként szolgált a II. világháborúban, és őrnagyi rangban szerelt le. Ismereteik szerint azonban sohasem volt aktív szolgálatban, és sohasem beszélt a háborús élményeiről. Ugyanakkor, mivel merev tartása láthatólag jól passzolt volna egy egyenruha belsejébe, senkit sem ért meglepetésként a tény, hogy egy időben Avalon őrnagyként ismerték.

Ennélfogva mindenki teljesen természetesnek vette, amikor egy ízben a hadsereg egyik tisztjével az oldalán lépett be a bankett-terembe. És amikor így szólt: „Hadd mutassam be régi barátomat a seregből, Samuel Davenheim ezredest!”, mindenki szívélyesen, fenntartások nélkül üdvözölte az érkezőt. Avalon katonapajtása az ő katonapajtásuk is volt.

Még Mario Gonzalo is – aki az ötvenes évek végén eltöltött néhány eseménytelen évet a seregben, és tudvalevőleg sarkos véleménnyel bírt a tisztekről – egészen barátságos volt. Felkuporodott az egyik tálalóasztalra, és rajzolgatni kezdett. Avalon egy röpke pillantást vetett a vázlatfüzetre Gonzalo válla fölött, mintha meg akarna győződni róla, hogy a Fekete Özvegyek művész tagja még véletlenül sem szárárfülekkel egészíti ki az ezredes portréját.

És Gonzalo részéről ez keresetlen gorombaság is lett volna, mivel Davenheimből egyértelműen sugárzott az intelligencia.

Arcát, mely kerek volt, és egy kissé pufók, kiemelte a divatjamúlt hajviselet: felül rövid, alul semmi. Szája könnyen görbült barátságos mosolyra, hangja tiszta volt, szavai ropogósak.

– Valamennyiükről – mondta – részletes leírást kaptam, hiszen Jeff, mint gondolom, önök is tudják, precíz ember. Nem okozhat gondot, hogy beazonosítsam önöket. Ön például Emmanuel Rubin, lévén, hogy alacsony, vastag szemüveget visel, és ritkás a szakálla...

– Kusza a szakállam – szólt közbe Rubin a sértődés legkisebb jele nélkül –, ahogy Jeff szokta mondani, mert az övé sűrű, én azonban sosem láttam bizonyítottnak, hogy az arcszőrzet sűrűsége bármennyire is utalna...

– És bőbeszédű – mondta Davenport határozottan, egy ezredes nyugodt tekintélyével félbeszakítva a másikat. – Valamint író... Ön Mario Gonzalo, a festőművész, és nincs is szükségem személyleírásra, hiszen most is rajzol... Roger Halstead, matematikus, kopaszodik. Az egyetlen Fekete Özvegy, akinek hiányos a haja, úgyhogy ez könnyű feladvány... James Drake, vagy helyesebben dr. James Drake...

– Mint a Fekete Özvegyek tagjai, valamennyien jogosultak vagyunk a doktori titulusra – jegyezte meg Drake egy cigarettafüst-kígyó mögül.

– Igaza van, és Jeff ezt is gondosan elmagyarázta. Tehát ön doktor doktor James Drake, mivel tíz lépésről is érezni lehet önön a dohányfüst szagát.

– Nos, Jeff csak tudja – mondta Drake filozofikusan.

– És Thomas Trumbull – fejezte be Davenport –, mert ráncolja a homlokát, és mert kizárásos alapon csak ön lehet... Mindenkit

eltaláltam?

– Csak a tagokat – szólalt meg Halstead. – Kihagyta Henryt, aki nélkülözhetetlen.

Davenheim tanácstalanul nézett körbe.

– Henryt?

– A pincért. – Avalon elpirult, és az italára meredt. – Sajnálom, Henry, de nem tudtam, mit mondhatnék önről Davenheim ezredesnek. Ha pusztán pincérként utalok önre, az nevetségesen üresen csengett volna, többet pedig nem oszthattam meg vele anélkül, hogy felrúgnám a Fekete Özvegyek titoktartási kötelezettségét.

– Megértem – mondta Henry nyájasan –, de úgy érzem, helyes volna kiszolgálnom az ezredest. Mivel él, uram?

Az ezredes arcára egy pillanatra értetlen arckifejezés ült ki.

– Ó, italra céloz? Semmivel, köszönöm. Nem iszom.

– Esetleg gyömbért?

– Nos, rendben. – Davenheim láthatóan az utolsó szalmaszálba kapaszkodott. – Az jó lesz.

– Nehéz a nem ivó élete – mosolygott Trumbull.

– Az emberre muszáj mindig ráerőltetni valami nedveset – mondta fanyar humorral Davenheim. – Sosem tudtam hozzászokni.

– Kérjen egy szem cseresznyét a gyömbérébe! – javasolta Gonzalo. – Vagy ami még jobb: kérjen vizet egy koktélpohárba, és tegyen bele egy olajbogyót! Aztán igyon, és időről időre töltse utána a vizet! Mindenki le lesz nyűgözve, hogy mennyit tud inni. Habár én őszintén szólva még nem láttam olyan tisztet, aki ne...

– Azt hiszem, bármelyik pillanatban itt lehet a vacsora! –

mondta sietve Avalon, miközben az órájára pillantott.

– Nem ülnének le, uraim? – kínálta őket hellyel Henry, és közvetlenül Gonzalo elé tette le az egyik kenyereskosarat, mintha jelezni akarná: inkább erre használja a száját.

Gonzalo kivett egy zsemlét, kettétörte, megvajazta az egyik felét, beleharapott, majd tele szájjal, fojtott hangon fejezte be a mondókáját:

– ...ne ázott volna el teljesen egyetlen pohár Martinitől. – De senki sem figyelt rá.

Rubin, aki Avalon és Davenheim között találta magát, megkérdezte:

– Milyen volt Jeff katonának, ezredes?

– Átkozottul jó – felelte komolyan Davenheim –, de nem kapott sok lehetőséget, hogy a tudását csillogtassa. Mindketten a dolgok jogi oldalát felügyeltük, ami papírtologatást jelentett. A különbség csak annyi, hogy Jeffnek volt esze, és a háború végeztével leszerelt. Én nem.

– Ezek szerint ön még most is katonai joggal foglalkozik?

– Így van.

– Nos, alig várom azt az időt, amikor a katonai jog épp úgy a múlté lesz, mint a feudális törvénykezés.

– Egyetértek – mondta higgadtan Davenheim. – De egyelőre él és virul.

– Így van! – vágta rá Rubin. – És ha...

Trumbull közbevágott:

– Az ördögbe is, Manny, nem tudsz várni a keresztkérdéseiddel?

– Helyes! – köhintett Avalon félig-meddig sztentori hangon. –

Talán hagyhatnánk Samet enni, mielőtt alávetjük a vallatásnak.

– Ha – folytatta töretlenül Rubin – a katonai törvénykezés ugyanazokat a megfontolásokat alkalmazná azokra a...

– Később! – bömbölte Trumbull.

Rubin méltatlankodva nézett ki vastag szemüveglencsési mögül, de nyugton maradt.

Halsted a témaváltás nyilvánvaló szándékával így szólt:

– Nem vagyok boldog az *Iliász* ötödik énekéhez szánt limerickemmel.

– Hogy mivel? – kérdezett vissza Davenheim értetlenül.

– Rá se hederítsen! – vont vállat Trumbull. – Roger azzal fenyegetőzik, hogy az *Iliász* minden egyes énekére előáll ötsornyi marhasággal.

– Meg az *Odüsszeiáéra* – tette hozzá Halsted. – A baj csak az, hogy az ötödik ének főleg Diomédész, a görög hős tetteit énekli meg, emiatt úgy érzem, hogy muszáj lenne valahogy belefoglalnom a nevét a rímképletbe. Kisebb megszakításokkal hónapok óta ezen munkálkodom.

– Hát ezért kíméltél meg a limerickjeidről a legutóbbi néhány találkozáson? – tudakolta Trumbull.

– Már van egy megoldásom, és készen is állok felolvasni, de nem vagyok vele igazán elégedett.

– Ezzel a többségünk így van – jegyezte meg Trumbull.

– A helyzet az – folytatta halkán Halsted –, hogy sem a „Diomedész”, sem elfogadott variánsa, a „Diomed” nem rímel semmi értelmesre. A „Diomedész” rímel arra, hogy „méhész”, a „Diomed” pedig arra, hogy „biomé”, de mire megyek velük?

– Hívd Tüdeidésznek! – vetette fel Avalon. – Homérosz gyakran

használta a patronimikont.

– Mi az a patronimikon? – kérdezte Gonzalo.

– Atyai név. Szó szerinti fordításban – magyarázta Halsted. – Diomédész apja Tüdeusz király volt. Gondolod, hogy nekem nem jutott eszembe? Rímél arra, hogy „felidéz” vagy „szanitéc”, ha anakronisztikusra veszem a figurát.

– És mondjuk pöszén „kerítész”? – javasolta Drake.

– Zárt rendszerben az ész szintje mindig kiegyenlítődik – mondta Halsted. – De íme, a megoldás! Nem kell mást tennem, mint kissé meggyötörni a versmértéket, és lecsípni egy ékezetet a „Diomédész”-ről.

– Csalás – állapította meg Rubin.

– Kicsit az – ismerte be Halstead. – De így hangzik:

Mint mindig, hogyha vérszagot érez

Előre ront a hős Diomédész,

Harcos és bámész,

S a hadisten Árész

Kezétől gyorsan halálra vérez.

Avalon a fejét csóválta.

– Árész csak megsebesült. Maradt ereje tombolva visszarepülni az Olümposzra.

– Elismerem, én sem vagyok maradéktalanul elégedett – mondta Halstead.

– Akkor ez eldőlt! – harsogta Trumbull.

– Parmezános borjú! – kiáltotta lelkesen Rubin, mivel Henry szokásos fürgeségével már el is kezdte eléjük helyezni a tányérokat.

Miután kellő figyelmet szentelt a borjúnak, Davenheim ezredes megszólalt:

– Jól tartanak itt titeket, Jeff!

– Ó, csak amennyire szűkös lehetőségeink engedik – mondta Avalon. – Az étterem ehhez mérten is számláz, de hát csak havonta egyszer jövünk.

Davenheim, miközben őszinte lelkesedéssel forgatta a villáját, Halstedhez fordult:

– Dr. Halsted, ön matematikus...

– Kelletlen kölyköket okítok matematikára, ami távolról sem ugyanaz.

– De akkor mire fel az epikus költeményekre írt limerickek?

– Pontosan azért, mert ez nem matematika, ezredes. Hiba azt gondolni, hogy ha az embernek néven nevezhető hivatása van, minden érdeklődése ugyanezen név alá sorolható.

– Nem állt szándékomban megsérteni – mondta Davenheim.

Avalon rámeredt takarosán letisztogatott tányérjára, és elmélázva tologatta érintetlenül megmaradt fél pohár itókáját.

– Ami azt illeti – jegyezte meg –, Sam pontosan tudja, mit jelent intellektuális hobbit űzni. Rendkívül jártas a fonetikában.

– Na persze – tette hozzá Davenheim sietős szerénységgel –, csak amatőr szinten.

– Ezek szerint tud akcentussal vicceket mesélni? – tudakolta Rubin.

– Bármilyen akcentussal, mármint ésszerű korlátok között – felelte Davenheim. – Vicceket azonban még akcentus nélkül sem mesélek jól.

– Semmi gond – mondta Rubin. – Szívesebben hallgatok rossz

vicceket hiteles akcentussal, mint jókat hiteltelennel.

Gonzalo közbeszólt:

– Akkor mivel magyarázod, hogy csak a saját vicceiden nevedsz, holott azok egyik feltételt sem teljesítik?

Davenheim sietve szólalt meg, hogy elejét vegye Rubin replikájának:

– Eltérítettek a tárgytól. – Oldalra húzódott, hogy Henry lerakhassa elé a rumos kuglófot. – Hadd folytassam! Tehát dr. Halsted... rendben, legyen Roger... arra gondolok, hogy talán a klasszikus költészettel tereli el a gondolatait valamilyen fogós matematikai problémáról. Így, mialatt elméje tudatos része rímeket permutál, a tudattalanja...

– Ebben az a mókás – mondta Rubin, *megkaparintva* az alkalmat, hogy beleszóljon –, hogy működik. Még sosem sikerült annyira zsákutcába jutnom egy-egy történetszállal, hogy ne sikerült volna kibogoznom, amikor beültem egy filmre. És ez alatt nem jó filmet értek, ami teljesen magával ragad. Sokkal inkább rosszat, ami épp annyira foglalja le a tudatos elmémet, hogy a tudattalanom közben átvehesse az uralmat. Az akciódús kémfilmek erre a legjobbak.

– Azoknak én akkor sem tudom követni a cselekményét, ha odafigyelek – jegyezte meg Gonzalo.

– Pedig tizenkét éveseknek írják őket – vágott vissza végre Rubin.

Miközben Henry kitöltötte a kávéját, Davenheim így folytatta:

– Egyetértek azzal, amit Manny mondott. Történetesen úgy gondolom, hogy egy fonetikának szentelt nap néha váratlanul nagy előrelépést hozhat egy munkahelyi problémában. De nincs

ennek egy másik oldala is? Könnyen belátható, hogy a tudatos elme lefoglalásával hagyjuk, hogy a tudattalan szabadon garázdálkodjon a mélyben. De vajon a mélyben is fog maradni? Nem dugja ki a fejét a föld alól? Nem mutatja meg magát szóban vagy más jelekben – ha nem is magának az embernek, aki a gondolkodást végzi, de másoknak?

– Mire gondol pontosan, ezredes? – kérdezte Trumbull.

– Nézzék – mondta Davenheim –, ha már tegeződünk, tegeződjünk kölcsönösen. Szólítsatok Samnek! A következőre gondolok. Tegyük fel, hogy Manny egy olyan történeten dolgozik, amiben kimutathatatlan méreg szerepel...

– Soha! – tiltakozott szenvedélyesen Rubin. – És a tarantulák is ugyanúgy kizárva, meg a misztikus hinduk, meg a természetfölötti! Ez mind olcsó, tizenkilencedik századi romanticizmus. Még abban sem vagyok biztos, hogy a bezárt szobák rejtélye nem vált már egy kissé...

– Csak *tegyük fel!* – mondta Davenheim, akinek egy pillanatra nehezebbre esett szembeúszni az árral. – Mindenfélével foglalkozol, hogy a tudattalanod nyugodtan dolgozhasson, és részedről megesküdnél, hogy teljesen megfeledektél a rejtélyről, hogy nem is gondolkozol rajta, hogy teljesen kitörölted az elmédből. És aztán, amikor leintenél egy taxit, azt kiáltod: „Toxin! Toxin!”

Trumbull eltűnődve felelte:

– A példa teljességgel elrugaszkodott, és nem is fogadhatom el, viszont mintha érteném az elképzelést. Jeff, azért hoztad ide Samet, mert valamilyen problémán rágódik?

Avalon megköszöri a torkát.

– Nem kimondotta. Több okom is volt rá, hogy múlt hónapban

meghívjam: a legfontosabb, hogy úgy gondoltam, mindannyian kedvelnétek. Előző éjjel azonban nálunk aludt, és... elmondhatom nekik, Sam?

Davenheim vállat vont.

– Azt mondtad, ez a hely olyan, mint a gyóntatófülke.

– És ezt tartom is – bólintott Avalon. – Sam majdnem olyan régóta ismeri a feleségemet, mint engem, kétszer azonban mégis Uphamnek szólította Andrea helyett.

Davenheim komoran mosolygott.

– A tudattalanom előbújt a mélyből. Pedig megesküdtem volna, hogy már kivertem a fejből.

– Nem tudhattad – mondta Avalon, majd a többiekhez fordult. – Én nem is vettem észre. Csak Andrea. Másodszorra megkérdezte: „Minek szólítottál?” Mire Sam: „Hogy érted?” Andrea meg: „Már másodszor szólítasz Uphamnek.” Samen meg látszott, hogy nem hisz a fülének.

– Pontosan – mondta Davenheim –, de nem a saját tudattalanom járatja velem a bolondját. Hanem az övé.

– Uphamé? – kérdezte Drake, miközben elszíneződött ujjaiival elnyomta a cigarettáját,

– A másiké – felelte Davenheim.

Trumbull így szólt:

– Amúgy is érkezett a brandy ideje, Jeff. Szeretnéd te kivallatni nagyra becsült vendégünket, vagy valaki másra bízod?

– Nem tudom, hogy szüksége van-e vallatásra – jegyezte meg Avalon. – Talán hagyhatjuk, hogy elmondja, mi köti le a tudattalanját, miközben a tudatos gondolatait másfelé tereli.

– Nem biztos, hogy ez jó ötlet – mondta gyászos hangon Davenheim. – A szóban forgó ügy eléggé kényes.

– Szavamat adom – jelentette ki Trumbull –, hogy bármire, ami itt elhangzik, a legszigorúbb titoktartás érvényes. Jeff ezt már bizonyára elmondta neked. És ez a mi kitűnő Henrynkre is vonatkozik. És persze nem kell részletekbe bocsátkoznod.

– Viszont nem rejtőzhetek álnevek mögé, jól mondom?

– Nem, ha az Upham egyike az igaziaknak – mondta vigyorogva Gonzalo.

– Hát, vigye kánya – sóhajtott Davenheim. – Igazából túlzás is történetnek nevezni, már ami a történetjellegét illeti, és lehet, hogy semmi jelentősége; a világon semmi. Lehet, hogy *átkozottul* nagyot tévedek. Ha viszont mégsem, az szégyen a hadseregre nézve, és költséges az államnak. Szinte remélem, hogy tévedek, ám mára már olyan mélyen beleástam magam az ügybe, hogy amennyiben *tényleg* tévedek, az végérvényesen tönkretetheti a karrieremet. De persze nincs már olyan sok hátra a nyugdíjazásomig. – Egy pillanatra látszólag a gondolataiba mélyedt, majd nagy hévvel így folytatta: – Nem, *akarom*, hogy igazam legyen! Bármilyen szégyenletes is, véget kell vetni neki!

– Hazaárulás után nyomozol? – kérdezte Drake.

– Nem, szigorúan véve nem. De szinte azt kívánom, bárcsak az lenne. A hazaárulásban néha roppant nagy méltóság rejlik. Az áruló sokszor nem más, mint a hazafi-érme másik oldala. Ami az egyiknek áruló, a másiknak mártír. Persze, nem a pennykért megvásárolt bérügynökre gondolok. Hanem arra, akinek meggyőződése, hogy a hazájánál fontosabb ügy érdekében cselekszik, és egy pennyt sem fogadna el a kockázatért, amit

vállal. Ezt egészen világosan értjük, amikor az ellenség árulóiról van szó. Azok az emberek például, akiket Hitler tekintett...

– Szóval nem hazaárulás? – szakította félbe kissé türelmetlenül Trumbull.

– Nem. Csak korrupció! Búzló, undorító korrupció. Egy bandáról van szó, mely, sajnálatomra, katonákból áll, sőt tisztekből, sejtetően magas rangúakból, akiknek feltett szándékuk, hogy alaposan megfejjék a jó öreg Sam bácsit.

– És ez miért nem hazaárulás? – csattant fel Rubin. – Legyengít minket, és rothadást terjeszt a hadseregben. Az a katona, aki olyan kevésre tartja a hazáját, hogy lopni is képes tőle, aligha tartja majd olyan sokra, hogy képes legyen meghalni érte.

– Ha arra kerül a sor – vélekedett Avalon –, az emberek különválasztják egymástól az érzelmeiket és a tetteiket. Egyáltalán nem lehetetlen, hogy az ember ma lopjon Sam bácsitól, holnap pedig meghaljon érte, és mindkétszer őszinte meggyőződésből cselekedjen. Sokan azok közül, akik rendszeresen megrövidítik az államkincstárat a jövedelemadójuk felével, Amerika hű fiának tartják magukat.

– Ne keverjük bele a jövedelemadót! – tiltakozott Rubin. – Figyelembe véve, hogy mire költi az állam a pénzt, egyáltalán nem tűnik abszurd állításnak, hogy az az igazi hazafi, aki inkább börtönbe megy, mint hogy adót fizessen.

– Egy dolog, ha az ember elvből nem fizet adót – bólintott Davenheim –, beismeri, és börtönbe megy érte. De más kérdés, ha nincs egyéb oka kibújni a közös teherviselés alól, mint végignézni, ahogy mások a saját terhük mellé még az övét is cipelik. Mindkét tevékenység egyformán törvénytelen, de az

előbbit még tisztelni is tudnám valamennyire. Ebben a szóban forgó esetben azonban nincs más motiváció, mint a közönséges kapzsiság. És nagyon is lehetséges, hogy az adófizetők dollárjainak milliói érintettek benne.

– Lehetséges? Ennyi az egész? – kérdezte Trumbull, és homloka mosódeszkává ráncolódott.

– Ennyi. Egyelőre. Nem tudom bizonyítani, és nehéz felderíteni, ha az ember nem fog átkozottul jó szimatot. Ha túlságosan messzire megyek, és nem tudom tételesen alátámasztani a gyanúmat, ízekre fognak szedni. Nagy nevek is benne lehetnek... de az is lehet, hogy nincsenek.

– Mi köze ehhez Uphamnek? – tudakolta Gonzalo.

– Eddig két embert kaptunk el, egy őrmestert és egy közlegényt. Az őrmester Upham; Robert J. Upham. A másikat Orin Klotznak hívják. De semmit sem tudunk rájuk bizonyítani.

– Semmit? – kérdezte Avalon.

– Szinte semmit. Uphamnek és Klotznak köszönhetően a hadsereg több ezer dollárnyi felszerelése válhatott köddé, de nem tudjuk alátámasztani, hogy törvénytelenül cselekedtek. Minden alkalommal fedezte őket valaki.

– Úgy érted, a felsőbb vezetés is benne volt? – mosolyodott el lassan Gonzalo. – Tisztek? *Agyasok?*

– Bármilyen valószínűtlennek is tűnik – mondta szárazon Davenheim. – Előfordulhat. De nincs rá bizonyítékom.

– Nem tudod kikérdezni azt a kettőt, akit már lefüleltél? – faggatta tovább Gonzalo.

– Megtettem – felelte Davenheim. – És Uphammel nem jutok semmire. Ő a legveszedelmesebb fajtába tartozik, amolyan

becsületes bűnsegéd. Úgy vélem, túl ostoba volt, hogy átlássa, mekkora kárt okoz, és ha tudta volna, valószínűleg meg sem teszi.

– Hát szembesítsd az igazsággal! – javasolta Avalon.

– Mi az igazság? – kérdezte Davenheim. – És amúgy sem teríthetem még ki az összes kártyámat. Ha elmondom, amit eddig tudok, ezt a kettőt legjobb esetben is csak elbocsátják a seregből, a bűnszövetkezet többi tagja pedig meghúzza magát egy kis időre, aztán előlről kezdik az egészet. Nem, rejtve akarom tartani a lapjaimat, amíg valami nyomra nem vezet, hogy elég bizonyossággal vállalhassam a kockázatot, amit vállalnom kell.

– Úgy érted, amíg horogra nem akad valaki egy magasabb pozícióban? – kérdezte Rubin.

– Pontosan.

– És mi van a másik fickóval? – érdeklődött Gonzalo.

Davenheim bólintott.

– Ő az. Ő tudja. Ő az ész kettőjük közül. De sehogy sem tudok fogást találni a sztoriján. Újra és újra megpróbáltam, de bombabiztos az alibije.

– Ha csak *sejted*, hogy ennél a két kisstílű alaknál több is van a dologban, miért veszed ennyire komolyan? – kérdezte Halsted. – Nem állítható nagy valószínűséggel, hogy tévedsz?

– Másoknak úgy tűnhet – mondta Davenheim. – És mással nem is tudom magyarázni, honnan *tudom*, hogy nem tévedek, mint a tapasztalatommal. Ha azt vesszük, Roger, egy tapasztalt matematikus meglehetősen bizonyossággal állíthatja, hogy egy adott feltételezés igaz, még ha nem is tudja igazolni a matematikai bizonyítás szigorú szabályrendszere szerint. Igaz?

– Nem vagyok biztos benne, hogy az analógia megállja a helyét – vélte Halsted.

– Nekem helytállónak tűnik. Beszéltem olyanokkal, akik minden kétséget kizáróan bűnösök voltak, és olyanokkal, akik minden kétséget kizáróan ártatlanok, és ez a két fajta ember másként viselkedik, ha megvádolják, én pedig *megérezem* ezt a különbséget. A baj csak az, hogy ezt a megérzést nem nyújthatom be bizonyítékként. Uphamról még csak-csak lemondanék valahogy, Klotz viszont egy árnyalatnyival mindig óvatosabb, egy szemernyivel kevésbé zavarodott a kelleténél. *Játszadozik* velem, és még élvezi is, ezt pedig lehetetlen nem észrevenni.

– Ha váltig állítod, hogy megérezed az ilyesmit – mondta elégedetlenül Halsted –, akkor nincs min vitatkoznunk, nem igaz? Kívül helyezed a racionalitáson.

– Egészen nyilvánvaló – folytatta Davenheim rendületlenül, mintha viharzó gondolatai annyira elragadták volna, hogy Halsted szavait, mint háttérzajt, már nem is érzékelte. – Klotz egy egész kicsit elmosolyodik, valahányszor sarokba szorítom. Mintha én lennék a bika, ő meg a matador, és amikor én közletről rárontanék, ő csak állna ott mereven, köpenyét hanyagul az egyik oldalára vetve, tüzelve, hogy próbáljam felnyársalni. Aztán amint próbálkozom, ő már nincs is ott, a köpeny pedig átsuhan a fejem fölött.

– Attól tartok, ő nyert, Sam – mondta fejét csóválva Avalon. – Ha úgy érzed, hogy a bolondját járatja veled, már elérted azt a pontot, ahol nem bízatsz az ítélőképességében. Hagyd, hogy valaki más átvegye az ügyet!

Davenheim megrázta a fejét.

– Nem, ha arról van szó, aminek gondolom, és *tudom*, hogy arról van szó, aminek gondolom, én akarom szétzúzni az egészet.

– Nézd – mondta Trumbull –, van némi tapasztalatom az ilyesmiben. Miből gondolod, hogy Klotz feltörheti neked az egészet? A fickó csak egy közlegény, és gyanítom, hogy még ha *tényleg* van is valamilyen bünszövetkezet, arról ő vajmi keveset tud.

– Rendben. Ezt elfogadom – mondta Davenheim. – Nem várom Klotztól, hogy tálcán kínálja nekem a megoldást. Viszont egészen biztosan ismer egy embert, egyetlenegy nálánál magasabb rangú figurát. És tudnia kell egyvalamit, egy olyan dolgot, ami közelebb esik a középponthoz, mint ő maga. Ezt az egy embert és ezt az egy dolgot akarom megtalálni. Nem kérek többet. És amitől széthasadok, hogy Klotz újra és újra elárulja magát, és én mégsem tudom értelmezni.

– Hogy érted, hogy elárulja magát? – kérdezte Trumbull.

– Itt kerül képbe a tudattalan. Amikor mi ketten viaskodunk, teljesen lekötöm Klotz figyelmét: minden gondolata akörül forog, hogy megállítson, zsákutcába juttasson, és az orromnál fogva vezessen. És ezt a játékot jól is játssza, gebedjen meg! Isten ments, hogy kiadja nekem az információt, amire szükségem van, de az akkor is *ott van a fejében*, és amikor nagyon igyekszik nem gondolni rá, egyszerűen felbugyog belőle. Valahányszor a nyakára mászom, és sarokba szorítom, a szarvammal már a köpenyt döfködöm, ilyen közel a lágyékához, a pasas *énekel*.

– Hogy *mit csinál*? – robbant ki Gonzalóból, és a Fekete Özvegyek közt is általános mozgolódás támadt. Csak Henry nem mutatta nyomát érzelemnek, miközben több kávécsészét is

újrátöltött.

– Énekel – ismételte Davenheim. – Nos, nem egészen: dúdol. És mindig ugyanazt a dallamot.

– Milyen dallamot? Olyasmit, amit ismersz?

– Persze hogy ismerem. Mindenki ismeri. A *Yankee Doodle*-t.

Avalon nagy hévvel szólt közbe:

– Azt még Grant elnök is ismerte, pedig ő botfűlű volt! Azt mondogatta, két dallamot tud eldúdolni: az egyik a *Yankee Doodle*, a másik nem az.

– És a *Yankee Doodle* adja az egész ügy megfejtését? – kérdezte Drake kimerült gyógyszerészszemében azzal a tekintettel, ami azt jelezte: kezd kételkedni a másik józanságában.

– Valahogyan. Klotz olyan okosan leplezi az igazságot, ahogy csak tudja, de egy kevés, a jéghegy csúcsa, mégis kibukik a tudattalanjából. A *Yankee Doodle* ez a csúcs. Nem értem. Nincs elég információ, amibe belekapaszkodhatnék. De ott van! Ebben biztos vagyok.

– Úgy érted, valahol a *Yankee Doodle*-ben rejlik a megoldás a problémádra?

– Igen! – felelte nyomatékosan Davenheim. – Efelől semmi kétségem: a dolog úgy áll, hogy Klotz észre sem veszi, hogy ezt dúdolja. Egyszer megkérdeztem: „Mi ez?“, ő meg értetlen fejet vágott. Mire én: „Mit dúdol, közlegény?“, ő pedig, esküdni mernék, őszinte megdöbbenéssel meredt rám.

– Mint te, amikor Andreát Uphamnek szólítottad – mondta Avalon.

Halsted a fejét csóválta.

– Nem látom, miként tulajdoníthatnánk ennek különös

jelentőséget. Mindannyiunknak vannak időszakai, amikor egy-egy dallam jár a fejünkben, amitől egy darabig képtelenek vagyunk megszabadulni. Bizonyára dúdoljuk is időnként a bajsunk alatt.

– *Véletlenszerűen*, talán – mondta Davenheim. – Klotz viszont *csak* a *Yankee Doodle*-t dúdolja, és *csak* olyankor, amikor sarokba szorítom. Valahányszor feszültté válik a helyzet, és közel kerülök az igazsághoz a korrumpt bűnbandával kapcsolatban, melynek létezéséről meg vagyok győződve, felbukkan ez a dallam. *Biztos*, hogy jelent valamit.

– *Yankee Doodle...* – mondta eltűnődve, félig-meddig magának Rubin. Egy pillanatra Henryre nézett, aki a tálalóasztal mellett állt, és két szemöldöke közt apró, függőleges ránc húzódott. Henry elkapta Rubin pillantását, de nem reagált.

Néhány másodpercre töprengő csend támadt, és ilyen-olyan mértékben valamennyi Fekete Özvegy elégedetlennek tűnt. Végül Trumbull szólalt meg:

– Lehet, hogy teljesen tévúton jársz, Sam. Talán a pszichiátriát kéne bevetned. Ez a Klotz pasas talán *minden* feszült pillanatában a *Yankee Doodle*-t dúdolja. És nem biztos, hogy ez jelent bármi mást, mint hogy a nagyapja énekelte neki, amikor hatéves volt, vagy az anyja ezzel ringatta álomba.

Davenheim enyhe gúnnyal húzta fel a felső ajkát.

– Gondolod, hogy ez nekem nem jutott eszembe? Egy tucat közeli barátját hívtam be. Egyikük sem hallotta dúdolni soha!

– Hazudhattak is – jegyezte meg Gonzalo. – Én sem mondanék el semmit egy tisztnek, ha nem muszáj.

– De az is lehet, hogy nem vették észre – mondta Avalon. – Az

emberek többsége nem jó megfigyelő.

– Lehet, hogy hazudtak, lehet, hogy nem tűnt fel nekik – vont vállat Davenheim –, de ha nem kérdőjelezem meg, a vallomásuk egészében arra enged következtetni, hogy a *Yankee Doodle* dudorászásának kifejezetten a nyomozásomhoz van köze, és semmi máshoz.

– Vagy talán csak a katonaélethez. Végeredményben egy induló a függetlenségi háborúból – vetette fel Drake.

– De akkor miért csak nekem dúdolja, és senki másnak a seregből?

– Rendben, játszunk el, hogy a *Yankee Doodle* jelent valamit ebben a kontextusban. Mit veszíthetünk? Nézzük csak, hogy is szól... az isten szerelmére, Jeff, el ne énekeld!

Avalon, aki az imént az éneklés nyilvánvaló szándékával kinyitotta a száját, most csattintva becsukta. Képessége, hogy tisztán kiénekeljen egy dallamot, egy osztrigáéval vetekedett, és ezt józanabb pillanataiban tudta is. Némi felsőbbbséggel így szólt:

– Elszavalom a szövegét!

– Rendben – mondta Robin –, csak semmi éneklés!

Avalon komoly képpel pózba vágta magát, és legzengőbb baritonján szavalni kezdett:

„Városba ment Yankee Doodle,

Hátasa egy póni,

Tollat tűzött kalapjába,

S úgy hívta: makaróni.

Yankee Doodle, rajta hát,

Yankee Doodle dendi,

Táncoltass meg minden lányt,

Itt sikkesnek kell lenni!”

– Az egész csak halandzsa – jegyezte meg Gonzalo.

– Halandzsa az eszed tokja! – mondta méltatlankodva Rubin, és kusza szakállá megremegett. – Teljesen értelmes szöveg. Ez egy dörzsölt városi mókus gúnyverse a parasztfiúról. „Doodle”-nek hívnak bármilyen kezdetleges paraszti hangszert, mondjuk egy dudát, úgyhogy a „Yankee Doodle” egy bugris New England-i kölyök, aki semmivel sem kifinomultabb egy dudánál. A póniján lovagol be a városba, és feltett szándéka jól kicsípni magát, ezért olyasmit visel, amit városi eleganciának képzelt. Tollat tűz a kalapjába, és igazi piperkőcnek hiszi magát. És a tizennyolcadik század végén pontosan ezt jelentette a „makaróni”: a legújabb divat szerint öltözött városi ficsúrt. Az utolsó négy sor a refrén, ami arról szól, hogyan ropja a parasztfiú egy városi táncmulatságon. Gúnyosan figyelmeztetik, hogy ügyeljen a lépésekre, és legyen gentleman a lányokkal. A „dendi” szó, ami nagyjából a tizennyolcadik század közepén terjedt el, ugyanazt jelentette, mint a „makaróni”.

– Oké, Manny, te nyertél – mondta Gonzalo. – Nem halandzsa. De hogyan segít ez Samnek ebben a konkrét esetben?

– Szerintem sehogy – sóhajtott Rubin. – Sajnálom, Sam, de úgy hangzik, mintha Klotz lenne a parasztfiú, aki bolondot csinál az agyafúrt városiakból, és ezért jut eszébe akaratlanul is ez a gúnydalocska. Úgy érzi, hogy most fordult a kocka.

– Ha jól sejtem, Manny – mondta Davenheim –, abból gondolod vidéki fiúnak, hogy Klotznak hívják. Ennyi erővel neked rubinból kéne lenned. Klotz valójában Philadelphiában született, és ott is nőtt fel. Kétlem, hogy életében látott farmot. Ő aztán nem

parasztfiú.

– Rendben – bólintott Rubin –, akkor talán rossz irányból közelítettem meg a dolgot. Ő a dörzsölt városi kandúr, aki kicsibe vesz *téged*, Sam.

– Mert én aztán parasztfiú vagyok? Stonehamben születtem, Massachusettsben, és a Harvardon szereztem a jogi diplomámat. És ezt ő is tudja. Épp elég körmönfont megjegyzést tett rá, miközben matadort játszott velem.

– Ha Massachusettsben születél – vetette fel Drake –, és ott is nőttél fel, akkor nem illik rád a Jenki megnevezés?

– De a „Yankee Doodle” semmiképp! – tiltakozott konokul Davenheim.

– De ő ettől még tarthat annak – mondta Drake.

Davenheim ezen elgondolkodott, majd így szólt:

– Igen, ez igaz. De ha így lenne, bizonyára nyíltan, gúnyolódva dúdolná az arcomba. És épp ez a lényeg: szerintem nem tudatosan dudorászik. Adalnak valami olyasmihez van köze, amit rejtegetni próbál, és nem olyasmihez, amit meg akar mutatni.

– Talán a jövőjét vetíti előre – mondta Halsted –, amikor a bűnei révén annyira meggazdagszik, hogy piperkóc módon beügethet a városba; más szóval „tollat tűzhet a kalapjába”.

– Vagy Klotz úgy tekint a veled való játékára – vetette fel Drake –, mint tolldíszre a kalapján.

– Az is lehet, hogy egy konkrét szónak van jelentősége – próbálkozott Gonzalo. – Ki tudja, talán a „makaróni” azt jelenti, hogy a maffia is benne van a dologban. Vagy a „táncoltasd a lányokat” arra utal, hogy a női hadtest is érintett valahogyan.

Még mindig létezik női hadtest, jól tudom?

Henry ezt a pillanatot választotta, hogy szót kérjen:

– Mr. Avalon, hadd kérdezzem meg, megengedné, hogy házigazdaként én is feltegyek néhány kérdést?

Mire Avalon így felelt:

– Hogyne, Henry! Tudja, hogy bármikor megteheti.

– Köszönöm, uram. Az ezredes is megtisztelne ezzel a lehetőséggel?

Davenheim meglepettnek tűnt, de bólintott:

– Nos, ha már itt van, Henry, miért ne?

– Mr. Avalon – kezdte a pincér – nyolc sort szavalt el a *Yankee Doodle*-ből: négyet az egyik strófából, négyet pedig a refrénből. A strófáknak és a refrénnek azonban más a dallama. Klotz közlegény vajon mind a nyolc sort eldúdolta?

Davenheim egy pillanatra elgondolkodott.

– Nem, persze hogy nem. Azt dúdolta... hmm... – Behunyta a szemét, összpontosított, majd: – Dum-dum dum-dum dum-dum-dum, dum-dum dum-dum du-u-um. Ennyit. Az első két sort.

– A strófákból?

– Pontosan. „Városba ment Yankee Doodle / Hátasa egy póni.”

– Mindig ezt a két sort?

– Igen, úgy emlékszem, mindig.

Drake lesöpört néhány morzsát az asztról.

– Ezredes – folytatta Henry –, azt mondta, a dúdolgatás olyankor fordult elő, amikor a vallatás különösen feszültté vált. Fordított ön különösebb figyelmet arra, hogy mi forgott szóban ilyenkor?

– Persze, hogyne, de nem szívesen osztanék meg részleteket.

– Megértem, de ennyit talán elárulhat: ezekben a helyzetekben csak Klotzról magáról beszéltek, vagy Upham őrmesterről is?

– A dúdolás – felelte megfontoltan Davenheim – általában akkor kezdődött, amikor Klotz a leghatározottabban bizonygatta az ártatlanságát, de mindig mindkettőjük nevében. Ezt meg kell hagyni. Egyszer sem próbálta a másik bőre árán tisztára mosni magát. Mindig úgy érvelt, hogy sem ő, sem Upham nem követték el ezt vagy azt, nem voltak felelősek ezért vagy azért.

– Davenheim ezredes – mondta Henry –, ez egy merész feltevés. Ha a válasza *nem*, nincs több mondanivalóm. Ha azonban igennel felel, akkor talán mégiscsak akad itt valami.

– Mi a kérdés, Henry? – faggatta Davenheim.

– Ugyanazon a bázison, ahol Upham őrmester és Klotz közlegény állomásozik, ezredes, szolgál esetleg egy százados Gooden, Gooding vagy valamilyen hasonló hangzású néven?

Davenheim mindeddig komoly, de némi derűt sugárzó tekintettel nézte Henryt. Ez azonban most egy szemvillanás alatt tovatűnt. Szája összeszorult, arca láthatóan elfehéredett. Aztán a széke csiszató hangot hallatott, ahogy hátrataszította, és talpra szökkent.

– Igen! – mondta nagy hévvel. – Charles Goodwin százados! Ezt meg honnan az *ördögből* tudhatja?

– Ebben az esetben ő az ön embere. Az ön helyében én letennék Klotzról és Uphamról, uram, és a századosra összpontosítanék. Ez lehet az az egy lépés fölfelé, amire szüksége volt. És könnyen lehet, hogy a százados kevésbé bizonyul kemény diónak, mint amilyen Klotz közlegény volt.

Davenheim mintha képtelen lett volna egyetlen szót is

kinyögni, így Trumbull tette meg helyette:

– Örülnék, ha megmagyarázná, Henry.

– A *Yankee Doodle* a kulcs, ahogy az ezredes sejtette. Azonban a lényeg az, hogy Klotz közlegény *dúdolta* a dalt. Meg kell vizsgálnunk, milyen sorok járhattak a fejében, miközben dúdolt.

– Az ezredes szerint – mondta Gonzalo – a kérdéses sorok így szólnak: „Városba ment Yankee Doodle / Hátasa egy póni.”

Henry a fejét csóválta.

– Az eredeti *Yankee Doodle*-versnek – magyarázta – vagy egy tucat strófája volt, és a makaróniról szóló nem volt köztük. Az csak később terjedt el, habár ma legtöbben azt ismerik. Az eredeti vers egy fiatal tanyasi kölyök látogatását beszéli el Washington táborában, és a naivitásából úz csúfot, ezért úgy gondolom, Mr. Rubin versértelmezése helyénvaló volt.

– Henrynek igaza van – jelentette ki Rubin. – Már én is emlékszem. Még Washington-t is említik benne, csak épp Washington *századosként*. A tanyasi kölyök még a katonai rangok mibenlétével sem volt tisztában.

– Így van – bólintott Henry. – Nem ismerem az összes versszakát, és kétlem, hogy sokan tudnák betéve. Talán Klotz közlegény sem tudja. De bárki, aki egy szemernyit is ismeri a verset, tudja az első strófát, vagy legalábbis az első két sorát, és Klotz közlegény talán éppen ezeket dúdolta. Az első sor például így szól, a tanyasi legény szavaival: „Apám és én a táborban...”
Értik már?

– Nem – rázta a fejét Davenheim. – Nem mondhatnám.

– Az jutott eszembe, hogy talán valahányszor ön sarokba szorította Klotz közlegényt, és valami olyasmit mondott, hogy

„Upham és maga ezt vagy azt csinálták”, ő pedig azt felelte, „Upham és én *nem* csináltuk ezt vagy azt”, elkezdődött a dúdolás. Ön mondta, ezredes, hogy erre mindig a tagadás pillanataiban került sor, és olyankor Klotz mindig egyszerre tagadott a maga és Upham nevében. Így valahányszor kimondta: „Upham és én”, az kiváltotta a sort: „Apám és én a táborban” – énekelte Henry lágy tenorján.

– Upham és ő tényleg egy katonai táborban voltak – mondta Avalon –, de a jó isten áldja meg, azért ez elég vad feltevés.

– Ha önmagában állna, uram, az lenne – folytatta Henry. – De éppen ezért érdeklődtem egy bizonyos Gooden századosról a táborban. Ha ő lenne az összeesküvés harmadik tagja, a kényszer, hogy az ember eldúdolja a dallamot, leküzdhetetlenné válna. Az első strófa ugyanis, és az egyetlen, amit ismerek...

Itt azonban Rubin közbelépett. Felpattant, és úgy bömbölte:

*„Apám és én a táborban,
S a százados Gooding,
Sűrűn voltak a legények,
Mint lábosban a puding!”*

– Így van – mondta higgadtan Henry. – Upham és én a táborban, s a százados Goodwin.

– Istenemre – sóhajtott Davenheim. – Biztos, hogy így van. Ha nem, az a legbizarrabb egybeesés... És az lehetetlen. Henry, maga fején találta a szöveget.

– Remélem. Még egy kis kávé, ezredes? – kérdezte Henry.

Kommentár

Ez a történet egy nagy felfedezésem alkalmából született. Valahogy így történt:

Írógépen dolgozom. Már az első vázlatokat is írógéppel írom. Sokáig határozott meggyőződésem volt, hogy ennek így kell lennie. Ha diktálnék, nem látnám, mit csinálok, ha pedig kézzel írnék, az ujjaim elgémberednének, és a második oldal felénél lepotyognának a kezemről.

Úgy alakult, hogy 1972. november 9-én egy rochesteri hotelszobában találtam magam, másnap pedig beszédet kellett tartanom. Arra az estére már nem volt semmi dolgom, és Rochester felé az autóban már kigondoltam a történetet, amit épp most fejeztek be (hacsak nem lapozzák át a könyvet, hogy csak az utószavakat olvassák el). Kétségbe voltam esve. Nem akartam mást, mint írni, de nem hoztam magammal az írógépet.

Végül előbányásztam némi szállodai papírt és tollat, és úgy döntöttem, elkezdem kézzel írni a történetet, és folytatom, amíg az ujjaim le nem pottyannak. Talán elütök vele egy *kis* időt. Úgyhogy csak írtam. És írtam. És írtam. És hinnék-e: befejeztem a történetet anélkül, hogy felemeltem volna a tollat a papírról, és az ujjaim egy cseppet sem fájtak!

Most már sosem kell magammal vinnem az írógépet. Azóta több másik anyagot is kézzel írtam meg, amíg hajón utaztam.

És tudják, mit? Miközben a történetet írtam, észrevettem

valami különöset. Kézzel, tollal és tintával írni *nagyon halk*. A zaj, amit az írással csapok, az nem maga az írás, hanem az *írógép*. Azt gondoltam, talán örülni fognak, ha elmondom.

A KÜLÖNÖS HIÁNY

ROGER HALSTEDET mérsékelt örvendezés fogadta, amikor végre megérkezett a Fekete Özvegyek Klubjának rendszeres havi estjére. Letekerte a nyaka körül a sálat (mivel igen hideg volt odakint – és csak azért nem kavargott több hó a levegőben, mert a java már leért a földre).

– Vendéget hoztam – jelentette be.

Emmanuel Rubin felnézett rá a szódás whiskyje mögül, és bosszúsan kérdezte:

– Hol voltál?! Trumbullnak kellett kiosztania az italokat, és már azt hittük, hogy elhanyagolod házigazdai feladataidat!

– De hát telefonáltam az étterembe! – nézett körül sértetten Halsted, és az arca elvörösödött. – Henry...

Henry a Geoffrey Avalon által igen kedvelt korpás zsömléket tartalmazó kenyereskosarat helyezte éppen az asztalra olyan figyelemmel, mintha ezeknél fontosabb dolog nem is létezne a világon.

– Igen, Halsted úr, tájékoztattam a társaságot arról, hogy késni fog. Úgy gondolom, Rubin úr csak ugratja önt.

– Miféle vendéget hoztál? – kérdezte Trumbull.

– Éppen emiatt késtem el. Föl kellett vennem őt a White Plainsnél, és ott még erősebben havazik, mint itt. Egy benzinkúttól telefonáltam.

– És? Hol a vendég? – nézett körül Mario Gonzalo, aki a

szokásosnál is elegánsabban öltözött fel gesztenyebarna öltönybe, a hozzáillő csíkos inggel és nyakkendővel.

– Odalent van a férfimosdóban. Jeremy Atwoodnak hívják, körülbelül hatvanöt éves, és van egy problémája.

Avalon, száznyolcvan centis teljes testmagasságában kihúzva magát összevonta dús, őszülő szemöldökét.

– Nos, uraim, ha megengeditek, gondoljuk át ezt a dolgot! Amikor megalapítottuk a Fekete Özvegyek Klubját, semmi mást nem akartunk, mint közös vacsorákat és beszélgetéseket. Mostanra sikerült eljutnunk odáig, hogy minden egyes alkalomra jut egy probléma, aminek a megbeszélése komolyan zavarja az emésztésünket. Mi történik, ha egyszer csak nem botlunk bele valami problémába? Feloszlunk?

– Akkor visszatérünk a céltalan fecsegéshez – vontta meg a vállát Gonzalo. – Mannyre ebben mindig számíthatunk.

– Minden közlésemnek mindig konkrét oka és célja van, Mario! – közölte Rubin a felmagasztosulástól rengő szakállal. – Ha más nem, akkor az, hogy okulj belőle. És ha már itt tartunk, el is mondom neked, miért teljesen rossz a legutolsó festményed.

– De hát azt mondtad, hogy tetszik neked! – ráncolta össze a homlokát Mario, és nem vette észre, hogy Rubin csak ugratja.

– Csak megkönnyebbülésemben mondtam, amikor közölted, hogy ez az utolsó festményed, és csak addig tartottam fenn ezt a véleményemet, amíg ezt elhittem neked.

Szerencsére Halsted vendége megjelent a lépcsőn. Lassan mozgott, mint akit nagy teher súlya nyom. Halsted lesegítette róla a kabátját, és amikor a vendég levette a kalapját, kiderült róla, hogy teljesen kopasz. Csak néhány szál ősz haj meredt

összevissza a búbján.

– Uraim – mutatta be a vendégét Halsted –, a barátunk Jeremy Atwood. Az egyik unokaöccse révén ismerkedtünk meg, aki tanár kollégám. Kérem, Atwood, hadd mutassam be a barátaimat!

Mire a bemutatkozás lezajlott, és Atwood kezébe került egy pohár száraz sherry, Henry felszolgált az előételt. Rubin kíváncsian nézett a tányérokba.

– Nincs máj?

– Ez nem máj, Rubin úr – világosította fel Henry –, hanem vese.

– Irgalmas ég! – nyögött fel Rubin. – És mi a leves?

– Póréhagyma-krémleves, Rubin úr.

– Na, jól nézünk ki. Lássunk neki, ha már ez van... – morogta Rubin, és gyanakodva belebökte a villáját egy darabka vesébe.

Drake szemében felragyogott a remény, hogy vegyész kollégára lel.

– Mit tanít az unokaöccse, Atwood?

– Úgy tudom, angol irodalmat – válaszolta Atwood meglepően kellemes bariton hangon. – Nem tartok fenn vele szorosabb kapcsolatot.

– Ezért nem hibáztatom – csapott le a témára Rubin azonnal. – Az angol irodalom tanárai sokkal műveletlenebbeké váltak, mint bármely primitív kultúra szülöttei ezen a földön.

– Tudja, Atwood – magyarázta Gonzalo –, Manny Rubin író, akinek egyetlen művét sem elemezték még soha egyetlen iskolában sem az említett irodalomtanárok.

– És ön mivel foglalkozik, Atwood? – kérdezte Trumbull, hogy elejét vegye Rubin visszavágásának.

– Már visszavonultam, de valaha mérnökként dolgoztam –

válaszolta Atwood.

– Nem köteles egyetlen kérdésre se válaszolni, Atwood – világosította fel a vendéget Avalon. – A kikérdezés a deszsert után jön.

Ám a figyelmeztetés teljesen fölöslegesnek bizonyult, mivel Rubin magához ragadta a szót, és el nem engedte volna a világ összes kincséért sem. A leves alatt, amiből csak keveset evett, nekiállt, hogy felállítson egy elméletet, miszerint az angolnyelvtanárok és az angolirodalom-tanárok egyetlen célja, hogy rácsok közé kényszerítsék az angol nyelvet, és az irodalomból megkövesedett maradványokat aszaljanak.

A főétel alatt, ami kacsasült volt, Rubin megpróbálta kitalálni az angol irodalmat tanító bűnözők céljait és okait, és arra a következtetésre jutott, hogy minden tettük abból a keserű gyűlöletből fakad, amit azok iránt éreznek, akik – a múltban és a jelenben – velük ellentétben, képesek eszközként használni a nyelvet.

– Mint Emmanuel Rubin, természetesen – tette hozzá Gonzalo sóhajtva.

– Mint én, igen – bólintott határozottan Rubin. – Ugyanis sokkal jobban ismerem az angol nyelvtant, mint bármelyik angolnyelvtanár, és sokkal több irodalmat olvastam sokkal alaposabban, mint bármelyikük. Az a lényeg, hogy a nyelvtan nem kötheti meg szárnyaló lelkemet, és az irodalom nem kényszeríthet semmire!

– Bárki, aki nyelvtani képtelenségeket firkál, elmondhatja ezt magáról – jegyezte meg Avalon.

Vadrizsétől megszabadulva és a körítést figyelmen kívül hagyva Rubin ékesszólóan kezdte ecsetelni, milyen mérhetetlen

károkat okoznak az ifjúi elmékben ezek a tanult egyének, és felvette a harcot mind az öt asztaltársával e témában, amíg a desszertként szolgáló borkrémet és a kávé fel nem szolgálták.

– Volna inkább egy pohár tej? – kérdezte Atwood bocsánatkérően.

Henry beleegyező válasza beleveszett Rubin kitörésébe.

– Tessék, ez az! Bármelyik angolnyelv-tanár szerint ezt úgy kell mondani, hogy „Kaphatnék egy pohár tejet?”, de Atwood tudja, hogy kaphat. Mert a kérdés az, hogy van-e az étteremben tej. Tehát nem azt kell kérdezni, hogy kaphat-e tejet, hanem azt, hogy van-e, amiből kaphat!

– Nos, ami engem illet, sosem voltam különösebben jó nyelvtanból – mentegetőzött Atwood. – Talán azt kellett volna mondanom...

Halsted hozzáütögette a kanalát a borospoharához.

– Elég a nyelvtanórából, Manny! Elég! Most a vendégünkön a sor!

– Éppen ezért – hadarta el még gyorsan Rubin –, nem is gyűjtöm a kritikákat. Hiszen minden angol nyelvi írástudó, aki arra fecsérli az idejét, hogy kritikákat írjon, csak a...

– ...kedvenc íróiról közöl kritikákat – fejezte be a mondatot Gonzalo. – Tudom, megmutattad az üres füzetet, amibe az újságkivágásokat gyűjtenéd, ha lennének...

Halsted kanala vadul kalapálta a poharat, míg végül szóhoz jutott:

– A kollégám, Stuart, Atwood barátunk unokaöccse, pár héttel ezelőtt megemlítette nekem, hogy a nagybátyjának van egy irodalmi problémája. Természetesen, a jól ismert okokból,

azonnal érdeklődést mutattam. De kiderült, hogy Stu ennél többet nem tud a dologról. Így aztán kapcsolatba léptem Atwooddal, aki éppen eleget árult el nekem az ügyről ahhoz, hogy úgy ítéljem meg, ő lesz a legmegfelelőbb vendég a mai alkalomra. Mivel én vagyok a mai est házigazdája, e jogommal élve meghívtam őt...

– Remélem, tájékoztattad Atwood urat arról, hogy keresztkérdésekre kell válaszolnia – jelentette ki hivatalos komolysággal Avalon.

– Elmagyaráztam a dolgot, hogyne, Jeff – nyugtatta meg Avalont Halsted. – Azt is elmondtam, hogy minden, ami itt történik, szigorúan köztünk marad. Történetesen Atwood barátunk nagyon szeretne megoldást találni a problémájára, és izgatottan várja a segítségünket.

– Az istenért, Roger – kiáltott fel Trumbull elvörösödő fejjel –, csak nem ígértél megoldást!?

– Dehogyan! – válaszolta Halsted magabiztosan. – Csak azt mondtam, hogy jó eredményeket érünk el!

– Nos, akkor rendben van! Kezdjük is! Henry!... Jön már a brandy?... Ki csinálja a nyársra húzást, Roger?

– Miért ne te, Tom?

Henry ügyesen kiöntötte a brandyt a kis poharakba. Atwood tiltakozó mozdulatára tovább lépett. Atwood ekkor Tomra vetette ragyogó kék tekintetét.

– Elnézést, engem akarnak nyársra húzni?!

– Ez csak olyan szólásmondás! Csak kíváncsiak vagyunk az irodalmi problémájára. Volna szíves elmondani nekünk, hogy miféle probléma is ez? Mi majd felteszünk önnek kérdéseket,

amikor ezt jónak látjuk... már ha nem bánja.

– Ó, persze hogy nem bánom – mosolyodott el Atwood, és végignézett rajtuk. – Figyelmeztetem önöket, hogy szó sincs itt semmiféle rejtélyről. Már azt kivéve, hogy fogalmam sincs arról, mi jön ki ebből az egészből!

– Lehet, hogy erre mi se jövünk rá – mondta Gonzalo, és belekóstolt a brandyjébe.

Drake, aki felépülőben egy megfázásból éppen le akart szokni a dohányzásról, morózusan elnyomta félig elszívott cigarettáját.

– Sosem fejtjük meg a dolgot, ha nem hagyjuk Atwoodot szóhoz jutni! – mondta, miközben beletrombitált vörös színű zsebkendőjébe, amit aztán visszagyömöszölt a zakója zsebébe.

– Megtenné, hogy folytatja? – kérte Atwoodot Trumbull. – A többiek pedig megkérem, hogy csöndben figyeljenek egy kicsit!

Atwood karba tette a kezét az asztal mögött, mintha csak az iskolapadban ülne, és hivatalos hangra váltott. Úgy mondta fel a mondandóját, mint egy leckét.

– A dolog Lyon Sandersre, a barátomra vonatkozik, aki, akárcsak jómagam, mérnökként vonult vissza. Valójában sosem dolgoztunk közvetlenül együtt, de egymás szomszédságában laktunk mintegy negyed évszázadon át, és mondhatom, hogy összebarátkoztunk. Én magam nőtlen ember vagyok, ő gyermektelen özvegy, és mindketten, lehetne úgy is mondani, hogy magányosan éltük le az életünket. Én azonban mégsem mondanám magányosnak magunkat, mivel az életünk nagyon is kényelmes. Írtam egy könyvet a városi mérnöki munkáról, amely elfogadható mértékű sikerrel fogyott. Jelenleg egy kissé

rendhagyó művön dolgozom, amely a mérnöki munkám során szerzett élményeimből merít. Nem hiszem, hogy valaha kiadatom, bár, ez is... Nos, ennek semmi köze a tárgyhoz! Sanders sokkal agilisabb ember volt nálam, hangosabb, rámenősebb, olyan, aki nem veti meg a kissé közönséges humort. Szerette a játékokat...

– Úgy érti, sportrajongó?

– Nem, nem. Inkább a beltéri játékokra gondolok. Úgy hiszem, hogy nincs az a kártyajáték, amiben ő ne ért volna el sikereket. Persze ez minden másféle játékra is vonatkozik, amiben zseton, pontozás, dobókocka, golyó, ilyesmi szerepel... Nyert már dámajáték-, pacsézi-, ostábla-, Monopoly-, sakk-, gó- és kockajátékversenyeket. El se tudom sorolni, hányféle játékban tüntette ki magát. Sok könyvet olvasott e tárgyban, sőt maga is talált ki játékokat. Még hozzá pár nagyon leleményes játékot, amelyeket, szerintem, szabadalmaztatás után piacra kellett volna dobni. De ő ezt sosem akarta. Mindig csak a szórakozás kedvéért játszott. És ez az a pont, ahol én bekerülök a képbe, tudják. Én voltam az, akin ellenőrizte a játékait.

– Ezt hogy érti? – kérdezte Trumbull.

– Nos – magyarázta Atwood –, amikor azt mondom, hogy játszott a játékokat, akkor nem arra gondolok, mint amikor valaki csak úgy társasozik. Gondosan elemezte a játékokat, majdnem olyan precízen, mint ahogyan egy mérnöki munkát kell...

– Ez így helyes – szólt közbe Rubin. – Minden tűrhető játékot matematikailag ellenőrizni kell. Ez a szórakoztatóipari matematika területe.

– Igen, tudom – reagált a megjegyzésre Atwood udvariasan –, de azt nem tudom, hogy Sanders a hagyományos ellenőrzéseket végezte-e a játékein. Soha nem magyarázta el nekem a módszereit, én meg nem kérdeztem. Kialakult egy rend az elmúlt húsz év során, amelyben minden hétvégét a társasjátékokkal töltöttük, és felhasználtuk a hét során újonnan szerzett ismereteinket, mivel gyakran fordított időt a tanításomra. Semmi különösebb oka nem volt a tanulásnak, értik, azért csináltuk, hogy még élvezetesebbé tegyük a játékokat Sanders számára azáltal, hogy az ellenfele egyre ügyesebbé vált. Volt, hogy tíz héten át csak bridzseltünk, aztán áttértünk a römire, majd olyan játékokra, amelyekben ki kellett találnom a számokat, amelyekre gondolt. Természetesen majdnem mindig ő győzött.

– És ez bántotta önt? – kérdezte Drake, miközben úgy nézett egy cigarettára, mintha azt kívánta volna, hogy magától meggyulladjon.

– Nem igazán. Érdekes kihívás volt vele játszani, és néha azért legyőztem. Éppen elégszer nyertem ahhoz, hogy ne veszítsem el az érdeklődésemet a játécai iránt.

– Nem gondolja, hogy hagyta önt győzni? – vetette fel Gonzalo.

– Kétlem, hogy ezt tette volna. A győzelmeim vagy bosszantották, vagy csalódást okoztak neki, és minden esetben arra ösztönözték, hogy újabb vizsgálatoknak vesse alá az adott játékot. Szerintem még a vereségeit is élvezte egy kicsit, mivel, ha túl hosszú nyerési szériában volt, akkor mindig nekiállt oktatni engem. Különös kapcsolat alakult ki közöttünk, de jól megvoltunk. Mindketten elégedettnek éreztük magunkat.

– Érez...ték? – kérdezte Avalon.

– Ó, igen – sóhajtott fel Atwood. – Hat hónapja meghalt. Nem váratlanul, egyáltalán nem. Mindketten tudtuk, hogy ez bekövetkezik majd. De rettenetesen hiányzik. A hétvégéim most már tényleg magányosak. Még azt a kissé közönséges tónust is hiányolom, amivel viccelődött rajtam. Folyamatosan ugratott. Állandóan azon viccelődött, hogy antialkoholista vagyok, és vallásos ember.

– Ő ateista volt? – kérdezte Gonzalo.

– Nem, valójában nem. Igazság szerint egyikünk se járt templomba valami gyakran. Csak arról van szó, hogy kétféleképpen éltük meg azt, hogy protestánsok vagyunk. Azt mondta, hogy már majdnem katolikus vagyok, és élvezettel bosszantott azzal, hogy én sokkal körülményesebben imádkozom vasárnaponként, mint ő.

– Ez persze nem esett önnek valami jól, gondolom – szúrta közbe Trumbull. – Nem gondolt arra, hogy visszaszúrjon neki?

– Ó, soha! Ez volt a stílusa, ennyi az egész – magyarázta Atwood. – Ne gondolják azt se, hogy a halálában felmerült bármi gyanús körülmény. Hatvannyolc éves korában halt meg hosszan tartó cukorbetegségének eredményeként. Azt mondta, hogy megemlékezett rólam a végrendeletében. Tudta, hogy előttem hal meg, és azt mondta, hogy az örökségemet mintegy köszönetként kapom azért, mert oly sok éven át elviseltem a rigolyáit. Véleményem szerint ragaszkodásból tette, de ő lett volna az utolsó, aki ezt bevallja. Életének utolsó évében, amikor már nyilvánvaló volt, hogy hanyatlik az egészsége, csak akkor jött elő köztünk ez a téma. Én természetesen tiltakoztam, hogy ez nem beszédtema, és nagyon kényelmetlenül érzem magam tőle. Egy

alkalommal kinevetett, és azt mondta: „Ne félj, nem lesz könnyű dolgod, te térden csúszó bálványimádó”! Látják, ha csak rá gondolkodok, máris az ő stílusában kezdek el beszélni. Nem emlékszem már, hogy minek nevezett pontosan, de ez jól beleillene a szavajárásába. Na de hagyjuk a jelzőit! Azt mondta, hogy nem kapom meg egykönnyen az örökségemet, mert mindvégig játszani fogunk. Amikor ezt mondta, már a halálos ágyán feküdt. Csak én voltam neki, no meg a különböző kórházak személytelenül dolgozó személyzete. Voltak távoli rokonai, de senki se látogatta meg. Késő este, amikor már éppen azon gondolkoztam, hogy felkerekedek, és hazamegyek, hogy másnap reggel térjek vissza, felém fordította a fejét, és azt mondta: „A különös hiány az Alice-ban.”

– Tessék? – kérdeztem meglepve.

De ő csak nevetett, aztán nagyon gyenge hangon azt mondta:

– Csak ennyit mondhatok, öreg barátom, csak ennyit.

Azzal behunyta a szemét, és meghalt.

– A haldokló útmutatása – mondta Rubin.

– Azt mondja, hogy a hangja tiszta volt? – kérdezte Avalon.

– Teljesen – bólintott Atwood.

– És jól értette?

– Tökéletesen – bizonygatta Atwood.

– Biztos, hogy nem azt mondta, hogy a különös bánya Belizeben?

– Vagy azt, hogy a különadó hiánya Dallasban? – kérdezte Gonzalo.

– Elnézést, uraim, de még nem fejeztem be a történetet – vette vissza a szót Atwood. – Elmentem a végrendelet kihirdetésére.

Megkértek rá. Ott voltak azok a távoli rokonok is, akik nem látogatták meg szegény Lyont a betegágyán. Voltak ott unokatestvérek és egy fiatal unokahúg is. Lyon nem volt gazdag, mégis hagyott mindegyikükre valamit, egy idős inasra és az iskolára is. A nevem az örökösök listájának legvégén szerepelt. Tízezer dollárt hagyott rám egy páncéldobozba zárva, amelynek nyitó kódját el kellett kérnem az ügyvédtől. Nos, így is tettem. Amikor lehetőségem nyílt rá, megkértem az ügyvédet, hogy adja meg a doboz nyitó kódját. Egy percig sem titkolom, hogy a tízezer dollár nagyon jól jön. Az ügyvéd azt mondta, hogy forduljak a bankhoz, ahová a dobozt letétbe helyezték. De ha nem jelentkezem a dobozért egy éven belül, akkor elvesztem az örökségemet, és a pénzt másként használják fel. Megkérdeztem hát, hogy melyik bankról van szó, mire az ügyvéd azt válaszolta, hogy azon kívül, hogy a bank az Egyesült Államok területén található, ő se tud többet. Csupán egy borítékot kellett még átadnia nekem, és kifejezte abbeli reményét, hogy ez a hasznomra lesz. Volt egy másik borítékja is, amit akkor kell kinyitnia, ha nem tudom egy év alatt megszerezni az örökségemet. Átvettem a borítékot, és amikor kinyitottam, mit olvastam benne?! Azokat a szavakat, amiket a barátom utolsó perceiben elmondott nekem: „A különös hiány az Alice-ban”... Hát, uraim, itt áll az ügy.

– Vagyis nem tudta megszerezni a tízezer dollárját? – kérdezte Trumbull.

– Képtelen vagyok rátalálni a bankra. És már hat hónap tovaszállt. Hat hónapom maradt.

– Lehet, hogy ez a mondat egy anagramma – gondolkozott

hangosan Gonzalo. – Talán megkapjuk a bank nevét, ha átrendezzük benne a betűket.

– Gondoltam erre, igen – sóhajtotta Atwood. – Persze nem emlékszem arra, hogy Sanders valaha is játszott volna anagrammákkal, mégis megpróbáltam. Sajnos semmi eredményre nem jutottam.

Drake kifújta az orrát.

– Miért nem járja végig a bankokat a White Plains területén, és kérdezi meg, hogy nincs-e náluk letéve a páncéldoboz az ön nevére? – kérdezte Drake olyan arckifejezéssel, mint akinek most igazán semmi türelme nincs a logikus gondolkozásra.

– Aligha ez a játék célja – csóválta meg a fejét Avalon.

– Tízezer dollár nem játék! – ellenkezett Gonzalo.

– El kell mondjam – folytatta Atwood –, hogy csalásnak érezném, ha ilyen módszerekkel próbálkoznék, de be kell valljam, hogy mégis csaltam. Több bankba elmentem a környéken, a White Plains területén is. De rossz lapokat húztam... Persze ez egyáltalán nem lepett meg. Nagyon valószínű volt, hogy Sanders egy közeli bankot válasszon erre a célra. Bármelyik bankot kiválaszthatta az országban.

– Járt Sanders valamelyik nagyvárosban életének utolsó évében, amikor elkezdett a végakarataráról beszélni? – kérdezte Halsted.

– Nem hiszem – csóválta meg a fejét Atwood. – De nem is kellett sehová elmennie. Az ügyvédjével elintéztethette a dolgot.

– Nos – vette át a szót Trumbull –, akkor játsszuk végig a játékot! Még van hat hónapja. Milyen eredményre jutott eddig?

– Ami az üzenetet illeti, az égvilágon semmilyenre – válaszolta

Atwood. – De jól ismertem a barátomat. Egyszer azt mondta, hogy a modern technológia segítségével rejthetünk el a legjobban dolgokat. Bármilyen dokumentumot, felvételt, anyagot rögzíthetünk mikrofilmen, és ezt az aprócska dolgot bárhová elrejtethetjük úgy, hogy csak a vakszerencse révén találhatja meg valaki. Szerintem az üzenet arról szól, hogy hova rejtette el a mikrofilmet.

– Ez csak átirányítja a figyelmünket – vonta össze a szemöldökét Rubin. – Vagyis ahelyett, hogy a bankra utaló üzenetet keressünk, egy mikrofilmre való utalást keresünk. Teljesen mindegy, melyikre utal a különös hiány.

– Azért nem egészen mindegy – mondta Atwood elgondolkozva.
– A bank bárhol lehet ezer kilométeres körzetben, de a mikrofilm, vagy csak egy közönséges, apró papírdarab itt rejtőzhet karnyújtásnyira tőlünk. Persze hiába van a kezünk ügyében, ha nem találunk rá. Az én megboldogult Lyon barátom ezt a játszmát is megnyeri, attól tartok.

– Ha segítünk önnek ennek a problémának a megoldásában, Atwood – kérdezte Trumbull –, azt csalásnak érezné?

– Igen, annak – sóhajtottá Atwood –, de attól még ugyanolyan jól jönne nekem az a tízezer dollár.

– Van valami elképzelésed az üzenet jelentéséről, Tom? – kérdezte Halsted kíváncsian.

– Sajnos nincs – fújta egyet Trumbull –, de ha, ahogy Atwood úr javasolja, egy apró üzenetet keresünk, amit valahol a közelben, egy elérhető helyen rejtettek el, és ha feltételezzük, hogy Sanders tisztességesen játszott, akkor kizárhatunk bizonyos helyeket. ... Például, mi a helyzet a megboldogult házával? Kire hagyta?

– Az egyik unokatestvérére – válaszolta Atwood –, aki azóta már el is adta.

– És mi a helyzet a berendezéssel? Sandersnek biztosan voltak könyvei, társasjátékai, bútorai...

– A többségüket eladták egy aukción.

– Jutott önhöz bármi a berendezésből?

– Az unokaöcs, aki a házat megörökölte, volt olyan szíves, és felajánlotta, hogy bármit elvihetek, ami nem különösebben értékes. De nem vittem el semmit. Nem vagyok az a gyűjtögető típus, tudják.

– A barátja ezt tudta önről, nem igaz?

– De, tudta. – Atwood gondterhelten csóválta a fejét. – Uraim, nekem hat hónapom volt arra, hogy ezeket a dolgokat átgondoljam. Arra a következtetésre jutottam, hogy Lyon barátom nem rejthette el a mikrofilmet a saját házában, hiszen azt egy idegenre hagyta, és tudta jól, hogy nem lesz lehetőségem arra, hogy ott keresgéljek. Megtehetette viszont, hogy az én házámban rejtette el ezt a filmet, hiszen éppen annyit járt nálam, mint amennyit én őnála. Tehát azt gondolom, hogy inkább az én házámban kell keresgélni.

– Nem feltétlenül – ellenkezett vele Trumbull. – Feltételezhettem, hogy ön elkér magának Sanders hagyatékából bizonyos könyveket vagy emléktárgyakat, amelyek különösen kedvesek az ön számára...

– Semmiképpen sem – mondta Atwood. – Honnan tudhatta volna biztosan, hogy elkérek bármit is?! Ha biztosra akart volna menni, akkor rám hagyta volna azt a bizonyos tárgyat.

– Akkor ezzel ne foglalkozzunk tovább! – szólt közbe Avalon is.

– Biztos benne, Atwood, hogy a barátja sosem célzott olyasmire, hogy majd valamit meg kell tartania a hagyatékából? Vagy nem adott önnek semmit ajándékba még életében?

– Nem – mosolyodott el Atwood. – Ez semmiképpen nem lett volna jellemző rá. Figyeljenek ide! Mivel egy évet adott arra, hogy megtaláljam a nyomravezető jelet, teljesen biztosnak kellett lennie abban, hogy az mindvégig érintetlenül a helyén marad. Nem lehet semmi olyanban, amit eldobhatok, eladhatok vagy elveszíthetek...!

A Fekete Özvegyek egyetértően hümmögtek.

– Rejtekhelyként csak olyasmi jöhetett szóba – folytatta Atwood –, mint a falburkolat mögötti rés, egy nehéz bútor hátsó felülete, a hűtőszekrény belseje... értik, mire gondolok.

– Gondolom, ezeket a helyeket mind végignézte – mondta Gonzalo.

– Úgy van – bólintott Atwood. – És jól lefoglalt ez a „kis játék”. Rengeteg időt eltöltöttem azzal, hogy végigvizsgáltam a falburkolatokat, a bútorok hátulját, a fiókok és egyéb berendezési tárgyak mélyét. Sokat kutattam a pincében, sőt a padláson is.

– Természetesen semmit sem talált – mondta Trumbull –, különben nem beszélgetnénk most itt erről.

– Nem, nem találtam, de ez nem jelent semmit – magyarázta Atwood. – Amit keresek, annyira apró, hogy szinte láthatatlan. Szó szerint az. Lehet, hogy ott van az orrom előtt, mégse veszem észre, hacsak nem tudom biztosan, hogy ez az a hely, ahol keresnem kell, és hacsak nincsen valahogyan láthatóvá téve, már ha értik, mire akarok kilyukadni.

– Megint visszajutottunk hát az üzenethez – szögezte le Avalon.

– Ha értené, akkor tudná, hogy hol keresse, és akkor meg is találná.

– Hát igen – sóhajtott fel Atwood. – *Ha érteném.*

– Ami engem illet – folytatta Avalon –, szerintem a kulcsszó az Alice! Jelent önnek ez a név bármi személyeset? Esetleg valami közös ismerősük neve? Netán Sanders halott feleségét hívták Alice-nak? Vagy ez a beceneve valaminek? Úgy értem, valami saját használatú tréfának, amit csak önök ismernek?

– Nem, egyik sem.

– Ez esetben – mosolyodott el Avalon elővillantva fehér fogsorát szépen nyírt, enyhén őszülő bajusza alól – azt kell mondanom, hogy az Alice szó csakis a leghíresebb Alice-ra utalhat, vagyis az *Alice Csodaországban* hősnőjére.

– Ez magától értetődő – nézett meglepetten Avalonra Atwood. – Ettől irodalmi jellegű a probléma, és emiatt fordultam az unokaöcsémhez, aki irodalomtanár. A kezdetektől úgy gondoltam, hogy Lewis Carroll klasszikus meséjéről van szó. Főleg, mivel Sanders imádta ezt a történetet. Egész gyűjteménye volt az *Alice Csodaországban* különböző kiadásából, és a házában mindenfelé kitette Tenniel eredeti illusztrációinak másolatait.

– Ezt eddig nem említette – jegyezte meg Avalon hidegen.

– Nem tettem volna? – meresztette ki a szemét Atwood csodálkozva. – Nos, akkor elnézést kérek! Ez a dolog a számomra annyira nyilvánvaló, hogy azt hittem, mindenkinek az...

– Gondolhattuk volna – mondta Trumbull, és a szája sarka egy kicsit lekonyult. – Alice játékkártyákkal is találkozik ebben a könyvben.

– Az mindig hasznos, ha az ember megkap minden fontos információt – tette hozzá Avalon élesen.

– Tehát – folytatta Trumbull – az *Alice Csodaországban* kell keresnünk a különös hiányt... Na de miféle különös hiány lehet ez? Van valami ötlete ezzel kapcsolatban, Atwood úr?

– Sajnos nincsen – csóválta meg a fejét Atwood. – Gyerekkoromban olvastam az *Alice*-t, és az örökségig nem vettem újra a kezembe. De azt meg kell jegyezni, hogy sosem voltam tőle úgy elragadtatva, mint a legtöbben.

– Jó ég! – morogta Drake az orra alatt, de Atwood meghallotta, és odafordult hozzá.

– Nem vitatom, hogy egyeseket elbűvöl ez a könyv, de nem engem. Nem lepett meg, hogy Sanders annyira odavan érte, hiszen az ő humora mindig is elég közönséges volt. Mindenesetre az, hogy nem kedvelem ezt a könyvet, megnehezíti számomra, hogy megtaláljak benne bármilyen hiányt. Nem is szeretném ilyen mélységekben tanulmányozni ezt a történetet. Azt gondoltam, hogy az unokaöcsém majd segít.

– Adjatok nekem egy irodalomtanárt! – ordított fel Rubin váratlanul, de Trumbull letorkolta.

– Elég már, Manny! – aztán megkérdezte Atwoodot. – És az unokaöccse mit mondott?

– Hát, ami azt illeti – sóhajtott Atwood –, Rubin úrnak igaza van. Az unokaöcsém azonnal lázba jött. Elmondta, hogy vannak részek, amiket Carroll eredetileg beleírt a történetbe, de amelyek a nyomtatásban már nem jelentek meg. Szerencsémre kiadták az eredeti változatot is, így hozzájuthattam ehhez. Azonnal nekiláttam áttanulmányozni. De semmi olyat nem találtam, ami

bármit is mondott volna...

– Várjatok! – szólt rájuk Gonzalo. – Ha rossz irányba megyünk, Henry mindig figyelmeztet bennünket, hogy túlbonyolítjuk a dolgokat. Miért nem koncentrálnunk magára az üzenetre? Úgy szól, hogy: „A különös hiány az Alice-ban”. Talán nem is a történetben kell keresgélni. Már magában az üzenetben is van egy különös hiány. A könyv címe ugyanis nem Alice, hanem *Alice Csodaországban*.

Avalon úgy érezte, hogy itt az ideje véget vetni sértett hallgatásának.

– Ha pontosabb akarsz lenni, akkor *Alice kalandjai Csodaországban*.

– Legyen, ahogy akarod – bólintott Gonzalo. – *Alice kalandjai Csodaországban*. Tehát koncentráljunk a címből kimaradt részekre, vagyis a kihagyásra az üzenetből! Nincs igazam, Henry?

– Ez valóban érdekes megközelítés, Gonzalo úr – mondta csöndesen Henry, a tálalóasztal mellett állva.

– Érdekes a fenét! – hörögte Trumbull. – Mi a fene *különös* ebben?! Ez egy magától értetődő kihagyás, amikor az ember csak annyit mond, hogy Alice.

– Arról nem is szólva – vette át a szót Halsted –, hogy ugyan mit jelenthet a *kalandjai Csodaországban*? Ez semmivel sem ad több támpontot, mint az eredeti üzenet. De én is gondoltam valamit. Az *Alice Csodaországban*, vagyis, elnézést, Jeff, az *Alice kalandjai Csodaországban* versikéket tartalmaz, amelyek népszerű versek paródiái.

– Gyengécskék... – szólt közbe Rubin.

– Természetesen – folytatta Halsted – ezek nem igazi paródiák. Néhány versikét meg is kurtítottak. Itt van például, amikor Alice azt a verset szavalja, ami így kezdődik, hogy: „Ni, testét csinosítja épp a krokodilgyerek”, ami tulajdonképpen Isaac Watts egy méhecskéről szóló rémes versének, a „Nézd, hogy csinosítja testét, a szorgos kis méh” paródiája, csak hogy Alice mindössze két versszakot skandál el, pedig Watts verse legalább négyből áll. Az is lehet, hogy a válasz ebben a kihagyott két versszakban rejlik.

– És ebben a kihagyásban ugyan mi a különös? – kérdezte Trumbull.

– Fogalmam sincs. Nem emlékszem az eredeti versre, csak a kezdősorára. Persze utánanézhethetünk... és a többi parodizált verset is össze kéne vetni ugyanígy.

– Ez kiváló ötlet! – lelkesedett Atwood. – Eddig nem jutott eszembe.

– Szerintem bődületes marhaság – vágott közbe Drake. – Az üzenet egy különös hiányra utal az *Alice*-ban. Véleményem szerint ez szó szerint azt jelenti, hogy az *Alice*-ban van a különös hiány, és nem valami külső forrásban.

– Ebben nem lehetünk olyan biztosak! – tiltakozott Halsted.

– Valóban nem – válaszolt neki Trumbull –, de ha megkapjuk a helyes választ, szerintem azonnal tudni fogjuk, hogy ez az igazi, és ha csak valami „ esetleg ez is lehet” eredményre jutunk, az biztosan rossz.

– Hát, nekem semmi más nem jut az eszembe. Ne kérdezzük meg Henryt? – nézett körül Avalon, majd látva Atwood zavarodott tekintetét, hozzátette: – Meg kell értenie, Atwood,

hogy Henry, aki a legnagyobb megtiszteltetésnek veszi, hogy kiszolgálhat bennünket, rendelkezik egy olyan képességgel, amellyel átlát a komplikációkon.

– Én is éppen ugyanezt akartam csinálni, csak lerohantatok... – mordult fel Gonzalo. – Mi a véleménye, Henry, nem a könyv teljes címéről van szó?

– Kérem, uraim, ne nézzenek ki belőlem többet, mint amire valóban képes vagyok! – mosolyodott el szégyenlősen Henry. – Nem ismerem túl jól ezt a könyvet, bár olvastam, természetesen. Ha engem kérdeznek ennek a feladványnak a megfejtéséről, azt kell mondjam, hogy nagyon egyszerűnek kell lennie.

– Ha nagyon egyszerű lenne – hördült fel Atwood –, akkor azonnal rájönnénk!

– Talán igen – bólintott Henry –, mégis úgy gondolom, hogy nem lehet bonyolult a megfejtés. A barátja, Atwood úr bizonyára azt akarta, hogy megkapja a pénzt. Játékot csinált belőle, egy versenyt, mert világegyetében ezzel foglalkozott, de ez esetben nyilvánvalóan azt akarta, hogy ön nyerjen.

– Szerintem is így van! – értett egyet Atwood.

– Vegyünk tehát valami nagyon egyszerű dolgot, ami mégsem teljesen kézenfekvő, hogy érdekes legyen a játék. Mint mondtam, nem igazán ismerem ezt a könyvet, tehát fel kell tennem vele kapcsolatban néhány kérdést. Nos, ha jól értettem, Trumbull úr azt mondta, hogy az *Alice Csodaországban* történetében szerepel egy pakli kártya. A Disney-feldolgozásból arra emlékszem a legjobban, amikor a királynő azt kiabálja, hogy „Üssétek le a fejét!”

– Így van – mondta Avalon. – Ez egy női VIII. Henrik, de

szerepel benne a Szív Király és a Szív Felső is.

– És más kártyák?

– Mindegyik említésre kerül – magyarázta Avalon. – A szívvel jelöltek a királyi családot jelentik, a treffek a katonák, a kárók az udvaroncok és a pikkek a munkások. A pikkek közül háromnak van szövege, a kettesnek, az ötösnek és a kilencesnek... Egyetért, Atwood?

– Igen – bólogatott Atwood. – Pontosan így van!

– Fogadok, hogy Henry mindjárt megkérdezi, hogy kimaradt-e valamelyik kártyalap – mondta Trumbull. – Csak néhány van kiemelten ábrázolva...

– Pontosabban hat – jegyezte meg Avalon. – A király, a királynő, a Szív Felső, a pikk kettes, ötös és kilences.

– Ez nem jelent semmit – jelentette ki Trumbull –, mert csak annyi van kiemelve, amennyi kell a történethez. A többi a háttérben marad. Ebben semmi különös nincsen. Ragaszkodom hozzá, hogy a „különös” szónak fontos szerepe van.

Henry erre rábólintott, aztán folytatta a kérdést:

– Ha jól sejtem, Atwood úr, ön az episzkopális egyház híve.

– Igen. Annak neveltek. De miért kérdi?

– Említette, hogy Sanders úr gyakran tréfálkozott azon, hogy ön már majdnem katolikus, de ugyanakkor ön azt mondta, hogy protestáns. Tehát arra következtettem, hogy episzkopális lehet... Van önnek sakk-készlete, Atwood úr?

– Persze hogy van!

– Az ön saját tulajdona vagy Sanders úr ajándéka?

– Nem, nem. Az enyém. Egy igazán gyönyörű készlet, ami még az apámé volt. Sok partit lejátszottunk ezen Sandersszel.

– Csak azért kérdezem – magyarázta Henry –, mert az *Alice Csodaországban* című történetről beszélgetve senki se tett említést a folytatásáról.

– Az *Alice Tükörországban* – vágta rá azonnal Avalon. – Hát persze!

– Nem lehet, hogy az Alice szóval Sanders úr erre a könyvre utalt?

– Miért ne lehetne? – értett egyet Avalon – Ennek a teljes címe *Alice Tükörországban, és mindaz, amit ott talált*. Erre éppen úgy utalhat az Alice szó, ahogy a másokra.

– Az *Alice Tükörországban* című történetben nincs szó sakkfigurákról?

– Dehogyan nincs – mosolygott Avalon jóindulatúan, mert a szakértő szerepe, amiben tetszeleggetett, kimondhatatlan meglepődéssel töltötte el. – A Fekete és Fehér Királynő is fontos szereplő. A Fehér Királynak sok szövege van, de a Fekete Király csak alszik egy fa alatt.

– Huszárok is vannak a történetben, nem?

– A Fehér Huszár harcban keveredik a Fekete Huszárral, aztán elkíséri Alice-t a nyolcadik mezőbe. Ő a legszeretetre méltóbb szereplő az egész történetben, az egyetlen, aki szereti Alice-t. Általában úgy vélik, hogy Carroll saját maga ez a figura.

– Igen, igen... – szakította félbe Trumbull zsémbesen. – Hova a csudába akar ezzel kilyukadni, Henry?!

– Keresem a hiányokat. Van a könyv elején egy fehér gyalogról is szó, úgy emlékszem.

– Egyáltalán nem úgy tűnik, mint aki nem ismeri jól ezt a könyvet, Henry! – jegyezte meg Avalon derűsen. – Valóban

szerepel egy fehér gyalog az első fejezetben, Lilynek hívják. Alice maga is egy fehér gyalog szerepét játssza, akiből később Fehér Királynő lesz.

– És bástyák vannak benne? – kérdezte Henry.

Avalon elgondolkozott, aztán megrázta a fejét.

– Esik róluk szó – mondta Atwood. – Biztosra vehetik. Kívülről tudom az egész buta könyvet. Az első fejezetben Alice megérkezik Tükörországba, látja a sétálgató sakkfigurákat, és azt mondja magának: „Amott két bástya sétál kart karba öltve.”

– Szerepel a könyvben király, királynő, bástya, huszár és gyalog – vette számba a szereplőket Henry. – De van-e benne futó?

– Nincs – vágta rá Avalon azonnal.

– Az első fejezethez készített illusztráción van két futó – mondta Atwood.

– Ez már Tenniel munkája – mondta Henry –, nem Carrollé. Most az a kérdés, hogy a futók, vagy ahogy mi, angolszászok nevezzük ezt a bábút: püspökök hiánya különösnek tekinthető-e?

– Fogalmam sincs róla – vallotta be Avalon halkan. – Lewis Carroll, egy ízig-vérig viktoriánus, talán nem akart gúnyolódni és ezért összeütközésbe kerülni az egyházzal.

– Szerintem elég különös ennyire kerülni az összeütközést...!

– Nos, ez lehet a dolog nyitja? – kérdezte Halsted.

– Szerintem nagyon is valószínű – mondta Henry –, hogy ha Atwood úr hazamegy, és megvizsgálja a négy futót a sakkkészletében, akkor megtalálja azt a mikrofilmet. Sanders úr ugyanis nagyon jól tudta, hogy Atwood úr sosem adná el, ajándékozná oda, vagy veszítené el ezt a sakkot. Ha a futók feje lecsavarható, akkor a belsejükben kell keresni, ha nem, akkor a

talpukra ragasztott filc alatt.

Pár percnyi döbönt csönd zuhant a társaságra.

– Ez tényleg elképesztő, Henry! – jelentette ki végül Trumbull.

– Egyáltalán nem az, uram – szerénykedett Henry. – Sanders urat a barátja többször is úgy jellemezte, hogy elég alpári volt a humora. Folyamatosan ugratta Atwood urat a vallásossága miatt. Ez az utolsó üzenet talán ennek az ugratásnak a végállomása. Ön az episzkopális egyház tagja, Atwood úr. Gondolom, tudja, honnan származik ez az elnevezés.

– Görögül azt jelenti, hogy püspök – nyögte ki Atwood.

– Úgy gondolom – folytatta Henry –, hogy Sanders úr szórakoztatónak találta a gondolatot, hogy egy püspökbe rejtse el az üzenetet.

Atwood talpra ugrott.

– Azt hiszem, az lesz a legjobb, ha most azonnal hazamegyek!

– Elviszlek! – ajánlotta Halsted.

– Úgy látom, elállt a havazás – tájékoztatta őket Henry. – De azért vezessen óvatosan!

Kommentár

Ez, valójában, egy kétféleképpen elmondott történet.

Mielőtt nekifogtam a Fekete Özvegyek Klubja-sorozat megírásának, a Union Carbide Corporation felkért, hogy írjak egy rövid kimit, amiben nem adom meg a megoldást. Ezt egy versenyhez szánták azoknak az alkalmazottaiknak, akik nap mint nap problémamegoldó helyzetbe kerülnek. Arra is megkértek, hogy bíráljam el a befejezéseket.

Írtam hát egy rövid kitalálós történetet, ami nagyon hasonlított ahhoz, amit az imént elolvastak. A verseny sikeresen lezajlott (két másik író is készített rövid, befejezés nélküli krimiket), és mindenki nagyon elégedett volt.

Engem azonban nagyon zavart, hogy az általam megalkotott történet sosem kerülhet nyomtatásba, kivéve annak a *Sherlock Holmes kalandjai* című kötetnek a belső borítóján, amit a verseny résztvevőinek odaadtak. Bosszantott a dolog, mert nem bírom az irodalom pocsékolását. Az még rátett egy lapáttal a dologra, hogy a történetet nem fejezhettem be a saját megoldásommal.

Így történt, hogy fogtam magam, és teljesen átírtam a történetet, jól meg is nyújtottam, belehelyeztem a Fekete Özvegyek Klubjának esetei közé, amitől nagyot javult a hangulatom. Főleg, hogy a rejtélynek most már az a megoldása, amit én találtam ki.

LÁTHATATLANUL

A FEKETE ÖZVEGYEK havi találkozóján érkezett a pillanat, amikor Emmanuel Rubin tányérján már csupán némi kolbász és egy láthatóan érintetlen darab máj maradt a vegyes grilltálból – és ekkor hangoztak fel a homéroszi küzdelem hangjai.

Rubin, akit kétségkívül a máj pusztája jelenléte feldühített, még tőle is szokatlan határozottsággal közölte:

– A költészet *hangzás*. Az ember nem *nézi* a költészetet. Nem érdekel, hogy a kultúra a rímet, alliterációt, ismétlést, egyensúlyt vagy mértéket emeli ki, végül minden a hangban összpontosul.

Roger Halsted sosem emelte fel a hangját, ám érzelmi állapotára mindig lehetett következtetni magas homlokának színéből. Jelenleg épp mélyrózsaszínben pompázott, és a szín még egykori hajvonalán is túlterjedt.

– Mi haszna az effajta általánosításnak, Manny? – mondta. – Ha ezekhez nem társul egy betonbiztos szabályrendszer, akkor az általánosítás fenntarthatatlan. Az irodalom...

– Ha a képversről akar beszélni – vágott közbe Rubin –, akkor itt álljon meg! Az viktoriánus handabanda.

– Mi az a képvers? – kérdezte Mario Gonzalo lustán. – Ezt most találja ki, Jeff? – Majd még jobban felborzolta haját, így figurázva ki a klub egy másik vendégét, Waldemar Longot, aki a vacsora kezdete óta komor csendben étkezett, ám láthatóan minden szót követett.

– Nem – felelte Geoffrey Avalon megfontoltan –, bár el tudom képzelni Mannyról, hogy kitaláljon valami hasonlót, ha ezzel megnyerhet egy vitát. A képvers olyan költemény, melyben a szavak vagy a sorok úgy vannak tördelve, hogy az érzékeket megerősítő képet adjanak ki. A legismertebb példa „Az Egér farka” az *Alice Csodaországban* című műből.

Halsted csendes beszéde nem volt hallható a hangos vitában, így módszeresen ütögetett egy vizespoharat kanálával, míg végül elhalkult a zűrzavar.

– Legyünk ésszerűek! – mondta. – A tárgyalt téma nem a költészet úgy általánosságban, hanem a limerickek, nonszensz versek mint költészeti formák. Arra célok, és ezt ismétlem, Manny, hogy az ilyesfajta költemények értékét nem a téma határozza meg. Sokkal könnyebb...

James Drake elnyomta cigarettáját, megpödörte apró, őszes bajszát, és rekedt hangján így szólt:

– Nem véletlenül nevezzük mocskosnak a mocskos limerickeket? Az effélékéért csukja le az embert a Legfelsőbb Bíróság.

– Mert ennek a két szótagból álló szónak mindenki számára közismert az értelme – felelte Halsted. – Tud rá jobb szót? Szexuális-ürülékes-istenkáromló-és-mindent-összevetve-tiszteletlen?

– Folytassa csak, Roger! – biztatta Avalon. – Mondja csak! Fejezze csak be, és ne hagyja, hogy magára szálljanak! – Majd busa szemöldöke alól rosszállóan nézett az asztaltársaság többi tagjára. – Hadd beszéljen!

– Miért? – hüledezett Rubin. – Nincs semmi... Rendben, Jeff.

Folytassa, Roger!

– Köszönöm mindenkinek – folytatta Halsted, egy olyan ember sértett hangján, akinek végül elismerték az igazát. – Egy abszurd vers értékét az utolsó sor megjósolhatatlan természetű és egy elmés záró rím adja. Ami azt illeti, a tiszteletlen témáknak önmagukban is lehet értékük, és kevesebb kreativitást követelnek meg, ennél fogva a nonszensz vers rövid úton elértéktelenedik hasonszőrű társai között. No de az is lehetséges, hogy a rímet elfedjük a helyesírási követelmények segítségével.

– Hogyan? – kérdezte Gonzalo.

– Betűzéssel – vágta rá Avalon.

– Majd ezután – folytatta Halsted –, a betűzés látványa és a hang érkezése közötti röpke szünet fokozza a műélvezetet. De ilyen feltételek mellett *lát*ni kell a limericket. Ha az ember csak elmondja, azzal oda az élvezet.

– Felteszem, példát is tud mondani – szúrta közbe Drake.

– Tudom, mire céloz – tette hozzá Rubin fennhangon. – Jön az NY és Dr., azaz a „New York” és „doktor” rímpár.

– Annak már szakálla van – ismerte el Halsted –, de amúgy is szélsőség. Túl sokáig tart, amíg leesik az embernek, és a szórakozást elnyomja a bosszúság. De még szerencse, hogy beszélgetésünk közben költöttem egy limericket...

Ekkor, a társalgás során először, Thomas Trumbull is csatlakozott a beszélgetéshez. Lebarnult, ráncos arca sötét fintorba torzult, és így szólt:

– Fenéket költött. Még tegnap összehozta, és csak azért állt elő ezzel az ostoba vitával, hogy elszavalhassa. Ha ez is egyike lesz az *iliász*os dolgainak, én magam fogom kitenni a szűrét.

– Semmi *Iliász* – tiltakozott Halsted. – Az utóbbi időben semmi ilyesmin nem dolgoztam. Persze a mostanit se lenne értelme elszavalni. Inkább leírom, és körbeadom.

Nyomtatott nagybetűkkel ezt írta le egy tiszta szalvétára:

*AZ ANGOL KIRÁLYNŐ NEM MS.
NEVEZHETNÉNK 'LIZABETHNEK IS.
A KIRÁLYNŐ TALÁN
MEGORROLNA MIRÁNK,
HA CSUPÁN ÚGY HÍVNÁNK, HOGY LS.*

Gonzalo hangosan felnevetett, mikor rá került a sor.

– Hát persze, ha az olvasó tudja, hogy az Ms. a „Miss” rövidítése, az LS pedig Liznek is olvasható.

– Szerintem – tette hozzá Drake gúnyosan – az LS akár a Louis rövidítése is lehetne, ha már az MS-sel kell rímelnie.

Avalon összeszorított ajakkal rázta a fejét.

– A „Lizabethnek” is sántít. Valami más módszerrel kellene nyernie egy szótagot. És ha már tényleg pedáns akarok lenni, nem kellene a rímelő „is”-t behelyettesíteni egy S-sel?

Halsted lelkesen bólogatott.

– Ami azt illeti, igaza van, és én is gondoltam erre, de úgy nehezebben lenne átlátható, és az olvasó nem értené a viccet. Emellett ez lenne a vers legfrappánsabb része, és az LS antiklimaktikussá válna.

– Tényleg efféle haszontalan pöccére vesztegeti a flancos érvelését? – fanyalgott Trumbull.

– Azt hiszem, mindenkinek világos – foglalta össze Halsted. – A humor képi is lehet.

– Akkor talán zárjuk is le a témát! – biccentett Trumbull. – Mivel a mai estélynek én vagyok a házigazdája, így ezt tekintsék parancsnak... Henry, hol késik az az átkozott desszert?

– Már hozom is, uram – felelte Henry halkán. Fürgén leszedte az asztalt, és tálalta az áfonyás gyümölcstortát, nem zavartatva magát Trumbull hangnemétől.

Már a kávé is ki lett töltve, mikor Trumbull vendége halkán azt mondta:

– Én teát kérnék.

A vendégnek hosszú felső ajka és hosszúkás arca volt. Fejét borzas haj koronázta, de arca szőrtelen volt, és görnyedt járása medveszerű külsőt kölcsönzött neki. Mikor bemutatták a társaságnak, egyedül Rubin mutatott némi érdeklődést.

Meg is kérdezte:

– Ön nem a NASA-nál dolgozik?

Waldemar Long egy ijedt „Igen”-nel válaszolt, mintha megzavarták volna abban, hogy félig-meddig sértődött névtelenségbe burkolózzon. Majd összehúzta a szemöldökét. Még akkor is rosszallóan nézett, mikor Henry kitöltötte a teáját, majd a háttérbe húzódott, a feltűnést kerülendő.

– Úgy hiszem, eljött az ideje, hogy a vendégünk is bekapcsolódjon a társalgásba – jelentette ki Trumbull –, és értelmet vigyen ebbe a szokatlanul ostoba estébe.

– Igazán nem zavar, Tom – válaszolta Long. – Semmi bajom a komolytalan dolgokkal. – Mély és meglehetősen szép hangon beszélt, amelyben határozottan vegyült némi szomorúság. Majd folytatta:

– Én nem vagyok hajlamos az évődésre, de határozottan

szórakoztat a hallgatása.

Halsted, aki még mindig a limerickek témáján merengett, hirtelen erővel szólalt meg:

– Javaslom, hogy a mai estélyen *ne* Manny legyen felelős a társalgásért.

– Ne? – kapta fel a témát Rubin, gyér szakálla harciasan ágaskodott.

– Ne. Hadd magyarázzam el, Tom! Ha Manny érdeklődik a vendég iránt, bizonyára szóba kerül majd az újprogram a NASA-kapcsolat okán. Majd újra előkerül az az átkozott vita, amelyet már százszor végighallgattunk. Elegem van az olyan beszélgetésekből, amelyek csak a világúrról meg arról szólnak, hogy a Holdon kellene-e már élnünk.

– Közel sem annyira, mint nekem – tette hozzá Long meglehetősen váratlanul. – Magam is úgy vélem, hogy az úrkutatás témáját inkább hanyagoljuk.

E tárgyilagos megállapítás láthatóan letörte mindenki lelkesedését. Még Halsteden is látszódott, hogy egyetlen téma sem jut eszébe, melyet felhozhatna egy NASA-kapcsolatokkal rendelkező személynek.

Végül Rubin emelkedett fel a székében, és megkérdezte:

– Úgy vélem, dr. Long, hogy jelenlegi magatartása nem áll fenn régóta.

Long hirtelen Rubin felé fordult. Összeszűkülte szemmel nézett rá.

– Miből gondolja ezt, Mr. Rubin?

Rubin arckifejezése talán még sose állt ilyen közel egy vigyorhoz.

– Egyértelmű, kedves Long doktorom. Ön részt vett egy hajóúton, amelyet azért szerveztek, hogy megfigyeljék az *Apollo* tavalay téli kilövését. Irodalmi képviselőként engem is meghívott a tudományos társaság, de nem tudtam elmenni. Viszont megkaptam az ismertető pamfletet, és feltűnt, hogy ön ment. Úgy volt, hogy valamilyen úrprogramhoz kapcsolódó témában tart előadást, pontosan már nem emlékszem, és hogy ez önkéntes volt. Vagyis a témából való kiábrándulása nyilvánvalóan az út óta eltelt fél év során alakult ki.

Long néhányszor aprót bólintott, majd így szólt:

– Úgy fest, ezzel kapcsolatban többször jön fel a nevem, mint az életem során bármikor. A hírnevemet is annak az átkozott útnak köszönhetem.

– Tovább megyek – folytatta Rubin lelkesen –, és feltételezem, hogy történt valami az úton, amely miatt kiábrándult az úrkutatásból, talán annyira, hogy még az is felmerült önben, hogy kilép a NASA-tól, és valamely teljesen más területen folytatja a munkáját.

Long immár csak meredt maga elé. Remegés nélkül mutatott Rubinra hosszú ujjával.

– Ne szórakozzon velem! – figyelmeztette. Majd erőt vett haragján, és a székéből felemelkedve folytatta: – Elnézést, Tom. Köszönöm a vacsorát, de mennem kell.

Mindenki egy emberként pattant fel, és egymás szavába vágtak; mind, Rubint kivéve, aki döbbent arckifejezéssel ült a székében.

Trumbull hangja a többiek fölé emelkedett:

– Álljunk meg egy percre, Waldemar! Az ördögít neki, leülne

mindenki? Ön is, Waldemar. Miért ez a nagy izgalom? Rubin, mégis, *mi* folyik itt?

Rubin lepillantott kiürült kávéscsészéjére, és úgy emelte fel, mintha azt kívánná, bárcsak maradt volna még benne egy kis kávé, hogy nyerhessen még egy kortynyi időt.

– Csupán egy logikai láncot mutattam be. Elvégre krimiíró volnék. Úgy fest, érzékeny pontra tapintottam. Köszönöm, Henry – szúrta közbe hálásan, ahogy a csészéje újra megtelt.

– Miféle logikai láncot? – firtatta Trumbull.

– Hát jó, elmagyarázom. Dr. Long azt mondta, hogy „A hírnevemet is annak az átkozott útnak köszönhetem.” A mondatban benne van az „is” szó, méghozzá hangsúlyozottan. Vagyis valami más is történt vele, és mivel az úrkutatás témája iránt mutatott ellenérzéseiről beszéltünk, így kikövetkeztettem, hogy bármi más is történt, az felelős az ellenérzésekért. Hozzáállása alapján elég súlyos következményekkel járt ahhoz, hogy az állása feladásán gondolkodjon. És ennyi az egész.

Long ugyanolyan sebesen és megalázottan hajtotta le a fejét, mint korábban, és visszaült a székébe.

– Valóban. Elnézését kérem, Mr. Rubin! Túlságosan felkaptam a vizet. Tény és való, hogy ki *fogok* lépni a NASA-tól. Mindent összevetve *már* ki is léptem, méghozzá éppen csak hogy. Ennyi az egész... Váltsunk témát! Tom, azt mondta, hogy ha eljövök, az majd jobb kedvre derít, de visszafelé sült el. Ehelyett önökre ragasztottam a rossz hangulatomat, és ez árnyékot vetett a partira. Elnézést kérek mindannyiuktól!

Avalon ápolt, ősz bajszához emelte ujját, és gyengéden végigsimított rajta.

– Ami azt illeti, uram – kezdte –, olyasvalamit adott nekünk, amelyet mindennél jobban szeretünk; alkalmat arra, hogy kielégítsük a kíváncsiságunkat. Nem bánná, ha mélyebbre ásnánk a témában?

– Erről nem szabadna beszélnem – felelte Long gyanakvóan.

– De igen, ha akar, Waldemar – mondta erre Trumbull. – Nem kell kényes részletekbe merülnie, de annyit elmondanánk, hogy minden szót, amely elhangzik ebben a szobában, bizalmasan kezelünk. És, mint mindig, amikor helyénvalónak találom, úgy most is hozzátenném, hogy ez vonatkozik nagyra becsült barátunkra, Henryre is.

A tálaló mellett álló Henry erre egy röpke mosollyal reagált.

Long habozott. Végül így szólt:

– Ami azt illeti, könnyedén kielégíthetem a kíváncsiságukat, és gyanítom, hogy mivel Mr. Rubinnak ekkora tehetsége van a tippelésben, a részleteket bizonyára már kikövetkeztette. Gondatlansággal gyanúsítanak, és nem számít, hogy akarattal vagy óvatlanságból történt az eset, a végeredmény az, hogy nem hivatalosan, de kifejezetten hatékonyan elzártak tőlem minden lehetőséget, amelyet a pályámon elérhetek.

– Úgy érti, kiközösítették? – kérdezte Drake.

– Ezt a szót – jött Long válasza – sosem mondták ki. De lényegében erről lenne szó.

– És ha jól értem – noszogatta Drake –, ön nem volt gondatlan.

– Épp ellenkezőleg, az voltam – rázta meg a fejét Long. – Ezt sosem tagadtam. A baj ott kezdődik, hogy úgy vélik, többet tudok, mint amit elismerek.

Újabb szünet következett, amelyet Avalon szakított meg,

meglepő módon visszafogott hangon:

– Mondja, uram, *mi* történt? Van bármi, amit elmondhat nekünk, vagy meg kell elégedjünk azzal, amit eddig hallottunk?

Long megdörzsölte az arcát, majd eltolta a székét az asztaltól, hogy a falnak dönthesse a fejét.

– Annyira kevésbé lenyűgöző – kezdte. – Elmentem erre az útra, ahogy azt Mr. Rubintól már hallhatták. Úgy volt, hogy előadást tartok bizonyos úrkutatási tervekről, még hozzá szokatlanokról, és úgy terveztem, hogy részletesen ismertetem, mi is folyik bizonyos lenyűgöző témákban. *Ezekről* a részletekről nem beszélhetek. Ezt kemény lecke árán tanultam meg. Bizonyos témák titkosak voltak, de azt mondták, beszélhetek róluk. Aztán az előadásom előtti napon távbeszélőn kerestek meg, hogy lefűjják az egészet. Mégsem oldják fel a titkokat.

Pokoli dühös lettem. Kár tagadni, hogy hirtelen ember vagyok, ráadásul nem kenyerem a rögtönzés. Gondosan megírtam az előadást, és szándékomban állt felolvasni. Tudom, hogy nem ez a legjobb módszer a beszédre, de ennél többre nem vagyok képes. Erre semmim sem maradt, amit elmondhatnék azoknak az embereknek, akik nem keveset fizettek azért, hogy meghallgassanak. Irgalmatlanul kényelmetlen helyzetbe kerültem.

– És mit csinált? – érdeklődött Avalon.

– Egy meglehetősen kínos kérdés-felelet formájában elmondott előadást másnap – csóválta a fejét Long. – A legkevésbé sem ment jól. Annál is rosszabb volt, mintha nem készültem volna. Addigra ugyanis már nagy bajban voltam.

– Mégis miért, uram? – sürgette Avalon.

– Ha a történetem szórakoztató részére kíváncsiak – folytatta Long –, hát elmondom. Étkezések közben nem szokásom beszélni, ahogy azt nyilván észrevették, de a hívás után úgy vélem, nagyjából úgy festhettem, mint egy hulla, aki dühös képpel távozott az élők sorából. A többiek megpróbáltak bevonni a társalgásba, ha másért nem is, hogy ne rontsam el a hangulatot. Végül az egyikük rákérdezett: „Mondja, dr. Long, miről fog holnap beszélni?” Mire én eldurrantam, és azt feleltem, „Semmiről! A világon semmiről! Megírtam az előadást, ott van az asztalomon, de nem adhatom elő, mert most tudtam meg, hogy az anyag még mindig titkos!”

– Ezután ellopták a szöveget? – tudakolta Gonzalo izgatottan.

– Nem. Minek lopna bárki bármit manapság? Lefényképezték.

– Ez biztos?

– Már akkor gyanítottam. Mikor vacsora után visszatértem a kabinomba, az ajtó nem volt bezárva, és a papírokat elmozdították. Azóta viszont biztossá vált. Bizonyíték van arra, hogy az információt kiszivárogtatták.

A kijelentést lehangolt csönd követte. Majd Trumbull így szólt:

– Ki tehette? Ki hallotta magát?

– Mindenki az asztalnál – felelte Long elkeseredetten.

– Önnek erős hangja van, dr. Long – töprengett Rubin –, és ha annyira mérges volt, mint azt gondolom, akkor fennhangon beszélt. Meglehet, hogy a szomszédos asztaloknál is sokan hallották.

– Nem – tiltakozott Long. – Összeszorított foggal beszéltem, nem kiabáltam. Ráadásul önök nem tudják, milyen hajóútról beszélünk. Meglehetősen kevesen vettek részt, rosszul hirdették,

rosszul szervezték. A hajó alig négytizede lett kihasználva, és a hajózási társaság is bukott az üzleten.

– Ebben az esetben úgy hiszem – szúrta közbe Avalon –, még a bajba kerülése előtt is rettentő élmény volt.

– Épp ellenkezőleg, addig kellemes útban volt részem, és úgy vélem, a többiek még ezután is nagyon élveztek. A legénység létszáma majdnem nagyobb volt, mint az utasoké, és a kiszolgálás párját ritkította. Bárki bármihez hozzájuthatott sorban állás nélkül. Szétszórtak minket az étkezőben, és bárki elvonulhatott. A mi asztalunknál heten ültek. Szerencsés hetes, mondta valaki az étkezés előtt. – Long komor pillantása egy pillanatra még sötétebb lett. – A közelünkben levő asztalok mindegyike üres volt. Biztos vagyok benne, hogy bárki bármit is mondott az asztalunknál, azt máshol nem hallhatták.

– Vagyis hét gyanúsítottal van dolgunk – foglalta össze Gonzalo töprengve.

– Hat, mivel engem nem kell belevenni – helyesbített Long. – Én tudtam, hol van a papír, és hogy mi áll benne. Ehhez nem kellett hallanom magamat.

– Maga is gyanúsított. Vagy legalábbis utalt rá – kötötte az ebet a karóhoz Gonzalo.

– Magamat nem gyanúsítom – vágott vissza Long.

– Kár, hogy nem keresett meg ezzel korábban, Waldemar – csattant fel Trumbull. – Hónapok óta aggódom, amiért ilyen lehangolt és beforduló.

– És mit tett volna, ha magához fordulok?

Trumbull ezen eltöprengett.

– Az ördögbe is, elhoztam volna közénk... Hát jó. Meséljen a hat

személyről az asztalnál! Kik voltak?

– Az egyik a hajóorvos; egy jó karban levő holland jellegzetes egyenruhában.

– Meghiszem azt – szólt közbe Rubin. – A hajó egy afféle holland–amerikai személyszállító hajó volt, ugye?

– Persze. A tisztek mind hollandok voltak, a legénység pedig, a pincérek, inasok, és így tovább, pedig jórészt indonézek. Részt vettem egy három hónapos angol alapképzésen, de főleg kézjelekkel értettük meg magunkat egymással. De nem panaszkodhatom. Rendes, keményen dolgozó népek, és nagyon hatékonyak, mivel a szokásosnál jelentősen kevesebb utast kellett kiszolgálniuk.

– A doktor is a gyanúsítottak között van? – firtatta Drake.

– Mint mindannyian – biccentett Long. – A doktor csendes ember volt; velem együtt ketten voltunk csendesek. A többi öt folyamatosan hangoskodott, akárcsak maguk ennél az asztalnál. Mi ketten csupán figyeltünk. Vele kapcsolatban az gondolkodtatott el, hogy ő kérdezett rá az előadásomra. Nem volt jellemző rá, hogy efféle személyes kérdést tegyen fel.

– Talán az egészségéért aggódott – vetette fel Halsted –, és csupán megpróbálta beszédre bírni.

– Meglehet – felelte Long közönyösen. – A vacsora minden részletére emlékszem; újra és újra lejátszom a fejemben. Népi vacsora volt, azaz mindenki fején papírból készült holland kalap volt, és különleges indonéz ételeket szolgáltak fel. A kalapot felvettem, de a currys ételeket ki nem állhatom, és a doktor pont akkor érdeklődött a beszédemről, amikor *hors d'oeuvre*-ként letettek elém egy tányér currys bányahúst. Mivel forrt a vérem a

hivatali butaságoktól, a curry szagától pedig rosszul lettem, így nem bírtam tovább. Talán a curry tehet az egészről...

Szóval vacsora után feltűnt, hogy valaki járt a kabinomban. A jegyzetem tartalma titkosítástól függetlenül nem volt olyan lényeges, az viszont annál inkább, hogy valaki ilyen sebesen akcióba lépett. Valaki a hajón egy kémszervezet tagja volt, és ez fontosabb annál a merész tetteknél, amit véghezvitt. Talán a mostani zsákmánya nem fontos, de a következő már az lehet. Fontosnak tartottam, hogy jelentsem az esetet, és törvénytisztelő polgárként így is tettem.

– Nem a doktor lenne a logikus gyanúsított? – vetette fel Rubin.
– Ő tette fel a kérdést, és figyelt is a válaszra. A többiek talán nem figyeltek. Legénységi tagként ismernie kellett a hajót, tudta, hogy juthat gyorsan a kabinjához, és talán szert tehetett egy pótkulcsra is. Volt rá lehetősége, hogy még maga előtt bejusson a kabinjába?

– Igen, volt – jött Long válasza. – Már erre is gondoltam. Csak ez a baj. Az asztalnál mindenki hallott, mivel egy ideig mindenki az osztályozási rendszerekről beszélt. Én csendben maradtam, de emlékszem, hogy előkerült a Pentagon papírjainak témája. Ráadásul mindenki tudta, melyik az én kabinom, mivel az azelőtti estén egy kis partit rendeztem az asztaltársaimnak. És bárki, aki ért hozzá, könnyűszerrel kinyithatta a záramat, bár hiba volt távozáskor nyitva hagynia, noha bárki is járt bent, biztosan sietnie kellett. Arról nem is beszélve, hogy a vacsora során az özszes asztaltársamnak volt rá lehetősége, hogy még előttem eljusson a kabinba.

– És kik voltak még ott? – tette fel a kérdést Halsted.

– Két házaspár és egy egyedülálló nő. A nő, nevezzük Miss

Robinsonnak, csinos volt, talán kicsit tömzsi, remek humorérzéssel, ám megvolt az a rossz szokása, hogy étkezés közben dohányzott. Úgy vélem, tetszett neki a doktor. Közöttünk ült; mindig ugyanoda ültünk le.

– Mikor volt lehetősége, hogy a kabinjába menjen? – kérdezte Halsted.

– Nem sokkal azután, hogy kifakadtam. Akkor annyira magamba roskadtam, hogy fel sem tűnt az idő múlása, de idővel persze eszembe jutott. Még a forró csokoládé miatti hűhó előtt visszajött, mert emlékszem, hogy próbált segíteni.

– És mit mondott, hová ment?

– Akkor senki se kérdezte tőle. Később rákérdeztek, és azt mondta, a kabinjába ment, hogy használja a mosdót. Talán így is volt. De az ő kabinja elég közel volt az enyémhez.

– Senki sem látta?

– Senki sem láthatta. Mindenki az étkezőben volt, az indonézeknek pedig minden amerikai egyforma.

– Miféle forró csokoládé körüli hűhóra utalt?

– Itt lép a képbe az egyik házaspár – magyarázta Long. – Nevezzük őket Smithéknek és Joneséknak, vagy fordítva, ha úgy tetszik. Nem számít. Mr. Smith kedélyes férfi volt. Ami azt illeti, emlékeztetett...

– Jó ég – nyögte Rubin –, ki ne mondja!

– Rendben, nem mondom. Az előadók közé tartozott. Igazából Smith is, és Jones is. Smith gyors beszédű, könnyen viduló férfi volt, mindenből viccet csinált, és legalább annyira élvezte, mint amennyire a többiek követték a példáját. Különös ember volt. Olyasfajta fickó, akit az ember szinte rögvest ellenszenvesnek

tart, és ostobának bélyegzi. De ha megszokja a viselkedését, rájön, hogy igazából mégis kedveli, és hogy valójában nagyon is intelligens. Emlékszem, az első este a doktor úgy bámulta, mintha elmebajos lenne, de az út végére nagyon is megkedvelte Smitht.

Jones csendesebb fajta volt. Elsőre úgy tűnt, megrettentik Smith botránys megjegyzései, de végül azt vettem észre, hogy kihívásnak tekinti, ami láthatóan bosszantotta Smitht.

– Milyen tudományterületen dolgoztak? – szólt közbe Avalon.

– Smith szociológus volt, Jones pedig biológus. Az volt a terv, hogy számos tudományterület szempontjából vizsgáljuk az űr kutatást. A terv remek volt, de a végrehajtás annál több sebből vérzett. De néhány előadás igenis kiváló volt. Volt egy a Mariner 9-ről, és az új adatok a Marsról lenyűgöztek, de ez most nem lényeges.

Mrs. Smith okozta az egész zűrzavart. Középmagas, vékony hölgy volt. Alapvetően nem tűnt túlságosan csinosnak, de különlegesen vonzó személyisége volt. Halkan beszélt, és láthatóan egész életében folyton másokkal törődött. Úgy hiszem, mindegyikünk rögtön megkedvelte, és Smith is ragaszkodott hozzá. Az este során, amikor elszóltam magam, ő forró csokoládét rendelt. Magas, fejnehéz pohárban hozták, és mondanom sem kell, hogy rosszul időzített eleganciával tálcára tették a poharat.

Smith szokás szerint nagyon élénken beszélt, miközben a karját is lengette. Beszéd közben minden izmát használta. A hajó imbolygott, ő is mozgott – száz szónak is egy a vége, a forró csokoládé Mrs. Smith ölében kötött ki.

A hölgy felpattant. Ahogy mindenki az asztalnál. Miss Robinson azonnal ment segíteni. Így vettem észre, hogy addigra már visszaért. Mrs. Smith elzavarta a segítségére igyekvőket, és sietősen távozott. Smith pedig, aki egyszer csak zavartnak és zaklatottnak tűnt, letépte a fejről a papírcsákót, és utánaeredt. Öt perc múlva már vissza is ért, és néhány komoly szót váltott a fő utaskísérővel. Majd az asztalhoz lépett, és elmondta, hogy Mrs. Smith azért küldte vissza, hogy biztosítsa a személyzetet, hogy mindegyik ruhája kimosható, nem esett baja, senki sem hibás, és ő sem okol senkit a törtétekért.

Arról is biztosítani akart mindenkit, hogy rendben van. Megkért minket, hogy az asztalnál várjuk meg, míg a neje megérkezik. Csak átöltözik, és újra csatlakozna, nehogy úgy érezzük, hogy valami rettenetes történt. Természetesen beleegyeztünk. Amúgy se mentünk volna sehová.

– Vagyis volt ideje arra, hogy bejusson a kabinjába – vetette fel Avalon.

– Igen, magam is úgy vélem – bólintott Long. – Nem tűnt efféle embernek, de felteszem, az ilyen helyzetekben figyelmen kívül kell hagyni az első benyomásokat.

– Mindannyian megvárták?

– A doktor nem. Ő távozott, hogy hozzon kenőcsöt a rendelőjéből arra az esetre, ha a hölgy égési sérüléseket szenvedett, de egy perccel még így is megelőzte Mrs. Smitht.

– Vagyis akár ő is bejuthatott a kabinjába – töprengett Avalon, miközben nyomatékosításként az asztalon dobolt az ujjával. – És akár Miss Robinson is, amikor még a forró csokoládés eset előtt távozott.

– És hogy jönnek a képbe Jonesék? – érdeklődött Rubin.

– Hadd folytassam! – vette fel újra a fonalat Long. – Mikor Mrs. Smith újra csatlakozott hozzánk, szólt, hogy nem égett meg, és nincs szüksége a doktor kenőcsére, vagyis nem tudhatjuk, hogy a doktor járt-e egyáltalán a rendelőjében. Akár blöffölhetett is.

– És ha a hölgy kérte volna? – firtatta Halsted.

– Akkor mondhatta volna, hogy nem találta meg, amit keresett, de ha Mrs. Smith vele tartana, segítene neki, ahogy tudna. Ki tudja? Akárhogy is, egy darabig úgy ültünk, mintha mi sem történt volna, majd végül feloszlott a társaság. Addigra már csak a mi asztalunknál ültek emberek. Mindenki távozott, csak Mrs. Jones és én maradtunk még egy darabig.

– Mrs. Jones? – érdeklődött Drake.

– Róla még valóban nem meséltem. Sötét hajú és szemű, nagyon élénk hölgy. Kedvelte az érett sajtokat, mindig vett egy keveset, mikor tálcán körbekínálták. Úgy tudta nézni az embert, miközben beszéltek hozzá, hogy bárkit meggyőzött arról, hogy számára csak a másik létezik a világon. Úgy hiszem, Jones a maga csendes módján féltékeny típus volt. Legalábbis ezen egyetlen alkalom kivételével sosem láttam fél méternél távolabb a nejétől. Ekkor viszont felállt, és azt mondta, hogy a kabinba megy, a neje pedig hozzátette, hogy hamarosan ő is megy. Majd hozzám fordult, és megkérdezte, hogy „Elmagyarázná nekem, hogy miért olyan fontosak azok a lépcsőzetes jégtáblák a Marson? Az egész vacsora alatt rá akartam kérdezni, de nem volt rá alkalmam.”

Aznap tartottunk egy lenyűgöző megbeszélést a Marsról, és nagyon is hízelgőnek tartottam, hogy hozzám fordult, és nem az előadást tartó csillagászhoz. Mintha számára természetes lett

volna, hogy legalább annyit tudok, mint az előadó. Így hát magyaráztam neki egy darabig, ő pedig csak annyit mondogatott, hogy „Milyen érdekes!”

– És ezalatt *Jones* eljuthatott a kabinjába – következtetett *Avalon*.

– Meglehet. Később én is gondoltam erre. Ez a viselkedés mindkettejük részéről merően szokatlan volt.

– Akkor foglaljuk össze! – folytatta *Avalon*. – Négy lehetőség van. A tettes lehetett *Miss Robinson*, mikor távozott a forró csokoládés hűhó előtt. *Smithék* akár csapatként is teheték, amikor is *Mr. Smith* szándékosan kiöntötte a forró csokoládét, hogy *Mrs. Smithre* hárítsa a piszkos munkát. Vagy akár a doktor is tehetette, amíg elment a kenőcsért. Vagy *Jonesék* is összedolgozhattak, amikor is *Jones* elvégezte a piszkos munkát, amíg *Mrs. Jones* eltávolította *dr. Longot* a tűzvonalból.

– Mindezt én is végiggondoltam – bólintott *Long* –, és mire a hajó befutott *New Yorkba*, a titkos ügynökök már neki is láttak, hogy a hat fő háttérét megvizsgálják. Az ilyen esetekben ugyanis a gyanú árnyéka is elég. A titkos ügynök csak akkor nem lepleződik le, ha nem is gyanakodnak rá. Amint felfigyel rá a hírszerzési ügynökség, előbb-utóbb lebukik. Egy alapos vizsgálatot egyetlen fedőtörténet sem bír ki.

– Végül melyikük bukott le? – kérdezte *Drake*.

– Itt kezdődtek a bajok – sóhajtott *Long*. – Egyikőjük sem. Mindannyian tiszták voltak. Ha jól értem, egyetlen módszerrel sem bukkantak olyan információra, amely szerint bármelyikük más volt, mint akinek mondta magát.

– Miért úgy mondja, hogy „ha jól értem”? – érdeklődött

Trumbull. – Ön talán nem vesz részt a nyomozásban?

– De, csak rossz oldalon. Minél tisztább ez a hat személy, én annál gyanúsabbnak tűnök. Elmondtam a nyomozóknak, el kellett mondanom, hogy csak a hatfős csoport egyik tagja lehetett a tettes, és ha mindegyikük ártatlan, akkor bizonyára engem gyanúsítanak azzal, hogy hazudok, hogy valami rosszabbat leplezsek.

– A pokolba is, Waldemar! – mordult fel Trumbull. – Ezt nem gondolhatják. Mégis mit nyerne abból, hogy jelent egy olyan bűntettet, amelyet maga követett el?

– Ezt még nem tudják – jött Long válasza. – De kiszivárgott az információ, és ha a hatosból senkire nem tudják ráfogni, akkor rám fogják hárítani a felelősséget. És minél jobban összezavarják őket az indítékaim, annál gyanúsabbnak tűnök. Egyszóval bajban vagyok.

– Biztos abban, hogy csak ők hatan gyanúsítottak? – vetette fel Rubin. – Biztosan senki másnak nem említette meg?

– Teljes mértékben – felelte Long szárazon.

– Az is lehet, hogy kiment a fejéből – vitatta Rubin. – Talán csak véletlenül elszólta magát. Száz százalékig *biztos*, hogy nem ez történt?

– Teljes mértékben. A rádióhívás még a vacsora előtt történt. Időm se lett volna, hogy az étkezést megelőzően bárki másnak elmondjam. És amint távoztam az asztaltól, hamarabb visszaértem a kabinomba, mielőtt bárkinek bármit elmondhattam volna. A világon bármit.

– Ki hallhatta a hívást? Talán valaki hallgatózott.

– Az igaz, hogy körülöttem voltak a hajó tisztjei. Viszont a

főnököm ezópusi módon fejezte ki magát. És tudtam, mire céloz, de senki más nem tudhatta.

– Ön is ezópusi módon fejezte ki magát? – érdeklődött Halsted.

– Elmondom, pontosan mit mondtam: „Helló, Dave!” Aztán: „Pokolba az egésszel!” Majd letettem. Mindössze ezt az öt szót mondtam. Nem többet.

Gonzalo hirtelen és lelkesen összecsapta a kezét.

– Figyeljenek, gondolkoztam! Miért feltételezzük azt, hogy ez előre eltervezett munka volt? Hirtelen ötlet is lehetett. Elvégre bárki tudomást szerezhette a hajóútról, hogy a NASA-val kapcsolatban álló emberek fognak előadni, és valami érdekes állhat a háttérben. Valaki, bárki lehetett az, mindennap, vacsoraidő alatt több szobát is átkutathatott, míg végül bele nem futott az előadásába...

– Nem – szakította félbe Long élesen. – Az teljes mértékben elképzelhetetlen, hogy valaki teljesen véletlenül épp az azt követő egy-két órában találjon rá az irataimra, miután világgá kürtöltem, hogy egy titkos előadási anyag hever az asztalomon. Másrészt pedig semmi olyan nem volt a papíron, amely a szöveg fontosságát jelezhetné egy laikusnak. A saját megjegyzésemen kívül semmi sem utalt a fontosságára.

– Az is lehet, hogy az egyik asztaltársa adta tovább az információt – töprengett Avalon –, akár teljesen ártatlanul. Amíg nem ültek az asztalnál, mondhatták valakinek, hogy „Hallott szegény dr. Longról? Valaki szabotálta az előadását.” És az a személy volt a tettes.

– Bárcsak így történt volna, de ez lehetetlen – rázta a fejét Long.
– Akkor ez a bizonyos személy ártatlan lenne. Ha a Smithek

ártatlanok lennének, akkor amikor távoztak az asztaltól, csak a forró csokoládé járt volna az eszükben. Nem álltak volna le csevegni. A doktor csak a kenőcsre gondolt volna. Mire Jones távozott, és ha felételezzük, hogy ártatlan, addigra már megfeledezett volna az esetről. Ha bármi szóba is került volna, az csak a forró csokoládé lehetett.

– Hát jó – vágott közbe Rubin emelt hangon. – És mi a helyzet Miss Robinsonnal? Ő még a zűrzavar előtt távozott. Az egyetlen érdekes dolog, ami a fejében járhatott, az ön sajnálatos helyzete lett volna. Ő elszólhatta magát.

– Valóban? – kérdezte Long. – Ha ártatlan, és valóban azért ment el, amit állított, akkor csak a kabinjában levő mosdóba ment. Ha ezért távozott az asztaltól, akkor sürgős volt a dolga; és ilyen helyzetben senki sem áll le pletykálkodni.

Mindenki elcsendesedett az asztalnál.

– Biztos vagyok benne, hogy folytatódik a nyomozás, és előbb-utóbb fény derül az igazságra – folytatta Long –, és világos lesz, hogy az egyetlen bűnöm ez a szerencsétlen elszólás lesz. De addigra sajnós akár el is temethetem a karrieremet.

– Dr. Long? – szólt egy halk hang. – Kérdezhetek valamit?

– Kérdezni? – nézett fel Long meglepetten.

– Henry vagyok, uram. A Fekete Özvegyek Klubjának tagjai néha megengedik, hogy részt vegyek...

– A mindenségit, Henry! – döbönt meg Trumbull. – Feltűnt magának valami, ami nekünk nem?

– Nem állítom biztosan – közölte Henry. – Az teljesen nyilvánvaló, hogy dr. Long úgy hiszi, csak az asztalnál ülő hat személy részvétele valószínű, és a nyomozásban részt vevők

láthatóan osztják a véleményét...

– Máshogy nem is lehet – szögezte le Long.

– Akkor pedig – folytatta Henry – csak annyit kérdeznék, hogy dr. Long megemlítette-e nekik a curryről alkotott véleményét.

– Vagyis hogy ki nem állhatom a curryt? – döbönt meg Long.

– Pontosan – nyomatékosította Henry. – Ez felmerült?

Long széttárt karral rázta meg a fejét.

– Nem, azt hiszem, nem. Miért merült volna fel? Lényegtelen. Csak még egy mentség arra, hogy ostoba módon elszóltam magam. Maguknak elmondtam, talán csak azért, hogy megsajnáljanak, de a nyomozóknak felesleges információ lett volna.

Henry egy percre elcsendesedett, de Trumbull végül rákérdezett:

– A currynek lehet jelentősége, Henry?

– Úgy vélem, igen – válaszolta Henry. – Szerintem pont olyan helyzetről van szó, mint amelyet Mr. Halsted a nonszensz versek kapcsán magyarázott korábban. Vannak e műfajban olyan versek, amelyeket látni is kell, hogy hatásosak legyenek; a hang nem elég. És ez bizonyos helyzetekre is igaz.

– Nem értem – mondta erre Long.

– Nos, dr. Long – folytatta Henry –, a hajó étkezőjében ült hat ember asztaltársaságában, egyszóval csak ők hatan hallhatták önt. De ha láthatnánk a jelenetet ahelyett, hogy az ön leírására hagyatkoznánk, láthatnánk-e valamit, amit ön kihagyott?

– Semmiképpen – tiltakozott Long kitérően.

– Biztos ebben? – erősködött Henry. – Ezúttal is hat emberrel ül egy asztalnál, akárcsak a hajón. Hány ember hallotta a

történetét?

– Hat... – kezdte Long.

– Hét, ha magát is számoljuk, Henry – vágott közbe Gonzalo.

– És senki sem szolgált fel az asztalnál, dr. Long? Úgy mesélte, hogy a doktor éppen akkor érdeklődött az előadásáról, ahogy letették ön elé a currys bárányt, és pont a curry szaga idegesítette fel annyira, hogy meggondolatlanul elszólta magát. Biztos, hogy a currys bárány nem önmagától került az asztalra. Márpedig ez pontosan azt jelenti, hogy amikor ezt a kijelentést tette, hatan ültek ön mellett az asztalnál, és egy hetedik állt ön mögött, láthatatlanul.

– A pincér – suttogta Long.

– Az embernek szokása, hogy észre se veszi a pincért, csak ha zavarja őt – közölte Henry. – A dolgos pincér láthatatlan, és ön is említette, milyen kiváló volt a kiszolgálás. Lehetséges, hogy pont a pincér szervezte úgy, hogy kiömöljön a forró csokoládé, ily módon létrehozva a figyelemelterelést, vagy pont ő használta ki ezt, ha már egyszer baleset volt? Sok pincér és kevés vendég esetén a legkevésbé sem feltűnő, ha az egyikük eltűnik.

Ha pedig valaki mégis felfigyel rá, azzal is magyarázhatta, hogy a mosdóban járt. Pontosán olyan jól tudhatta, melyik az ön kabinja, mint a doktor, és valószínű, hogy álkulccsal is felszerelkezett.

– De hát indonéz volt – vetette fel Long. – Nem is tudott angolul.

– Biztos ebben? Ön szerint részt vettek egy három hónapos alapképzésen. Lehet, hogy jobban beszélt angolul, mint ahogy mutatta. Ön készséggel elhitte, hogy Mrs. Smith korántsem olyan kedves és gondoskodó, mint az első látásra látszik, vagy hogy

Mrs. Jones jókedve csupán álca, akárcsak a doktor tiszteletreméltósága, Smith élénksége, Jones elkötelezettsége és Miss Robinson távozása a mosdóba. Nem lehetséges, hogy a pincér angolban való járatlansága szintén csak álca volt?

– Atyaég! – hüledezett Long, és az órájára nézett. – Ha nem lenne ilyen késő, most rögtön hívnám Washingtonot.

– Ha ismer egy telefonszámot, *hívja*, de most rögtön! – erősködött Trumbull. – A karrierjéről van szó. Szóljon nekik, hogy nézzenek utána a pincérnek, és mindenre, ami szent, ne mondja nekik, hogy mástól jött az ötlet!

– Vagyis mondjam azt, hogy csak úgy eszembe jutott? Ráfognak kérdezni, miért nem gondoltam erre hamarabb.

– Kérdezzen rá ön is, hogy *ők* miért nem gondoltak erre. *Ők* miért nem gondoltak arra, hogy az asztaloknál pincérek dolgoznak?

– Senkinek nincs oka, hogy ilyesmin töprengjen – közölte Henry szelíden. – Csak kevesen érdeklődnek annyira a pincérek iránt, mint én.

Kommentár

A történetet eredetileg az Ellery Queen's Mystery Magazine 1973-as évfolyamának decemberi számában adták ki, „A hat gyanúsított” címen. Ezúttal is a saját címem jobban tetszik.

A történetet egy hasonló hajóút ihlette, amelyen én is részt vettem. Néhány esemény valóban megtörtént, de sietősen leszögezném, hogy amennyire én tudom, nem volt a fedélzeten sem tudományos titok, sem pedig rejtély.

Csak még egy apróság. A múltbeli tapasztalataim alapján számos levelet fogok kapni, hogy tervezek-e további Fekete Özvegyek-történetet. Hadd válaszoljam meg határozottan és véglegesen: igen. Így talán abbamaradnak majd a levelek.

Ami azt illeti, jelen írás idején további hat Fekete Özvegyek-történetet fejeztem be és adtam el, ebből ötöt az Ellery Queen's Mystery Magazine-nek, és egyet a The Magazine of Fantasy and Science Fictionnek. Ebből is láthatják, hogy nagyon valószínű, hogy előbb vagy utóbb elolvashatnak majd valami olyasmit, hogy *További történetek a Fekete Özvegyekről*. Legalábbis remélem, mivel élvezem e történetek írását, és köszönöm, hogy olvassák őket.

TARTALOMJEGYZÉK

[Fontos közlemény](#)

[Bevezető](#) (Introduction) – *Németh Attila fordítása*

[A vagyonszerző kuncogás](#) (The Acquisitive Chuckle) – *Németh Attila fordítása*

[Kommentár](#)

[P, mint piha](#) (Ph As in Phony) – *Sohár Anikó fordítása*

[Kommentár](#)

[Kimondott igazság](#) (Truth to Tell) – *Bagi Gábor fordítása*

[Kommentár](#)

[Eredj, kis könyv!](#) (Go, Little Book!) – *J. Magyar Nelly fordítása*

[Kommentár](#)

[Vasárnap kora reggel](#) (Early Sunday Morning) – *Joó Attila fordítása*

[Kommentár](#)

[A nyilvánvaló tényező](#) (The Obvious Factor) – *Sarkadi Zsuzsanna fordítása*

[Kommentár](#)

[A mutató ujj](#) (The Pointing Finger) – *Fedina Lídia fordítása*

[Kommentár](#)

[Melyik szépség?](#) (Miss What?) – *Joó Attila fordítása*

[Kommentár](#)

[A Broadway „altatódalai”](#) (The Lullaby of Broadway) – *Fedina Lídia*

fordítása

[Kommentár](#)

[Városba ment Yankee Doodle](#) (Yankee Doodle Went to Town) –
Tamás Dénes fordítása

[Kommentár](#)

[A különös hiány](#) (The Curious Omission) – *Fedina Lídia fordítása*

[Kommentár](#)

[Láthatatlanul](#) (Out of Sight) – *Benkő Ferenc fordítása*

[Kommentár](#)

SZERZŐNKRŐL

Isaac Asimov

Orosz származású amerikai SF-szerző, egyike a legtermékenyebbeknek. 1920-ban született, családja 3 éves korában vándorolt ki az Egyesült Államokba. Ő maga már gyermekkorában munkába állt apja cukorkaüzletében, ott találkozott első ízben a színes borítójú SF-magazinokkal. Az egyetemen kémiából doktorált, de a fantasztikum vonzásából már nem sikerült kiszakadnia.

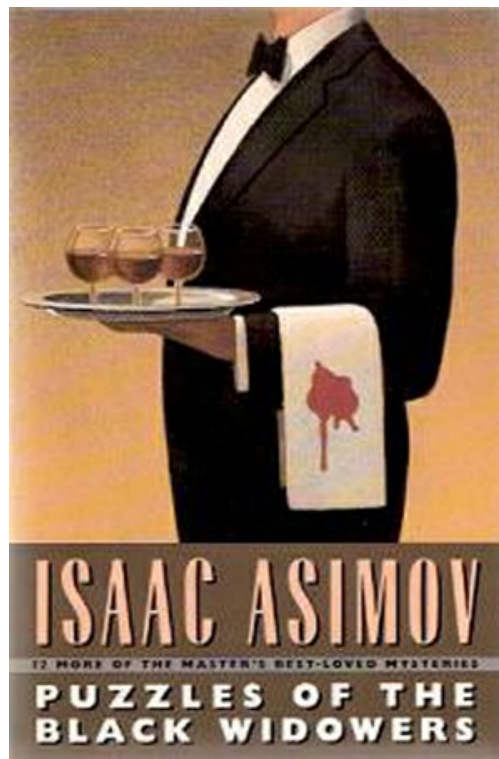
Első elbeszélése, a „Hajótörés a Vesta térségében” 1939-ben jelent meg az *Amazing Stories*ban. Itt fokozatosan baráti kapcsolatba került a főszerkesztő John W. Campbell-lel, aki bátorította és tanácsokkal látta el őt. A 40-es évek elején már sorra jelentette meg később ikonikussá váló írásait, mint az *Én, a robot* epizódjai, az „Alkony” vagy az Alapítvány-sorozat kezdeményei. Az 1941-es „Te hazug!” című novellában megszületett a robotika három alaptörvénye.

Első regénye, a *Kavics az égben* 1950-ben látott napvilágot. Ez két folytatásával (*A csillagok, akár a por*, 1951; *Az úr úramlatai*, 1952) egy galaktikus birodalom életét mutatja be. Ekkor még nem szerepelt terveik között, hogy akár e trilógiát, akár

robottörténeteit összefűzi az 1951-53 között megjelent három Alapítvány-regénnyel (*Alapítvány; Alapítvány és Birodalom; Második Alapítvány*), amelyek egy galaktikus birodalom bukását mesélik el. Látszólag teljesen más vonalon elindulva alakult ki az 1955-ös *A Halhatatlanság halála* története.

Több mint két évtizednyi viszonylagos távollét után, ami alatt többségében ismeretterjesztő műveket írt, Asimov visszatért az SF-hez, és dolgozni kezdett legnagyobb tervén, az Alapítvány-, Robot- és Birodalom-ciklusok egybefűzésén. Ennek első állomása *Az Alapítvány pereme* volt 1982-ben, majd további öt regény jelent még meg, melyek közül az utolsón, az *Előjáték az Alapítványhoz* szinte 1992-ben bekövetkezett haláláig dolgozott.

Életművéért több Hugo- és Nebula-díjjal tüntették ki, 1987-ben pedig az SF nagymesterévé választották.

KIADÓNK KÖTETEI

GALAKTIKA FANTASZTIKUS KÖNYVEK

2016

[GFK 300. \(Háromszázadik\)](#)

[Jezsi Tumanovszkij: S.T.A.L.K.E.R. – Agyar](#)

[Molnár Csaba: A széttört idő legendája](#)

[Ronil Caine: Lilian](#)

[Vékony Krisztián: Sors-algoritmus](#)

[Michael Walden: Eshtar – Első könyv](#)

[China Miéville: Vastanács](#)

[Lovas Lajos: Törzsszövetség](#)

[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Hazatérés](#)

[Michael Walden: Eshtar – Második könyv](#)

[Joe Haldeman: Örök szabadság](#)

[Fedina Lídia: Virokalipszis](#)

[Jack McDevitt: Feltámad a múlt](#)

[Szergej Lukjanyenko: Egyesült Őrség](#)

2015

[Jean Ray: Kárhozott istenek](#)

[Arthur C. Clarke: 2001. Űrodisszeia](#)

[James Lovegrove: Ré kora](#)

[Emmi Itäranta: A teamesternő könyve](#)

[Sztugackij: Fogadó a Halott Alpinistához](#)
[Jack McDevitt: Úrhajótöröttek](#)
[Cory Doctorow: Homeland](#)
[Arthr C. Clarke: 2001 elveszett világi](#)
[Vlagyimir Vasziljev: S.T.A.L.K.E.R. – A duplikátor gyermekei](#)
[Christian Charrière: Iscambe erdeje](#)
[Valerio Evangelisti: Égj, Inkvizítor!](#)
[Ondřej Neff: Sötétség](#)
[John Brunner: Zanzibár](#)
[Robert Charles Wilson: Darwinia](#)
[Vlagyimir Vasziljev: IdőŐrség](#)
[Robert A. Heinlein: Kettős csillag](#)
[Robert J. Sawyer: Halál a vörös bolygón](#)
[Jack McDevitt: Ősi partok](#)
[Martin H. Greenberg: Az Alapítvány barátai – Antológia Asimov tiszteletére](#)

2014

[Stephen Baxter: Antijég](#)
[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: A kárhozott város](#)
[Arthur C. Clarke – Michael Kube-McDowell: Tűzszünet 1. – Ravasz](#)
[Arthur C. Clarke – Michael Kube-McDowell: Tűzszünet 2. – Béklyó](#)
[Szergej Lukjanyenko: Igék Földje – A vas birodalma](#)
[Robert J. Sawyer: Kifürkészhetetlen](#)
[Isaac Asimov: A Halhatatlanság halála](#)
[Robert A. Heinlein: Ajtó a Nyárba](#)
[Jack McDevitt: Emlékmű a csillagokban](#)
[Robert Charles Wilson: Misztérium](#)
[Valerio Evangelisti: Eymereich 2 – Örökké élj, inkvizítor!](#)
[Marina és Szergej Gyacsenko: Andrej és a Föld zarándokai](#)
[David Brin: Existence 2. – A létezés titka](#)

[Charles MacLean: Néma csend](#)

[Isaac Asimov: Azazel](#)

[Szergej Lukjanyenko, Vitalij Kaplan: Más Őrség](#)

[Joe Haldeman: Örök béke](#)

2013

[Diana Wynne Jones: A Merlin-összeesküvés](#)

[Adam Wisniewski-Snerg: A lator evangéliuma](#)

[Brian W. Aldiss: Szuperállam](#)

[Arthur C. Clarke: Földfény](#)

[Charles MacLean: Paranoia](#)

[A. és B. Sztrugackij: Stalker – Piknik az árokparton](#)

[Valerio Evangelisti: Eymerich 1 – Indulj, inkvizítor!](#)

[Clive Barker: Abarat – Abszolút éjféli](#)

[Robert J. Sawyer: WWW 2 – Vigyázók](#)

[A. és B. Sztrugackij: Mese a trojkáról](#)

[Robert Charles Wilson: Bázis – A Blind Lake-rejtély](#)

[Robert J. Sawyer: WWW 3 – Végzet](#)

[Szergej Lukjanyenko: Igék földje – A vas prófétája](#)

[Jack McDevitt: Tűzmadár](#)

[Harry Harrison: Vissza az Édenbe](#)

[Robert A. Heinlein: Csillagközi Invázió – Starship Troopers](#)

2012

[Stephen Baxter: Időhajók](#)

[Arthur C. Clarke – Gentry Lee: Bölcső](#)

[A. és B. Sztrugackij: A hétfő szombaton kezdődik](#)

[Joe Haldeman: Örök háború](#)

[Jack McDevitt: Echo](#)

[Szergej Lukjanyenko: Örök Világa](#)
[Robert Charles Wilson: Kronolitok](#)
[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: A bíborszínű felhők bolygója](#)
[Joan Slonczewski: Agypestis](#)
[Szergej Lukjanyenko: Új Őrség](#)
[Connie Willis: Ítélet könyve](#)
[Robert J. Sawyer: WWW 1 – Világtalan](#)
[David Brin: Existence 1. – A létezés csapdája](#)

2011

[Neal Stephenson: Gyémántkor I-II.](#)
[Tim Powers: Ismeretlen vizeken](#)
[Arthur C. Clarke: A Mars titka](#)
[Robert J. Sawyer: Lélekhullám](#)
[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Válaszd az életet!](#)
[Diana Wynne Jones: A trónörökös](#)
[Jack McDevitt: Az ördög szeme](#)
[Szergej Lukjanyenko: Világok őre](#)
[Arthur C. Clarke – Stephen Baxter: Régmúlt napok fénye](#)
[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Nyugtalanság](#)
[Robert Charles Wilson: Örvény](#)

2010

[Vernor Vinge: A szivárvány tövében](#)
[Robert J. Sawyer: FlashForward – A jövő emlékei](#)
[Arthur C. Clarke: Mélység](#)
[Damien Broderick: Lenni vagy nem lenni](#)
[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Bogár a hangyabolyban](#)
[Cory Doctorow: Kis testvér](#)

[Frederik Pohl: A hícsík birodalma](#)
[Jack McDevitt: Elveszett kolónia](#)
[Arthur C. Clarke – Frederik Pohl: Végső bizonyítás](#)
[Szergej Lukjanyenko: Ugrás az ismeretlenbe](#)
[Nourse – Burroughs: Pengefutár – Az igazi Blade Runner](#)
[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Menekülési kísérlet](#)
[Arthur C. Clarke: Szigetek az égben](#)
[Robert Silverberg: Valentine, Napkirály](#)
[Robert A. Heinlein: A Hold börtönében](#)
[Harry Harrison: Fagyos Éden](#)
[Lovas Lajos: N](#)
[Vlagyimir Vasziljev: S.T.A.L.K.E.R. – Halálos zóna](#)

2009

[Szélesi Sándor: A beavatás szertartása](#)
[Robert Charles Wilson: Bioszféra](#)
[David Brin: Dettó](#)
[Arthur C. Clarke – Stephen Baxter: Elsőszülöttek](#)
[Antal József: Justitia](#)
[Kétszázadik](#)
[Robert Silverberg: Lord Valentine kastélya](#)
[Jack McDevitt: Polaris](#)
[Szergej Lukjanyenko: Ugrás az űrbe](#)
[Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Lakott sziget](#)
[John Wyndham: Szemünk fényei](#)
[Andreas Eschbach: Hajszönyegszövők](#)
[Clive Barker: Abarat – Varázsórák, véres éjek](#)
[Guy Gavriel Kay: Ysabel](#)
[Harry Harrison: Édentől nyugatra](#)

[Vlagyimir Vasziljev: Káosz-Őrség](#)
[Rudyard Kipling: Kívánságok háza](#)
[Jean-Claude Dunyach – Ayerdhal: Haldokló csillagok I-II.](#)
[Ken Macleod: Sötét fény](#)
[Robert Silverberg: Majipoor krónikái](#)
[László Zoltán: Nulla pont](#)

2008

[Wolfgang Jeschke: A Cusanus-játszma I-II.](#)
[Arthur C. Clarke: A gyermekkor vége](#)
[Frederik Pohl: A hícsík nyomában – Utazás az Átjáró körül](#)
[Arthur C. Clarke: A város és a csillagok](#)
[Clive Barker: Abarat](#)
[Szergej Lukjanyenko: Alkonyi Őrség](#)
[Jonathan Lethem: Amerikai amnézia](#)
[China Miéville: Armada I-II.](#)
[Mary Shelley: Az utolsó ember I-II.](#)
[Elisabetta Vernier: ClipArt](#)
[Joan Slonczewski: Elízium lánya](#)
[Nemere István: Elveszettek](#)
[M. John Harrison: Fény](#)
[Jean-Claude Dunyach: Halott csillagok](#)
[Harry Harrison: Helyet! Helyet!](#)
[Brandon Hackett: Isten gépei](#)
[Ken Macleod: Kozmonauták vára](#)
[Jack McDevitt: Született stratég](#)
[Robert Charles Wilson: Tengely](#)
[Szergej Lukjanyenko: Utolsó őrség](#)

2007

[László Zoltán: A Keringés](#)

[Joan Slonczewski: Ajtó az óceánba](#)

[Szergej Lukjanyenko: Éjszakai Őrség](#)

[Kasztovszky Béla: GRIN](#)

[Szergej Lukjanyenko: Nappali Őrség](#)

[Arthur C. Clarke – Stephen Baxter: Napvihar](#)

[Robert Charles Wilson: Pörgés](#)

2006

[William Gibson: A holnap tegnapja](#)

[Arthur C. Clarke – Stephen Baxter: Az idő szeme](#)

[Joan Slonczewski: Génszimfónia](#)

[Neal Stephenson: Snow Crash](#)

2005

[William Gibson-Bruce Sterling: A Gépezet](#)

GALAKTIKA BARÁTI KÖR

2016

[Ford Madox Ford – Joseph Conrad: Az örökösök](#)

2015

[Stanley G. Weinbaum: Bolygóközi odüsszeia](#)

2014

[Jack London: Ezer halál](#)

2013

[G. K. Chesterton: A vándorló kocsmá](#)

UNIVERZUM KÖNYVEK

2015

[Mund Katalin: A kutyaetológia kulisszatitkái](#)

KOZMOSZ KRIMIK

2015

[Isaac Asimov: A Fekete Özvegyek Klubja](#)

[Akif Pirincci: Francis](#)

2014

[Nury Vittachi: A feng shui detektív](#)

ÁRNYÉK KIADÓ

2014

[George B. Marwell: Világok útvesztője](#)

METROPOLIS KÖNYVEK

2016

[Jo Walton: Mások között](#)

[Indrek Hargla: Melchior és a hóhér lánya](#)

[Petr Stančík: Múmiamalom](#)

2015

[Indrek Hargla: Melchior és a Kerekeskút utca lidérce](#)

2013

[Richard Adams: Gazdátlanok](#)

[Indrek Hargla: Melchior, a patikárius](#)

[Mircea Eliade: Dionüszosz kertjében](#)

[Marina és Szergej Gyacsenko: Arszen és a játék hatalma](#)

[Jacqueline Harpman: Orlanda](#)

2012

[Árnyak és Rémek – Ray Bradbury emlékére](#)

2011

[Neil Gaiman – Al Sarrantonio: 27 képtelen történet](#)

[Whitley Strieber: Éhség](#)

[Andreas Eschbach: Összeomlás](#)

2010

[Kim Stanley Robinson: Árral szemben](#)

[Jane Yolen: Csipkerózsza](#)

[Nicholas Christopher: Bestiárium](#)

[Összeesküvések könyve – Paranoid történelem](#)

[William Gibson: Nyomtalanul](#)

2009

[Kim Stanley Robinson: A rizs és a só évei](#)

[Elizabeth Moon: A sötét sebessége](#)

[William Gibson: Árnyvilág](#)

[Bram Stoker: A fehér féreg fészke](#)

[Whitley Strieber: 2012](#)

[Rafael Marín: Sherlock Holmes és az Einstein-gyár](#)

[Marina és Szergej Gyacsenko: Alekszandra és a Teremtés
növéndékei](#)

2007

[Robert Ferrigno: Ima egy bérgyilkosért](#)

2006

[Bakos Zoltán: A helyes asszonytartás](#)

NOBEL-DÍJAS KLASSZIKUSOK

2010 – 2011

[Sir Winston Churchill: Savrola](#)

[Rudyard Kipling: Fekete és fehér](#)

[Anatole France: A pingvinek szigete](#)

[Isaac Bashevis Singer: A sátán Gorajban](#)

[William Butler Yeats: Vörös Hanrahan legendája](#)

[Heinrich Böll: Katharina Blum elveszett tisztessége](#)

[Luigi Pirandello: A kitalált](#)

[Miguel Ángel Asturias: Az a félvér nőszemély](#)

[Björnstjerne Björnson: Álmodó falvak](#)
[Grazia Deledda: Szerelemből gyilkolt](#)
[Óe Kenzaburó: Futball-lázadás](#)
[Władysław Reymont: Népitélet](#)
[John Galsworthy: A sötét virág](#)
[Harold Pinter: Törpék](#)
[François Mauriac: Ami elveszett](#)
[Selma Lagerlöf: A császár](#)
[Sinclair Lewis: Babbitt I](#)
[Sinclair Lewis: Babbitt II](#)
[Mihail Solohov: Doni mesék](#)
[Verner von Heidenstam: Endümion](#)
[Saul Bellow: Henderson, az esőkirály](#)
[André Gide: A nők iskolája](#)
[Camilo José Cela: Méhkas](#)
[Henryk Sienkiewicz: Kereszteslovagok I](#)
[Henryk Sienkiewicz: Kereszteslovagok II](#)
[Henryk Sienkiewicz: Kereszteslovagok III](#)
[Nadine Gordimer: Az őrző](#)

JÖVŐ MENŐ KÖNYVEK

2011

[Kersti Kivirüüt: Okkultisták klubja](#)

{1} Lefordíthatatlan szójáték. Az angol „cock” szó jelentése „kakas”, a „bull”-é „bika”, a „cock and bull story” kifejezés azonban „badarság, dajkamese” értelemben használatos.

{2} Az eredeti „Go, Little Book!” kifejezés Geoffrey Chaucer *Troilus és Cressidájának* fordításában, amely Képes Júlia munkája, „Haladj, könyvem” formában lett magyarítva. Az Asimov által idézett stanzával Robert Southey a „The Lay of the Laureate” (a.m. „a koszorús költő dala”) című saját költeményéhez írt ajánlást. A novella egész címválasztásának ahhoz is köze lehet, hogy küllemre a levélgyufa leginkább egy könyvecskéhez hasonló, amit az eredeti angol szó („matchbook”) is tükröz. [A ford.]

{3} A Shakespeare-idézetek Arany János (*Hamlet*), Mészöly Dezső (*Othello*), Szabó Stein Imre (*A velencei kalmár*) és Somlyó György (*II. Richárd*) fordításai.

{4} A bibliai idézetek a Károli Gáspár-féle fordításból, illetve a Szent István Társulat kiadásából származnak.

{5} A „Wales” és a „whales” (bálnák) az angolban homofón szavak. (A ford.)